Walter Langer _ Hitlerin Psikopatolojisi
Kitaplar, uygarlığa yol gösteren ışıklardır.
UYARI:
www.kitapsevenler.com
Kitap sevenlerin yeni buluşma noktasından herkese merhabalar...
Cehaletin yenildiği, sevginin, iyiliğin ve bilginin paylaşıldığı yer olarak gördüğümüz sitemizdeki
tüm e-kitaplar, 5846 Sayılı Kanun'un ilgili maddesine
istinaden, engellilerin faydalanabilmeleri amacıyla
ekran okuyucu, ses sentezleyici program, konuşan "Braille Not Speak", kabartma ekran
vebenzeri yardımcı araçlara, uyumluolacak şekilde, "TXT","DOC" ve "HTML" gibi formatlarda, tarayıcı ve OCR (optik
karakter tanıma) yazılımı kullanılarak, sadece görmeengelliler için,
hazırlanmaktadır. Tümüyle ücretsiz olan sitemizdeki
e-kitaplar, "Engelli-engelsiz elele"düşüncesiyle, hiçbir ticari amaç gözetilmeksizin, tamamen gönüllülük
esasına dayalı olarak, engelli-engelsiz Yardımsever arkadaşlarımızın yoğun emeği sayesinde, görme engelli kitap sevenlerin
istifadesine sunulmaktadır. Bu e-kitaplar hiçbirşekilde ticari amaçla veya kanuna aykırı olarak kullanılamaz, kullandırılamaz.
Aksi kullanımdan doğabilecek tümyasalsorumluluklar kullanana aittir. Sitemizin amacı asla eser sahiplerine zarar vermek değildir.
www.kitapsevenler.com
web sitesinin amacı görme engellilerin kitap okuma hak ve özgürlüğünü yüceltmek ve kitap okuma alışkanlığını pekiştirmektir.
Ben de bir görme engelli olarak kitap okumayı seviyorum. Sevginin olduğu gibi, bilginin de paylaşıldıkça
pekişeceğine inanıyorum.Tüm kitap dostlarına, görme engellilerin kitap okuyabilmeleri için gösterdikleri çabalardan ve
yaptıkları katkılardan ötürü teşekkür ediyorum.
Bilgi paylaşmakla çoğalır.
Yaşar MUTLU
İLGİLİ KANUN:
5846 Sayılı Kanun'un "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler" bölümünde yeralan "EK MADDE 11" : "ders
kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa
hiçbir ticarî amaçgüdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak
ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi
bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz.
Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur."
bu e-kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir. Kitabı Tarayan ve Düzenleyen Arkadaşa
çok çok teşekkür ederiz. Kitap taramak gerçekten incelik ve beceri isteyen, zahmet verici bir iştir. Ne mutlu ki, bir görme
engellinin, düzgün taranmış ve hazırlanmış bir e-kitabı okuyabilmesinden duyduğu sevinci paylaşabilmek
tüm zahmete değer. Sizler de bu mutluluğu paylaşabilmek için bir kitabınızı tarayıp,
kitapsevenler@gmail.com
Adresine göndermeyi ve bu isimsiz kahramanlara katılmayı düşünebilirsiniz.
Bu Kitaplar size gelene kadar verilen emeğe ve kanunlara saygı göstererek lütfen bu açıklamaları silmeyiniz.

Siz de bir görme engelliye, okuyabileceği formatlarda, bir kitap armağan ediniz...
Teşekkürler.
Ne Mutlu Bilgi için, Bilgece yaşayanlara.
Tarayan: Süleyman Yüksel
www.suleymanyuksel.com
suleymanyuksel@suleymanyuksel.com
Walter Langer _ Hitlerin Psikopatolojisi
HİTLER'İN PSİKOPATOLOJİSİ
WALTER C. LANGER
73 6. BASKI
'Gereksinmemiz olan, Almanya'nın durumunun değerlendirilmesidir.
Hitler gösteri yapıyorsa, o nasıl bir kişiliktir; tutkuları nelerdir; Alman halkına nasıl görünmektedir; kurmaylarına nasıl söz geçirmektedir? Her şeyden önemlisi, biz elden geldiğince onun amacını ve güdüsünü yönlendiren psikolojik düzenlemeleri nasıl yaptığım bilmek istiyoruz. Ayrıca, olaylar aleyhine dönmeye başladığında, neler yapabileceğini de bilmeliyiz."
VVILLIAM J. DONOVAN (Kitabın yazılmasını Langer'a öneren kurumun başkam)
VVALTER C. LANGER
HİTLER'İN PSİKOPATOLOJİSİ
TÜRKÇESİ
KEMAL BEK - ZEKİ ÇAKILALAN
© DONKİŞOT YAYINLARI BASKI 2004, İSTANBUL
ISBN
975-6511-17-6
TREND YAYIN BASIM DAĞITIM
REKLAM ORGANİZASYON
MERKEZ EFENDİ MAH.
DAVUTPAŞA CD.
İPEK İŞ MERKEZİ 6/3 9-22
TOPKAPI/İSTANBUL
ŞB.
CAFERAĞA MAHALLESİ
MÜHÜRDAR CADDESİ NO: 60/5
81300 KADIKÖY/İSTANBUL
TEL: (0216) 348 98 03 - 348 97 63
FAKS: (0216) 349 93 45
VVALTER C. LANGER HİTLER'İN PSİKOPATOLOJİSİ
TÜRKÇESİ: KEMAL BEK - ZEKİ ÇAKILALAN
RAPOR

Tarayan Süleyman Yüksel
www.suleymanyuksel.com
suleymanyuksel@suleymanyuksel.com
İÇİNDEKİLER
ÇEVİRENLERİN NOTU -9-
BIRINCI BOLUM KENDİ İNANCINA GÖRE HİTLER 13
İKİNCİ BOLUM ALMAN HALKININ TANIDIĞI HİTLER -33-
UÇUNCU BOLUM KURMAYININ TANIDIĞI HİTLER -59-
DÖRDÜNCU BOLUM KENDİSİNİ TANIDIĞI BİÇİMDE HİTLER -115-Hitler Ailesi -117-Babası -117-Annesi -123-Alois (Oğul) -125-William Patrick Bitler -127-Angela -128-Geli Raubal -129-Leo Raubal -129-PaulaHitler -130-
Daha Sonraki Dönemi -137-Viyana -137-Savaş Öncesi Münih -144-
Birinci Dünya Savaşı -145-Savaş Sonrası -149-
BEŞİNCİ BÖLÜM
HİTLER: RUHBİLİMSEL
ÇÖZÜM VE BİREŞİM -167-

Hitler'in Özyapısı Üzerinde

Babasının Etkileri -177-
Yetkin Bir Örnek Arayışı -178-
Annesi ve Hitler Üzerindeki Etkisi -182-
Sevgiye, Kadınlara ve Evliliğe Karşı
Tutumunu Belirleyen Etkiler -184-
Simgesel Biçimde Dile Getirilen
Çocukluk Çatışmaları -187-
Almanya'nın Yenilgisinin Etkileri -190-
Kutsal Görev İnancının Kökenleri ve
Ölümsüzlük Özlemi -192-
Mesih Karmaşası -194-Ölüm Korkusu ve Ölümsüzlük Özlemi -196-
Cinsel Gelişimi -199-
Cinsel İçgüdünün Yayılımı -202-
Aşk İlişkilerinden Rahatsız Olma -204-
Sapkınlığm Kökenleri -205-
Anne Karnına Dönüş -206-
Etyemezlik -208-
Mazoşistik Doyurumlar -209-
Kadmsılık -2li-
Eşcinsellik -212-
Okul Yaşamının İlk Yılları -214-Okul Yaşamının Sonraki Yılları -217-
Babasmın Ölümü -218-
Sanat Akademisi Giriş Sınavları -220-
Viyana Günleri -221-
Yansıtma -223-
Birinci Dünya Savaşı -227-Almanya'nın Yenilgisi -228-
Özyapı Dönüşümü -232-
Hitler'in Yahudi Düşmanlığmm Önemi -237-
Siyaset Adamlığının İlk Günleri -240-
İktidara Gelişi -243-
Öfkeleri -244-Egemenlik Korkusu -246-
Amtlar -248-
Hitabet Yeteneği -249-
Çekiciliği -251-
ALTINCI BÖLÜM
HİTLER'İN GELECEKTE
KARŞILAŞACAĞI OLASI DURUMLAR-257-
ÇEVİRENLERİN NOTU

Çevirisini Hitler'in Psikopatolojisi adıyla sunduğumuz The Mind of HitlerjThe Secret Wartime Report adlı kitap, The United States Office of Strategic Services tarafından psikoanalist VValter C. Langer'a 1943'te hazırlatılan bir inceleme ve araştırma dosyasıdır. Bu çalışmanın amacı, psikolojik ve psikoanalitik bakımlardan Adolf Hitler'i incelemek ve onun Alman halkı üzerindeki etkisinin nereden doğduğunu araştırmak, onun düşünüş biçimi konusunda bilgilenmekti. Çalışmanın, yalnızca bilgi edinmeye yönelik olduğunu, propaganda amacıyla kullanılmadığını belirtmek gerekir. Dolayısıyla toplumsal bir olgu olan Hitler'in ve onun kişiliğinde Nazilerin tam bir tarihi değildir bu kitap; hazırlanışında böyle bir amaç güdül-memiştir.

Okur, Nazizmin tarihi konusunda Türkçe'de bir çok kitap bulabilir. Hitler'in Psikopatolojisi ise, kitleleri peşinden sürükleyerek dünyayı kan ve ateşe boğan Hitler'in kişiliğinin daha iyi anlaşılmasına yardıma olacaktır, o kadar.

Kitabın iki özelliği dikkati çekmektedir: Birincisi, yazar Langer'm, Hitler'in kişiliğini incelerken daha çok Freud ruhbilimi çerçevesinde kalması ve Hitler'in kişiliğini çözümler ve ruhbilimsel açıdan bireş-tirirken Freudcu kanaldan ayrılmaması; ikincisiyse, kitabın yazıldığı yıla kadar, bir toplumsal olgu olan Hitler'i ve Avrupa'nın içinde yanmakta olduğu savaş yangınım ortaya çıkaran ekonomik ve toplumsal ne-

denleri göz ardı etmiş olmasıdır. Kitap bu iki noktadan eleştirilebilir. Ancak, bu araştırmanın, o dönemde yapılmış bir çok araştırmadan yalnızca biri olduğu

unutulmamalıdır. Yazar, yalnızca ruhbilim çerçevesinde kalmayı bilinçli ve zorunlu olarak seçmiştir. Freudcu kanaldan ayrılmamasının nedeniyse, o dönemde Freudcu ruhbilimin, bütün dünyada en görkemli günlerini yaşamakta oluşudur. VValter C. Langer ve yardımcıları, araştırmayı hazırlarken ABD'deki ve Kanada'daki Alman ve başka uluslardan sayısız tanıkla görüşmüş, sayısız belge ve kitabı kaynak olarak kullanmıştır. Bu belgeler 11.000 sayfayı aşkındır. Kitabın sonundaki 500'den fazla kaynak kitap ve belgenin künyesiyse, hem Türk okurunun ulaşabileceği türden olmadığı, hem de çevirinin hacmini şişireceği kaygısıyla elinizdeki kitaba alınmamıştır. Ancak kitabın sonundaki kaynaklar listesi bile, araştırmanın ciddiliği konusunda bir kam vermektedir. Ayrıca, kitabın öneminden ve nasıl hazırlandığından söz eden, yazarın ağabeyi VVilliam G. Langer'in yazdığı önsözle, Robert G. L. VVaite'in yazdığı sonsöz de, aynı düşünceyle metin dışı bırakılmıştır.

Özellikle kitabın V. Bölümünü oluşturan "Hitler: Ruhbilimsel Çözüm ve Bireşim" bölümünde, yazarın, Hitler'in kişiliğinin oluşması ve temel yapısı konusunda ulaştığı sonuçlar, günümüz okuruna inanılmaz gelebilir. Ancak yazarın vardığı sonuçlarla, kaynaklardan ve özellikle Hitler'in temel kitabı Mein Kampf'tan (Kavgam) seçilen alıntılar, büyük bir çakışma içindedir.

Kitabın çevirisinde kullanılan ruhbilim terimleri konusunda, uygun olmadığını düşündüğümüz bir iki terim dışında, Dr. Mithat Enç'in Ruhbilim Terimleri Sözlüğü (Türk Dil Kurumu yay., 1974) adlı kitabındaki terimlere uyulmuştur.

-10-

BIRINCI BÖLÜM
KENDİ İNANCINA GÖRE HİTLER

1936'da, Rhineland'm yeniden işgali sırasında, Hitler kendisini yönlendiren etkiyi olağanüstü bir biçimde şöyle açıklamıştı: "İnandığım yolda, bir uyurgezerin sakınmazlığı ve inadıyla yürürüm ben." Daha o zaman bile, uluslararası bir bunalımın ortasındaki altmış yedi milyonluk bir halkın tartışmasız önderi olabilmek için yapılan bu konuşma, dünyayı şaşkınlığa sürüklemişti. İzlediği yolun akla uygunluğundan kuşku duyan ihtiyatlı yandaşların eleştirilerine karşı verilen bir güvenceydi bu. Gene de bu sözlerde gerçeğe uygun bir itiraf payı vardı. İhtiyatlı yandaşları, Hitler'in Rhineland'ı yeniden işgal etme önerisinden yalnızca daha çok toprağa sahip olma anlamını çıkarmışlardı. Bu uyurgezer yürüyüşü, onu kimsenin ayak basmaya cesaret edemediği yollara sürüklemiş; sonunda kimsenin erişemediği bir başarının doruğuna ulaştırmıştı, ama bu yol onu aynı zamanda bir felaketin kıyısına da sürükledi. Hitler, tarihin sayfalarına dünyanın şimdiye kadar tanıdığı en sevilen ve en nefret edilen bir kişi olarak geçecektir.

Çoğu kişi duraksayıp, şu soruyu sormuştur kendi kendisine: "Bu adam girişimlerinde gerçekten inançlı mı, yoksa düzenbazın teki mi?"

-13-

Geçmişi konusundaki en küçük bir bilgi bile böyle bir soruyu sormamızı zorunlu kılmaktadır. Dahası, onun yaşamına tanık olanların verdiği bilgilerde bile, birbiriyle çelişen pek çok nokta bulunmaktadır. Bir insanın hem bu denli içten olabilmesi hem de Hitler'in yaptıklarına benzer işler yapması inanılmaz gibi görünüyor. Gerek onunla daha önceleri ilişki kurmuş olan görüşebildiğimiz kişiler, gerekse bu konuda uzman sayılabilecek yabancılar, Hitler'in, kendi büyüklüğüne kesin bir inancı olduğu konusunda aynı şeyleri söylediler. Fuchs, Berc-htesgaden'de Schuschning'e Hitler'in şöyle dediğini aktarır: "Gelmiş geçmiş en büyük Al-man'ın huzurunda bulunduğunuzun farkında mısınız?"

Bu sözleri ister söylesin ister söylemesin, şu sıralarda bunun bizim açımızdan pek bir önemi yoktur. Bu cümlede özetlenen bakış açısı, kişisel olarak görüştüğümüz tanıkların anlattıklarında da belirtilmişti. Örneğin, Rauschning'e bir keresinde şöyle demişti Hitler: "Benim tarihsel açıdan büyüklüğüm, sizin onayınızı gerektirmeyecek kadar açıktır."1 Bir zamanlar Hit-ler'den korktuğunu açıkça belirtmiş olan Stras-ser'e göre, onun şöyle dediğini öğreniyoruz: "Yanılmam ben. Söylediğim ve yaptığım her şey tarihtir."2 Bu konuda, daha başka örnekler de verilebilir. Oechsner, Hitler'in bu düşüncesini, aşağıdaki gibi özetliyordu:

1 Hermann Rauschning, Gesprache mit Hitler (New York: Europa Verlag, 1940), s. 161.

2 Otto Strasser, Hitler And I (Boston: Houghton, 1940), s. 67.
-14-
"Alman tarihinde, hiç kimsenin Almanları kendisi kadar üstün duruma getirememiş olduğu inanandaydı. Bütün Alman devlet adamları bu sanıya kapılmışlar ama gerçekte başaramamışlardır."1
Bu düşünce onu, bir devlet adamı olarak sınırlamaz yalnızca. En büyük savaş tanrısı olduğuna da inancı vardı. Örneğin Rauschning'e şunları söylemişti bu konuda Hitler:
"Bana göre savaş bir oyun değildir. Generallerin bana emretmelerine izin vermem. Savaşı ben yönetirim. Saldın için en uygun anı ben belirleyeceğim. En hayırlı an olacak bu, onu sarsılmaz bir azimle bekliyorum. Kaçırmayacağım o anı."2
Onun, birçok Alman saldırı ve savunma planına katkısı olduğu da bir gerçektir. Kendisini, yargı konularında da yetkili bir kişi olarak görmekteydi. Hatta, Reichstag'da bütün dünyaya karşı yaptığı bir konuşmada şunları söylemekten yüzü hiç kızarmamıştır: "Şu son yirmi dört saat için Almanya'nın en yüce yargıcıydım ben."*3
Dahası, kendisini Alman mimarlarının en büyüğü olarak da görür, çoğu zamanını yeni bina taslakları, yeni kent modelleri çizmekle geçirir. Güzel Sanatlar Okulu giriş sınavlarında başarı gösterememesine rağmen, kendisini bu alanda tek uzman olarak görür.
1 Frederick Oechsner, This Is The Enemy, (Boston: Little, Brown, 1942), s. 73.
2 Rauschning, Gesprache mit Hitler, s. 16.
* SA'lara karşı girişilen kırım hareketinden sonraki konuşma. (Ç.N.)
3 George Ward Price, I Know These Dictators, (Londra: Har-rap, 1937), s. 144.
-15-
Birkaç yıl önce, bütün sanat konularında son yargıyı vermek üzere üç kişilik bir kurul atamış, ama vardıkları sonucu beğenmeyerek onları görevlerinden alıp, bu işi kendisi üstlenmişti. İktisat, öğretim, dış ilişkiler, propaganda, sinema, müzik ve kadın giyimi konularında da bundan farklı davranmaz. Her alanda, kendisini sorgusuz sualsiz bir otorite olarak kabul etmektedir.
Kendi katı tutumu ve acımasızlığıyla da övünmektedir.
"Belki de yüzyıllardan beri, Almanya'da gelmiş geçmiş en katı tutumlu Alman'ım ben. Şimdiye kadar hiçbir Alman önderinin sahip olmadığı yetkilere sahibim. Ama hepsinden öte, kendi başarıma inanıyorum. Kayıtsız şartsız inanıyorum."^
Kendi gücüne olan inancı, "kaadiri mutlaktık duygusunun sınırındadır. Bu konudaki düşüncelerini açıklamaktan da kaçınmaz:
"Son bir yıl içindeki olaylar boyunca, onun kendi dehasına, içgüdülerine ve rahatlıkla söyleyebilirim ki, yıldızına olan inancının sınırsız olduğu ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar, kendisinin yanılmaz ve yenilmez olduğuna inananı dile getirir. Bu duygu, eleştiriye ya da kendisininkiyle uyuşmayan bir düşünceye dayanamayışmı da açıklar. Ona karşı çıkmak demek, kendi açısından, Leşe Majeste (devlete karşı işlenen) bir suçtur. Her ne yönden gelirse gelsin, planlarına karşı çıkmak, tam anlamıyla kaadir-i mutlaklığının vurucu gücünü gösteren bir tepkiyle karşılaşırlar."2
» "Onunla ilk karşılaştığımda olaylar hakkında akıl yürütmesi ve gerçekler karşısında uyanıklığı, beni etkilemişti. Ama zaman geçtikçe, gitgide akıl dışı tutumu benimsediğini, yanılmazlığı ve büyüklüğü konusunda temelsiz ama kesin bir inanca sahip olduğunu anladım."^
Görülüyor ki, Hitler'in kendi büyüklüğüyle ilgili bu sarsılmaz inancı konusunda, küçük bir şüphe kıvılcımı bile ortaya çıkmamaktadır. Şimdi, bu inancın kökenini araştırma sırası geldi. Hemen hemen tüm yazarlar, Hitler'in kendisine güvenini, yıldız falına olan büyük inancına ve kendisine tutacağı yol konusunda öğütlerde bulunan falcılarla olan sürekli ilişkisine dayandırırlar. Kesinlikle söyleyebiliriz ki, bu doğru değildir. Hirler! oldukça yakından tanıyan, görüştüğümüz bütün kişiler, bunu saçma olarak karşıladılar. Hepsinin birleştikleri nokta, Hitler'in tutumunu belirleyen olguların kaynağının yine kendisinde olduğudur. Hollanda'nın Berlin'deki elçiliğinin bir mensubu da bu görüşü paylaşıyor ve şöyle diyor: "Führer, yıldız falına inanmadığı gibi, bu tür şeylere karşıydı da. Çünkü farkında olmadan onlardan etkilenme korkusu

içindeydi."2 Oldukça anlamlı bir durum da, Hitler'in, savaştan bir süre önce Almanya'da yıldız falcılığını ve her türlü falcılığı yasaklamış olmasıdır. Hitler'in kendi yanılmazlığı hakkındaki ka-

1 Adolf Hitler, My New Order.

2 Fransa'nın Berlin'deki elçisi François-Ponchet'in Dışişleri Bakanı Georges Bonnet'ye Berlin'de söyledikleri. Tarih: 20 Ekim 1938, Yellozu Book-Diplomatik Belgeler, 1938-39, No. 18.

1 Sir Nevil Henderson, Failure of a Mission, (New York: Putnam's, 1940), s. 177.

2 ABD Dışişleri Bakanlığı, 18 Ocak 1940. Hollanda ortael-çiliğinin Hitler hakkında hazırladığı gizli muhtıra, The Hague.

nısınm ve duygusunun ona bir çeşit kılavuzluk görevi yaptığı görülüyor. Yukarıda belirttiğimiz aydınlatıcı bilgiler, olasılıkla, partinin kuruluş yıllarına dayanır. Strasser'e göre, 1920'le-rin başlarında Hitler, Hanussen adında, yıldız falcılığı da yapan birinden etkili konuşma ve kitle ruhbilimi konusunda düzenli dersler almıştı. Oldukça zeki biriydi bu. Strasser ve Hit-ler'e, kitleler üzerinde etkili olmak için, yığınlara nasıl "hitap etmek" gerektiği konusunda epey şey öğretmişti. Öğrenildiğine göre, Hit-ler'in Nasyonal Sosyalist hareketin özü ve izlenmesi gereken yol konusunda herhangi bir özel düşüncesi yoktu. Hanussen'in o zamanlar Münih'te epey etkin olan falcılarla ilişkisi olduğundan söz ediyor Von VViegand. Hanussen aracılığıyla, Hitler'in de bu falcılarla ilişkisi olabilirdi. Von VViegand şunları yazıyor bu konuda:

" Adolf Bitlerle ilk tanıştığım 1921-22 yıllarında o, yıldız falına inanan bir çevre ile ilgileniyordu. Yeni bir Reich ve yeni bir Charlemagne'in ortaya çıkacağı söylentileri yaygındı. O günlerde, Hitler, bu yıldız falı ve kehanetlere ne dereceye kadar inanıyordu, bunu bilmiyordum. Bunları ne yadsıyor, ne de onaylıyordu. Gene de, bu fallardan ve kehanetlerden, içindeki inancı ve o zamanki yeni, mücadeleci eylemini geliştirmek için yararlanmaya da karşı değildi."

Olasılıkla falcılarla olan yakınlığı söylentisi gittikçe artmıştır da. Çeşitli konularda epey kitap okumasına rağmen bu "yanılmazlık" ve "her şeyi bilirliğinin" kitaplardan doğduğuna inanmaz. Tam ter-

sine iş, ulusların kaderlerini yönlendirmeye gelince kitapları bile yok sayar. Gerçekte, akla hiç değer vermez. Bu konuda, çeşitli yerlerde söylediği birkaç söze bakalım:

"Ussal yeteneklerin geliştirilmesinin önemi ikincildir."

"Bilgi ve zekâya sahip olan okumuş kişiler, içgüdülerin yönlendirici gücünden yoksundurlar."

"Herkesten çok şey bildiğini sanan şu reziller (aydınlar)..."

"Akıl her şeye hükmedecek bir biçimde gelişti, yaşamın bir hastalığı haline geldi."

Hitler'in uygulamalarına yön veren, bütünüyle farklı bir şeydi. Açıkça görüldüğü gibi, Hitler kendisinin, Almanya'ya kurtarıcı bir Tanrı olarak gönderildiğine, özel bir görevle (mission) yükümlü olduğuna inanmaktadır. Gerçi, bu özel görevin boyutları konusunda kesin bir fikri yoktur, ama Alman halkını kurtarmak ve Avrupa'ya yeni bir düzen getirmek için seçilmiş olduğundan da kuşkusu yoktur. Bu görev nasıl yerine getirilecektir?

Bu konuda açık bir düşüncesi olmamasına rağmen, attığı her adıma yön veren "içindeki ses"in peşinden gidiyor, onu yalnız bu ilgilendiriyor. İşte bu içsel ses, onun kendi yolunda bir uyurgezerin sakınmazlığı ve güveni içinde yürümesini sağlıyor.

"Bana, Tanrı'mn yüklediği görevleri yerine getiriyorum."^

1 Kari von VViegand, "Hitler Forsees His End", Cosmopoli-tan, Nisan 1939, s. 28.

"Dünya üzerinde hiçbir güç Alman devletini sarsamaz şimdi; Yüce Tanrı, bu Germanik görevi* başarıyla yerine getirmemi buyurdu."1

"Bu ses buyurduğunda, harekete geçmenin tam vaktidir."2
Bu özel göreve sahip oluş, Tanrı'nın koruyuculuğu ve kılavuzluğu kanısı, Hitler'e Alman halkı üzerinde bu nitelikleriyle etkili olma sorumluluğunu da aşılamıştır.
Çoğu kişi, Hitler'deki bu yazgı (kader) ve görev duygusunun, kazandığı başarılarla ortaya çıktığına inanır. Doğru değildir bu. İncelememizin Beşinci Bölümü'nde, sarsılmaz bir inan durumuna gelmesi çok sonralara rastladığı halde, Hitler'in bu duyguyu uzun yıllar içinde taşıdığım göstermeye çalışacağız. Bu sarsılmaz inancın, son savaş (II. Dünya Savaşı) boyunca Hitler'in eylemlerine, her zamankinden çok yön vermesi zorunluydu. Bu konuda Mend (arkadaşlarından biri) şöyle diyor: "Bu hususta, garip bir 'kehanet'i akla geliyor: 1915 Noelinden kısa bir zaman önce, bir gün kendisinin olağanüstü işler başaracağını söyledi. Yapacağımız tek şey, o zamanın gelmesini beklemekti."3 Daha sonraları da, kendisinin söylediğine göre, "Tanrısal Koruma" altındadır. Bunun en çarpıcı örneği aşağıdaki sözleridir:
* Germanik görev: (Germanik Task) Alman ulusunu öteki uluslardan üstün kılmayı amaçlayan metafizik inanç. (Ç.N.)
1 Pierre J. Huss, The Foe We Face, (New York: Doubleday, 1942), s. 281.
2 Rauschning, Gesprache.
3 Hans Mend, Adolf Hitler im Felde, (Diessen: Huber Verlag 1931X5.172.

; "Birkaç arkadaşla siperde yemek yiyordum. Birden bir ses sanki bana, 'Kalk yerinden, öte tarafa geç,' der gibi oldu. Bu o denli kesin ve açıktı ki, elimde olmadan uydum. Sanki bir askeri emirdi bu. Önce ayağa kalktım, yirmi adım kadar, elimde yiyecek olarak verilen konserve kutusu olduğu halde, siper boyunca yürüdüm. Sonra oturup yemeğime devam ettim. Kafam o anda bomboştu, yemeğimi yemeyi sürdürdüm. Biraz önce terk ettiğim yerde, içimdeki sesin sağır edici somut kanıtı, ani bir patlamayla belirdi; bir top mermisi, biraz önce birlikte olduğum arkadaşlarımın başında patlamış, hepsi ölmüştü."1
Gazın yol açtığı ileri sürülen geçici bir körlükten dolayı Pasevvalk'taki hastanede acılar içinde kıvranarak yatarken, içine doğan başka bir şey daha vardı: "Yatağa çivilenmiş olarak yatarken Almanya'yı kurtarıp, onu yüce bir devlet haline getirme fikri içime doğmuştu. Bunu hemen yerine getirmeliyim."2
Anlattıklarının, daha sonra, Münihli yıldız falcılarının görüşleriyle tam bir uyum içinde olması gerekir; dahası, Hitler bu falcıların kehanetlerinin altında bir doğrunun yattığına inanıyorsa, büyük bir olasılıkla, onların kendisinden söz ettiğine de inanıyor olmalıdır.
Ama o günlerde, falcılarla kendisi ya da sahip olduğuna inandığı Tanrısal önderlik arasındaki bir ilişkinin varlığına da hiç değinmemiş-tir. Bu tür bir ilişkinin varlığını açıklamanın, daha işin başındayken, kendisine bir yaran olmayacağını düşünmüş de olabilir. Gene de, von
1 George Ward Price, 1 Know These Dictators, (Londra: Har-rap, 1937), s. 40.
2 Pariser Tages Zeitung'dan alıntı; "Vom VVahne Besessen", No. 1212, (23 Ocak 1940).

VViegand'ın belirttiği gibi, amacına ulaşma yolunda, bu tür kehanetlerden yararlanmanın da karşısında değildi. O zamanlar, gerçek kurtarıcının ortaya çıkışını haberleyen "muştucu" rolü, tahmin edildiği kadar önemsiz ve masum da değildi. Bu, 1923'teki, Almanya'da Nazi rejimini getirmek için bir başlangıç olarak Bavyera Eyalet Hükümeti'ni devirmeyi amaçlayan başarısız girişimin duruşması sırasında verdiği ifadede de kendisi tarafından açıklanmıştır. Şunları söylemişti bu konuda:
"Ne koltuk hırsım var, ne de bunun için mücadele etmek gerektiğine inanıyorum; bunu kabul etmelisiniz. Tarihe, yalnızca bir bakan olarak adını yazdırmak isteyen bir büyük adam için bunun ne değeri olabilir? Daha ilk günlerden beri aklımdan binlerce kez geçirmişimdir: Ben, Marksizmi yok edip ortadan kaldırmakla yükümlüyüm. Bu görevi yerine getireceğim. O zaman, hükümette bir unvan sahibi olmak, benim gibi bir adam için, ne ifade edebilir? Richard Wagner'in mezarını ziyaretimde, daha ilk andan itibaren kalbim övünçle doldu. İşte şurada bir adam yatıyor ki, mezar taşında şunlar kazılı: 'Burada Şehir Senatosu Üyesi, Orkestra

Başyöneticisi Baron Richard Wagner cenapları yatıyor.' Sununla övünüyorum ki, o ve Alman tarihindeki nice nice büyük adamlar, gelecek kuşaklara unvanlarını değil, sadece adlarını bırakmakla yetinmişlerdir. Beni bir muştucu rolü oynamaya iten alçakgönüllülük değildir; önemli olan da budur, gerisi hiçi"
Landsberg hapishanesinde geçirdiği günlerden sonra, Hitler, artık kendisini bir "muştucu" olarak adlandırmayacaktır. Arada bir kendisini

Aziz Matta'mn deyişiyle "vahşet içinde bir çığlık" ya da görevi, ulusu güçlülüğe ve zafere ulaştıracak olanın (İsa'nın) çıkışı için yol açmak olan Vaftizci Yahya olarak niteliyordu. Sık sık da, hapishanedeyken Hess tarafından yakıştırılan "Führer"* adıyla anardı kendisini.1
Gittikçe, kaderin kendisini Almanya'yı zafere ulaştırmakla görevlendirdiği bir mesih olarak düşündüğü ortaya çıkıyordu. İncil'den daha sık örnekler getiriyor, böylece giriştiği eylem dinsel bir görünüm kazanıyordu. Konuşmalarında, İsa ile kendisi arasındaki karşılaştırmalar gittikçe çoğalıyordu. Örneğin:
"Birkaç hafta önce Berlin'e gelip de Kurfuersten-damm'daki bezirgânlığı, görkemi, baştan çıkmışlığı, günahkârlığı, adaletsizliği ayyuka çıkmış görmüştüm. Yahudi maddiyatçılığı beni o denli iğrendir-mişti ki, çıldıracak gibi olmuştum. Bir anda kendimi, Baha'sının tapınağına girip yağmacı para babalarıyla karşılaşan Hz. İsa gibi düşündüm. Eline kırbacı alıp yağmacıları tapınaktan atarken, O neler hisset-tiyse, ben de aynı şeyleri hissediyordum."1
Hanfstaengel'e göre, Hitler bu sözleri söylerken, elindeki kamçıyı Almanya'nın ve Alman onurunun düşmanları olan karanlık güçleri ve Yahudileri yok etmek istercesine, şiddetle sallıyordu. Hitler'in geleceğin önderi olduğunu ilk anlayan ve bu çabalarına tanık olan Eckart, daha sonraları "Bir adam kendisini Hz. İsa ile aynı kaba koyarsa, onun yeri tımarhanedir,"
* führer (Almanca): Kılavuz, önder. (Ç.N.)
1 Ernst Hanfstaengel'den alınan bilgi.
2 Aynı kaynak kişi.

demiştir. Bu özdeşleştirme işi, çarmıha gerilmiş İsa ile değil, öfkeli, yağmacıları kırbaçlayan İsa ile yapılmıştır gerçekte oysa. Hitler, çarmıha gerilmiş İsa'ya pek saygı duymuyordu. Bir Katolik olarak yetiştirilmesine ve savaş sırasında Komünyon törenlerine katılmasına rağmen, sonraları kiliseyle ilgisini kesmişti. İsa'yı yumuşak, zayıf ve Alman Mesihi'ne yakışmayacak nitelikleri olan biri gibi düşünüyordu. Alman Mesihi, Almanya'yı kurtarıp muzaffer kılacak-sa, haşin biri olmalıydı.
"Hıristiyan olarak duygularım, bana yüce Tan-rı'nın ve Kurtancı'nın (İsa'nın), mücadeleci varlıklar olduğunu bildiriyor. Yine bu duygularımın bildirdiğine göre, bir zamanlar çevresinde birkaç kişiden başka kimse bulunmayan yalnızlıklar içindeki adam, bu Yahudilerin ne mene kişiler olduğunu ortaya koydu ve çevresine topladığı kişilerle onlara 'cihat' açtı; Tanrının Gerçeği (İsa), yalnızca ilahi acı çeken birisi değil, aynı zamanda bir 'mücahit' olarak da en büyüktü. Sonunda, İsa'nın nasıl öfkelenip kıyam ettiğini ve eline kamçısını alarak, o engerek ve çıyan soylarını (Yahudileri) Baha'sının Tapınağından sürdürdüğünü anlatan bölümleri, kitabından, sınırsız bir aşkla okudum. Yahudi zehirine karşı, dünyanın selameti için çarpışmak, ne müthiş bir şeydi!"'
Ve bir seferinde, Hitler'in Rauschning'e söz ettiği gibi: "Kadınsı duyarlığı ve acıma ahlakıyla Yahudi tipi Hıristiyan inancı." Yeni devlet dininin Hitler planının bir bölümü mü olduğu, yoksa bunun gerçekleşebilir duruma girmesinin, gelişen olayların sonucunda mı ortaya çık-
1 Hitler, My Neıu Order, s. 26.
tığı sorunu açığa kavuşmadı. Bilinen bir şey varsa, bu devlet dini anlayışını Rosenberg öteden beri savunmuştu, ama iktidara gelinceye kadar Hitler böyle sert bir tutum takınmaya eğilimli değildi. Böyle bir değişikliği yapabilmesi için güçlü bir duruma gelmeyi beklemiş olmalıydı, yoksa kazandığı başarılar kendisine dinsel bir bağlılık duyan halkın gözünde ürkütücü görünüm kazanacaktı. Bunu yapmadı. Her şeye rağmen, bu tanrınmkine benzer rolü hiç duraksamadan benimsedi. VVhite'm belirttiğine görene, Hitler, "Heil Hitler, kurtarıcımız!" diye selamlandığmda hafifçe eğilir, bu gönül okşayıcı selamlamadan memnun olduğunu belli eder, buna da inanırmış.1 Gittikçe, Hitler'in kendisinin gerçekten

"seçilmiş biri" olduğuna ve dünyaya, zalimlik ve şiddetten kaynaklanan yeni bir değerler dizgesi getirmek için görevlendirildiğine inancı artmakta, kendisini ikinci bir İsa olarak kabul etmektedir. Kendisinin bu rol içindeki görüntüsüne âşık olmuş, çevresini hep kendi resimleriyle donatmıştır.
Anlaşıldığına göre, bu görevi daha yükseklere tırmanmada ayartıcı bir rol oynuyor ona. Bu geçici kurtarıcı rolünden pek hoşnut değil, daha yüksek amaçlar peşinde artık: Gelecek kuşaklar için örnek yaratmak... Von Wiegand şöyle diyor: "Hayati konularda Hitler, başarı ve başarısızlıklarla dolu tarihi eksiksiz olarak gelecek kuşaklara bırakmak konusunda titizlik gösterir."2 Bu örnek yaratma işinin de, gelişigüzel
1 W. C. VVhite, "Hail Hitler", Scribner 9 (Nisan 1832): 229-31.
2 Kari von Wiegand, "Hitler Forsees His End", Cosmopoli-tan, Nisan 1939, S. 28, Mayıs 1939, s. 48.

gerçekleşmesine karşıdır. Geleceği güvence altına almak için ilkelere bağlı olmak gereklidir, bu işi de tek başına yapabileceğini düşünür ve bu yüzden, Alman halkı için kendisinin ölümsüz bir varlık olduğuna inanmaktadır. Her şey yüce ve Hitler'in onuruna yakışır bir anıt olmalıdır. En azından bin yıl sürecek sonsuz bir yapı kurma düşüncesini içinde yaşatır. Yaptırdığı otoyollar "Hitler otoyolları" diye anılmalı ve Napolyon'un yaptırdığı yollardan daha uzun süre dayanmalıdır. "İmkânsızı mümkün kılmalı" ve ülkeye damgasını vurmalıdır. Gelecek kuşaklar için, Alman halkının belleğinde uzun yıllar kalabilmek için düşündüğü yollardan biridir bu. İçlerinde Haffner, Huss ve VVagner'in1 de bulunduğu birçok kişinin belirttiğine göre Hitler, kendi anıtgömütü (mausoleum) için ayrıntılı planlar hazırlamıştı. Görüştüğümüz daha önce Almanya'yı terk eden kişiler, bu bilgiyi doğrulayacak konumda olmamalarına rağmen, gene de bunun doğru olabileceğini düşünüyorlardı. Bu anıtgömüt, Hitler'in ölümünden sonra Almanya'nın Kabe'si olacaktır. Hemen hemen 210 metre yüksekliğindeki bu anıtın her taşı, ziyaret edenlerde ruhsal bir etki yaratmak için, ayrı ayrı ince bir biçimde işlenecektir. 1940'ta Paris'in işgalinden hemen sonra Napolyon adına yapılmış olan Dome des Invalides'e gidip anıtı incelediği de söylenir. Birçok yönden hatalı sayılabilecek bir şey bulmuştu bu anıtta: Na-polyon'u yer düzeyinden aşağıda, çukur bir ye-
1 S. Haffner, Germany: Jekyll and Hyde (New York: Dutton, 1941); Huss, The Foe We Face; Luchvig VVagner, Hitler, Man ofStrife (New York, Norton; 1942).

re gömmüşlerdi. Bu durumda, ziyaretçiler, aşağıdan yukarı bakmak yerine, yukarıdan aşağı bakmak zorunda kalıyorlardı.
"Hitler birdenbire, 'Ben asla böyle bir yanlış yapmayacağım,' dedi. 'Ölümümden sonra, halk üzerindeki etkimi nasıl sürdüreceğimi ben bilirim. Halkın yüksekte yer alan mezarıma bakıp beni anımsayacakları, evlerinde daima benim hakkımda konuşacakları bir Führer olacağım. Yaşamım ölümle bitmeyecektir asla; tersine, o zaman başlayacaktır.'"^
Hitler'in şimdiye kadar benzeri görülmeyen ve sonsuza dek yaşayan bir anıtgömüt olan Kehlstein'ı yaptırdığına bir süre inanıldı. Hitler'in, bu konuda benzersiz bir tasarısı var idiyse bile bunu daha görkemli bir tasarıyı gerçekleştirmek için bırakmış olması da olasıdır. Belki de Kehlstein, büyük halk yığınlarının "huşuyla ziyaret" edip manevi yönden etkilenmeleri için pek erişilmezdi. Bütün bunlara rağmen, pek çok plan üzerinde çalışıldığı gerçek gibi görünüyor. Hitler'in planı, bu anıtgömütle histerik halk yığınları üzerinde sürekli bir duygusal etki yaratma amacını güdüyor; bu duygusal etkiyle o, ölümünden sonra, başarılarını pekiştirecek ve son amacına ulaşacak...
"Şuna kesinlikle inandı ki, içinde yaşadığı ve eylemde bulunduğu o çağ açan atılganlık dönemi (bu dönemi biçimlendirme ve harekete geçirme gücünün kendisi olduğuna tam olarak inanıyordu) ölümünden hemen sonra, başlıca özelliği eylemsizlik olan uzun bir çözülme sürecine dönüşüp dünyayı sarsa-
1 Huss, The Foe We Face, s. 210. -27-
I
rak kapanacaktı. 'Bin yıllık Reich'ında Alman halkı, onun adına anıtlar dikecek, bu anıtların çevresini tavaf edip yaptığı işleri anımsayacaklar... İşte böyle düşündü Hitler. 1938'de Roma'ya yaptığı o ihtişamlı ziyaretini anlatırken bin

yıldan, yani o görkemli dönemden de söz etmiş ve bugünün çalkantılarının gelecek kuşakların ilgisini çekmemesi gerektiğini söylemişti."1
Birkaç yıl önce Hitler, amacına ulaştıktan sonra dinlenmeye çekileceğinden de epey söz etmişti. Olasıdır ki, Berchtesgaden'e çekilecek ve ölümüne kadar bir Tanrı gibi, Reich'ın kaderine yön verecekti. 1933'teki Birahane Ayaklan-ması'yla iktidara gelişi arasındaki o verimli on yılı nasıl heba ettiğini acı bir dille anlatmıştı. Çünkü, ardılına bırakacağı işlerin tam anlamıyla olgunlaşabilmesi, onun tahminine göre, yirmi yıl alacaktı.2 Çekildikten sonra Nasyonal Sosyalizm'in İncil'i sayılabilecek ve sonsuzluğu dile getirecek bir kitap yazmak istediği de kimi yazarlar tarafından öne sürülmüştür.3 Bu konu, Roehm'ün yıllar önce yaptığı bir konuşmayı belirtirsek, daha da ilgi çekicilik kazanır:4 "Bugün bile Hitler'in en sevdiği şey, dağlarda durup Tanrı rolü oynamaktır."5 Bütün bu kanıtların incelenmesi, bizi, Hitler'in kendisini, dünyaya yeni bir toplumsal düzen getiren bir Yapıcı ve Almanya'nın Yeni Kurtarıcısı olmak üzere Tan-

1 A.g.y., s. 212.
2 Friedelinde VVagner'le yapılan görüşme, New York City.
3 Will D. Bayles, Caesars in Coose Step (New York: Harper Bros, 1940).
4 Rauschrüng'deki alıntı, Gesprache, s. 144.
5 Dr. E. Bloch'un J. D. Ratcliffe'e söyledikleri, "My Patient Hitler", Collier's, 15 Mart 1941.

rı tarafından seçilmiş Ölümsüz Hitler olarak gördüğü sonucunu oluşturmaktadır. Bütün dertlere ve belalara karşı azimle yürüyeceğine, sonunda amacına ulaşacağına kesinlikle inanmaktadır. Geçmişte onu koruyan ve yolunu gösteren içsel sesin buyruklarını izlemesi, tek koşuludur onun. Bu içsel sesin kendisine yol gösterdiği kanısı, fikirlerinin doğru olduğundan değil, kendi büyüklüğüne inancmdan kaynaklanır. Howard K. Smith ilginç bir gözlemde bulunuyor: "Ben o kanıdayım ki, Hitler mitiyle koşullanmış milyonların her biri, kendi içinde birer Adolf Hitler taşıyor."1
Bu inancın kökenlerini ve Hitler'in ruhbi-limsel yapısında oynadığı rolü Beşinci Bölüm'de inceleyeceğiz.

1 Hovvard K. Smith, Last Train Trom Berlin, (New York, 1942) s. 59.

İKİNCİ BÖLÜM

ALMAN HALKININ TANIDIĞI HİTLER

Alman halkı Hitler'i nasıl tanımaktadır? Denetim altındaki güdümlü ve sınırlı bir basının verebileceği resmi nitelikli haberlerle onu ne denli tanıyabilir? Unutmamamız gereken budur. Binlerce Alman, onu özellikle geçmiş yıllarda yakından görmüş ve bu imge zihinlerinde, daha sonra kişisel bir Hitler kavramının oluşmasında temel olmuştur.
Hitler vücut yapısı bakımından, Yeni Re-ich'm yaratıcısı ve Almanya'nın kurtarıcısı, ya da büyük ve dövüşken bir önder izlenimini veremeyecek denli çelimsizdir. Boyu ortanın biraz altında, kalçaları geniş, omuzları buna oranla dardır. Kasları sert değildir. Bacakları kısa ve incedir. Bundan dolayı bacaklarını uzun çizmelerle, uzun ve bol pantolonlarla gizler her zaman. İri bir gövdesi olmasına karşılık, göğsü çöküktür; bu çöküklüğü gidermek için, göğüs tarafı desteklenmiş üniformalar giydiği söylenir. Vücut yapısıyla o, kendi seçkin muhafızlarında aranan niteliklere sahip değildir.
Önceleri, giysileri hiç de öyle özenli değildi. Çoğunlukla deri kısa pantolonlar, beyaz gömlekler ve askılardan oluşan Bavyera yöresine özgü dağ giysileri giyerdi. Bu giysileri pek temiz değildi. Tümüyle çürüyüp sararmış

dişleri ve uzun kirli tırnaklarıyla, oldukça gülünç bir tipe sahipti. O zamanlar keçi sakalı vardı, koyu kahverengi saçlarını ortadan ayırıp yağla başına yapıştıracak biçimde tarıyordu. Yürüyüşü de asker yürüyüşüne hiç benzemezdi. Hanım hanımcık bir yürüyüşü vardı. Seke seke yürüyordu. Birkaç adımda bir, sinirli biçimde sağ omzunu oynatır, aynı anda sol bacağı da sekerdi.1 Bir başka tiki de dudak uçlarının yukarı doğru kıvnlmasıydı.2 Söylev verdiğinde mavi renkli sıradan bir giysi giyer, bu ona sıradan bir adam görünümü verirdi.
Başarısız Birahane Ayaklanması'nm duruşması sırasında, Edgar Mowrer ilk kez gördüğü Hitler hakkında kendi kendine şöyle düşünmüştü:

"Müthiş asi dedikleri, şu düz kara saçlı, şık ceketli, hantal davranıştı ve çalçene taşra züppesi miydi? Tıpkı, bir kumaş firmasının gezgin satıcısına benziyordu."3
Hitler'in görünümü, daha sonra da iyi bir izlenim yaratmamıştır tanıyanlarda. Dorothy Thomson, Hitler'i ilk görüşünü şu sözcüklerle anlatıyor:
"Son derece biçimsiz bir vücut yapısı, tıpkı bir karikatüre benzeyen yüz ifadesi, bütünüyle kıkırdaktan oluşmuş duygusunu veren kemiksiz bir et yığını. Silik bir kişilik, ağzı boş laf yapan, dengesiz
1 William L. Shirer, Berlin Diary (New York: Knopf, 1941), s. 13.
2 Kari Trossman, Hitler und Rom (Nuremberg: Sebaldus Verlag, 1931), s. 152.
3 Edgar Ansell Mowrer, Germany Puts the Clock Back (Londra: Penguin, 1938), s. 193-4.

H
ve özgüvensiz bir adam. Tam bir küçük adam prototipi.'"
Smith de onu, gülünç görünüşlü, durmadan kendisini dinleyen, kendisine güveni olmayan "Tannlaştrrılmış küçük adam"2 diye tanımlamaktadır.
Erkek güzelliği konusunda farklı ölçütleri olan bu iki Amerikalı gazetecinin yargıları abartılı görünebilir. Bununla birlikte, Münih Üniversitesi profesörlerinden Almanya'nın en ünlü eugenist'i* Max von Gruber'in, 1923 mah-kemesindeki tanıklığı sırasında söylediklerine göz atmamız gerekir:
"İlk kez Hitler'i bu denli yakından görüyordum. İçe dönük tipte melezlere özgü bir baş ve yüz. Basık bir alın, çirkin bir burun, geniş şakak kemikleri, yağlı ve kapkara saçlar... Başına buyruk bir adamın değil, hezeyanlarla dolu bir heyecanın ifadesiydi bu. Kısacası, tatmin olmuş bir bencilliğin ifadesiydi."*
Hitler'in gözleri üzerine de epey şey yazılmıştır. Gökkuşağının bütün renkleri gözlerine benzetilmiştir. Gerçekte ise bu gözler, oldukça parlak mavi bir renktedir; hemen hemen menekşe rengindedir.
Ama kitleleri "cezbe"ye getiren gözlerinin rengi değil, onlardaki büyüleyici bir etkiye sahip parlaklık ve derinliktir.
1 Dorothy Thompson, "Good Bye to Germany", Harper's Magazine, Kasım 1934, s. 12-14.
2 Howard K. Smith, Last Train From Berlin, (New York: 1942), s. 29-31.
* Eugenist: Kalıtımsal etkenleri denetleyerek ırkı iyileştirme araştırmaları yapan bilgin. (Ç.N.)
3 Emil Ludwig, Three Portraits: Hitler, Mussolini, Stalin (NewYork: 1942), s. 11.

Aşağıda anlatılanlara benzer etkilenimler bu konudaki kitaplarda sık sık dile getirilmiştir. Nazilerden nefret eden bir polis, aldığı emir üzerine Hitler'in konuşacağı bir mitinge gönderilir. Görevlendirildiği yerde nöbetteyken Hit-ler içeri girer:
"Polis memurunun ta gözlerinin içine hipnotize edici uğursuz bakışlarla baktı. Bu bakışlardaki etki gücüne dayanmak olanaksızdı. Bu durum polisin aklını başından almıştı. Ertesi sabah, kendisinden geçmiş bir tavırla bana şöyle dedi: 'Dün geceden beri Nasyonal Sosyalistim ben. Heil Hitler!'"1
Sık sık dile getirilen bu tür ifadelerin hepsi Nazi propaganda araçlarından çıkmamıştır. Şimdi Amerika'da yaşayan pek çok saygın kişi, kendi kişisel dostları arasında buna benzer etki-lenimleri anlatmışlar, hatta pek seçkin diplomatlar bile Hitler'in bakışlarındaki etkiyi ve bunun halk üzerindeki gücünü sık sık dile getirmişlerdi.
Aralarında Rauschning'in bulunduğu daha başkaları ise, Hitler'in bakışlarını içten bir canlılığın kıvılcımından, parlaklıklarından yoksun, ölü ve içe işleyici olarak tanımlarlar.2 Pek az Alman'ın onunla karşı karşıya gelmiş ve bu bakışlardan etkilenmiş olması nedeniyle, bu sözler üzerinde uzun uzadıya durmamızın gereği yoktur. Geçmişte Hitler'in Alman halkı üzerindeki kişisel etkisi ne olursa olsun şurası bir gerçektir ki, bu etkiyi Führer'i sevimli, yakı-
1 Bella Fromm, Blood and Banquets, (New York: Harper Bros, 1942), s. 36.
2 Hermann Rauschning, The Voice of Destruction, s. 12.

şıklı ve kararlı bir tavırla gösteren ve uygun yerlere asılmış bulunan milyonlarca afiş yaratmıştır. Dahası basın, haber filmleri ve daha başka basın ve yayın araçlarıyla halka yansıtılan özenle hazırlanmış fotoğraflar, Hitler'i en iyi görünümü içinde sunar halka. Bu basın ve yayın araçları, Hitler'in gerçek kişiliğinin geçmişte yarattığı hoş olmayan izlenimleri kuşkusuz gidermişlerdir. Birçok Alman, Hitler'i yakışıklı biri olarak tanıyor. Hitler'in yığınları etkileyen öteki bir yönü de sesidir. Yorulmak bilmez bir hatiptir o; iktidara gelmeden önce, her biri farklı kentlerde olmak üzere günde üç ya da dört kez söylev verdiği olmuştur. Baş düşmanları bile onu, Almanya'nın gelmiş geçmiş en büyük hatibi olarak nitelerler. Gerçeği söylemek gerekirse sesi, öyle güzel ve etkili de değildir. Hatta, açıkça bet seslinin biridir. Sesi biraz pes perdeye indiğinde çatlaklaşır. Alman-ca'yı konuşma biçimi hiç de büyük hatiplere yakışacak durumda değildir. Hele, söyleyişi (telaffuzu), eskiden daha da kötüydü. Tschup-pik'in Knoedlige Sprache* diye adlandırdığı Avusturya şivesiyle Almanca karışımı bir dil kullanılır. Söylevlerinin mantıksal yapısı da, büyük bir hatibe yakışan durumda değildir. Bütün söylevleri, aşırı derecede uzun ve kötü hazırlanmıştır; bol tekrarla doludur. Hele bazılarını okumaya tahammül bile edemezsiniz. Ama o bunları alanlarda kitlelere söylerken dinleyenler üzerinde olağanüstü bir etki bırakır.

1 Kari Tschuppik, "Hitler Spricht", Das Tagebuch, 8, No. 13, (26 Mart 1928), 488-500.

Halkın işitmek istediği şeyleri söylemekte çok ustadır, bütün yeteneği budur işte; konuşurken halkın duygularını ve heyecanlarını yönlendirmekte çok başarılıdır. Strasser bu yeteneği şöyle dile getiriyor:

"Hitler insan yüreğinin titreşimlerine, bir litre-şimölçerin (sismograf) duyarlığıyla yanıt verir. Kendisine bağışlanmış bir armağan gibi yüreklendirir bu onu. Bütün bir ulusun gizli içgüdülerini, yani acılarını ve kişisel başkaldırışını ilan eden bir hoparlör gibi davranır."1

iktidara gelmeden önce bütün konuşmalarının konusunu şu üç noktada topluyordu: 1. Kasım suçlularının ihaneti, 2. Yıkılması gereken Marksist egemenliği, 3. Yahudilerin dünyadaki etkinlikleri. Konuşmanın konusu ne olursa olsun bu konulardan biri ya da birkaçı mutlaka ele alınırdı. Halk bundan hoşlanıyordu ve onun konuşmalarını dinlemek için bir mitingden öbürüne koşuyordu. Söyledikleri değil, söyleyiş biçimi çekiyordu halkı.

Hatta, daha ilk başlarda, Hitler'in "show-man"lik yeteneği ona, konuşmalarındaki teat-ral havayı sağlamıştı. Yalnız, konuşmalarını dinleyicilerin yorulup sabırlarının tükendiği, günün geç vakitlerine kadar sürdürmekle kalmaz, aynı zamanda kendisinden önce bir yardımcısını göndererek onun yapacağı kısa bir konuşmayla dinleyicilerin "ısınmasını" sağlardı. Fırtına Birlikleri'nin* bu toplantılarda çok

1 Otto Strasser, Hitler and I (Boston: Haughton, 1940) s. 62. * Kısaca SA harfleriyle simgelenen Sturm Abteilung örgütü. Hitler'in özel koruyuculuğunu yapıyordu. (Ç.N.)

önemli rolleri vardı; Hitler'in halkın arasından geçip kürsüye gittiği yol boyunca sıralanırlardı. Tam uygun an gelip de halkın coştuğu sırada Hitler, toplantı salonunun arka kapısında görünürdü. Sonra, arkasındaki grupla, yol boyunca bir sıra halinde dizilmiş SA'ların arasından yürüyerek kürsüye gelirdi. Bu yürüyüş sırasında sağa sola hiç bakmaz, eğer biri kendisine hitap etmeye kalkar ya da yürüyüşünü engellerse buna müthiş canı sıkılırdı. O sırada bir bando marş çalıyorsa yürüyüşü değişir, asker adımları atmaya başlardı. Konuşmasının başlarında sinirli bir tavır takınırdı hep. Dinleyicilerini can-landırmcaya dek öyle pek önemli şeylerden söz edemezdi. Heiden'in de bir yerde belirttiği gibi,

0 denli sinirli olurdu ki, söyleyecek hiç bir şey bulamazdı."1 Yalnızca, bir şey yapmış olmak için masayı alır, biraz ileri götürürdü. Derken birden "havasına girer", konuşmasını sürdürürdü. Price, Hitler'in konuşmasını şöyle betimliyor:

"Konuşması başlangıçta yavaş ve kopuk kopuktur. Kendisini dinleyen yığınlar coşkuya kapıldığında, o da yavaş yavaş havasına girer. Yığınları oluşturan

bireyler, duygudaşlık zinciri ile ona bağlanmış olduklarını hissederler. O da bu ruhsal ilişkiye en iyi yanıtı verir."2
Bu konuda görüştüğümüz herkes hemen hemen aynı bilgileri veriyor: Kendisini dinleyenlerle duygu bağını kurar kurmaz alçaktan
1 Konrad Heiden, Adolf Hitler (Zürih: Europa Verlag, 1936) s. 100.
2 George VVard Price, I Knoıu These Dictators (Londra: Har-rap, 1937), s. 39-40.

başlayan ses temposu, düz bir ritimle haykırma noktasına varıncaya kadar durmadan artar. İşte bu nedenle dinleyici, Hitler'in sesiyle kendisi arasında bir özdeşlik kurar ki, dinleyicilere göre o ses, Almanya'nın sesidir.
Bütün bunlar, Hitler'in Mein Kampf ta (Kavgam) belirttiği kitle psikolojisi anlayışına uygundur:
"Kitlelerin ruhu, zayıflığa ve duraksamaya yanıt vermez. Tıpkı bir kadın gibi kitle ruhu da, soyut bir nedenle ortaya çıkan kadınsı bir duyarlıktan daha çok, buyurgan bir güce karşı belirsiz bir özlemden kaynaklanır; bu nedenle, güçsüze değil güçlü olana baş eğmeyi yeğler; kitle, buyurgamn yanındadır."
Bu buyurgan, Hitler'in kendisiydi. Newswe-ek, "Kadınlar, kasılmış bedenleri ve morarmış yüzleriyle kendilerinden geçtiklerinde, Hitler, söylevci kişiliğinin bütün büyüleyici gücünü ortaya serer," diye yazdı.1 Flanner de şöyle söylüyor: "Konuşması sırasında o duruma gelir ki, yakası bağrı açılır, perçemi dağılır, gözleri parlar, hipnotize edilmiş bir adamı andırır. Çılgın gibi bir tavır takınır."2 Yeates-Brown'a göre ise "Dalınç içinde, sanki ruhlara karışmıştı, bir mucizeye tanık oluyorduk."3
Bu ateşli söylevcilik Almanlar, özellikle konuşkan olmayan kendi halindeki Bavyeralılar için yepyeni bir şeydi. Münih'teki yaygaracı ha-
1 "Cocksure Dictator Takes Timid Soul Precautions", Neıvsmeek, (5-6 Nisan 1935), s. 16.
2 Janet Flanner, An American in Paris (New York: Simon and Schuster, 1940), s. 414-415.
3 F. Yeates-Brown, "A Tory Looks Hitler", Living Age, Ağustos 1938, s. 512-14.

li ve davranışlarıyla, görülmeye değer bir soytarıyı andırıyordu.1 Yığınları kendi yanma çeken, yalnızca bu ateşli söylevci yanı değildi. Kuşkusuz bu, Almanlar için yeni bir şeydi, ama söylediği sözler, önemli ve ciddi olmaktan uzaktı.
"Ağzından çıkan her söz, büyük bir enerji ile yüklüydü; bazen bu sözler, sanki yüreğinin derinliklerinden kopup geliyormuşçasına, onu tanımlanamaz Ur acılara sürükler gibiydi."*
"Kürsüden hafifçe eğildiğinde, sanki kendi bilincini, yığınların bilinciyle özdeşleştirmeye çalışıyor gibiydi; yığınları ve bu arada beni, büyülü bir güç altında tutuyordu... O anda, ona doğru dalgalanarak yükselen duygusal karşılığın coşkunluğunu hissettiği açıktı... Sesi, tutku ve coşkusunun doruğuna vardığını belli ediyordu... Ağzından çıkan sözler, sanki bir kırbaç gibiydi. Konuşması bittiğinde, göğsü bir körük gibi, hâlâ aynı coşkuyla inip çıkıyordu.'"
Kendisini dinleyenler üzerindeki büyüleyici yeteneği üzerinde birçok yazar durmuştur. Stanley High şöyle diyor:
"Söylevin doruk noktasında Hitler, bir yandan bir yana sallanmaya başlayınca, dinleyicileri de ona uyarak sallanırlar. Öne doğru eğilmeyegörsün, dinleyenlerin tümü onunla birlikte eğilir. Konuşması
1 Lilian T. Mowrer, Rip Tide of Agression (New York: Mor-row, 1942), s. 179.
2 Micheal Fry, Hitler's Wonderland (Londra: Murray, 1934), s. 106.
3 Kurt Georg W. Luedecke, I Knew Hitler (New York: Sribr-ner's, 1937), s. 13.

bittiğinde, ya dehşet içinde suskunluğa gömülür, ya da çılgınca bağırıp çağırmaya başlarlar.."'
Bir konuşmacı olarak, sıradan Alman yurttaşları üzerinde büyük etkisi vardı kuşkusuz. Mitinglerine yığınlarla, akın akın dinleyici geliyordu. Konuşması bittiğinde, kendilerinden geçmiş dinleyicilerin, söylenenlerin doğru ya da yanlış olduğunu ayırt etme. yetenekleri körelir, bütün söylediklerine inanmaya

hazır duruma girerlerdi. Hitler, kendisini dinleyenleri tatlı dil dökerek pohpohlardı. Kimi zaman onları suçlar, kimi zaman da bir vuruşta yıkabileceği düşsel bir suçlu tipi yaratıp onları eğlendirirdi. Dili, dinleyicilerini coşkulandıran bir kırbaç gibiydi. Her zaman dinleyicilerinin büyük bir çoğunluğunun düşündüğü, ama dile getiremediği şeyleri söylerdi. Çok geçmeden bu karşılıklı yakınlaşmayla o ve dinleyicileri, söylevin duygusallığından kaynaklanan bir esriklik içine girerdi.2

Bu, Alman halkının araya propaganda araçları girmeden, doğrudan doğruya tanıdığı Hit-ler'di. Bir mitingden ötekine yorulmak ve usanmak bilmeden koşan ateşli söylevci; halkın çıkarları uğruna kendisini tüketircesine çalışan Hitler... Halkı devlet işlerinde bilinçlendirmek için bütün engellere karşı sonsuz bir güçle mücadele eden, ruhunu ve yüreğini davasına adayan Hitler... Halkın coşkularını uyandırıp, onları ulusal bakımdan yücelme amaçlarına yönelten Hitler... Gerçekleri olduğu gibi söylemekten

1 Stanley High, "The Man Who Leads Germany", (Literary Digest, 21 Ekim 1933), s. 42.

2 Otto Strasser, FHght from Tenor, s. 24-25.

çekinmeyen, dış baskılara olduğu kadar, içerden gelebilecek tehditlere de pabuç bırakmayan yiğit Hitler... Sözleri halkı derinden etkileyen, gerekli gördüğünde onları babaca azarlayan içten bir Hitler'di bu... Onlarda var olduğuna inandığı özsaygı duygusunu yeniden uyandıracak olan Hitler'di bu.

Halkın kafasında yer eden Hitler imgesi, propaganda etkinliği için bulunmaz bir malzeme oluşturdu. O, kürsüde o denli inanmış, o denli içten görünüyordu ki, dinleyicilerin çoğunluğu, söylediği her şeye hemen inanmaya hazırdı; istiyordu bunu çünkü. Nazi propaganda görevlileri de böyle fırsatları değerlendirmekte gecikmezdi.

Hitler, bu propaganda etkinliğine, zaten mükemmel bir temel hazırlamıştı. Siyasal yaşamının daha ilk günlerinden beri, geçmişteki ve şimdiki kişisel yaşamıyla ilgili herhangi bir bilginin yayılmasını reddetmiştir. En yakınlarına bile, kişiliğinin bu yanlarını açmamıştır. Bu propaganda süreci başlamadan önce yaşamında yer almış hoş olmayan olaylar konusundaki bütün bilgiler hasır altı edilmiştir. Aslında bu durum, Hitler'in kişisel yaşamı konusunda yandaşlarının merakını da uyandırıyordu. Bu da, bir mit ya da efsane yaratılması için uygun bir zemindir.

Nazi propaganda makinesi, bütün gücünü Hitler'i üstün insan olarak tanıtma işine harcadı. Yaptığı her şey, onun en üstün bir özyapıya sahip olduğu kanısını uyandıracak biçimde propaganda ediliyordu. Et yemiyorsa, alkollü içki içmiyorsa ya da sigarayı dudağına bile götür-

müyorsa, bu sağlığına zararlı olduğunu düşündüğünden değildir. Böyle şeyler Führer'e yakışmaz da ondan! Yakışmaz, çünkü o, bir büyük Alman'ı, Richard VVagner örneğini izliyor... Yakışmaz, çünkü yeni bir Alman Reich'ını yaratmak için gereken güç ve dayanıklılığı bu tür zavallı şeylerden uzak kalarak sağlayabilir.

Bu tür propagandalar, aynı zamancl^a, Füh-rer'in korkunç bir irade ve kendi kendisini denetleme gücüne sahip olduğu kanısını da yayma amacına yöneliktir. Hanfstaengel'e göre, Hitler de bu propagandanın yayılması için elinden geleni yaptı. Bir seferinde, biri ona bunun nedenini sorduğu zaman şöyle yanıtlamıştı: "İrade işi bu. Bir kere kafama koymayayım bir şeyi yapmamayı. Ölsem yapmam artık onu. Ama, bir işe karar verirsem, o iş yapılacaktır. Ne mükemmel bir şey, değil mi?"

Bu, cinsel yaşam için de geçerlidir. Alman halkının bildiğine göre, onun cinsel yaşamı yoktur. Fakat bu bir anormallik olarak değil, bir erdem olarak kabul edilir. Führer, bu tür insan-sal zayıflıkların uzağmdadır. Von VViegand'ın bize anlattığı gibi o, "Erkeklerdeki cinselliğe düşkünlükten doğan zayıflıklardan ve bundan dolayı sürüklendikleri aptalca durumlardan"1 nefret eder. Hanfstaengel'in bildirdiğine göre, Hitler sık sık, asla bir kadınla evlenmeyeceğini, kendisinin tek kadınının Almanya olduğunu belirtir. Bununla birlikte, insan doğasını yakından tanıdığı için, cinsellik konusundaki zayıflıkları ötekilerden ayırmakta, onlara hoşgörüy-

le bakmaktadır. En yakın arkadaşları arasında bile, bu tür davranışlarda bulunanları küçük görmez.
Yapılan propagandalarda, aynı zamanda cömert ve ince ruhlu biri olarak tanıtılıyordu. Bu tür erdemleri belirten sayısız öyküler yazılmıştı. Price,1 tipik bir örnek veriyor bu konuda; güzel ve çekici genç bir köylü kızı ona yaklaşmaya çalışır, ama korumalar buna izin vermez. Kız hıç-kıra hıçkıra ağlarken Hitler onu görür ve üzüntüsünün nedenini sorar. Kız da ona, Nazi ilkelerine bağlı olduğu için Avusturya'dan sürülen nişanlısının iş bulamadığını, bu yüzden de evle-nemediklerini söyler. Hitler'e dokunur bu sözler. Nişanlısına iş bulacağına, dahası, dayalı döşeli bir ev sağlayacağına söz verir. Üstelik, eşyalar arasında bir de bebek beşiği bulunacaktır. Bu tür öyküler onu, sıradan insanların sorunlarına sevecenlikle eğilen merhametli, duygulu bir insan olarak sunmayı amaçlamaktadır.
Nazi olsun olmasın birçok yazar, onda aşırı bir çocuk sevgisi olduğunu belirtmişlerdir. Nazi basını da bunu kanıtlayan resimlerle doludur. Bu resimlerde Hitler, mini mini çocukların arasında boy gösterir. Berchtesgaden'deyken, öğleden sonraları kendisini ziyaret eden çocuklara şeker, dondurma, pasta yedirdiği söylenir. "Çocuklardan bu derece hoşlanan orta yaşlı bir bekâra hiçbir yerde rastlanamaz," diyor Phay-re.2 Prenses Olga, Berlin'de Hitler'i ziyaret ettiğinde, söz çocuklara gelince, Führer'in gözleri-

1 Kari Von VViegand, "Hitler Forsees His End", Cosmopoli-tan, Mayıs 1939, s. 158.

1 Price, I Know These Dictators, s. 222-223.
2 Ignatus Phayre, "Holiday with Hitler", Current History, Temmuz 1936, s. 50-58.

nin yaşardığını anlatır. Nazi basını da bundan alabildiğine yararlanmış, bu resimlere uygun sayısız öyküler yayımlanmıştır. Hayvanlara, özellikle köpeklere olan sevgisi, buna benzer öykülere konu olmuştur. Bununla ilgili birçok resim basılmıştır. Propaganda, Hitler'in alçak-gönüllüğü ve gösterişsizliğini ileri sürer hep. Hatta yazarlardan biri o denji ileri gitmişti ki, onun etyemezliğini hayvanların insanlar için boğazlanmasına dayanamamasına bağlamıştı.1
Hitler kibar, ince, yardımsever bir "sevecen toprak ağası", ya da Oechsner'in belirttiği gibi, her Alman için bir baba, bir koca, bir ağabey, bir evlat, yani Ulu Avutucu (İsa) olarak anlatılır.2
Propagandada ele alınan bir başka özyapı özelliği, iktidar koltuğunun ona hiçbir zaman gururlanma kaynağı olmadığıdır. Partiyi kurduğu yıllarda nasıl basit bir ruha sahipse, bugün yine aynı ruha sahiptir. En büyük sevinci, "bizimkilerden biri" olarak görülmektir. Bunun kanıtı olarak süslü üniformalardan, gösterişli yaşamdan kaçındığı, koltuk hırsı olmadığı ileri sürülür, iktidara geçtikten sonra bile, eski trençkotunu ve kenarları sarkık şapkasını giymekten vazgeçmemiştir; üniforma gerektiğinde de, Yıldırım Birlikleri'ne özgü gösterişsiz üniformasını giyerdi. Eski tanıdıkları kendisini ziyaret ettiğinde, işi başından aşkın olduğu halde, onlarla oturup eski günlerden söz etmekten çok hoşlandığı pek çok yerde yazılmıştır: Mü-

1 Pierre J. Huss, Tfe Foe We Face (New York: Doubleday, 1942).
2 Frederick Oechsner, This ıs the Enemy (Boston: Liftle, Brown, 1942), s. 69.

nih'teyken, eski arkadaşlarıyla görüşmekten ve eskiden sık sık gittiği yerlere uğramaktan ya da dost ziyaretlerinei katılmaktan son derece zevk alıyordu. Hâlâ bir işçi ruhuna sahiptir. İlgi ve çıkarları işçi sınıfıyla özdeştir. Kendisini en rahat duyumsadığı zamanlar, onlarla bir arada bulunduğu zamanlardır.
Hitler inanılmaz bir enerji ve azimle doludur. Günlerini, on altı ile on sekiz saat, durup dinlenmeksizin çalışmayla geçirir. İş Almanya ve onun mutlu geleceği için çalışmaya geldi mi, yorulmak bilmez bir kişi olur. Büyük görevini gerçekleştirme uğrunda, kişisel hiçbir zevke izin vermez. Hitler gibi bir adam olsun da, içinde bulunduğu olanaklardan yararlanmasın; sade yurttaşın anlamadığı bir şeydir bu. Kendisi olsa lüks içinde yuvarlanır, oysa Hitler, bütün bu lüksü elinin tersiyle itivermiştir. Bildiği tek şey vardır yurttaşın, o da Hitler'in

sıradan bir ölümlü olmadığıdır. Phillips, bir seferinde, kendisine itirafta bulunan genç bir Nazi'nin şöyle dediğini anlatır: "Hitler için ölebilirim, ama onun yerinde olmak istemem. Hiç olmazsa ben, sabahları uyandığımda 'Heil Hitler!' diyebili-yorum. Ama bu adamın, yaşamında hiçbir eğlencesi yok. Ne sigara, ne içki, ne kadın! Yalnızca çalışmak, yorgunluktan bitkin bir hale düşüp uyuyuncaya kadar çalışmak!"1

Hitler'in azmi konusunda da büyük bir propaganda yapılmıştır. Bir amaca ulaşma kararı verdiğinde, onu yolundan kimsenin çeviremedi-ği tekrar tekrar belirtilmiştir. Yol ne denli çetin

1 Henry Albert Phillips, Germany Today and Tomorrmv (New York: Dodd), s. 40-41.

olursa olsun, amacından hiç sapmadan yürür. Aksiliklerle karşılaştığı, durumun umutsuz göründüğü anlarda bile inancını yitirmez ve ardından gittiği amaca er geç ulaşır. Ne tür olursa olsun, bütün uzmanlara karşıdır. Kendi yaptığı işlerde sorumluluğu her zaman üzerine almaktan kaçınmaz. Partinin iktidara ulaşmak için geçtiği yollarda karşılaştığı güçlük ve belalar defalarca belirtilmiş, sonuçtaki başarının nedeni olarak da, Hitler ve onun geleceğe olan sarsılmaz inancı gösterilmiştir. Karşısına çıkan engelleri aşarken yaptığı ufak tefek haksızlıklardan pişmanlık duymayışı bile, onun büyüklüğünün bir göstergesi olarak sunulmuştur. On yılı aşkın bir süre ailesiyle görüşmemiş olması, evine dönmeden önce bir şeyler yapmak azminde olan genç adam için büyük bir erdem olarak gösterilmiştir.

Geleceği görüş gücü ve Parti ile ülkeyi gelecekte yenmek zorunda oldukları güçlükler için örgütleme yeteneği, propaganda araçlarında, onun geniş görüşlülüğüne kanıt olarak ileri sürülmüştür. Prapagandacılarca, Hitler'in zorlukları çözmede, eskiden birçok uzmanı uğraştıran sorunları basitleştirmede büyük bir yeteneği olduğu belirtilmiştir. Yanılmazlığı ve direnci yalnız dolaylı olarak değil, açıkça da ifade edilmiştir.

O aynı zamanda, mümkün olsa bir damla insan kanı akıtmayacak denli sabırlı bir kişidir de. Çekoslovakya ve Polonya demokrasilerine karşı gösterdiği sabır ve tahammül bıkıp usan-maksızın işlenir. Kendi özel yaşamında da, duygularmı denetlemekte hiç gevşeklik göstermez. Gerçekte bir barış adamıdır o; Alman-

ya'nın geleceğini dingin ve yapıcı havada biçimleyebilmek için, yalnız başına bırakılmak yeter ona. Çünkü soydan bir yapıcı ve sanatçıdır. Bu da onun yapısındaki yaratıcı ve yapıcı öğelerin başat olduğunu kanıtlar.

Bunlara bakıp da onun bir korkak olduğu çıkarılmamalıdır. Tersine, cesaret dolu bir yüreği vardır. Savaş sırasındaki o büyük başarıları kadar, yaşam biçimi de bunu kanıtlar. Özellikle, ödüllendirildiği Birinci Sınıf Demir Haç nişanı başta olmak üzere, kazandığı bütün madalyalar hakkında sayısız yiğitlik öyküleri yayılmıştır ortaya. Bu öykülerde anlatılanlar zaman zaman birbirlerinden farklı olsalar bile, söylenenlere körü körüne inanan halkın buna hiç aldırmaması da ilgi çekicidir.

Nazi basınına göre Hitler çelik gibi bir adamdır. Yoluna ne denli baskı, zorluk, aidatı ve onu davasından geçirebilecek görevler yığıl-sa bile görevinin bilincindedir, yolundan hiç sapmaz.

Ne türden olursa olsun karşılaştığı felaket ve sıkıntılı durumlar karşısında sinirlenip sabrını yitirmez. Ama insansal nitelikleri bakımından katı bir tutum içinde değildir. Devlete bağlılığı ve adaleti en büyük iki erdem olarak kabul eder, onlara karşı titizliğini hiç yitirmez. Bağlılığa o denli önem verir ki, Berchtsegaden'deki evinin kapısındaki levhada "Bağlılığım onurumdur" cümlesi okunur. Hitler Alman onuru ve saflığının doruğu; Alman aile ve ev yaşamının "canlandırıcısı"dır. Gelmiş geçmiş en büyük mimar ve askeri dehadır. O, tükenmek bilmez bir bilgi kaynağıdır. Yeni toplumsal değer-

lerin yaratıcısı ve onlara yön veren eylemcisi-dir. O, yine propaganda bürosuna göre, bütün erdemleri üzerinde toplamış örnek bir kişidir. Burada verilecek birkaç tipik örnek, onu yüceltmede ne denli ileri gidildiğini gösterir:

"Sıra, Hitler'in kendisinde şimdi: Uzlaşma bilmeyen bir kişidir o. Kendisiyle de uzlaşmaz. Ona önderlik eden tek bir ilke vardn; Almanya'ya yeniden can vermek.

Bu ilke, ötekilerin hepsinden üstündür. Özel yaşamı yoktur onun. Günah işlemeyi ne denli bilmezse, aile yaşamını da o denli bilmez. Ulusal iradenin ete kemiğe bürünmüş biçimidir.
Hiç kimsenin ulaşamadığı kutsal amaç şövalyeliği: Almanya!... Hitler... ince tavırlarıyla şaşırtıyor. Kararlılık ve güçlülük ışıldıyor bu adamda. Onun varlığı ötekileri de büyük kılıyor. Nasıl da etkiliyor her şeyi!.. Yüzünün çizgileri sertleşiyor, sözcükler ağzından taş parçaları gibi dökülüyor... Hitler ve çevresindeki iş arkadaşları, her zamanki resmilikle-riyle, kutsal görevlerinin dünya tarihinde çok az benzeri olduğunu düşünüyorlar.,"'
"... İnsansal büyüklüğün ve örnek davranışın özel bir örneği... işte, sokak işçileri tarafından neşeyle karşılanan, hem de kendi buyruğuyla öldürülen arkadaşlarının başucunda üzüntüyle kendinden geçen Hitler... O, her zaman böyle büyüklük ve derin insanlık duyguları içindedir... Bu eşsiz kişilik... Büyük ve iyi insan... Ruhu evrenseldir onun... Yüzlerce resimle bile onun varlığının çeşitli yönlerini tam olarak vermek olanaksızdır. Bu alanlarda (mimarlık ve tarih) Hitler, yeteneğine kimsenin ulaşamayacağı
1 Erich Czech-Jochberg, Adolf Hitler und Sein Stab (Olden-burg: G. Stalling, 1933), s. 30-34.

bir uzmandır. Belki çağımızda, bu olağanüstü kişi, sevgi görecek, onurlandırılacaktır ama, onun uçsuz bucaksız derinliğinin boyutlarını kimse kayraya-
maz:
"Hitler alçakgönüllü bir kişidir; dünyanın alçakgönüllü kişilere gereksinmesi vardır. İşte bu nedenle halk sever onu. Her iyi önder gibi onu da izlemek gerekir. O, kendi kendisinin alçakgönüllü müridid ir. İşte, gerçek yüzü ile, Hitler bir keşiştir: Görünmez kuşağında yoksulluk, erdem ve bağlılık düğümlerinin bulunduğu çağdaş bir keşiş... Kuralları kesindir onun. Ne et yer, ne şarap, ne sigara içer.
Hiçbir maaşı olmadığını ama yazdığı kitabın, Mein Kampf m geliriyle yaşadığını söylemişti bana. Bunun dışında eline geçen geliri SA'ya gönderirdi. Günün on sekiz saatinde çalışır, iyice yorulunca da kendisinden geçer, uykuya dalar. Yaşamına dört kadın girmiştir: Hizmet ve para yoluyla ona yardım eden dört kadın. Bir zamanlar, bir keresinde, Bayreuth'de* Wagner ve Deutsche Lieder" üzerinde bir konuşma yapmış, bilgisiyle tüm müzik eleştirmenlerini şaşkına çevirmişti. Fırsatlardan yararlanma yeteneğini, çıkarı için değil, öğretisini yayma yolunda kullanır. Bütün insani niteliği Mesih niteliğiyle özdeştir. Ruhsal eğilimi münzeviliğe yatkındır... Tepkileri, ortaçağ karakteri gösterir."2
Hitler, hakkında yazılan bütün bu yazıları bilmekle kalmaz. Alman propagandasının sürekli önderi olduktan ve izlenecek propaganda
1 Heinrich Hoffmann, Hitler, Wie Ihn Keiner Kennt, (Berlin: 1932), s. X-XIV.
• Wagner Şenliği'nin düzenlendiği Alman kenti. (Ç.N.) *• Alman Şarkısı.
2 Phillips, Germany Today and Tomorroto, s. 40-41.

I
:

ana hatlarıyla tasarlanmaya başladıktan sonra, bu efsanevi kişilik imgesini desteklemeyi ve geliştirmeyi bizzat üzerine almayı daha güvenli bulmuştur. Bu propagandanın gelişimine bir göz attığımızda, açıkça anlarız ki Hitler, daha başlangıcında kendisini efsanevi bir kişilik durumuna getirmeye karar vermiştir. Mein Kampfm ilk satırlarında şunlar yazılıdır örneğin:
"İnn ırmağı üzerindeki bu küçük kentte, Bavye-m kam taşıyan, Alman yüceliğini içinde yaşatan Avusturya uyruklu bir aile yaşadı geçen yüzyılın sonlarında. İşine bağlı bir memur olan baba, kendisini ev işlerine ve sonsuza değin aynı sevgi ve incelikle sürecek bir özenle çocuklarını yetiştirmeye adayan bir anne..."
Bu sıradan bir özyaşamöyküsü ya da siyasal bir kitaptan çok, alışılmış bir masal girişidir. Kitabın daha ilk cümlesinde Yazgı' nın, daha doğduğunda kendisine gülümsediğini kapalı olarak belirtmektedir Hitler: "Bugün düşünüyorum da,

Yazgı'nın doğum yerim olarak Braunau'yu seçmiş olması bahtımın açık olduğuna işarettir."
Hitler iktidara gelir gelmez, kendi kendisini büyük görme yolundaki görüşler propagandacıların eline geçmiş, onlar da bundan bol bol yararlanmışlardır. İşsizlik oranı hızla azalmış, Almanların düşlerinde bile göremedikleri yollar, görkemli binalar yapılmıştır. Almanya'nın görünümü inanılmaz bir hızla değişmiştir. Hitler, verdiği sözleri yerine getiriyordu. Olanaksız olanı başarmıştı. Dış ilişkilerde kazanılan her başarı, her toplumsal reform dünyayı sarsan bir olay olarak ilan ediliyordu. Her ba-
-52-
şarıdan sonra Hitler yeni bir saygınlık kazandı; bütün bunları gerçekleştiren Hitler'di... Bütün bunlar gösterişli bir biçimde yapılıyor, Hitler'e halkın onay ve desteğini sağlıyordu. Beğenilmeyecek bir iş yapılacak olsa, bunun sorumlusu Hitler değil, yardımcılarından biriydi her seferinde. Tüm bu çabalar Hitler'in yanılmazlık ve Alman kurtarıcılığı görevine olan inancı geliştiriyordu.
Alman halkının Hitler'i, bir insan olarak değil, bir Alman Mesihi olarak görmeye hazırlanması, pek uzun bir zaman almadı. Kitlesel toplantılar, özellikle Nürnberg'de yapılanı dinsel bir hava yaratmayı amaçlıyordu, Hitler'in toplantı yerine girişi bir tanrı edası taşıyordu. Berlin'de Unter den Linden'deki sanat yapıtları satan büyük dükkânlardan biri, vitrininin ortasında Hitler'in çok büyük bir portresini sergiledi. Portre, bütünü ile bir ayla (hale) gibi İsa'nın minik resimlerinin birbirine ulanmasıyla çevrelenmişti.1 Basında çıkan yazılardan birinde şöyle deniliyordu: "O konuşurken, odada Tan-n'nın pelerininin hışırtısı duyuluyordu sanki!" Ziemer'in belirttiğine göre, Odenwald dağının tepelerinden birinin kıyısına, bir çağlayanı andırırcasına, üzerinde kara harflerle:
"Kutsal Almanya'ya inanıyoruz, Kutsal Almanya Hitler'diri Kutsal Hitler'e inanıyoruz!"
yazılı bir bez gergi asılmıştı.2
1 High, "The Man Who Leads Germany", s. 43.
2 Patsy Ziemer, 2010 Days of Hitler (New York: Harper Bros, 1940), s. 84.
-53-
Roberts şöyle diyor:
"Münih'te, 1936 güzünün başlarında, Hitler'in Grail Şövalyeleri biçiminde, gerçek gümüş giysiler içindeki renkli resimlerini görmüştüm. Ama bunlar, çok geçmeden ortadan kaldırıldı. Bu resimlerin ortaya koyduğu gerçek, bu giysilerin Hitler'in akıl yapısına pek uyduğuydu.'"
Teeling'in yazdığına göre, 1937 Eylülü'nde-ki Nürnberg Nazi Partisi toplantısında duvara Hitler'in koskoca bir fotoğrafı asılmıştı. Fotoğrafın altında şunlar yazılıydı: "Başlangıçta söz vardı." Hamburg Belediye Başkanı'mn şöyle söylediğini de yazar Teeling: "Bizim ne rahiplere, ne vaizlere gereksememiz var. Tanrı ile, yalnız Adolf Hitler aracılığıyla anlaşırız. Onun, İsa'ya benzer birçok yönü vardır."2 Bu söylenenler, resmi çevrelerce de ileri sürülmüştür. Rauschning, partinin şu inancı benimsediğini belirtir: "Bu dünyada hepimiz, Führer'imiz Adolf Hitler'e inanırız. Nasyonal Sosyalizmin ülkemize huzuru getirebilecek tek yol olduğuna inanırız."31937 Nisanı'nda, Alman "Hıristi-yanları"ndan bir Ren topluluğu şu kararı almıştı: "Hitler'in sözü Tanrı kanunudur. Onun iradesi ve buyrukları, tanrısal otoritenin temsilcisidir."4 Din işleriyle görevli Reichsminister (devlet başkanı) Hans Kerrl de şöyle diyor bu
1 Stephen H. Roberts, The House That Hitler Buut (New York 1938) s. 11.
2 William Teeling, Know Thy Enemy! (Londra: Nicholson, 1939), s. 2, 7, 28.
3 Hermann Rauschning, Reuolution ofNihilism (New York: Alliance Book Corp, 1939).
4 Reveille Thomas, The Spoü of Europe.
-54-
konuda: "Adolf Hitler... Adolf Hitler, Kutsal Ruh'tur."1
Bu, Hitler'in ölümsüzlüğe ulaşmak için düşlediği yolun ta kendisiydi. Pek özenli olarak planlanan, sabır ve sebatla uygulanan, adım adım izlenen bir yol. Alman halkı kendilerini büyüleyen ateşli bir söylevci olarak tanıyor Hit-ler'i. Propaganda, Hitler'in görkemli bir Tanrı olarak sunuluşuna kadar vardırdı övgüyü. Başka her şey, pek kurnazca, halktan gizlendi. Buna kaç Alman'm

inandığını bilmiyoruz, ama kimilerinin yürekten inandığını da söyleyebiliriz. Bununla ilgili olarak, Dorothy Thompson şöyle bir olay anlatır:
"Garmisch'de bir Amerikalıya rastladım. Obe-rammergau'da bir Pasyon* oyununu izlemiş. 'Bunların hepsi çıldırmış' demişti bana. Bu bir devrim değil, bir yeniden canlanmadır. Hitler'in Tanrı olduğunu sanıyorlar. İster inanın ister inanmayın, Pasyon oyununda yanımda oturan bir Alman kadını, İsa'yı çarmıha germek üzere yukarı kaldırdıklarında şunu söyledi: 'İşte o, işte Führer'imiz, Hit-ler'imiz.' Yahuda'ya, İsa'yı ele verdiği için otuz gümüş ödendiğinde, bu kez: 'İşte bu da Roehm'ün ta kendisi' dedi, 'Ulu Öndere ihanet eden Roehm.'"2
Bu tür aşırı örnekler pek fazla değildir ama, Hitler'in sıradan Alman yurttaşmca bir Tanrı olarak düşünülüşü de propagandanın etkinliği göz önüne alınınca, hiç de şaşırtıcı değildir.
1 Hans Kerrl, Emily D., Lorrimer'in kitabındaki alıntı, What Hitler Wants? (Londra: Penguin, 1939), s. 6.
* İsa'nın çektiği acıları canlandıran tiyatro oyunu. (Ç.N.)
2 Thompson, "Good Bye to Germany", s. 6.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KURMAYININ TANIDIĞI HİTLER
Nazi propagandasının işlediği Hitler, düşsel bir kişidir. Bu tanrısallaştırma öğelerini yok saysak bile, bir üstün insan görüntüsü içinde gibidir o: Tüm erdemleri kendisinde toplayan bir "örnek insan"... Kimi zaman, kendisi de böyle bir kişiliği kabullenerek, yakın arkadaşlarının saygı ve beğenisini kazanır. İşte, bu kişiliğe büründüğü zamanlarda, şeytansı bir çalışma hızı içinde pek az uyuyarak ya da hiç uyumayarak günlerce çalışmayı sürdürür. Dikkatini bir noktaya toplama gücü olağanüstüdür. Karmaşık sorunları kavrayabilme gücü üstündür. Sorunları birkaç basit ve temel çizgiye indirmesini çok iyi bilir. Bu yeteneğinden gurur duymakta ve sık sık, "Bütün sorunları en basit temellerine indirgeme yeteneğim var. Bu yetenekle ben, tüm kuramların uygulanabilirlik derecesini ölçebilirim," demektedir. Gerçekten de bu yeteneğe sahiptir. Soyut kurallar ve geleneksel bakış açıları ile önyargılardan arınmış olarak karmaşık sorunlara oldukça kolay ve basit bir biçimde yaklaşabilme gücü vardır. Onların en göze çarpan ve belirgin öğelerini seçip, son derece basitçe ve ustalıkla o andaki duruma uygulayabilir. Doğal olarak bu yolla, sorunun bütününü çözümlemesi olanaksız-

r
dır; ancak insansal öğelerle ilgili yönünü çözebilir. Onun da istediği budur zaten. Hemen bundan sonuçlar çıkarır. Vardığı sonuçlar, politik yaşamının ilk günlerinden beri yakm arkadaşlarının takdirini kazanır.
Böyle zamanlarda Hitler, karşılaştığı güçlükleri yenebilme düşüncesi içindedir. Büyük bir hızla, konferanslar konferansları izler. Çabuk yargıya varır ve kararlıdır. Yapılacak işler konusunda sabırsızdır ve herkesin kendisini, kendininkine eşit bir çabayla izlemesini ister. Bu nedenle, yakm arkadaşlarından büyük özveriler bekler.
Gene böyle zamanlarda Hitler, insansal niteliklerini de yitirmez hiç. Başkalarına, görülmemiş bir saygı gösterir, alışılmamış bir önem verir ve zayıf yanlarına hoşgörüyle yaklaşır. Yemek molasında önce kurmaylarına yemek verilmesini ister, yoksa yemeğe başlamaz. İşgüzar bir garson çıkıp da ötekilerden önce kendisine yemek vermeye kalktığında, o, yerinden kalkar ve yemek dolu tabağı rütbece en alt düzeyde bulunan yardımcılarından birine götürür. Bu süre içinde morali çok yüksektir, çevresindekilere takılmaktan kendisini alamaz.
Çok güçlü bir belleği vardır ve geçmişte olan eğlenceli olayları anlatır yakm arkadaşlarına. Aynı zamanda iyi taklit yapar: Sık sık, bazı nitelikleriyle kurmaylarının eğlencesi olan birinin o niteliklerini bıkıp usanmadan taklit eder. Bu işi, taklit ettiği kişi toplantıda bulunuyorsa yapar ve onu utandırarak sıkıntı içine sokar. Ama gene de taklit konusu olan kişi, Führer yalnız onu seçip eğlence konusu yaptığı için

övünür. Bu süre içinde Hitler son derece ince, sevecen ve cömerttir. Kurmay arkadaşlarına Führer'den çok, bir ağabey gibi davranır. Böylece kendisini herkese sevdirmesini bilir.
Bütün bunlara karşın, gene de tam bir Füh-rer'dir o. Olağanüstü cesaretini ve kararlılığını gösterir. Girişimcidir, planladığı yolda her türlü sorumluluğu üzerine almaktan kaçınmaz. İkna gücü yüksektir. Halkı, bir araya getirip örgütleme yeteneğine sahiptir. Çevresindekilerin, şimdilik,* kendi aralarında hiçbir sürtüşmeleri yoktur. Herkesin tek bir düşüncesi vardır: Führer'in istediğini yapmak.
Hitler, bir işe başlayınca kesin ve kendisine güvenli davranır. Dizginleri bütünüyle ele almadan eyleme geçmez. Sorunla ilgili her çeşit olgu ve gerçek, en küçük bir duraksamaya yer bırakmaksızın çevresindekileri şaşırtacak biçimde, kafasında biçimleniverir: Çeşitli donanmaların tonajlarını bir çırpıda söyleyiverir:
"İngiliz donanmasındaki her geminin mürettebat sayışım, hızım, ağırlığım, donanım durumunu, zırhının cinsini tam olarak bilir. Her model ve her tipteki uçak motorlarının devir sayısını bilir. Makineli tüfeklerin dakikada attığı mermi sayısını bildiği gibi, onların ağırlıklarını ve Amerika'da mı, Çekoslovakya'da mı yoksa Fransa'da mı yapıldığını bilir."'
Özellikle, bir planın başarıyla uygulanabilmesi için halkın desteği gerektiğinde, bu ruh hali içinde Hitler'in yanılmazlık düzeyine ulaştığını yakın arkadaşları çok iyi öğrenmişlerdi.
• Kitabın yazıldığı 1943'te. (Ç.N.)
1 VVilliam Russel, Berlin Elçiliği, 1941, s. 283.

Bu yargımız belgeye dayanmasa bile, çalışmamızı bütünlemek zorunluluğu ile, onun zayıf yönleri gibi, güçlü yönlerini de değerlendirmeliyiz. Onun olağanüstü yeteneklere, özellikle ortalama insanın yetenekleriyle karşılaştırıldığında, sahip olduğu yadsınamaz. Şu ya da bu biçimde Hitler, kitle psikolojisine ilişkin birçok etmenin önemini kavrayarak uygulama yoluna gitmiştir. Bu önem çoğu zaman gerektiğince kavranamamıştır; bunların bir bölümünü Hitler açısından bir başarı olarak kabul etmeliyiz. Bunlar şöyle özetlenebilir:
1. Bir hareketin başarılı olmasında kitlelerin önemini tam olarak değerlendirmesi: Hitler Mein Kampf'ta bunu çok iyi belirtmiştir:
"Büyük değişmelere yön veren içsel güçleri tanımadaki bilgi yetersizliği, büyük halk yığınlarının öneminin yetersiz değerlendirilmesi sonucunu doğurur; ulusun aşağı tabakasının ruhunu okşamada başarısızlıkla ortaya çıkan toplumsal sorunlara karşı ilgi azlığı da bunun bir sonucudur."^
2. Gençlerin desteğini kazanmada büyük başarısı: İlk eğitim ve öğreti kazandırmada olduğu gibi, gençlerin yabanıl coşkunluğunun yarattığı toplumsal bir harekete verilen hızın önemini bilir ve değerlendirir.
3. Herhangi bir toplumsal hareketin gelişiminde kadınların rolünü değerlendirmesi: Ayrıca bir bütün olarak kitlelerin tepkisindeki birçok kadınsı özyapıyı değerlendirerek bunlardan yararlanmasını bilir. Daha 1923'te şöyle demişti Hanfstaengel'e:
1 Adolf Hitler, Mein Kampf.

"Halk kitlesi bir kadın gibidir (Die Masse, des Volk ist wie ein Weib) Kitlelerin içgüdüsel kadınsı özyapısını anlamayan kimse, etkili bir söylevci olamaz. Düşün, bir kadın bir erkekten ne umar? Doğruluk, kararlılık, güçlülük ve eylem... İstediğimiz, kitleleri harekete geçirmektir. Tıpkı bir kadın gibi, yığınlar da, uçlar arasında dalgalanır durur. Yığınlar, yalnızca kadına benzemekle kalmaz, söylev verirken dinleyiciler arasında kadınların önemi çok büyüktür. Kadınlar çoğunlukla başı çeker, ardından çocuklar gelir, sonunda da tüm aileyi ele geçirdiğimde, bunları babalar da izler."1
Gene Mein Kampf'ta şunları yazar Hitler:
"Halk, büyük bir çoğunlukla, doğasında ve davranışlarında o denli kadınsı özellikler taşır ki, etkinlikleri ve düşünceleri ağırbaşlı ve kitabi düşüncelerden daha çok, duygu ve duyarlığı okşayan etmenlerle harekete geçer."2

4. Ortalama bir Alman'm duyarlığını ve en temel gereksemelerini ateşli bir dille ifade etme, kendini onunla özdeş tutma yeteneği. Halkı hoşnut kılma yolunda, tüm olanak ve fırsatları sunmayı çok iyi becerir.
5. insandaki en yüce eğilimleri olduğu gibi, en ilkel eğilimleri de ortaya çıkarma yeteneği; soyluluk temasıyla örterek temel içgüdüleri uyandırmak ve bütün eylemleri ülküsel amaca ulaşmanın aracı olarak meşrulaştırmak. Hitler, insanların ortak bir amaca, o amaç yüce bir ülkü haline gelene ve kendisine öldükten sonra da manen yaşama olanağı yaratana kadar, ken-
1 Bilgi, Ernst Hanfstaengel'den alınmıştır.
2 Hitler, Mein Kampf, s. 237.

dilerini adayamayacaklarının ayrımına vardı. Ayrıca, insanların bir ülkü uğruna ölmekten kaçınmalarına karşın, onların yaşama bağlılıkları ve her türlü girişimleri yalnızca daha fazla ve daha dünyevî doyumlarla ayakta tutulabilir.
6. Kitlelerin günlük ekmeğe olduğu gibi, politik eylem içindeki sağlam bir ideolojiye de açlık çektiğini değerlendirdi. Kitlelerin bu ruhsal açlığını gideremeyen bir hareket, onların içten desteğini kazanamaz, bu nedenle kaçınılmaz bir başarısızlığa uğrar.
"Ruhsal bir temelden kaynaklanmayan tüm güçler, belirsiz ve kararsız olacaktır. Yalnız bağnaz bir dünya görüşüne dayandırûabilen kararlılık ve sağlamlıktan yoksun kalacaktır bu güçler."'
"Bağnaz bir dünya görüşüne karşı güç kullanarak yapılan her saldırı girişimi, yeni bir ruhsal yönelim uğruna yapılmış bir saldırı olarak sunulmadıkça, sonunda başarısızlığa uğrayacaktır. Birbiriyle çekişen iki dünya görüşünde, sadece, sürekli ve acımasızca kaba güç silahını elinde tutan taraf, yandaşlarının lehine bir sonuca ulaşabilir."2
7. Çatışan insansal güçleri canlı bir biçimde anlatabilme ve sıradan bir insan için bile anlaşılması kolay, somut imgeler yaratabilme yeteneği. Bu anlatma işi, Aristoteles'in de söylediği gibi, dünyanın en etkili gücü olan imgesel ad değişimi (mecaz) yoluyla yapılır.
8. Halkın geleneklerini bilme ve büyük klasik mitologya temalarına başvurarak dinleyici-
1 Agy., s. 222.
2 Agy., s. 223.

lerin bilinçaltındaki en derin heyecanlarını canlandırma yeteneği. Şurası bir gerçektir ki, toplumsal konularda belirli bir bilinç düzeyine ulaşamamış akıllarda yüce ve ölümsüz simgeler içeren mitologya öyküleri son derece etkili olur. Bu, çağdaş söylevciler ve yazarların bilmediği bir noktadır.
9. Coşkulu olmayan bir siyasal eylemin gerçekleştirilemeyeceğini kavraması.
10. Kitlelerin ruhsal değerler ya da toplumsal gelişim uğruna kendisini kurban etme isteğini, giderek tutkusunu anlayıp değerlendirmesi.
11. Büyük toplantı, gösteri ve şenliklerin düzenlenmesinde, sanatsal ve dramatik öğelerin yoğunluğunun önemini kavraması. Bu değerlendirme yalnızca bir sanatlının (yazar, besteci ya da ressam) ..oşkusal tepkileri harekete geçirerek başarıya erişebileceğini saptamakla kalmaz, avnı mamanda Önder'in başkişi ve kahraman olarak tüm dramatik etkiye katkısının son derece gerekli olduğunu da ortaya koyar. Hit-ler, daha büyük bir Almanya için girişilen hareket içinde kendi rolünü bütün önemiyle vurgulayan tüm sanatlarda ustadır. Lochner, bunu çok güzel anlatır:
"Sağ eli selam durumunda, sol eli de kemerinin tokasında, salon boyunca kürsüye doğru sağa sola bpkrnadar yavaş yavaş ilerlerken bir spot ışığı onu izler. Hiç guıumsemez. Dinsel bir törendir bu; çağdaş İsa'nın geçit törenidir... Ardında yaverleri ve gizli servis görevlileri vardır. Ama yalnızca o, ışık seli altındadı* mtler, kürsüye yaklaştığında, kitle o

denli kıvama gelir ki, artık o ne derse desin yapmaya hazırdır.'
12. Sloganların gönül okşayıcı sözlerinin, dramatik etkisi olan ifadelerin ve ruhu derinden kavrayan özlü sözlerin değerini bilmesi. Bu konuda konuşurken, Hanfstaengel şöyle demişti bir seferinde:

"Beyinde sanki o denli çok oda, o< denli çok boş yer vardır ki, düşmanlarınızın sonradan oraya bir resim bile asacak yer bulamaması için bu boşlukları sloganınızla döşemeniz gerekir. Beyin denen bu apartman, sizin döşediğiniz şeylerle dolmuştur çünkü. (Hanfstaengel Hitier'in Katolik kilisesinin sloganlarını kullanmaktan hoşlandığım, onlara öyküdüğünü de ekledi.)"2
13. Zor koşullar altında yaşayan halkın kaygı verici yalnızlık ve bir kenara atılmışlık duygusunu bilme yetisi. Etkin bir topluluğa "ait olma" isteği kişiyi belirli bir konum içine sokar, ona değerli ve "bağlı" bir kişi olma duygusunu verir.
14. Üyeleri arasında dolaysız bir ilişkinin bulunduğu sıradüzeni (hiyerarşisi) olan esaslı bir siyasal örgütün gerekliliğini kavrama.
15. Çevresinde kendi yeteneklerini tamamlayan yeteneklere sahip olan, kendisine adanmış denebilecek kadar bağlı kişiler bulundurma ve bunların bağımlılıklarını sürdürme yeteneği.
16. Hükümet ve parti içinde yeterlilik ve ka-
1 Luois P. Lochner, What About Germany? (New York: Dodd, 1942), s. 99.
2 Bilgi, Ernst Hanfstaengel'den alınmıştır.

rarlıhk göstererek, halkın güvenini kazanmanın önemini kavraması. Dağıtımla ilgili bir tarih verildiğinde, depoları dolduran yiyecek ve öteki gereksinme maddelerinin o tarihte halka dağıtılmak üzere hazır olduğu bilinir. Bu maddeler, hemen dağıtılabilecek durumda olmasına karşın, belirlenen tarihten birkaç hafta önce dağıtılır. Amaç, halkın güvenini kazanmak ve onun üzerinde üstün bir "verilen söze bağlılık" izlenimi bırakmaktır. Tam zamanında gerçekleştirilemeyecek işler konusunda söz vermekten kaçınır.
17. Halkın moralini oluşturmada ve sürdürmede sıradan insanın günlük yaşamını etkileyen küçük şeylerin oynadığı rolün önemini bilmesi ve değerlendirmesi.
18. Önder, halkın saygı ve güvenini kazanmışsa, onların yönetilme, bir şey yapmaya istekli olma ve itaat etme eğilimlerini bilmesi. Hitler bu saygıyı kazanmada çok başarılı olmuştur. Çünkü, kendisini izleyenlere kendilerine güven duygusunu aşılayabilmiş, birçok fırsatı değerlendirip kendisinin yanılmaz bir Önder olduğu izlenimini yaratmıştır.
19. O, bunu taktik alanında bir deha olması sayesinde başarmıştır. Karar vermede ve eyleme geçmede zamanlama gücü çok üstündür. Thyssen şöyle diyor:
"Kimi zaman onun dehası şaşırtıcıydı... Mucizevi politik sezgi, bütün moral duygulardan yoksun, ama olağanüstü bir dikkat. Dahası, çok karmaşık bir durumda, neyin olanaklı neyin olanaksız olduğunu bir anda anlayabilir."

20. Hitler'in en önemli özelliği, belki de yüklendiği göreve olan o sarsılmaz inancı ve yaşamını bu inanca tümüyle adamış olmasıdır. İnançları kendisini bir dava uğruna kurban edecek derecede güçlü olan başkalarını da bu dava uğrunda hizmete çağırıp kendi yolunda yürümelerini isteyen bir adamın etkileyici görüntüsüdür bu. Bağnazlık derecesinde bir inançlılık Hitler'de en yüksek noktasına ulaşmıştır. "Ulusların yazgısı yalnız ve yalnız ateşli tutkuların yarattığı bir fırtınayla değiştirilebilir, yeter ki bu tutkuları içinde taşıyan bir adam var olsun."
21. Hitler'in halkının koruyucu ve duygudaş ilgisini yükseltmek, kendisini halkın geleceğini ve dertlerini yüklenmiş biri olarak sunmak yeteneği de vardır. Böylece, bireylerle kişisel bir yakınlık kurar ve halkın çoğunluğu, özellikle kadınlar, ona karşı sevecen ve içten duygular beslerler. Führer'in canını sıkacak, hoş karşılamayacağı bir şey yapmaktan kaçınırlar.
22. Hitler, toplumsal açıdan en sorumlu devlet adamlarının kararlarını ve kendisine göre ipe sapa gelmez düşüncelerini etkisizleştiren siyasal kararlar almada vicdansız davranır. Bu nedenle davasını kazanma yolunda güçlük çekmeden ilerleyebilmiştir. Sonuçta, sık sık rakiplerine üstün çıkmış, olağan bir biçimde kolayca elde edilemeyecek sonuca ulaşabilmiştir. Gene de bu vicdan nedir tanımayan davranış, yenilmezlik ve yanılmazlık mitinin yaratılmasını önlememiştir.
23. Bu yeteneği çevresindekileri de vicdan-

sız olmaya sürüklemiştir. Böylece, bir birey için neyin doğru, neyin yanlış olduğuna, hoş görülsün görülmesin, kendisi karar verebilir ve onları kendi amacına ulaşmak için rahatlıkla kullanabilir. Göring'in dediği gibi: "Vicdansızım ben. Benim vicdanım Adolf Hitler'dir."
24. Bu durum, Hitler'in korkutma yöntemlerini kullanmasını ve halkın korkularını harekete geçirebilmesini sağladı.
25. İnandıkları ve temsil ettikleri her şeye şiddetle karşı olduğu kişilerden bile çok şey öğrenme yeteneği vardı. Örneğin, korkutma yöntemlerini kullanmayı komünistlerden, sloganların kullanımı Katolik kilisesinden, propaganda etkinliğini yürütmesini de demokrasilerden öğrendiğini söyler.
26. Propaganda sanatının ustasıdır o. Lu-decke şunları yazar: "Siyasal bir fırtınaya yol açabilecek her esintiyi değerlendirmede eşsiz bir içgüdüsü vardır. Hiçbir önemsiz resmi suiistimal yoktur ki Hitler onu, bir ihanet olarak adlandırmasın. Yüksek makamlardaki en rezilce suiistimallerin bile peşini bırakmaz ve her tarafa bu kötü haberleri yayar..'"
Belli başlı ilkeleri şunlardı: Halkın ilgisini hep aynı noktada tutar, bir hataya izin vermez; düşmanlarının arasında iyilerin de bulunabileceğini kabul etmez; bir konuda, birden fazla olasılık düşünmez; yapılan bir hatadan dolayı

1 Kurt Georg W. Ludecke, 1 Knew Hitler (New York: Scrib-ner's, 1937), s. 97.

suçlanmayı kabul etmez; yapılan her hatayı düşmana yükler ve onu suçlar; halk, büyük bir yalana küçük bir yalandan daha çabuk inanacaktır; bir yalan kırk kez yinelenirse, halk er geç inanır elbet.
27. Bıkmaz usanmaz bir ruh vardır onda. En can sıkıcı tersliklerden sonra, yakın arkadaşlarını toplayıp hemen bunu giderme planları yapmaya başlayabilir. Başkalarını yıkabilecek olaylar, hiç olmazsa geçici olarak, Hitler'in gücünü arttırmada bir uyarıcı gibi rol oynar görülmektedir.
Bunlar Hitler'in göze çarpan bazı yetenekleridir. İnanılmayacak kadar kısa bir süre içinde ve alışılmamış bir biçimde, örneği olmayan bir iktidar konumuna getirmiştir onu bu yetenekler. Hiçbir Nazi önderi bu yeteneklere Hitler'in-kilerle karşılaştırılabilecek düzeyde sahip değildi, bu nedenle hiçbiri halk katında onun yerini almadı.

Arkadaşları Hitler'in bu yeteneklerini çok iyi bilirler. Onun özellikle halk üzerinde yaptığı etkiye, olağanüstü önderlik niteliklerine hayranlık duyarlar. Dahası, ondaki insanî niteliklere vurgundurlar. Hitler bu niteliklerini morali düzgün olduğu ve çok önemli bir işe atıldığı zaman gösterir. Arkadaşları ya da Alman halkı üzerindeki etkisi dikkate alındığında, Hitler'in kişiliğinin bu niteliklerini gözden uzak tutmamamız gerekir. Geçmişteki başarılarıyla birlikte çevresine kabul ettirdiği öyle çekici ve büyüleyici bir özelliği vardır ki onunla halkm bağlılığını kazanır, onların kendi yaptığı işler üzerinde fikir yürütme olanaklarını ortadan kaldırır. -70-
Bu öyle bir bağdır ki, bir işi yapar gibi göründüğü ama aslında yapmadığı (gerçekte çoğu zaman böyle değildir bu) halde bile, bu bağ çözülmez.
Hitler'in güçlü yönlerini ve yanılmazlık durumuna eriştiği zamanlardaki özyapısını kısaca gözden geçirdik. Şimdi, kişiliğinin başka bir yönüne bakmanın zamanı geldi. Bu yönü, onunla yakın ilişki kurmuş olanlarca pek iyi bilinmektedir.
Belki de Göbbels'in şu sözleri onu en iyi biçimde anlatır: "Führer hiç değişmez. Çocukken nasılsa şimdi de öyledir."' Hitler'in çocukluk günlerine baktığımızda, örnek bir öğrenci olmadığını görürüz. Çalışmak istediği konularda çalışır, oldukça da başarılı olurdu. Notları "yetersiz" ya da "başarısız" olsa bile, bu dersler onu ilgilendirmiyorsa, hiç önemsemezdi onları. Annesinin ölümünden önce, bir yıldan uzun bir süre içinde hiçbir şeyle ilgilenmemişti. Yalnızca evde sırtüstü yatar, arada bir de suluboya resim yapardı. Maddi yönden sıkıntıda olmalarına karşın, para getirecek hiçbir iş yapmaz, derslerini düzeltmeye de yanaşmazdı. Kendi başına buyruk, utangaç ve edilgindi. Viyana'da, annesinin ölümünden sonra, sık sık aç kaldığı, sokaklarda dilencilik yapacak duruma geldiği halde, bu yaşama biçimini hiç değiştirmedi. Kaldığı ucuz otellerden birinde arkadaş olduğu Hanisch bu konuda şöyle diyor: "Hiç de öyle çalışmaya istek duymazdı. Sabahları erken kalkamaz, bir işe başlarken zorluk çekerdi. Hep

1 Joseph Göbels, Von Kaiserhof zur Reichshtnzlei (Münih: NSDAP, 1934), s. 27.
-71-
iradesi felç olmuş da ıstırap çekiyormuş gibi bir hali vardı. Yaptığı resimlerden birini satıp cebine biraz para girdiğinde hemen çalışmayı keser, vaktini parlamentodaki tartışmaları dinleyerek, kahvelerde gazete okuyarak ya da kaldığı ucuz otelde arkadaşlarına uzun uzun siyasal nutuklar çekerek geçirirdi. Bu davranışını da şöyle halkı çıkarırdı: "Dinlenmeye, boş zamana gereksinmem var. Ben bir köle değilim ki." Ha-nisch, bir gün neyi beklediğini sorduğunda, Hitler ona şöyle yanıt vermiş: "Ben de bilmiyorum neyi beklediğimi..."
Yetişkin biri olduğu halde, hâlâ etkin davranışlara girdiği zamanlar dışında küçük bir çocuk gibidir. 1931'de Billing şöyle yazar: "Bir Hitler hükümetinin içsel zorluklarını Hitler'in bizzat kendi kişiliğinde aramak gerekir. Hitler kendisini herhangi bir düzenli entelektüel etkinliğe uydurabilmekte güçlük çeker."1 Ludec-ke de şöyle der: "Onda tipik bir Avusturya schlamperei'sı* vardı. Hep içinden çıkamadığı düzensizliklerden, karışıklıklardan sıkıntı çekerdi. Hitler'in başarıya ulaştığı günlerde, doğal olarak bu sıkıntı azalmıştı, ama başlangıçta her şeyde vardı."2 Gerçekten, partinin ilk yıllarında bu, o denli açık görünüyordu ki, bütün görevi Hitler'i gözaltında tutmak, görevlerini yerine getiriyor mu getirmiyor mu diye izlemek olan bir sekreter bile tutulmuştu. Bu, gene de kısmen başarılı oldu: "Verilen işi yapardı yapmasına ya, zamanında olmazdı bu."3 Hâlâ
1 R. Billing, Rund um Hitler (Münih: B. Funck, 1931), s. 69. * Schlamperei (Almanca): Boşvermişlik. (Ç.N.)
2 Luedecke, 7 Knau Hitler, s. 96.
3 Agy., s. 97.
-72-
da böyledir. Sık sık, kendi çalışma arkadaşlarını da, önemli yabancı diplomatları da epey uzun süre bekleterek işlerinden alıkoymaktadır.
Bir çalışma programına göre çalışmayı hiç beceremez. Uyku saatleri de çok düzensizdir; gece yarısı ile sabahın yedisi arasında bir saatte yatar, sabahın dokuzu ile öğleden sonra saat iki arasında yataktan kalkar. Daha sonraki yıllarda, bu yatma saatleri daha da gecikmiştir. Savaştan hemen önce, yatma saatleri, güneşin doğmasına yakındı. Propagandacıların ileri sürdüklerine göre, gecelerini öyle çalışarak geçirmez. Bir iki sinema filmi, sonu gelmez haber filmleri izleyerek, müzik dinleyerek, film yıl-dızlarıyla eğlenerek ya da yakın çalışma arkadaşlarıyla çene çalarak geçirir. Yatmaktan ve yalnız kalmaktan çok korkar gibidir. Sık sık konukları evlerine gittikten sonra, gecenin bir yarısında yaverlerini yanma çağırır, oturup kendisiyle konuşmalarını ister. Öyle konuşacak bir şeyi de yoktur onlarla. Yaverleri de bu önemsiz şeyleri dinlerken uyuyakalırlar. İçlerinde yalnızca biri uyanık kalırsa, ötekilerin uyumasına hiç gücenmez. Yakın çalışma arkadaşları arasında sabah "meclislerinde" hiç soru sormama konusunda gizli bir anlaşma vardır. Soru soracak olsalar Hitler hemen başka bir konuya geçecek, onları uzun süre alıkoyacaktır çünkü.
Hitler'in uyku düzeni de bozuktur. Yıllardır uyku ilacı içerek uyumaya alışmıştır. Uyku ilacının etkisini gösterip uykuya daldığı ana kadar yanında birisinin bulunmasmı ister. Gene de bir konu hakkında heyecanlı heyecanlı konuş-
-73-
ma, monologu sürdürme eğilimleri göz önüne alınırsa, davranışının bu varsayıma uygun olmadığı ortaya çıkar. Uyku ilacı alma alışkanlığının, onun uyumasına pek yardımcı olmadığı düşünülebilir. Uyumadan önce yanma birilerini çağırmasının başka nedenleri olsa gerekir. Yaverlerine odadan çıkmaları için izin verip yatağa uzandığında bile, çoğu zaman eline, resimli askeri dergilerden birini alır. Bunların arasında birçok Amerikan dergisi de vardır. Shirer'in belirttiği gibi, savaş patladığından beri Hitler, işinin başına vaktinde geçer ve düzenli olarak ilk kahvaltısını sabah saat yedide, ikincisini de dokuzda yapar.1 Bu durum, ancak savaşın ilk günlerinde olabilir. Bu programı daha sonra sürdürebildiği şüphelidir. Yatacağı yatak konusunda çok titizdir. Yorganının, verdiği yönergeye uygun olarak katlanmış olması, Hitler yatmadan önce yatağının hazırlanması gerekir.2 Bu konuda başka bilgimiz yok, ama onun genel psikolojik yapısını göz önüne aldığımızda böyle bir zorlanınım (compulsion) var olduğunu düşünebiliriz.

Savaştan önce çalışma saatleri de o ölçüde düzensizdi. Rauschning'in belirttiği gibi, "Sürekli ve düzenli çalışmayı bilmez o. Gerçeği söylemek gerekirse, çalışma gücünden yoksundur."
Çalışma masasına oturmaktan nefret eder ve masanın üzerindeki günlük raporlara çok seyrek göz atar. Bir şeyin önemli olup olmaması ilgilendirmez onu. Hele yaverlerinin özel bir
1 Shirer, Berlin Diary (New York: Knopf, 1941), s. 247.
2 Hermann Rauschning, The Voice of Destruction, s. 261.

konuda kendisini zorlamalarına hiç aldırmaz. İlgilenmediği bir şeyse, o işe hiç yanaşmaz. Bir rapor askeri ya da siyasal konuları içermiyorsa, hiç ilgilenmez o raporla. Bakanlar Kurulu toplantılarına çok seyrek katılır. Nedeni de bu toplantıların onu son derece sıkmasıdır. Eğer katılması çok gerekliyse, gelir yerine oturur, çok geçmeden de birden ayağa kalkıp, özür dile-meksizin toplantıyı terk eder. Daha sonraları öğrenilen bir yönü de, sık sık özel sinema salonuna gitmesi, burada özellikle ilgilendiği, sevdiği filmleri seyretmesidir. Genellikle, hükümet sorunlarını çözmek için her üye ile ayrı ayrı tartışmayı yeğler, sonra da kararını tüm gruba iletir.
En son haberleri dinlemekten ve kendi fotoğraflarını seyretmekten büyük zevk alır. Partinin resmi fotoğrafçısı Hoffmann elinde fotoğraflarıyla ya da herhangi bir kimse bürosuna bir gazeteyle birlikte girdiğinde Hitler çok önemli bir toplantıyı yarıda kesip fotoğrafları ya da gazeteyi inceden inceye gözden geçirmeyi yeğler. Çoğu zaman haberlere ya da kendi fotoğraflarına o denli dalar ki tartışmanın konusunu bile unutur. Ludecke şöyle yazıyor:
"Böyle zamanlarda Hitler'in dikkatini bir noktaya çekmek hemen hemen olanaksızdır. Başka başka şeylerden söz eder ya da dikkati ansızın bir gazete haberine yönelir. Sizin dikkatlice hazırladığınız raporun okunmasını birden keser, sanki siz dinleyiciy-mişsiniz gibi, uzun bir nutuk atmaya başlar."1
Hanfstaengel, "İşlerin gecikmesine yol açan
1 Luedecke, I Knew Hitler, s. 96.

bu davranışlarından yakın arkadaşları bakıp usanmıştı... Onların karşı çıkışlarını hiç dikkate almaz, şöyle diyerek susturuverirdi: 'Öyle telaşa düşerek sorunlar çözülemez. Zamanı gelmişse eğer, sorun şöyle ya da böyle çözülecektir,'" demektedir.1
Hitler kendisini bir konu üzerinde hiç duraksamadan karar verebilecek gibi göstermesine rağmen, zor bir durumla karşılaşmayagör-sün, bunun tam tersi bir kişi olup çıkar. İşte böyle zamanlarda ihmalciliği ortaya çıkar. Böyle zamanlarda eyleme hemen geçmesi de olanaksızdır. O zaman yalnız başına kalır, yanma da kimseyi sokmaz. Umutsuz, yılgın bir görünüşü vardır; çok az konuşur, kitap okur, film seyreder ya da mimari maketlerle oyalanır. Dutsch'm söylediğine göre, duraksamasının nedeni danışmanları arasındaki görüş ayrılığı değildir.2 Bu durumlarda çok seyrek dikkate alır onları. Konuyu tartışmaktan özellikle kaçınır:
"Konu ne denli önemli olursa olsun onu ilgilendirmez hiç. Kendisine bir sürü ayrıntılar sunulduğunda hemen sabrını yitirir. Uzmanlara, uzmanlığa karşıdır, bu nedenle onların söylediklerini çok az dikkate alır. Onun gözünde uzmanlar, işin hammal-lığını yapan, ayrıntılarla uğraşan kişilerdir."%
Kimi zamanlarda da sessiz sedasız Berlin'i bırakıp Berchtesgaden'e gider, vaktini kırlarda
1 Bilgi, Hanfstaengel'den alınmıştır.
2 ABD Dışişleri Bakanlığı, 18 Ocak 1940. Hollanda Ortael-çiliğinin Hitler hakkında, ABD Dışişleri Bakanlığı için hazırladığı gizli muhtıra, The Hague.
3 Rauschning, The Voice of Destruction, s. 181.

tek başına dolaşarak geçirir. Burada onunla karşılaşan Rauschning şöyle diyor: "Kimseyi tanımıyor, sadece yalnız olmak istiyor. Böyle zamanlarda insanlardan kaçar."1 Roehm de sık sık şöyle söylerdi: "Durum, onun duraksamaları ve ihmalci davranışlarıyla tehlikeli ve çekilmez bir hale geldiğinde hemen ilgisi artar, birden işi çözüverir."2

Bu eylemsiz süre içinde Hitler, kendisine kılavuzluk edecek "içsel ses"i bekler. Bir sorunu, bu ses çözümü kendisine sununcaya kadar, olağan yolla düşünmezdi. Rauschning'e şöyle demişti:
"İkna olmadıkça bu bir çözümdür diyemem. Partinin bütün üyeleri beni harekete zorlarsa bile kararımdan dönmeyeceğim. Ne olursa olsun bekleyeceğim. O ses bildirdiğinde harekete geçmenin vakti gelmiştir demektir."3
Bu kararsızlık hali birkaç günden birkaç haftaya kadar sürebilir. Bu süre içinde sorun üzerinde konuşmak zorunda kaldığında, huysuzun, aksinin teki olur çıkar. Gene de çözüm sağlandığında, bunu kendisinin ifade etmesinden büyük bir zevk duyar. Hemen yaverlerini yanma çağırır, oturmalarını söyler, ne kadar sürerse sürsün önemi yok, sözlerini bitirinceye kadar kendisini dinlemelerini emreder. Bu süre içinde kendisine soru sormalarına izin vermez. Dahası, söylediklerini anlayıp anlamamaları da önemli değildir onun için. Görünen odur ki, sadece konuşmak ister Hitler.
1 Agy., s. 260.
2 Ernst Roehm, Ludecke'nin alıntısı, I Ktıeıv Hitler, s. 287.
3 Rauschning, The Voice of Destruction, s. 181.

Yaverler karşısındaki resital bittiğinde, danışmanlarını çağırarak onlara kararını bildirir. Bu iş de bittikten sonra herkes kendi fikrini söylemekte serbestir. İleri sürülen bu fikirlerden birini önemli bulursa, uzun süre dinler. Karara varıldıktan sonra, bu tür fikirlerin onu etkilemesi olanaksızdır zaten. Biri kalkar da yine birtakım şeyler söylerse, Hitler'in verdiği kararı değiştirmekte küçük bir olasılık vardır. Bir başkası da kalkıp, kararın çok zor gerçekleşeceğini ya da çok özen isteyen bir karar olduğunu söylerse, öfkeden köpürür. "Parlak fikirlere sahip kişiler aramıyorum ben," der, "Aradığım bilinen bir yol üzerinde yürüyen ve benim fikirlerimi uygulayabilme zekâsına sahip kişilerdir."1
Soruna çözüm bulunur bulunmaz, hal ve tavrı tümden değişir, bu bölümün başında anlattığımız Führer'dir gene. "Çok neşelidir, şakalar yapar durur, kimseye konuşma fırsatı vermez ona buna takılırken." Gerekli karar alınıncaya kadar, bu ruh hali hiç değişmez. Planın uygulanma evresine girmesi için gereken emirler verilir verilmez Hitler, onunla artık ilgisini kesmiş gibidir. Son derece durgun bir tavırla başka konularla uğraşır, hiç de alışılmadık bir şekilde uzun süre uyur.2
Bu, Hitler'in özyapısal özelliklerinden biridir. Sorunla ilgili yararlı ve gerekli bilgileri too-layıp harekete geçtikten sonra ortaya çıkan seçenekleri saf dışı bırakır. Karara varmadan önce bunların uygun olan ya da uygun olmayan yönlerini bir bir değerlendirerek, mantıksal ve
1 Hollanda Ortaelçiliğince hazırlanan rapor.
2 Agy.

tutarh bir biçimde düşünmek onun harcı değildir. Ondaki ussal mekanizma ters işliyor gibidir. Akıllı bir insanın yapacağı gibi sorun üzerinde çalışmaktan çok, onunla hiç ilgilenmez; dikkatini başka şeylere yöneltir, çözüme de bilinçli olmayan bir yoldan ulaşır. Çözüm bulunduktan sonra, bunun doğruluğu hakkında birtakım gerçekler aramaya başlar. Bu süreç içinde çok zekidir. Arkadaşlarına çözümü sunacağı an yaklaştığında, çok yerinde bir karara varmış gibi görünür. Bununla birlikte, düşünceleri, duygusal olandan gerçek olana doğru yol alır. Oysa gerçekten zeki, akıllı bir kişinin yapacağı, bunun tersidir. Düşüncesinin böyle işleyişi, sıradan bir insanın Hitler'i anlamasını ya da gelecekteki eylemleri konusunda tahminde bulunmasını zorlaştırır. Karar verinceye kadar geçen süre içindeki bu davranışları bir devlet adamından çok, bir sanatçıyı andırır.
İçine doğduğu gibi hareket etme yöntemini olağanüstü bir başarıyla uygulamasına rağmen (burada "yolunu bir uyurgezerin inadı ve sa-kınmazlığı ile izlediğini" anımsayalım) bu uygulamaların çeşitli eksiklik ve sakatlıkları vardır. Bir yandan hareketlerini önceden kestire-bilmenin olanaksızlığına, öte yandan da katı ve sert bir tutum içine girmesine neden olan içindeki o kılavuza daha çok bağlanmakta, bu nedenle beklenmedik bir olay ya da sert bir muhalefet karşısında izlediği yolu yeni durumlara göre ayarlamaktadır. Strasser bu konuda şunları

söyler: "Birbirine karşıt olanlarla karşılaştığında mücadele gücünü yitirir."1 Roehm'ün 1 Otto Strasser, Flight from Tenor. -79-
söyledikleri de şöyle: "Düşüncelerini uygulamada sistem nedir bilmiyor. Her şey kendi yanında olsun istiyor. Sert bir kayaya çarptığında da öfkeden çıldırıyor."1 Ussal davramşlarındaki keskin tutuma, günlük olaağan konuşmalarda bile rastlanır. Biri hiç umulmadık bir soru sorsun, şaşırıp kalır hemen. Böyle bir durumu Lochner pek güzel anlatıyor:
ıs*
"Ben Alman-Amerikan ilişkileri konusunda konuşmaya kapı açtığımda, görünüşte kendisine güveni tam olan bu adamın kızarıp bozardığını gördüm. Bu konu onu gafil avlamıştı. Yanılmazlık ününe halel gelmesine hiç alışık değildi anlaşılan. Bir süre, tıpkı bir ilkokul öğrencisi gibi kızararak oflayıp puf-ladı, sonra da o denli çok işi arasında Amerika konusuna ayıracak vakti henüz bulamadığını kekeleye ke-keleye söyledi."2
Hitler hakkında yazan herkes, onun öfkesi konusunda da birtakım açıklamalarda bulunmuştur. Yanındakileri çok ürküten ve korkutan bu öfkelenme anlarında Hitler'in davranışları konusunda anlatılanlar oldukça değişiktir. Bunlardan en aşın olanı, Hitler'in öfkeden kö-pürdüğü anlarda yerlerde yuvarlandığını, halıları dişlediğini söyler. Shirer'in söylediklerine bakılırsa Hitler 1938 yılmda bu duruma o denli çok girermiş ki arkadaşları ondan bir Teppich-fresser* diye söz etmeye başlamışlar.3 Hitler'le daha önceden yakın ilişkileri bulunan Hanfste-
1 Roehm, Ludecke'nin alıntısı, I Knew Hitler, s. 287.
2 Louis P. Lochner, Vfhat About Germany? (New York: Dodd, 1942), s. 47.
* Teppichfresser (Almanca): Halı yiyen. (Ç.N.)
3 Shirer, Berlin Diary, s. 137.
-80-
angl, Strasser, Rauschning, Hohenlohe, Friede-linde VVagner ve Ludecke gibi başvurduğumuz kişilerin tamamı onu bu durumda görmediklerini belirtmişlerdir. Dahası, hepsi de bunun Hitler hakkında koca bir abartma olduğunu söylemişlerdir. Hollanda elçiliğinden biri de bu söylentinin greuelmaerchen'e (gaddarlık zalimlik öyküleri) yakışacağını söylemektedir.1
Bu halı dişleme olayına inanmasak bile, davranışlarının son derece şiddetli ve kontrolsüz olduğunu da belirtmeden geçemeyiz. Öfkesi son haddine vardığında şımarık bir çocuk gibi hareket eder, yumruklarını masalara, duvarlara vurur durur. Bazen de ağzının kenarlarında öfkeden salyalar birikir. Bu durumlardan birini anlatan Rauschning şöyle diyor: "Korkunç bir görünüşü vardı: Saçları birbirine karışmış, gözleri bir noktada, yüzü buruşmuş ve mosmor kesilmiş. Bir tarafına inme inecek diye korkmuştum."2
Bununla birlikte, bu öfke nöbetlerinin yalnız çetrefilli sorunlarla karşılaştığında geldiği sa-nılmamalı. Tersine, en önemsiz şeyler bile onda bu tür bir tepkiyi doğurabilir. Birisi ona karşı çıktığında, kendisini sorumlu hissettiği bir durumda, kötü haberler duyduğunda, verdiği kararlar hakkında güvensiz ve kuşkulu davranıl-dığmda ya da yanılmazlık ününe gölge düşürecek bir durum ortaya çıktığında öfkelenmemesi olanaksızdır. Von VViegand'm belirttiğine göre, subay arkadaşları arasında dile getirilmemiş
1 Hollanda Ortaelçiliğinin hazırladığı rapor.
2 Hermann Rauschning, Gesprache mit Hitler (New York: Europa Verlag, 1940), s. 80.
-81-

gizli bir anlaşma varmış. "Tanrı aşkına Führer'i heyecanlandırmayın (Bunun anlamı ona kötü haberler iletmeyin demektir), kendisinin bir kez doğru olarak kabul ettiği ama aslında öyle olmayan şeylerden ona hiç söz etmeyin."1 Voigt de bu konuda, "Yıllar boyunca onunla yakın ilişkide bulunmuş arkadaşları, Hitler'in hep böyle olduğunu, yani çözümlenmesinde hiç de güçlük çekilmeyecek bir zorluk ya da engelin, onu öfkeden kudurttuğunu söylediler,"2 diyor.
Birçok yazar, bu öfke nöbetlerinin sadece bir rolden ibaret olduğuna inanmakta. Herkesin kolaylıkla anlayabileceği gibi, can sıkıcı bir duruma Hitler'in gösterdiği tepkinin gerçek bir kızgınlıkla ilgisi yok, bu nedenle bu görüşü kabullenmemek olanaksız. Birden öfkelenip, çevresindekileri hiç uyarmadan

saldırıya geçiyor. Sonra da yine birden eski haline dönüveriyor. Böyle birden sakinleşip eski kayıtsız, rahat tavırlarıyla diğer konulardan söz etmeye başlaması biraz önce sanki hiçbir şey olmamış, fırtına kopmamış izlenimini uyandırıyor kişide. Arada bir de saf ve masum bakışlarla, sanki birinin güldüğünü görmek istermişçesine çevresine bakmıyor, hiç küskün olmayan bir tavırla öteki konulara geçiveriyor.

Yakın çalışma arkadaşlarından bazıları bu öfke nöbetlerine sırf çevresindekileri korkutmak amacıyla tutulduğu kanısındadır. Örneğin Rauschning bu konuda şöyle diyor: "Bu, çevresindekileri zamanlaması iyi öfke nöbetleriyle

1 Kari von VViegand, "Hitler Forsees His End", (Cosmopoli-tan, Mayıs 1939), s. 48.

2 F. A. Voigt, Unto Caesar (New York: Putnam, 1938), No. 50, s. 261.

şaşkınlığa sürükleyip onları kendisine daha da bağlı kişiler haline sokma tekniğinden başka bir şey değildir."1 Strasser de, "Öfke ve kötü davranış onun en iyi iki silahıdır,"2 diyerek bu durumun sahteliğine inandığını belirtiyor. Bu öfkelenme durumunun amaçları ve nedenleriyle ilgili ayrıntılara girme zamanı değil şimdi. Şimdilik, Hitler'in bu tür davranışlarda bulunmasının ya da bulunabilmesinin nedenlerinin arkadaşları tarafından çok iyi bilindiğini anlamak yeter. Bildikleri, çok iyi tanıdıkları Hitler'in davranışlarından biridir bu. Bu nedenle ona katlanmak zorundalar. Yalnız, şuna da değinmeden geçmeyelim: Bir aktörün ruhsal olarak öyle bir durumu yaşamadan böylesine mosmor kesilmesi olanaksız olduğundan, bu tür öfkelenmelerin bilerek, bilinçlice dışa vurulması da olanaksız görünmektedir.

Alman halkına sunulan Führer portresine hiç de uymayan, ama arkadaşlarınca çok iyi bilinen Hitler kişiliğinin daha başka birçok yönü var. Bunlardan pek azı burada söz edilmeye değer. Hitler, her durumu denetimi altında tutabilen, çelik sinirli, olağanüstü cesarete sahip bir kişi olarak tanıtılmıştır. Oysa tam aksine Hitler, sıkıntılı, hiç beklenmeyen zor bir durumla karşılaştığında, bu durumdan sıvışma yollarını kolaylıkla bulabilen bir kişidir.

Bayles, bu durumu aydınlatan iki olaydan şöyle söz eder:

"Ondaki umulmadık durumlar karşısındaki şaş-

1 Rauschning, The Voice of Destruction, s. 66-7.

2 Otto Strasser, Hitler And I (Boston: Houghton, 1940), s. 66-7.

İPP

kınhk ve beceriksizlik oldukça dikkat çekicidir. Münih'teki Alman Sanatevi'nin köşetaşını* koyduğu sırada pek gülünç bir olay olmuştu: Eline süslü, zarif bir çekiç verilmişti Hitler'in. Bununla, köşetaşına, geleneklere uygun olarak üç kez vuracaktı. Ama bu süslü, zarif çekicin birden kmlıvereceği hiç akla gelmemişti. Hitler, çekici öylesine bir güçle indirmişti ki taşa, daha ilk vuruşta çekiç paramparça olmuştu. Hemen yüzü kıpkırmızı kesilmiş, rahat ve sakin tavrını yitirerek, çevresine reçel çalarken yakalanan küçük bir çocuğun ürkek bakışlarıyla bakmaya başlamıştı. Başka bir çekiç getirmeden de kaçarcasına çekip gitmişti oradan. Köşetaşı da öylece, yerine takılmadan kalmıştı. Bir başka olay da, Hitler'in Berlin Olimpiyat Oyunlarını izlerken duyduğu coşkun sevinci yok edivermişti birden: Hitler hayranı bir Hollandalı kadın kalabalığın arasından birden güçlü kollarıyla ona sarılmış, yüz bin seyircinin gözleri önünde yanaklarına öpücükler kondurmaya çalışmıştı. Hitler öyle bozulmuştu ki, ya bu olayın etkisinden kurtulamadığından ya da yabancı seyircilerin kaba kaba gülmelerine dayanamadığından, stadyumdan hemen çıkıp gitmişti."'

Bu davranış biçimine, Gregor Strasser'le ilgili olayda daha açık bir biçimde rastlanır. Stras-ser, kesin ve tam bir program üzerinde anlaşılmazsa partiyi dağıtmakla tehdit etmişti. Hitler, bir süre, bir şey olur da bu iş kendiliğinden çözümlenir umuduyla sorundan uzak durmuştu. Ne var ki sorun çözümlenmemiş, Hitler de

* Anıtsal bir yapı yapılırken, saygın bir kimsenin, yapının köşesine koyduğu taş. (Ç.N.)

1 Will D. Bayles, Caesars in Goose Step (New York: Harper Bros, 1940).

Strasser'in görüş ayrılıklarını gidermek için Le-ipzig'de buluşup tartışma önerisini kabul etmek zorunda kalmıştı. Strasser kararlaştırılan lokantaya vaktinden önce gelip oturmuştu. Epey zaman sonra da Hitler çıkıp gelmişti. Daha masaya yeni oturmuştu ki tuvalete gitmek zorunda olduğunu özür dileyerek bildirdi. Strasser bir süre beklemiş, Hitler'in dönmediğini görünce de ne olduğunu anlamaya çalışmış. Sonunda Hitler'in tuvalet yerine arka kapıdan sıvışıp, daha tek bir nokta üzerinde tartışılmadan Münih'e doğru yola çıktığını öğrenmiş, şaşırıp kalmıştı.1

Heiden de 1923 yılında Hitler'in Luden-dorff la yaptığı bir toplantı sırasında, ansızın yerinden fırlayıp özür mözür dilemeden çekip gittiğini anlatır:2 "1932 ilkyazında Hitler Ver-band Bayrischer Industriellef'in (Bavyera Endüstri Sendikaları) bir toplantısına koşarak yetişir. Bir konuşma yapacaktır. Toplantıya katılanlar onu pek sevmezler. Ama bu konuşma onları yanına çekme açısından pek önemlidir Hitler için. Sıra gelince konuşmak için yerinden kalkar... durur, şaşkın şaşkın sessizce masaya bakar bir süre. Sıkıcı bir andır bu. Derken, birdenbire dönüp, daha tek bir laf etmeden kapıya doğru yönelir."3

Aynı durum, bir yıl sonra, başbakan olarak katıldığı Reichsverband der Deutschen Press'te (Alman Basın Birliği) de yinelenir. Gene kendisine karşı çıkacakların bulunduğunu düşünmüş, kaçıp gitmiştir. Olben'm dediğine göre,

1 Strasser, Hitler and I, s. 68.
2 Konrad Heiden; Adolf Hitler (Zürih: Europa Verlag, 1936), s. 347-8.
3 Agy.

; .;

"Bu Führer'in sık sık oynadığı bir oyundur. İşler can sıkıcı olmaya başladı mı hemen sırra kadem basar."1

Zor durumda kaldığı başka zamanlarda da, her zaman kararlılığı ve direnciyle övünen bu büyük diktatör, yıkılır, kendisini acındırmaya çalışan küçük bir çocuk gibi ağlamaya başlar. Rauschning şöyle yazıyor:

"1934 yılında da, tıpkı 1932 yılında olduğu gibi kocatnış bir kabare şarkıcısının ağlamaklı sesiyle Alman halkının nankörlüğünden yakınmaya başlamıştı. Küskünlük içinde suçlamalarda bulunuyor, ağlıyor, yalvarıyor, harekete geçmek yerine yaralanmış gururuyla geriye çekilerek ('Ya Alman halkı beni istemiyorsa!..') güçsüz, istemsiz bir kişi olup çıkıyor."2

Otto Strasser de bununla ilgili olarak şunları yazar:

"İki yıl önce yaptığı gibi ellerime sarıldı. Hıçkırıklarla boğulmuş sesiyle ağlıyor, yanaklarından sel gibi yaşlar akıyordu."*

Heiden, partinin önde gelenlerinin Gregor Strasser'in gelmesini bekleyişlerini şöyle anlatır:

"(Hitler) 'Keşke hiç inanmasaydım Strasser'e' diyerek ağladı. Bir ara başını masaya dayayıp, hıç-kırdı, hıçkırdı... Bu sahne karşısında orada bulunanların da gözleri yaşarmıştı. Führer'lerini ilk kez ağlarken görüyorlardı çünkü. Birden, Strasser tarafından yıllar boyu hiç önem verilmeyen, hiçe sayılan Julius Straicher'in arkalarda, dikkati pek çekmeyen yerinden şöyle bağırdığı duyuldu: 'Führer'imizi bu duruma soktuğu için kendisinden utansın Strasser!'"1

Son derece zor durumlarda da apaçık intiharla tehdit etmiştir çevresini. Bazen bu tehdidi bir şantaj olarak kullanmıştır. Birahane ayaklanması sırasında kendisini tutuklayacak olan askerlere şöyle der: "Tabancamda beş mermi var. Dördünü hainlere, birini de işler ters gittiği takdirde kendime saklıyorum."2

Birahane ayaklanmasının başarısızlıkla sonuçlanmasından hemen sonra, polisten gizlenmek için sığındığı Hanfstaengel'in evinde, Bayan Hanfstaengel'i, kendisini öldürmekle tehdit etmiştir. 1923'te ayaklanmadan hemen sonra atıldığı Landsberg hapishanesinde açlık grevi yapar ve kendisini "şehit" edeceğini söyler. 1930'da, daha sonra söz konusu edeceğimiz yeğeni Geli'nin garip bir biçimde öldürülüşü üzerine de intihara kalkışır.3 1932'deyse, Strasser'in partiyi dağıtma olasılığı üzerine gene bu tehdidi savurmuştur." 1933'te başbakan olarak atanmadığı,5 1936'da Rheineland'm işgali başarısızlığa uğradığı takdirde intihar edeceğini6 söyler.

Bunlar, arkadaşlarının ciddiliklerine inanmalarına, bu nedenle Führer'e bildiğini okuması fırsatını vermemelerine karşın, diğerlerine

1 Rudolf Olden, Hitler (Amsterdam, Querido, 1935), s. 168.

2 Rauschning, The Voke ofDestruction, s. 163.
3 Strasser, Bitler and 1, s. 105.
-86-
1 Heiden, Adolf Hitler, s. 280.
2 George Ward Price, 1 Knoıo These Dictators (Londra: Har-rap, 1937), s. 79.
3 Strasser, Flight from Tenor, s. 134.
4 Heiden, Adolf Hitler, s. 279-80.
5 Friedelinde VVagner, yayımlanmamış el yazmasından.
6 Price, 1 Knoıo These Dictators, s. 119-20.
-87-
oranla daha seyrek başvurulan gösteriş yollarıdır. Bu konuda yazarların sık sık ele aldıkları bir konu da, Führer'in pek sık tutulduğu ruh bunalımlarıdır. Zaman zaman pek derin ruh bunalımlarına düştüğü kesin olarak bilinmektedir. Viyana'da geçirdiği yıllar boyunca (1907-1912) bu bunalımlardan epey sıkıntı çektiği şüphesizdir. Hanisch şöyle diyor: "Bu denli acı verici, amansız bir bunalıma hiç rastlamadım.'" Mend'in değindiği gibi, savaş süresince de böyle durumlara düştüğü büyük bir olasılıkla doğrudur.2
Yeğeni Geli'nin ölümünden sonra (1930) daha ciddi ve epey süren bir ruh çöküntüsü geçirmiştir. Gregor Strasser, gerçekten intihara kalkışacağından korkmuş, bir süre yanından ayrılmamıştır. İntihara kalkıştığı, ama çevresindekilerin engellemesiyle bunu gerçekleştiremediği konusunda tanıklar vardır.3 Yeğeninin ölümünden epey sonraki Noel tatillerinde bunalım geçirip Almanya'yı günlerce yalnız başına dolaştığını da belirtmek ilginç olacaktır.4
1934'teki Kanlı Tasfiye* eyleminden sonraki durumu, Rauschning, canlı bir biçimde şöyle betimliyor:
"Ama şimdilik, hiç de zafer kazanmış biri izlenimi vermiyordu çevreye. Ben rapor verirken o, suratını buruşturarak gelip karşıma oturdu. Bakışları
1 Reinhold Hanisch, "I Was Hitler's Buddy", The New Re-public, 5 Nisan 1939, s. 240.
2 Hans Mend, AdolfHitler im Felde (Diessen: Huber Verlag, 1931), s. 79.
3 Otto Strasser, Flight front Terror, s. 134.
4 Friedelinde VVagner'le görüşme, New York.
* 1934 Tasfiye Eylemi: Hitler'in emri ile SA örgütünün tasfiye edildiği, şeflerin öldürüldüğü olay. (Ç.N.)
-88-
donuktu. Bana hiç bakmıyordu. Durmadan parmaklarıyla oynuyordu. Beni dinlemiyor olmalıydı. Yorgunluk, bıkkınlık, tiksinti duygulan içinde kendi kendisiyle çekişiyor gibi geliyordu bana... Duyduğuma göre, bir saat kadar uyumuş... Gece, çevrede huzursuz bir biçimde, başıboş dolaşmış. Uyku hapları da yararlı olmamış anlaşılan. O kısa uykusundan da çığlıklarla uyandığı belliydi. Sık sık kusuyordu. Battaniyelere sarınıp oturduğu koltukta tir tir titriyordu. Bazen, herkesin gelip çevresine oturmasını, bütün lambaların yakılmasını istiyor, bazen de çevresinde kimseyi görmek istemiyordu."1
Bunların yaşamı boyunca en ar" ansız ruh çöküntüleri olduğunu düşünebiliriz. Arkadaşlarından ayrılıp düşüncelere daldığı, kimseleri görmek istemediği ya da çevresindekilere karşı huysuz, haşin davrandığı anlardaki önemsiz sayılabilecek bunalımları da vardı şüphesiz. Gene de Hitler'in bunalımları hakkında yazılanlarda büyük bir abartma payı vardır. Onunla yakın ilişkiler kurmuş olan danıştığımız kişilerin tamamı, bu bunalım durumlarında bir hastaneye yatırıldığını ya da tedavi için bir istekte bulunduğunu bilmediklerini söylemişlerdir. Birçok şeyin Nazi propagandacıları tarafından gazete sütunlarına, okuyucuları yalan yanlış haberlerle kandırmak amacıyla konu olduğunu da unutmamalıyız.
Bir Führer olarak kıvanç duymasına rağmen, arkadaşlarının önünde bu nitelikte Führer olarak görünmediği birçok olay vardır. Bunlardan en bilineni, önemli kişilerin huzurundaki
1 Rauschning, Gesprache, s. 59-60. -89-
davranışlarıdır. Böyle anlarda pek huysuz ve sinirli olur. Buna rağmen, bazı durumlarda da çok ağırbaşlı ve uysal görünür. Ludecke, 1925'teki bir olayı şöyle anlatır: "Poehner'le yapılan bir toplantıda Hitler, ellerinde ezilip büzülmüş,

biçimi bozulmuş keçe şapkasıyla oturmuştu. Pek uysal ve ağırbaşlı bir hali vardı."1
Fromm, bir yemeği şöyle anlatır:
"Hitler'in prenslerin ve prenseslerin ilgisini çekmek için gösterdiği çaba pek çok yoruma konu oldu. Çirkin Prenses Luise von Sachsen-Meiningen'i, kardeşi veliaht Prens George'u, kız kardeşleri Sachehn-Weimar Grandüşesini memnun etmek için reverans yapıyor, topuklarını askerce birbirine vuruyor, diz çöküp saygılarını sunuyordu. Bu bağlılığını aşırı belli eden tutumuyla, hafif yiyecekler getirmek için bizzat fırlayıp büfeye koştu."1
Roma'yı ziyareti hakkında, Huss şöyle yazar: "Kraliçe Helen'e Roma'da eşlik ederken sudan çıkmış balığa benziyordu. Elleri ne yapacağını bilemiyordu."3
Hindenburg'a karşı son derece söz dinler davranıyordu. Karşı karşıya geldiklerinde çekilen fotoğraflar bu tutumunu açıkça gösterir. Bu fotoğrafların bazılarında, Başkan'm elini öpmek üzereymiş gibi görünmektedir. Flannery de Hitler'in Petain'le ilk karşılaşmasında kolundan tutarak arabasına kadar ona eşlik ettiğini yazar.4 Hanfstaen-
1 Ludecke, I Knezo Hitler, s. 81.
2 Bella Fromm, Blood and Banauets (New York: Harper Bros, 1942), s. 96-97.
3 Pierre J. Huss, The Foe We Face (New York: Doubleday, 1942).
4 Harry W. Flannery, Assignment to Berlin (New York, 1942), s. 96.

gel ise eski Kayser'in karısı onuruna verilen akşam yemeğinde Hitler'i şölen salonunun kapısında bulduğunu belirtir. İçeri yalnız başına girip de "ekselansları"yla konuşmaktan çekini-yormuş. Hanfstaengel sonunda Hitler'i içeri girmeye ikna edince, Hitler o denli huzursuz olmuş ki, Hermine'ye (Kayser'in karısı) karşı yalnızca birkaç sözcüğü kekeleyerek söyleyebilmiş, sonra da çekingenliğinden dolayı özür dilemiş.1 Bu konuda daha birçok örnek buraya alınabilir. Bunlardan anlaşıldığına göre Hitler, önemli, yüksek makamdan, özellikle hanedandan kişilerle karşı karşıya getirildiğinde kendisine güvenini fena halde yitirmektedir.
Bu kul-köle tutumu, rütbe ve unvanları söylerken de açıkça gözlenebilir. Bu durum, Hitler'in yargılanmasını anlatan Lania tarafından pek güzel betimlenmiştir:
"Konuşmasının son bölümünde, sıra General Lu-dendorff ve General Seeckt'ten söz etmeye gelmişti; bu anda duraksadı, hemen sonra da 'General' ve 'Ekselansları sözcüklerini daha vurgulu bir biçimde söyledi. Generallerden birinin (Ludendorffun) yanında oturuşunun, Reichsmehr Başkomutanı von Seeckt'in de düşmanı oluşunun ne önemi vardı? Kendisini bütünüyle, bu ağız dolduran unvanların görkemli söy-lenişindeki zevke bırakmıştı. Hiç 'General Seeckt' demedi, bunun yerine hep, tadını çıkara çıkara, 'Ekselansları Bay Kolonel General von Seeckt' diyordu."2
Birçok kişi, onun unvan ve rütbeleri tam-tekmil söyleme eğilimi üzerine yorum yapmış-
1 Ernst Hanfstaengel'den alman bilgi
2 Leo Lania, Today We Are Brothers (New York: Purnam's, 1940), s. 234.

tır. Bu durum birçok silah arkadaşınca sözü edilen son savaş boyunca subaylarına karşı takındığı aşırı kul-köle tavrıyla da uyumludur. Özyapısmın temel özelliği olarak kabul etmemiz gereken bu durum, tırmanma süreci içinde daha az belirgindir. Fakat şimdi böyle değildir bu. Führer, diplomatların yanında da huzursuzdur ve mümkün olduğunca onlarla temas etmekten kaçınır. Fromm, onun diplomatik bir yemekteki halini şöyle anlatıyor:
"Onbaşı, huzursuz ve huysuz bir halde görünüyordu. Giydiği smokin canını sıkıyordu onun. Durmadan beline asılı olan kılıcının kabzasını araştırıyor, her defasında da eli heyecandan ona destek olacak kabzaya rastlamıyor, sıkıntısını daha da arttınyordu.'A
Henderson da şöyle yazıyor:
"Hitler'i özel yaşamı içinde bir türlü inceleyeme-diğim için üzüntü duyarım. Bu olanağa sahip olabilseydim, onu olağan koşullar içinde tanıyabilecek, onunla sıradan bir insanmış gibi konuşabilecektim, Toplantılarda rastlantı sonucu konuştuğumuz birkaç kısa cümle dışında onunla hiç konuşmadım. Diplomatların

bulunabileceği resmi olmayan partilere hiç katılmazdı. Arkadaşlarım böyle bir parti düzenlemeye kalkıp da Hitler'i çağırma görevini bana verdiklerinde, o her zaman yaptığı gibi, aynı nedenle beni atlatırdı. Diplomatik bir toplantıya katılmak zorunda kaldığında (bunlar yılda ortalama üç kez olurdu) her zaman huzursuz, sıkıntılı ve sinirli görünürdü."2

1 Bella Fromm, Blood and Banquets (New York: Harper Bross, 1942), s. 97.
2 Sir Neville Henderson, Failure of a Mission (New York: Putnam's, 1940), s. 42.

Hitler, gazetecilerle konuşmak gerektiğinde de sinirli ve huzursuzdur. Bir propaganda ustası olarak kamuoyu oluşturmada basının önemini pek iyi değerlendirir ve törenlerde her zaman seçkin yerleri basın üyelerine ayırır. Gene de bir mülakat gerektiğinde savunma hattında kalmanın en güvenlikli yol olduğunu düşünür ve soruların önceden kendisine sunulması için ısrar eder. Mülakat süresince yanıtlan daha önceden hazırladığı için belirli bir denge kurmayı başarır. Daha fazla açıklamada bulunmasını gerektirecek sorulara fırsat vermemek için hemen uzunca bir söyleve girişir, çoğu zaman bu, bir tirada bile dönüşür. Söylev fash bittiğinde mülakat da sona ermiş demektir.1

Aydınların ya da içlerinde kendisine karşı eleştiri yöneltebileceklerin bulunduğunu tahmin ettiği topluluklarda konuşması istendiğinde dehşete düşer.2 İnsanlarla dengeli bir ilişki sürdürebilme gücü epey zayıftır. Gerçekten de arkadaşlarından hiçbiriyle içten ilişki kuramamıştır. Belki Streicher dışında ona Du* diye hitap edebilme ayrıcalığına sahip olan tek arkadaşı Hess'tir. Göring, Göbels ve Himmler daha içten bir biçimde hitap için sağ kollarını bile feda etmeye hazır olmalarına karşın, ona resmi olarak Sie** diye hitap etmek zorundadırlar. Bu subaylardan oluşan ailesi dışında, Almanya'da Bayan Bechstein ve VVinifred VVagner ailesi gibi, ona

1 Frederick Oechsner, This is the Enemy (Boston; Little, Brown, 1942), s. 59.
2 Ludwig VVagner, Hitler, Man of Strife (New York: Norton, 1942), s. 59.
* (Almanca): Sen. ** (Almanca): Siz.

sen ya da takma adı olan Kurt diye hitap edebilecek pek az insanın bulunduğu bir gerçektir. O, diğer insanlarla kendisi arasında önemli sayılabilecek bir mesafe bırakmaya dikkat eder. Onunla yakın ilişkide bulunmuş olan Ludecke şöyle yazar: "En içten ve en rahat anlarında bile arkadaşlarından biri olarak onunla içten olmak duygusunu içimde taşımazdım. Ona karşı duyduğum yakınlık, ince bir kalemle çizilmiş sınırı hiç aşmazdı..."^

Fry ise ondan, "Kalabalıklar içinde yalnız bir adam," diye söz eder.2 Öteki insanlarla, olağan olarak konuşmayı ve tartışmayı sürdürmesini hiç bilmez. Bu özelliği çok iyi bilinir. Konuşma biçimi, bir kişiyle konuşsa bile, hemen karşılıklı konuşma niteliğini yitirerek bir söylev havasına dönüşür. Dahası, bir tirat haline bile kolaylıkla girer. Konuşurken çevresinde bir ya da birkaç kişi yokmuş da, bir kalabalığa hitap ediyormuş gibi tavırlar takınır. Srasser, onun bu özelliğini çok güzel belirtiyor:

"Hitler birden doğruldu, bakışlarını yalnızca bana değil, oturma odasının ardındaki düşsel dinleyicilere de hitap ediyormuş gibi ileri doğru çevirdi."3

Bu yalnızca siyasal sorunlar söz konusu olduğunda değil, yaverleri ya da yakın arkadaşlarıyla oturduğu dinlenme anlarında bile geçerlidir. Bazen insanlara yakınlaşmak, kişisel iliş-

1 Ludecke, I Knav Hitler, s. 489-90.
2 Michael Fry, Hitler's Wonderland (Londra: Murray, 1934), s. 107.
3 Strasser, Fîight from Terror, s. 43-44.

kiler kurmak isteğindeymiş gibi görünür. Böyle anlarda, örneğin, "Ben Viyana'dayken," ya da "Ben ordudayken," diye söze başlar. Ama bu anlarda bile kimseye konuşma payı bırakmadan ve sık sık hiç bıkıp usanmadan hep aynı hikâyeleri, sanki onları ezberlemiş gibi, yineleme isteğindedir. Bu hikâyelerin ana düşünceleri Mein Kampf 'ta yer almıştır. Arkadaşları bu hikâyeleri, defalarca dinlemelerine rağmen, o gene de bunları büyük bir coşkunlukla yinelemekten hiç bıkmaz. En önemsiz, en sıradan şeyleri bile, en ince ayrıntıları ile anlatır.1

Price, "Karşısında ikiden fazla kişi olduğunda, bunlar yakın çevresinden de olsalar, hiçbirine söz hakkı tanımaz. Ya Hitler konuşup onlar dinleyecek ya da onlar aralarında konuşup Hitler sessiz sedasız oturacaktır," diyor.2 Buna rağmen çevresindekilerin kendi aralarında yaptığı konuşmalardan hiç canı sıkılmaz. Yeter ki canı konuşmak istesin... Birine kulak vermiş gibi görünürken başka birini dinlemekten de hoşlanır görünür. Kendisine söylenenleri kulak ardı eder görünmesine rağmen, sonradan bunları değerlendirdiği sık sık görülür.3 Gene de kendisinden bir şeyler öğrendiği kişiye hiç önem vermez. Ra-uschning'in dediği gibi, "O bir pozcudur; birinden bir şey duymayagörsün, onu hiç unutmaz, başkalarına aktarırken de öyle bir tavır takınır ki, dinleyici bu şeyin, onun buluşu olduğu sanısına kapılır.4 Roehm de bundan yakınırdı:

1 Hanfstaengel'den alman bilgi.
2 George Ward Price, I Know These Dictators (Londra; Har-rap, 1937), s. 5.
3 Hanfstaengel'den alman bilgi.
4 Rauschning, The Voice of Destruction, s. 135-6.

"Siz ona bir şey söylemeye kalkmayın, ondan zaten daha önceden haberli olduğunu söyleyiverir hemen. Tavsiyelerimizi çoğunlukla tutmasına rağmen, ilkin gülerek karşılar onları. Kendi düşüncesi, kendi yaratısıymış gibi uygulamaya koyulur. Bu durumda, ne denli alçaldığının da farkında değilmiş gibi görünür."^

Halkın ve özellikle arkadaşlarının dikkatlerini başka yana yönelten kurnazlıklarından bir başkası unutkanlığıdır. Bu özelliği üzerinde o denli çok durulmuş, o denli çok yorum yapılmıştır ki, burada pek uzun boylu söz etmeyeceğiz. Bir gün söylediği bir şeyin tam tersini, bir başka gün, sanki daha önce böyle bir söz etmemiş gibi söylediğini çok iyi bilmekteyiz. Bu kurnazlığı yalnızca uluslararası sorunlarla ilgili işlerde değil, en yakın çalışma arkadaşları arasında da yapar. Onlar şaşkınlıklarını gösterip, düştüğü çelişkiye işaret ettiklerinde Hitler küplere biner, "Bana yalancı diyecek bir kişi varsa, çıksın da görelim!" der. Bu kurnazlığı öteki Nazi önderleri de öğrenmişlerdir. Rauschning bununla ilgili olarak, "Başta Hitler olmak üzere bütün Nazi önderleri hatırlamak istemedikleri bir şeyi, tıpkı histerik kadınlarda olduğu gibi bütünüyle unuturlar," diyor.2

Hitler konuşmalarına birtakım nükteler katmasına ve oldukça nükteci görünmesine rağmen, gerçek bir gülmece yeteneğinden yoksundur. Hiç şaka kaldıramaz. Heyst'in söylediği gibi, "Üzüntüsünü, dertlerini, kendisi alaya ala-

1 Roehm, Ludecke'in yaptığı alıntı, I Kneıv Hitler, s. 287.
2 Rauschning, The Voke of Destruction, s. 135-6.

rak gideremez."1 Von VViegand alaylara karşı son derece duyarlı olduğunu söyler.2 Huss ise, "Hemen ciddiye alıp köpürür; en azından bunu devletin ve Führer'in kutsallığı ile onuruna yapılan bir saldın sayar," diyor.3 İşler yolunda gittiği zamanlar, arada bir neşeli bir hava içinde yakın çalışma arkadaşları arasında şakalar yapabilir. Bu şakalar, ona buna takılma biçimindedir. Genellikle arkadaşlarının gönül serüven-leriyle ilgili şakalar yapar. Ne var ki, yalnızca imalarla yetinir, cinsel konularda kabalıklara düşmekten kaçınır." Friedelinde Wagner, Gö-ring ve Göbels'in VVagner ailesine tanıtıldıklarında Hitler'in şunları söylediğini belirtir:

"Bir voltun ve bir amperin ne olduklarını biliyorsunuz değil mi? Güzeel. Peki ya bir Göbels'in ve bir Göring'in ne olduklarını biliyor musunuz? Söyleyeyim: Bir Göbels, bir saat konuşabilen saçmalıklar ve bir Göring de, bir insanın göğsüne iliştirilebilen metal parçaları toplamıdır."5

Başka bir özelliği de, taklit yeteneğidir. Hemen hemen herkes bu konudaki yeteneğinin gücü üzerinde hemfikirdir. Sık sık subay arkadaşlarından birini taklit etmekte, seçtiği "kurbanının dışında herkesi gülmekten kırıp geçirmektedir. Ayrıca Sir Eric Phipps ile Chamberla-in'm taklitlerini yapmaktan hoşlanır.

Hitler'in kendisini öteki insanlara uydura-

1 Axel Heyst, After Hitler (Londra: Minevra Publishing Co., 1940,) s. 53.
2 Von Wiegand, Hitler Forsees His End, s. 48,151.
3 Huss, The Foe We Face, s. 104.
4 Hanfstaengel'den alınan bilgi.

5 Friedelinde VVagner, yayımlanmamış el yazması.

f
mayısının en açık örneği, kadınlarla ilişkilerinde görülür. Siyasal alanda ünlü bir kişi oluşundan bu yana, özellikle yabancı basında, adı birçok kadınla bir arada anılır olmuştur. Alman halkının onun yaşamının bu yönüyle ilgili çok az bilgisi olmasına karşılık, çalışma arkadaşlarının yeterli bilgisi vardır. Konu her çeşit tahmine açıktır. Kabaca, kadınlarla ilişkilerini üç bölüme sokabilirsiniz: 1. Oldukça yaşlı kadınlarla ilişkileri; 2. Artistlerle ve gelip geçici hevesler sonucu yaşamına giren kadınlarla ilişkileri; 3. Oldukça uzun süren ilişkileri.
1. Daha 1920'lerde altmış bir yaşında dul bir kadın olan Carola Hofmann onu kanadı altına almış, ona bir çeşit annelik yapmıştır. Daha sonra, bu annelik rolünü Berlinli dünyaca ünlü bir piyano imalatçısının karısı olan Helena Bechstein üstlenir. Bu kadm partinin kuruluş günlerinde Hitler'e epey para yardımı yapmış, ona bir toplumsal çevre sağlamış, üzerinden annece sevgi ve özenini hiç eksik etmemiştir. Sık sık, "Hitler keşke kendi evladım olsaydı," demiş. Landsberg'de hapis yatarken sık sık ziyaret edebilmek için, onu nüfusuna geçirmeyi istemiş. Strasser, Hitler'in sık sık kadının ayaklarının dibine oturduğunu, kadm onun saçlarını sevgiyle okşarken ve "Mein Woelfchen,"* diye mırıldanırken, başını onun göğsüne dayadığını söyler.1 Ne var ki, Hitler iktidara geçtikten sonra işler değişir. Kadın, oğlu yerine koyduğu kişinin her yaptığında bir kusur arar olmuş, dahası, onu başkalarının önünde azarlamaya baş-
* (Alm.) "Benim küçük Kurtçuğum." 1 Strasser, Flight from Terror.

lamış. Friedelinde Wagner'e göre,1 Bayan Bechstein bütün Almanya'da Hitler'in huzurunda konuşabilen ve düşündüğü şeyleri söyleyebilen tek kişiydi. Bu şiddetli azarlamalar karşısında Hitler, kabahat işleyip de sonra bundan utanç duyan çocuklar gibi süklüm püklüm kalırmış. Hanfstaengel'e göre, kadın güzellikten pek nasibi olmayan kızı Lottie'yi ona vermek istermiş. Kızla evlenme konusunda hiçbir zorunluluğu olmayan Hitler, Lottie'ye evlenme önerisinde bulunmuş, ama kız bunu kabul etmemiş.2 Bayan Bechstein amacını gerçekleştiremediği için, Hitler'in davranışları kadar, uygulamaya giriştiği toplumsal iyileştirme yollarını da yermeğe başlamıştı. Hitler, gene de, aralarını epey uzatmasına karşılık, ona yaptığı ziyaretleri hiç ak-satmamıştır.3
Bu bölümdeki üçüncü sırayı Frau Victoria von Dirksen alır. Söylenildiğine göre bu kadın, Hitler'e bir servet tutannda para harcamış.4 Hitler böyle pek çok kadın tarafından desteklenmiştir. Yakın zamanda bu manevi annelik görevini, Bayan Göbels yüklenir. Ev yaşamında rahatlığın sağlanması, evdeki işlere göz kulak olma görevi, sevdiği yemeklerin pişirilmesi işi Bayan Göbels'e aittir artık. Dahası, arkadaşlarından biriyle evlenir de aralanndaki ilişki daha da pekleşir umuduyla çöpçatanlık bile yapmıştır Bayan Göbels. Bir keresinde Ludecke'ye şöyle dert yanmış kadm: "İyi bir çöpçatan olamam
1 Friedelinde VVagner'le yapılan görüşme, New York City.
2 Bilgi, Hanfstaengel'den alınmıştır.
3 Friedelinde VVagner'le yapılan görüşme, New York City.
4 Janet Flanner, An American in Paris, (New York: Simon and Schuster, 1940), s. 382-383.

ben. Onu, pek sevimli, pek tatlı arkadaşlarımdan biriyle yalnız bırakmak istedim, ama o buna hiç yanaşmadı."1 Kendisinden yaşça büyük üvey kardeşi Angela da Münih'te ve Berchtes-gaden'de kalırken onun ev işlerine bakmış, bir süre ona bir çeşit annelik yapmıştır.
Richard VVagner'in gelini Winifred Wag-ner'in de adı, bu konuda hayli dedikoduya yol açmıştı. Aslen İngiliz'dir. Oldukça çekicidir ve o sıralar Hitler'in yaşındadır. Daha 1920'lerin başında Hitler'in ateşli bir yandaşı ve destekçisidir. Hitler de Bayreuth'daki VVagner Evi'nin sürekli ziyaretçilerden biri olmuştur. İktidara geçtikten sonra, VVagner Malikânesinin sınırları içine, kendisi ve subay arkadaşları için bir ev yaptırır. Siegfried VVagner'in ölümünden sonra, bütün dünyaya VVinifred'in Hitler'in karısı olduğu haberi

yayıldı. Her iki taraf için de ideal bir evlilik gibi görünmesine karşılık, aslında böyle bir şey yoktu.
Gene de Hitler, VVagner'lere bir konuk olarak ziyaretlerini hiç aksatmadan sürdürdü. 1907'de baba ocağından ayrıldıktan sonra bu ev, olasılıkla onun için tek aile yuvası oldu. Bayan VVagner, onu rahat ettirebilmek için elinden gelen her şeyi yaptı. Hitler, bu evde gerçek bir aile sıcaklığını duyuyordu. Biri erkek, ikisi kız üç çocuk vardı evde (Kızlardan biri, bilgisine başvurduğumuz Friedelinde'dir). Ailenin tüm üyeleri onu, takma adı olan "Kurt," diye çağırır ve ona "Sen," diye hitap ederlerdi. Hitler bu evde kendisini o denli güvenlikte hissederdi ki, buraya sık sık gelir, gelirken de yanına koruyu-
1 Ludecke, I Kneıv Hitler, s. 419. -100-
cu almazdı. Bazen Noel tatillerini de bu ailenin yanında geçirirdi. Ailenin bir üyesi gibi görünmesine karşılık, daha ileri gitmemiş, Alman halkına pek uygun gelecek evliliği yapmamıştır.
2. Daha sonra, gelip geçici hevesler sonucunda yaşamına giren kadınlar gelir. Bu kadınların çoğu perde ve sahne yıldızlarıdır. Hitler, böyle güzel, hoş kadınların arasında bulunmaktan zevk duyar ve başbakanlıkta bir parti verildiğinde, film şirketlerinden birçok aktris göndermelerini ister. Bu kızlara gelecekte yapacağı işleri ya da geçmişte başından geçen olayları anlatırken, olağanüstü bir zevk alır gibidir. Sonra, gücünü kullanarak, onlara daha önemli roller vermeleri için stüdyolara yaptığı baskılardan da büyük zevk almıştır. Bu tipteki kadınlarla yakınlığının çoğu (sayıca hayli kalabalıktır bunlar) bu sınırdan öteye geçmemiştir. Kısaca söylemek gerekirse, bu perde ve sahne yaşamının insanları arasında kendisini daha rahat hisseder, sık sık yemek yemek için, stüdyo restoranlarına gider.
3. Hitler'in yaşamında ilişkisi az ya da çok daha birkaç kadın vardır. Bunların ilki, resmi parti fotoğrafçısının kızı olan Henny Hoff-mann'dı. Henny vaktinin çoğunu Münih'te öğrenciler arasında geçirirdi. Babası Heinrich Hoffmann parti üyesi ve Hitler'in yakın dostuydu. Hoffmann, son savaşın* patlak verdiği günlerde, Münih'te, kalabalık bir insan yığınının resmini çekmişti. Daha sonra Hitler Münih'te sivrilince, Hoffmann, Hitler'in bu resimde yer almış olduğunu fark etti ve resmi ona * Birinci Dünya Savaşı. (Ç.N.)
-101-
gösterdi. Hitler kendisini resimde görmekten çok sevinmişti, hemen aralarında yakın bir arkadaşlık oluştu. Hoffmann'm karısı da Hitler'in hayranıydı ve bir süre onun yaşamında anne rolü oynamıştı.
Bayan Hoffmann'ın ölümüyle, bu yaşam biçimi değişmiş; Hitler'in sık sık konuğu olduğu içki ve seks partileri verilmeye başlanmıştı. Boşboğaz bir kız olan Henny'nin, Hitler'le iliş-' kişini sağda solda anlatmaya başlaması üzerine babası öfkelenerek, bir süre Hitler'le ilişkisini en aza indirmişti.
Bu zamana kadar Hitler reklam amacıyla fotoğraflarının çekilmesine karşıydı. Ona göre en iyi reklam, "esrarengiz" kalmaktı. Dahası, bu resimler yayımlanırsa, onun komünist yörelerden geçerken kolayca tanınmasına da neden olabilirdi. Bu olaydan bir süre sonra Hitler, Hoffmann'ı resmi olarak parti fotoğrafçısı yaptı ve ona fotoğraf çekiminde geniş yetkiler tanıdı. Söylendiğine göre, bu ayrıcalıklar sonucunda Hoffman milyonlar kazanmıştır. Henny de çok geçmeden Nazi gençlik hareketlerinin önderi Baldur von Schirach ile evlendi. Kızın ailesinin bu evliliğe karşı olmasına rağmen Hitler ısrar ediyordu. Hitler'le Hoffmann arasındaki bütün küskünlük giderilmiş oldu, bugün de o, Hitler'in en yakın arkadaşıdır ve Führer'in üzerinde büyük etkisi vardır. Hitler'in bu konuya açıklık getirebilecek psikolojik yapısı, incelememizin daha sonraki bölümlerinin konusu olacaktır. Çünkü, bu gerçekten bilimsel olarak incelenmesi gereken bir konudur.
Henny Hoffmann olayından sonra Hitler,
-102-
1924'te ev işlerini çekip çevirmek üzere eve gelen üvey kız kardeşi Angela'nın kızı Geli ile birlikte görünmeye başladı. Geli'yle aralarındaki ilişki ilerlediği sırada, kızın annesi Berchtesga-den'e gidince, Münih'teki apartman dairesi de Hitler'le Geli'ye kaldı. İkisi arasındaki bu yakın dostluk parti çevrelerinde dedikodu konusu oldu. Parti üyelerinin çoğu, özellikle Gregor Strasser, bu tür bir ilişkinin aleyhte propaganda konusu olduğunu söylemiştir.

Öteki partililer de Hitler'in Geli'yi giydirip kuşandırmak ve eğlendirmek için harcadığı paraların parti kasasından alınmıyorsa nereden alındığı konusunda tartışma açmışlardı. Hitler, Geli'yi gittikçe daha çok kıskanır olmuştu. Onun başka erkeklerle dolaşmasına izin vermiyordu. Kimilerinin dediğine göre, Geli'yi bütün gün odaya kilitlerdi. Bu ilişki üzerindeki tartışmalar parti çevresinde yıllarca sürüp gitti. Derken bir gün Geli, Hitler'in apartman dairesinde ölü bulundu. Hitler'in tabancasından çıkan bir mermiyle ölmüştü. Oldukça karışık bir durum vardı ortada. Adli tabip Geli'nin intihar ettiğini belirten bir rapor hazırlamıştı ama ceset, dinsel törene uygun gömüldü. Kızın Hitler tarafından öldürülüp öldürülmediği hakkında epey söylenti ortaya atıldı. Gerçek ne olursa olsun, Hitler bu olaydan sonra aylar süren ruh çöküntüsü içine girdi. Törenden birkaç gün sonra Gregor Strasser, Hitler'in intihara girişeceğinden korkarak onun yanında kalmaya başladı. Ludecke, "(Geli'ye olan) olağanüstü sevgisi yakın arkadaşları arasında hâlâ gizemini koruyor," diye yazar.1

1 Agy., 382-383.

Geli'nin ölümünü izleyen birkaç yıl boyunca Hitler'in kadınlarla ilişkisi çok azdır. 1932'de partinin resmi fotoğrafçısı Hoffmann'ın yardımcısı Eva Barun'la tanıştı. Bu ilişki çabuk gelişmedi ama epeyce uzun sürdü. Bu süre içinde Hitler, Eva'ya lüks otomobiller ve Münih'le Berchtesgaden arasında bir ev satın aldı. Söylendiğine göre Berchtesgaden'e gidiş gelişlerinde sık sık bu eve uğrardı. Eva da Berchtesga-den'de ve Berlin'de Hitler'in konuğu olurdu. Oechsner'e söylenildiğine göre bu konuklukların birinde Hitler'in yatak odasında Eva'nın iç çamaşırları bulunmuş. Hohenlohe, Wiede-mann'm Eva'nın bazı gecelerini Hitler'in yatak odasında geçirdiğini söylediğini belirtiyor. Norburt'un bildirdiğine göre Eva, 16 Aralık 1939'da Başbakanlık konutuna taşınmış. Hitler'in savaş biter bitmez Eva'yla evleneceği söylenir." Eva Braun'un iki intihar girişimi ve Hitler'in muhafızlarından birinin Eva'ya âşık olması dışında başka bilgimiz yok. Muhafız, Füh-rer'e saygısızlıkta bulunmuş olmamak için kendisini Kehlstein'dan aşağı attı.

Bu süre içinde Hitler'in yaşamına giren tek kadm Eva Braun olmadı. En azından iki film yıldızıyla görüştüğü biliniyor. Bu ilişkiler arkadaş ilişkilerine oranla daha uzun ve daha yakın oldu. Bu iki kız sık sık gecenin geç vakitlerinde Başbakanlığa yalnız olarak çağırılıyor, sabahın erken saatlerinde evlerine dönüyordı. Bu kapalı kapılar ardındaki ilişkiler konusunda yakın

* Bu söylenti, Hitler'in ölümünden birkaç saat önce gerçekleşti. (Ç.N.)

1 R. Norbut, "Is Hitler Married?" Saturday Evening Post, 16 Aralık 1939, s. 14-15.

arkadaşlarının bile bilgisi yoktur. Bu ilişkilerden ilki Renarte Müller'le olmuştu, kız daha sonraları Berlin'deki otellerden birinin penceresinden kendisini atarak intihar etmiştir. Ötekiy-se savaşın çıkışına kadar Başbakanlığa sık sık geliyordu.

Arkadaşları, Hitler'in kadm konusunda çekingen olmadığını bilirler. Propaganda bürosu, Hitler'i Alman halkına sevimli göstermek için bunun tersini yaymaktadır ortalığa. Olasılıkla Hoffmann ve Schaub (yaveri) dışında hiç kimse, onun cinsel yaşamı konusunda bilgi sahibi değildir. Doğal olarak bu, parti çevresinde birçok söylentinin yayılmasına neden olmuştur. Kimine göre, cinsel yaşamı çok olağandır, ama bunu kendisi sınırlamaktadır. Kimine göre, kadınlarla yalnız kaldığında aralarında cinsel ilişki kurulamıyor. Kimileriyse Hitler'in bir eşcinsel olduğuna inanır.

Böyle düşünenler, partinin kuruluş günlerinde önemli görevler almış çoğu kişinin tanınmış eşcinseller olmasına dayandırırlar bu inançlarını. Roehm, eşcinsel eğilimlerini hiç saklamamış, Hess de "Fraulein Anna," diye çağrılmaktan gocunmamıştır. Sanıldığına göre birçok eşcinsel vardı bu çevrede. Bu nedenle Hitler de onlardan biri sayılmıştır.

Hitler'in, kendisini büyük Almanya'yı yaratmaya adadığı düşünülecek olursa, çevresindekilere karşı bu denli ilgisiz kalması olağandışı bir şey olur. 1934 kanlı temizlik hareketi dışında (partiyi istenmeyen unsurlardan temizleme hareketi) şu ya da bu şekilde kimseyi kısıtlamamıştır. Yanılgılara ve yanlışlara karşı

-105-
hep hoşgörülü davranmıştır. Lochner şöyle yazıyor:
"Partiye üye olabilmenin tek koşulu, 'kayıtsız şartsız bana bağlanmış ve adanmış kişi' niteliklerine sahip olmaktır. Bunların arasında hırsızlar ve suçlular olup olmayacağı sorusuna karşı Hitler'in yanıtı, 'Özel yaşamları beni ilgilendirmez' olmuştur."^
Ludecke, Hitler'in SA üyelerinin hareketlerinden yakınan dürüst bazı parti üyeleriyle konuşurken şöyle dediğini belirtir:
"SA'lann, şiş göbekli parababalarıyla değil, kadınlarla ilgilenmesini yeğlerim. Neden yandaşlarımın özel yaşamları beni ilgilendirsin... Roehm'ün Özel yaşamı beni ilgilendirmez, ben ona mutlak olarak inanıyorum."1
Rauschning, partideki genel tutumun "İstediğin her şeyi yap, ama belli etme" olduğunu söyler.3 Çalışma arkadaşlarına karşı takındığı bu tutum, parti içinde herkesin kabul ettiği bir davranış değildi. Von Mueke, partiden şu gerekçeyle ayrılmıştı: "Halkın partisi, artık halka yakışmayan bir parti oldu, yozlaşıp kokuştu, tek sözcükle bir domuz ahırı oldu."4 Rauschning de hemen hemen aynı şeyleri söylüyor:
"Gizli kapaklı yapılan işlerin pis kokulan her yeri doldurdu. Sapıklık çevresinde kol geziyor onun. Tıpkı zehirleyici bir buğu gibi yayılıyor her yana. Doğru dürüst kimse kalmamış bu çevrede... Gizli
1 Lochner, What About Germanyl, s. 94.
2 Ludecke, I Kneıv Bitler, s. 477-478.
3 Rauschning, The Voice of Destruction, s. 91-92.
4 Rudolf Olden, Hitler (Amsterdam: Querido, 1935), s. 180-181.
-106-
ilişkiler, imalı laflar, içtenlikten yoksun davranışlar, hırs ve tamah... Bu adamın çevresinde doğal olan hiçbir şey yok. Doğal içgüdülerin berrak yansımaları kalmamış."'
Hitler'in zaaflarından biri de, halktan dikkatli bir biçimde gizlenen, pornografi merakıdır. Der Stuermefin her sayısını merakla bekler, dergi eline geçince yutarcasma okur. Açık saçık öykülerden ve karikatürlerden büyük zevk alır.2 Rauchning'e göre, Hitler, Der Stuer-mer'ın "Üçüncü Reich'ta izin verilen bir pornografi biçimi olduğunu" söylemiştir. Hitler'in büyük bir çıplak resim koleksiyonu vardır. Hanfstaengel ve ötekilere göre, kendi özel sinema salonunda açık saçık film seyretmekten de hoşlanır. Bunların çoğu Hoffmann tarafından kendisi için çekilmiş filmlerdir.
Kendisini müzik konusunda büyük bir otorite sayar ve iyi müziğin âşığı kabul eder. Boş zamanlarında yaptığı işlerden biri de VVagner ve onun opera müziği konusunda konferanslar vermektir. VVagner müziğinden zevk aldığı, ondan etkilendiği kuşkusuz doğrudur. Oech-sner, Hitler'i müzik dinlerken yakından izlemiş. Bu konuda şunları söylüyor: "Acıdan doğan yüz ifadeleri, zevkten doğan kasılmalar, kaş çatmalar, gözünü yummalar, dudaklarını sıkıca kenetlemeler..."3
Hitler şöyle söylemişti: "Benim için VVagner tanrısal bir şeydir. Müziği de benim dinimdir. Konserlerine kiliseye gider
1 Rauschning, The Voice of Destruction, s. 263.
2 Texas, Seagovüle Yabancılar Kampında Prenses Stepha-nie von Hohenlohe ile yapılan konuşma, 28 Haziran 1943 ve Rauschning, agy, s. 60.
3 Oechsner, This is the Enemy, s. 86-87.
-107-
¦i
gibi giderim." Hanfstaengel'e göre Hitler, genel olarak iyi bir müziksever değildir."1 Hitler'in yeğlediği müziğin yüzde seksen beşi Viyana kahvelerinde çalman müzik türündendir. Hitler'in son yıllarda operaya niçin sık gitmediğinin de bir yanıtıdır bu. Başbakanlıkta seyrettiği filmlerin yanında, müzikal komediler ve kabarelere eğilim duymaktadır. Pope'un söylediğine göre Hitler, sık sık bir Amerikan operet şarkıcısının oynadığı Şen Dul operetine giderdi. Şöyle diyor Pope: "Hitler'in, gauleüer'ı olan VVagnert dürttüğünü ve Dorothy, spot ışıkları altında o ünlü numarasını yaparken kıskıs güldüğünü gördüm. Bu numarasında Dorothy ya üzerinde yalnızca bir çift saydam kelebek kanadı ile görünür ya da hiçbir şey giymez. Hitler, temsili opera dürbünüyle seyreder, bazen de operetin sırf kendisi için oynanmasını emreder."2

Nazi propaganda bürosuna göre, Hitler son derece alçakgönüllü bir yaşam sürdürür. Bu, yakın arkadaşları tarafından da abartılarak sözü edilen bir özelliktir. Bir etyemez olmasına karşılık hiç de nefsini baskı altına almaz. Almanya'nın en usta aşçıları tarafından hazırlanan yumurtalardan yapılmış yüz bir çeşit yemek yer. Ayrıca taze sebzelerden özgün biçimde hazırlanmış yemeklere düşkündü. Dahası, Hitler çeşitli hamur tatlılarını severek yer. Bir gün içinde bir kilo kadar çikolata yediği olur.
1 Ernst Hanfstaengel'den alınan bilgi.
* Gauleiter (Almanca): Nazi Almanyası'nda bir tür yönetici. (Ç.N.)
2 Ernst Pope, Munich Playground (New York: Putnam's, 1941), s. 5-9.

Propagandacıların söylediği gibi hiç de masrafsız bir kişi değildir Hitler. Giysileri son derece basit olmasına karşılık, sayısız giysisi vardır. Hepsi en iyi terzilerin elinden çıkmadır. Resim toplamaya çok düşkündür. Fiyatı ne olursa olsun tablolara sahip olmak ister. Yaşamındaki tek alçakgönüllü şey, yatak odasının düzenlenişidir. Son derece sade olup, yalnız baş tarafında kordelaların asıldığı beyaz metalden bir karyola, yanında komodin ve birkaç tane arkalıksız iskemle. Yatak odasını gören Friedelinde Wag-ner ve Hanfstaengel hemen hemen aynı sözcüklerle, "Bu odanın bir başkakan odasından çok, bir genç kızın odasına benzediğini," söylemişlerdir.
Hitler, Alman halkına olağanüstü cesarete sahip bir kişi olarak tanıtılmasına karşılık, yakın arkadaşları, kendisine karşı çıkılır korkusuyla, çoğu zaman programını uygulamadığını belirtmişlerdir. Bu özellikle gauleiter'len için geçerlidir. Bunlardan çekindiği bellidir. Karşı çıkmalarından korkar. Onlarla karşılaşmadan önce, tartışılan sorun üzerinde ne düşündüklerini ayrıntılı olarak anlamak ister. Böylece toplantı yapıldığında, çoğunluğun duygu ve düşüncelerine uygun gelen hareket planını önerir.1
Hohenlohe'ye göre, Danzig sorununu olupbittiye getirerek çözülmesini önerdiğinde, kendisine üç general karşı çıkınca, hemen önerisini geri almıştı. Münih'te de geçit törenini izleyen halkın heyecansızlığmı başbakanlık penceresinden görünce, savaşı ertelemeye karar vermiştir.2
1 Rauschning, Gesprache, s. 207.
2 Prenses Stephanie von Hohenlohe ile yapılan görüşme..

Hitler'in güvenliği için alman önlemlerin çokluğu birçok kişiyi meraka düşürmüştür. Bu önlemlerin çoğu halktan gizli tutulmuştur. Hit-ler, açık arabasının ön koltuklarında ayağa kalkıp çevreyi selamladığı zaman son derece yiğit bir kişi gibi görünüyor. Oysa, geçtiği caddeler boyunca sıralanan muhafızlara ek olarak, yığınların içine karışan sivil polislerin varlığından, kimsenin haberi yoktur. Gene başbakanlıkta, * Berchtesgaden'de alınan güvenlik önlemlerinden kimse haberli değildir. Savaştan önce, Berc-htesgaden'deki evinin çevresi hemen hemen iki kilometre uzunluğunda, elektrik akımı verilmiş telle korunmuştu. Tepelerin çevresinde koru-ganlar yapılmış, içlerine makineli tüfekler yerleştirilmişti.1 Bayreuth'u ziyaret ettiğinde, haftalar öncesinde oraya birlikler gönderilmiş, uçaksavar bataryaları ile makineli tüfekleri yerleştirmişlerdi.2
Özel treniyle seyahat ederken kendisine silahlanmış 200 SS muhafızı eşlik eder. Hiçbir Alman imparatoru bu denli çok sayıda muhafızla yola çıkmış değildir.3 Savaşın başlamasından sonra, treninin önüne ve ardına uçaksavar silahları yerleştirildi. Oysa Naziler tarafından çekilen haber filmlerinde o, trenin önünde tek başına çelik miğfer-siz olarak durmaktadır.
Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Alman halkının tanıdığı Hitler'le yakınlarının tanıdığı Hitler arasında büyük bir farklılık, bir tutarsız-
1 S. Morrel, "Hitler's Hiding Place", Living Age, No. 352, Ağustos 1937, s. 486-488.
2 Friedelinde VVagner ile görüşme, New York City.
3 Lochner, What About Germany?, s. 77.

lık vardır. Hitler'in tüm kusur ve yanılgılarına karşılık, gene de tüm arkadaşları ona derin bir bağlılık duyarlar. Onun bu kusur ve yanılgılarını,

özyapısmdaki bütün karşıtlıkları görmezden gelmişlerdir. Onlar için Hitler, hâlâ bir Führer'dir. O, bu rolü sürdürdüğü sürece de Führer kalacaktır.
-111-
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KENDİSİNİ TANIDIĞI BİÇİMDE HİTLER
Hitler, bütün ilişkilerini gizli sürdürmüştür. Hanfstaengel'in bildirdiğine göre, bu özelliği o dereceye varmış ki, çevresindeki yakın arkadaşlarından biriyle konuştuklarını ötekine söy-lemezmiş. Gene Hanfstaengel'le göre, kafasının içi bölmelerle doludur, her ilişkisini ayrı bölmeye yerleştirir. Bir bölmeye yerleştirdiğini, öteki bölme ile hiç karıştırmaz. Her şey titizlikle bu us bölmelerinde kilit altındadır. Ancak onlardan yararlanması gerektiğinde bu bölmelerden birini açar.
Bu, kendisi için geçerli bir doğrudur. Geçmişiyle ilgili bilgileri, yakınlarından bile gizlediğini daha önce belirtmiştik. İnancına göre, geçmişi hiçbir şekilde kimseyi ilgilendirmez. Bu nedenle sıkıca kilitlenmiş "özel çekmecede" saklanmalıdır. Her şeyden, ama her şeyden söz açar da, bir kendi geçmişinden söz etmez. Bundan dolayı, geçmişi karanlık kalmıştır.
Kafasındaki bu bölmeleri açmak ve içindekileri incelemek, pek ilginç olacak. Geçmiş yaşamıyla ilgili bazı bilgiler ortaya çıkarıldı. Bunlar, şimdiki davranışlarını değerlendirebilmek için son derece değerli verilerdir. Bir başka yolla da Hitler'in duygu ve düşüncelerini konuş-
-115-
malarından, yazılarından çıkarabiliyoruz. Bunlar, çok sınırlı bir alan içinde kalmasına karşın, ussal yapısının kimi özelliklerini ortaya çıkarmakta yararlı olmuştur. Rauschning şöyle yazıyor: "Kim bu adamla yüz yüze gelse bakışlarındaki sıcaklıktan yoksun ifadeyi, donukluğu fark eder, sonunda şu yargıya varır: 'Bu adam hiç de normal değil.'"1
Bunlara ek olarak türlü koşullar altında davranışlarmdaki özellikleri belirten bilgilere de sahibiz. Tüm bu davranış ve özelliklerin psikolojik yapısının ürünleri olduğunu ve perdenin arkasında nelerin olup bittiğini yansıttığını biliyoruz.
Gene de tüm bunlar, günlük yaşamı içinde Hitler'in kendi gözüyle tam bir portresini verebilmekten uzaktır. Ne var ki Hitler'e, tıpkı kendisine benzeyen davranışlar, eğilimler, duygu ve düşünceler gösteren hastalarda olduğu gibi bir ruhçözüm yöntemi (psikoanaliz metodu) uygulandığında, hiç de "meçhul" bir tarafı kalmaz. Bu tür hastaların, geçmişteki yaşamlarından da yararlanarak, ruhçözümlemelerini yapmak ve yaşamlarını düzene sokmak "mümkündür."
Birçok "vaka"nm gösterdiği gibi, hasta kişilerin özyapılarmdaki belirtilerin kökeni, çocukluk yıllarına dayanır. Kişinin çocukluk deneyimleri, çevrenin etkilerine ve isteklerine açık olarak, birbirini izleyen aşamalardan geçip, gelişen özyapısmın temelini oluşturur. Bu yöntem geçerliyse, Hitler'in bilinebildiği kadarıyla geçmişini, şimdiki davranışlarını ve gelecekte olasılıkla izleyeceği yolu aydınlatması umuduyla,
1 Hermann Rauschning, The Voice of Destruction, s. 255. -116-
kısaca gözden geçirmek bizim için yararlı olacaktır. Aynı zamanda bu geçmişini gözden geçirme işlemi, Hitler'in kendisini bize yansıttığı ölçüde bütünlenecektir. Hoşlansın hoşlanmasın, bu, Hitler'in yaşamının bir parçasıdır.
Hitler Ailesi
Babası
Hitler'in soyağacı üzerindeki çalışmalarda, büyük karışıklıklar vardır. Bu karışıklıkların çoğu, adının çeşitli biçimlerde söylenişinden doğmaktadır: Hitler, Hidler, Hiedler ve Huettler. Bu çeşitlemenin, kırlık yörelerde sık rastlandığı gibi, aile çevresindeki bireylerin bu adı türlü biçimlerde söylemesinden doğduğu açıktır. Hitler bile partiye üye olmak için başvuru dilekçesini Hittler diye imzalamıştır. Kız kardeşi adını çoğunlukla Hiedler olarak söyler. Karışıklığa yol açan başka bir durum, Adolf'un anneannesinin adının Hitler olmasıydı. Sonradan bu ad, Hitler'in babası tarafından soyadı olarak seçilmişti. Adolf'un anne ve babasının ortak bir atadan geldiğini (babanın dedesiyle, annenin dedesinin babası aynı kişiydi) düşünürsek, bu karışıklığın biraz olsun çözüldüğünü görürüz. Bu ortak soyun, Avusturya'nın VValdviertel yöresine çok eskiden yerleştiği bilinmektedir.

Adolf'un babası Alois Hitler, Maria Anna Schicklgruber'in gayri meşru çocuğuydu. Genellikle kabul edildiği üzere, Alois Hitler'in, bir değirmenci yamağı olan babasının adı Johann Georg Hiedler'di. Alois, 40 yaşma kadar annesinin adını taşımış, sonra bunu Hitler'e çevirmiş--117-
ti. Bu soyadı değiştirme işleminin nedeni tam olarak bilinmiyor, ama köylüler arasındaki bir söylentiye göre, mirastan yararlanabilmek için gerekli bir işlemdi. Ama söz konusu mirasın nereden kalacak olduğu da bilinmiyor. Baba Johann Georg Hiedler'in, ölüm döşeğinde insafa gelip mirasıyla birlikte adını da gayri meşru oğluna bıraktığı düşünülebilir. Gene de, ölümünden otuz beş yıl önce, Anna Schicklgruber'le evlenmesine karşılık çocuğu nüfusuna geçirmeyi-şi tuhaftır. Ayrıca, Alois'in Hiedler yerine Hitler soyadını seçmesi anlaşılmamaktadır. Baba Hiedler'in ölüm tarihi de tam olarak bilinmediğinden, babasının ölümüyle Hitler adının seçilmesi arasındaki ilişki açıklığa kavuşamıyor. Hitler'in doğumundan önceki bir dizi olay da söylentilere bereketli bir kaynak olmuştur.
Kimileri de, Johann Georg Hiedler'in, Alois'in babası olduğundan şüphelidirler. Örneğin Tyssen ve Koehler'e göre Başbakan Dolfuss, Avusturya polisine Hitler ailesi hakkında bir soruşturma açılması buyruğunu vermiş; bu soruşturmada elde edilen gizli bir belgeye göre, Maria Anna Schicklgruber gebe kaldığında Viyana'da yaşamaktaymış. Bu sıralarda Anna, Baron Rothschild'in evinde hizmetçilik yapmaktaydı. Rothschild ailesi, kızın gebe olduğunu öğrenir öğrenmez, onu Spital'daki evine geri göndermişti. Alois bu evde doğacaktır. Bu doğruysa, Rothschild'lerden biri Alois Hitler'in babası olmalıdır. Bundan, Hitler'in de Yahudi kanı taşıdığı sonucu ortaya çıkıyor. Hitler bu suçlayıcı belgenin varlığından haberdardı. Belgeyi ele geçirmek için, Avusturya'daki olayları -118-
kışkırtmış ve Dolfuss'un öldürülmesine öncülük etmişti. Bir söylentiye göre Hitler, belgeyi ele geçirememişti. Çünkü Dolfuss belgeyi iyice gizlemiş, yerini de ölümü halinde Avusturya'nın bağımsızlığı zedelenmesin diye, Schusc-hning'e söylemişti. Bu genel yapı içinde söylenegelen birçok öykü vardır.
Bu söylentiye inananlar, akla uygun gibi görünen birkaç kanıt ileri sürerler:
1. O yöredeki küçük bir köyde değirmenciye yamaklık eden birinin, ardında miras denebilecek miktarda para bırakması olanaksızdır.
2. Johann Hiedler'in, evlilik öncesi doğan oğlunu, çocuğun annesi öldükten otuz beş yıl sonra nüfusuna geçirmesi gariptir.
3. Eğer Hiedler mirasını, kendi adını alması koşuluyla Alois'e bıraktıysa, onun bu adı sonradan Hitler'e çevirmesi olanaksızdır.
4. İki oğlunda da görüldüğü gibi, Alois'in davranış ve ahlak özellikleri Avusturya köylüsünün özelliklerine uymamaktadır. İleri sürüldüğü üzere tutukluların ve olağanüstü politik sezgilerinin daha çok Rothschild geleneğine uyan bir yönü vardır.
5. Alois Schiscklgruber, pek genç yaşta köyündeki evinden ayrılmış, talihini denemek üzere, annesinin çalıştığı Viyana'ya gitmiştir.
6. Alois Hitler, Braunau'da bir gümrük memuru olarak çalışırken, Prinz adlı Viyanalı bir Yahudiyi Adolf'a vaftiz babası olarak seçmesi, onunla bir akrabalığı yoksa, pek tuhaf kaçmaktadır.
Bu elbette pek ilginç bir varsayımdır ve bu temel üzerinde Adolf'un sonraki davranışlarını
-119-
açıklamak çok kolay olacaktır. Ama damarlarında Yahudi kanı dolaşması, özyapısmm araştırılmasına girişmek için bir gereklilik taşımaz gene de. Tümüyle bilimsel görüşe göre, yapımızı böyle zayıf temel üzerinde kurmamız yanlış olacaktır. Bu nedenle daha sağlam temeller aramak gerekir. Şimdilik bunu, bir olasılık olarak, doğrulanana kadar bir yana bırakmak yerinde olur.
Alois beş yaşındayken Maria Anna Schickl-gruber ölmüş olmalı. On üçüne bastığında, VValdvietel'den ayrılıp Viyana'ya gitmiş, burada kunduracılık yapmayı öğrenmiştir. Yaşamının bundan sonraki yirmi üç yıllık dönemi hakkında bir bilgi yok elimizde. Bu süre içinde orduya girdiği ve Zollamtsoffizial rütbesine yükseldiği büyük bir olasılık içindedir. Ordudaki görevi, sivil yaşamında zollamtsoffiziar olmasına yardım etmiş olmalıdır.

Evlilik yaşamı pek fırtınalı geçmiştir. İlk karısı (kızlık adı Glasl-Hoerrer) on üç yaş kadar büyüktü kendisinden; Alois'in üstlerinden birinin kızı olduğu ve sağlığının pek yerinde olmadığı öne sürülmüştür. Evlilikleri çok geçmeden bir anlaşmazlığa dönüşmüş, birbirlerinden ayrı yaşamaya başlamışlardı. Katolik oldukları için ayrılmaları olanaksızdı. Bu ilk karısının ölüm tarihi 6 Nisan 1883'tür.

Alois'in 1882 Ocak ayında Franziska Mat-zelsberger adlı kadından bir oğlu dünyaya gelmiş, Alois adı konmuştur. İlk karısının ölümünden sonra Alois Hitler, Fransizka Matzelsber-

* Zollamtsoffizial (Almanca); Bu bağlamda gümrük memuru. (Ç.N.)

ger'le 22 Mayıs 1883'te evlenmiş ve oğlunu nüfusuna geçirmiştir. 2 Temmuz 1883'te bu kadından Angela dünyaya gelmiştir. Bir yıl sonra, 10 Ağustos 1884'te, ikinci karısı da ölmüştür. Alois Hitler, ilk evliliği sırasında yeğeni Klara Poezl'i üvey evlatlığa kabul etmiştir. Kız, Alois'in, ilk karısından ayrı yaşamaya başladığı döneme dek onların yanında kalmış, sonra da hizmetçilik yapmak üzere Viyana'ya gitmiştir. İkinci karısının ölümünden birkaç ay önce Klara Poezl, hasta olan kadına ve iki çocuğuna bakmak üzere yeniden yanlarına dönmüştü. Kadm ölene kadar evde, yönetici konumunda kalmış, ölümünden sonra ise, 7 Ocak 1885'te Alois Hitler'le evlenmiştir. 17 Mayıs 1885'te daha bebekken ölen bir oğul dünyaya getirmişti. Klara, Adolf Hit-ler'in yeğeni VVilliam Patrick Hitler'in ileri sürdüğüne göre, bu tarihten bir yıl önce de evlilik dışı bir çocuk doğurmuştu. Bu konuda bundan başka bilgimiz yok. En azından, evlilik dışı bir çocuğun dünyaya geldiğini kabul edebiliriz. Bu birleşmeden dört çocuk daha olmuştur. Bir gümrükçü için oldukça fırtınalı bir evlilik yaşamıdır bu: Üç kadın, yedi ya da sekiz çocuk, bir ayrılık, evlilik öncesi doğmuş bir ya da iki çocuk; kadınlardan biri kendisinden on üç yaş büyük, öteki yirmi üç yaş genç; biri üstlerinden birinin kızı, öteki garson, üçüncüsü de hizmetçisi ve üvey kızı. Bütün bunlar kuşkusuz, Hitler hiç söz etmemiştir. Mein Kampf ta baba evine şöyle bir dokunulup geçirir sadece.

Alois Hitler hakkında bunlardan başka bir şey bilinmiyor. Sivil hizmetteki başarılarından epey gurur duymuş olmalı. Elli altı gibi şaşırtı--121-cı bir yaşta emekli olmuş, dört yıl sonra da Adolf doğmuştur. Aralıklı olarak birkaç kez köyde yaşamışlar, baba çiftçilik yapmayı denemiştir. Emekliye ayrıldıktan sonra bile gümrükçü üniformasını sırtından çıkarmadığı ve kendisine Herr Oberoffizial* denilmesine titizlik gösterdiği söylenmiştir. Komşularına 'alt tarafı köylü' gözü ile bakarak onlar üzerinde egemen-lik kurmaya çalışmıştır. Sık sık meyhaneye giderek gümrük memurluğu yaparken görüp yaşadıklarını anlatmaktan, siyasal konuları tartışmaktan zevk aldığı kesin olmalıdır. Leon-ding'de, yine bir meyhaneye giderken felç geçirmiş ve 1903'te ölmüştür.

Alois Hitler sert, dediğim dedik bir adam olarak hatırlanıyor. VVilliam Patrick Hitler'in, Adolf'un üvey ağabeyi olan babasından dinlediğine göre, çocuklarını acımasızca dövermiş Alois Hitler. Bir keresinde büyük oğlunu öylesine dövmüş ki, çocuk neredeyse bilincini yiti-recekmiş. Adolf'u öldüresiye dövdüğü söyleniyor. Gene anlatılanlara göre ayyaşlığı da varmış, bu nedenle çocukları sık sık kendisini meyhanelerden eve getirmek zorunda kalıyorlar-mış. Eve geldiğinde de çıngar çıkarıyor, karısını, çocuklarını, köpeğini ayrım gözetmeden pa-taklıyormuş. Bu söylenenlerin doğru olarak kabul edilmesine karşılık, ailenin yaşadığı çeşitli yerlerdeki köylülerle konuşan Heiden, bu konuda doğrulayıcı bir kanıta rastlamamış. Köylülerden çoğu yaşlı adamı, pek neşeli bir kişi olarak tanıdıklarını, ev yaşamının, baldızının ziyaretleri dışında pek mutlu ve sakin geçtiğini

* Herr Oberoffizial (Almanca): Bay yüksek memur. (Ç.N.)

söylemişler. Bu niye böyle oluyormuş, bilinmiyor. Heiden, bunun bir miras meselesinden kaynaklandığını sanıyor. Gene de evde geçen birçok olaydan köylüler habersiz olmalılar ya da bu olayları söz konusu etmekten çekiniyor-lardır belki de.

Alois Hitler'in siyasal düşünceleri üzerinde de kuşkular var. Hanisch şöyle yazıyor: "Hitler, babasından yalnız Almanya'nın övgüsünü ve Avusturya'nın yergisini işitmiştir." Heiden'e göre baba, hizmetinde bulunduğu yönetimin

kusurlarından sık sık yakınsa da, bir Alman Milliyetçisi değildir. Almanya'ya karşı Avusturya'yı tuttuğu da söylenmektedir. William Patrick Hitler, büyükbabasının, tıpkı babası gibi Almanlara karşı olduğunu söyleyerek bunu doğrulamaktadır.

Annesi

Klara Poelzl, daha önce belirtildiği gibi, kocasının üvey kızıydı ve ondan yirmi üç yaş küçüktü. Eski bir köylü ailesinden geliyordu. Canlı, dindar ve dürüst bir kadındı. Ya hizmetçilikte geçen yılların verdiği alışkanlıktan ya da yetiştirilmesinden gelen özelliklerden olacak, evi her zaman pırıl pırıl ve düzenliydi. Kendisini çocuklarına adamıştı. VWilliam Patrick Hit-ler'e göre ise, üvey çocuklarına karşı tam bir üvey anaydı. Onu tedavi eden Dr. Bloch'a göre ise, oldukça sessiz, sevimli ve özellikle "gözbebeği" Adolf olmak üzere çocuklarına karşı son derece sevecen davranırdı. Kocasından ve birlikte geçirdikleri yaşamdan övgüyle söz ederdi. Küçük yaşlarda babalarını yitiren çocukları

F

için bu kaybın yeri doldurulmaz olduğunu söylüyordu.

Klara Poelzl'in kız kardeşi evliydi ve iki oğlu vardı. Çocuklardan biri kambur, öteki kekemeydi. Klara Poelzl'in de, Alois Hitler'le evliliğinden önce doğurduğu bir çocuğunu yitirmiş olma olasılığı ile evlilik süresinde doğurduğu iki erkek çocuğuyla bir kız çocuğunun ancak altı yaşma kadar yaşamaları, insanın aklına kan bozukluğu sorununu getiriyor. Daha büyük bir kuşkuya yol açabilecek bir durum da Dr. Bloch'un "embesil" olduğuna kesinlikle inandığı bir kız çocuğunun olmasıydı. Bu inancının nedeni olarak, ailenin bu çocuğu titizlikle gizlemelerini ve kimseye göstermemelerini öne sürüyor Dr. Bloch. Özellikle hasta olan anneyi ziyaretlerinde seziyordu bu durumu. Bu çocuk olasılıkla 1886'da doğan ve 1888'de öldüğü ileri sürülen Ida'dır. Dr. Bloch'a göre ise, kızın adı Ida değil, Klara'dır. Her iki adın son harfinin "a" oluşu, çocuğu hiç görmemiş olan Dr. Bloch'un yanılmasına neden olabilir. Kayıtlarda, Klara ile ilgili başka hiçbir şeye rastlanmamıştır. En küçük kardeş Paula'nm aptalsı tavırları olduğu, olasılıkla bir geri zekâlı (zekâ yaşı 12'den ileri geçmeyen kişi) olabileceği de söylenir. Bu oldukça zayıf bir olasılıktır, yapısal bir zayıflığı olabileceği de kuşku ile karşılanmalıdır. Frengili olması da olasılığın ötesine geçmez. Anne bir göğüs kanseri ameliyatından sonra 21 Aralık 1907'de ölmüştür. Tüm yaşa-

öyküleri bu tarihi 21 Aralık 1908 diye yazar, ama Dr. Bloch'un kayıtları açıklıkla kadının 1907'de öldüğünü göstermektedir. Mezar ta-

şmdaki tarih de budur. Ömrünün son altı ayını dayanılmaz sancılarla geçirmiş, son haftalarda ağrılarının dindirilmesi için kendisine her gün iğneyle morfin verilmişti.

Klara Poelzl'in Çek kökenli olduğu, Alman-cayı kırık dökük konuştuğu, bu yüzden Adolf'un, annesinden utanç duymuş olabileceği sık sık ileri sürülmüştür. Bu, kesinlikle doğru değildir. Dr. Bloch, kadının konuşmasında bunu kanıtlayacak hiçbir belirtinin bulunmadığını, Çek oluşuyla ilgili olarak hiçbir özellik göstermediğini belirtmiştir. Alois Hitler'in ilk karısı Çek kökenliydi, bu nedenle yazarlar onu Adolf'un annesiyle karıştırmış olmalılar.

Alois (Oğul)

Oğul Alois Hitler, 13 Ocak 1882'de doğdu. Babasının ikinci eşinden evlilik dışı bir ilişki sonucu dünyaya gelmişti. O sırada baba ilk eşiyle evliydi. Bize bilgi verenlerden William Patrick Hitler'in babasıdır. Birçok yönden babasına benzemekteydi. Baba evini daha küçük yaşlarda tek etmesinin nedeni, oğlunun söylediğine göre, babasının davranışlarına artık katlanamaz oluşudur; söylentiye göre üvey annesi ona yaşamı zehir etmiş, kocasını sürekli kışkırtarak ona karşı tavır almasını sağlamıştı. Oğul Alois'in makinelere büyük ilgisi, babasının mühendis olması için onu bir teknik okula göndermeyi düşünmesine yol açmış olmalı. Üçüncü evliliğine kadar, baba, bu en büyük oğluna karşı sevgisini hiç esirgememiş, yaşamında yapmak isteyip de yapamadığı şeyleri, oğlunun gerçekleştireceğine inanmıştı. Ama üvey -125-

anne hesaplı davranışlarla bu ilişkideki sevgi bağını çözüyor ve babayı, oğul Alois'in bu ilgiye layık olmadığına inandırarak, biriktirilen paranın kendi oğlu

Adolf un öğrenimi için harcanmasını sağlamayı amaçlıyordu. Sonunda bu amacını gerçekleştirerek büyük oğlunun evden kovulmasını sağlayacaktı. Oğul Alois, yaşamını bir komi olarak kazanmaya başlayacaktı.
Garsonluğu hiç sevmemiş olmalı ki, 1900'de hırsızlık suçundan 5 ay hapse mahkûm oldu. 1902'de gene aynı suçtan 6 aylık bir ceza daha çekmek için hapishanenin yolunu tuttu. Daha sonra Londra'ya gidip yaşamını gene garsonluk yaparak sürdürdü.
1909'da Bridget Dovvling adlı İrlandalı bir kızla evlendi. 1911'de VVilliam Patrick Hitler doğdu. 1913'te baba, ailesini terk ederek Almanya'ya döndü. Mutlu bir aile yaşamı yoktu; bu dört yıl süresince, karı koca birkaç kez ayrılıp birleşmişlerdi. Söylendiğine göre baba sık sık içer, eve gelince çıngar çıkarırdı. Karısını ve hatta minicik yavrusunu dövmeye kalkardı. Bu ayrılıkların birinde, Alois Viyana'ya gitmişti. O sırada, Hanfstaengel'in de belirttiği gibi, Adolf da Viyana'daydı.
1924'te Alois, yargıç önüne bu kez iki kadınla evli olmaktan çıkarılmıştı. Sonunda altı aya mahkûm olmuş, ama ilk karısının davacı olmaması nedeniyle hapse girmekten kurtulmuştu. Almanya'da yaşayan ikinci karısından bir çocuğu oldu. Bu süre içinde ilk karısıyla ondan olan çocuğuna beş para göndermemişti. Gene söylendiğine göre, enflasyon oranının hızla artış -126-
gösterdiği döneme kadar, epey tatlı işler çevirmişti Almanya'da. İşler ters gitmeye başlayınca, 1934'e kadar çeşitli işlere girip çıkmıştı. O yıl Berlin'de, SA'ların toplantı yeri olarak seçtikleri bir lokanta açtı.
Oğlunun söylediğine göre Alois, çocukken Adolf tan nefret ediyordu. Hep Adolf un annesi tarafından kötülendiğini, Adolfun yapması gereken birtakım işlerin zorla kendisine yaptırıldığını düşünüyordu. Dahası, Adolfun arada bir işlediği kabahatlerden ötürü de anne, Alois'i suçlu sayıyordu. Tabii bunun sonucunda babadan gelecek ceza hiç gecikmiyordu. O yıllarda en uygun fırsatta Adolfun boğazını sıkmayı istediğini sık sık söylerdi. Hitler iktidara geldiğinden beri iki kardeş arasında gerçek bir ilişki kurulamamıştır.
Birkaç kez bir araya gelmelerine karşılık Adolfun buyurgan tavırları, bu buluşmalara soğuk bir hava vermiştir. Oğul Alois, Mein Kampf da hiç söz konusu edilmemiştir; onun Hitler'e yakınlığından Almanya'da ancak birkaç kişinin haberi vardır. Bir gazete haberine göre Alois, çok konuştuğu gerekçesiyle 1942'de bir toplama kampına gönderildi.
William Patrick Hitler
Yukarıda adı geçen Alois'in oğludur. Otuz iki yaşındadır.* Önemli bir kişi değildir. Amcasının başbakan olmasından önce Londra'da muhasebecilik yapıyordu. Hitler ünlü bir kişi olunca, ailesine yararlı olacağını ummuştu. Bu nedenle Londra'daki işini bırakıp Almanya'ya
* Raporun yazıldığı tarih olan 1943'te. (Ç.N.) -127-
gitti. Adolf Hitler'le birkaç kez görüştü. Hitler, onun akrabası oluşu nedeniyle ortaya çıkmasını istemiyordu. Bunun için onu, Opel Otomobil Ortaklığı'nda küçük bir işe yerleştirdi.
Benim izlenimlerime göre, VVilliam Patrick, babası ve amcası üzerinde baskı kurmak iste-ğindeydi. Ama işler planlandığı gibi olmadı. Hemen İngiltere'ye döndü. Hitler Almanya'sm-daki tanıdıkları ve görüp geçirdikleri üzerine bir kitap yazmaya başladı.
Angela
Adolf'un üvey ablasıdır. Ailenin en normal görüneni odur. Anlatılanlara göre, aklı başında ve çok hamarat bir kadındır. Tüm çocukluğu boyunca annesinin, Alois'in ahlakını bozduğu inancına karşı Adolf a hep sevgi duymuştur. Adolf'un daha sonraki yıllar boyunca ailesinden ilişkisini sürdürdüğü tek kişi Angela olmuştur. Adolf'un annesi 1907'de öldüğünde, çocuklar arasında paylaşılacak küçük bir miras vardı ortada. Yaşamlarını sürdürebilmeleri amacıyla, erkek kardeşler paylarını kızlara bırakmışlardı. Alois payını Paula'ya, Adolf da Angela'ya bıraktı. Angela daha sonra Linz'de, Raubal adlı bir subayla evlendi. Adam çok geçmeden öldü; Angela bunun üzerine Viyana'ya gitti. Savaştan hemen sonra, Mensa Academica Judaica'nın yöneticisi oldu. Bilgilerine başvurduğumuz kişilerden bazıları, onu bu yıllardan tanıyorlardı. Söylediklerine göre Angela, Yahudi öğrencileri saldırılardan koruyordu. Fırsatını
* Mensa Academica Judaica (Almanca): Yahudi Akademisi Lokantası. (Ç.N.)

yakaladığında da eline geçirdiği bir değnekle yemekhanenin merdivenlerinde Yahudi öğrencilere saldıran Ari öğrencilere bir temiz dayak atıyordu. İri yarı, güçlü kuvvetli bir köylü görünüşü vardı. Bu nedenle güç gerektiren işleri pek iyi beceriyordu,

Adolf, savaşın sonuna yakın terhis olunca, söylendiğine göre Viyana'ya gitmiş, burada on yıldır görüşmediği Angela'yı ziyaret etmişti. Hitler, Landsberg'de hapis yatarken de Angela kalkıp kardeşini ziyarete gelmişti. 1924'te kızı Geli'yi yanına alıp Münih'e gitti. Burada Hitler'in ev işlerini yapıyordu. Daha sonra aynı işi, Berchtesgaden'de sürdürdü. 1936'da Adolf'la Angela arasında bir anlaşmazlık baş gösterdi. Bunun üzerine kadın, Berchtesgaden'den ayrılıp Dresden'e gitti ve orada Profesör Ha-mitsch'le evlendi. VVilliam Patrick'e göre bu anlaşmazlığın nedeni, Angela'nın Göring'le anlaşıp Berchtesgaden'deki evin hemen yanı başındaki toprağı satın alma planının Hitler tarafından ortaya çıkarılmasıydı. Bu, Hitler'i o denli öfkelendirmişti ki, Angela'nın tası tarağı toplayıp hemen evden ayrılması emrini verdi. Bu nedenle Angela'nın ikinci evlilik törenine gitmedi.

Geli Raubal

Angela'nın kızı Geli ile Hitler'in ilişkisine daha önce değinildi. Geli 1930'da öldü.

LeoRaubal

Geli'nin, Angela'nın tek çocuğu olduğu sanılmıştır hep. VVilliam Patrick Hitler'e göre, An-gela'nın Leo adında bir de oğlu vardı. Geli'nin -129-
r
ölümünden sonra amcasıyla ilişkisini kesmesi dışında pek bir şey bilinmiyor onun hakkında. Salzburg'da bir işi vardı. Hitler Berlin'deyken sık sık Berchtesgaden'e annesini ziyarete gelirdi. Amcasının oraya gelmek üzere yola çıktığı haberi gelince hemen ayırılırdı oradan. William Patrick'e göre, Geli'nin ölümünden amcasını sorumlu tutmuş ve onunla konuşmaktan kaçınmış, 1942'de Balkan ülkelerinin birinde öldüğü haberi alınmıştır.

Paula Hitler

Paula Hitler ya da Hiedler, Adolfun öz kız kardeşidir. Ondan yedi yaş küçüktür. Viya-na'da bir evin tavanarasmda yoksulluk içinde yaşadığı ortaya çıkıncaya kadar, annesinin ölümünden sonra ne yaptığı, nasıl yaşadığı bilinmiyor. Şimdi kullandığı ad Frau VVolf'tur (Hit-ler'in lakabı da VVolf'tur). Dr. Bloch, onu, kendisi sürgündeyken para getirtme kolaylığını sağlamak için Hitler'den izin almak amacıyla ziyaret eder. Birkaç kez kapısını çalar ama hiçbir yanıt alamaz. Derken, aynı katta oturan kiracı, Frau Wolf un kimseyi kabul etmediğini söyler; üstü örtülü olarak da pek tuhaf bir kadın olduğunu sözlerine ekler (Bu "tuhaflık" özelliğini öteki yazarlar da belirtmişlerdir). Kiracı, Dr. Bloch'un isteğini Frau VVolfa ileteceğine söz verir. Ertesi gün Dr. Bloch, Paula Hitler'le baş başa görüşebilmek umuduyla yeniden oraya gider. Karşısına yine aynı kiracı çıkarak Paula'nın yardım için kendisine elinden geleni yapacağını söyler, hepsi bu kadar!

VVilliam Patrick Hitler'e göre, Paula ile Adolf -130-
çocukken hiç de iyi geçinemezlermiş. Özellikle oğul Alois, Paula'dan taraf çıkınca, iki kardeş arasında hatırı sayılır bir sürtüşme ve kıskançlık çıkardı anlaşılan. Hitler'in, annelerinin ölümünden başbakan olduğu 1938 yılma kadar onunla hiçbir ilişkisi olmadığı biliniyor. Gene bilindiğine göre Hitler, onun adını hiçbir yerde anmamıştır. Bir söylentiye göre de Hitler, kardeşine ancak yaşamını sürdürmesine yetecek kadar bir aylık bağlamıştı. Böylece onu kamuoyunun dikkatinden uzak tutmak istemişti. VVilliam Pat-rick'in dediğine göre, amcası Angela ile bozuşunca, Paula ile daha bir ilgilenir olmuş, onu Berchtesgaden'e davet etmişti. VVilliam Patrick, Paula ile 1939'da Bayreuth Şenliği'nde karşılaşmış. Hitler hiç kimseye bu kadının, kız kardeşi olduğunu söylememiş. VVilliam Patrick, kadının aptalsı tavırları olduğunu, pek seyrek konuştuğunu ekliyor.

İşte Adolf Hitler'in ailesi bu kişilerden oluşmakta. Ortada Ida adında geri zekâlı bir kardeş olması olasılığı da var. Bu gerçekse bile Ida'nm nerede yaşadığı hakkında hiçbir bilgi yok elimizde. Bu kardeşle övünemeyeceğine göre, Hitler'in onu gizlemesi akıllıca bir davranış olmalı.

Düşgücümüzü de kullanarak, 1890'lann ilk yıllarına kadar dönüp Adolfun yaşamını aydınlatmakta pek güçlükle karşılaşmayız. Olasılıkla babası, annesiyle uyum sağlayamıyordu. Bu uyumsuzluk yalnız 23 yıllık yaş farkından kaynaklanmıyordu; baba zamanının çoğunu meyhanelerde geçiriyor ya da komşularıyla çene çalıyordu. Üstelik anne, kocasmm üvey babası ol--131-
duğunu da unutamıyordu. Bu koşullarda, 25 yaşındaki genç kadının sevgiye dayalı bir evlilik yapmadığı ortadaydı. Üstelik Klara Hitler ilk iki, belki de üç çocuğunu yitirmişti, üç yıl içinde. Derken Adolf dünyaya gelmiş, kadının yaşamının odak noktası olmuştu. Onu yaşatmak için elinden geleni yapacaktı kuşkusuz. Kocasına ve öteki çocuklara da duyması gereken sevgiyi şimdi bu yeni doğan çocuğa yöneltmişti.
Beş yıl boyunca minik Adolf, tüm sevgileri derlemişti evde. Derken müthiş bir olay Adolf'un yaşamını altüst etti: Yeni bir kardeş dünyaya gelmişti. Artık sevgi odağı değildi Adolf. Yeni gelen, bütün ilgi ve sevgiyi ele geçirmişti. Büyümekte olan küçük Adolf, kendi başının çaresine bakmak zorundaydı. Böyle yorumluyordu bu değişikliği. Paylaşmayı o zamana kadar öğrenememişti.
İki yıl boyunca bu duruma katlanmak zorunda kaldı. Derken işler daha da sarpa sardı: Şimdi de bir kız kardeş dünyaya gelmişti. Daha az özen gösteriliyordu Adolf'a. Çünkü, kız kardeşle, hasta olan erkek kardeşe, Adolf okuldayken, daha çok vakit ayırıyordu. Dört yıl sonra Hitler'in evine bir felaket çöktü: Adolf 11 yaşındayken kardeşi Edmund ölmüştü (1900). Şimdi yeniden Adolf'un bütün sevgileri derleyip annesinin gözünün bebeği olması doğaldı.
Bu zikzaklı olaylar dizisinin, Adolf un çocuk özyapısını etkilememesi olanaksızdır. Bu yılların etkisine daha sonra değinmek üzere şimdilik bu olayları belirtip, bunların aile bireyleri üzerindeki etkilerini ve aralarındaki ilişkileri saptamak yerinde olacaktır.
-132-
Adolf, altı yaşına bastığında okula gönderildi. Bu ilk gittiği okul küçük bir Volkschule"'ydi.* Aynı sınıfta üç smıf öğrencileri aynı öğretmen tarafından eğitiliyordu. Birkaç yıl boyunca babasının işleri nedeniyle oradan oraya göç etmelerine ve birkaç okul değiştirmesine karşılık, Adolf derslerini hiç ihmal etmiyordu. Sekiz yaşındayken Lamback'taki Benedict manastırına gitmeye başladı. Çevreye ve olaylara karşı ilgisi artmıştı burada. Başarı denen şeyin ne olduğunu öğreniyordu. Başrahip olma isteğindeydi, ama umduğunu bulamadı. Bahçede sigara içerken yakalandığı için manastırdan kovuldu. Volkschule'nin son sınıflarını Leonding'de okudu. Bütün derslerden iyi notlar almaktaydı.
Kardeşi Edmund'un öldüğü 1900'de, Linz'de Realschule'ye" yazıldı. İlk yıl başarısız bir öğrenciydi. Sınıfta kaldı. Daha sonra, özellikle tarih, resim ve beden eğitimi derslerinde belirgin bir ilerleme gösterdi. Çoğu kez, bu derslerden "pekiyi" alıyordu. Matematik, Fransızca, Almanca ve öteki dersleri ortaydı. On dört yaşındayken ansızın babası öldü. Ertesi yıl Reals-chule'den ayrılıp Steyr'deki bir okula yazıldı. Bunu niçin yaptı bilmiyoruz. Dr. Bloch'a göre, Linz'deki okulda öğrenim yılının sonuna doğru dersleri o denli kötüydü ki, kolay sınıf geçildiği ünü yaygın olan Styria'ya gitmek zorunda kalmıştı. Yine vasat bir öğrenciydi. En başarılı olduğu ders, resimdi. Hep "övgüye değer" notlar alıyordu resimden. İlk dönemde, Almanca "zayıf", tarih "geçer"di.
Volkschule (Almanca): Halk okulu. (Ç.N.) Özellikleri metinde belirtilen çeşitli okullar. (Ç.N.)
-133-
Tüm bunların üzeri Hitler'in yazdıklarında pek ustaca örtülmüştür. Onun anlattığına göre, babasıyla arası ilerde sanatçı olmak istemesi yüzünden açılmıştır. Bu nedenle de bilerek derslerini ihmal eder olmuştur. Yalnızca sanatçı olmasına yarayacak dersler ve tarih, bunun dışındadır. Tarih onu büyülemektedir. Gene kendi anlattıklarına göre, bu derslerde pek başarılıdır. Oysa karneleri incelendiğinde, durum hiç de böyle değildir. Tarihten, Realschule'nin son sınıfında bile ancak geçer not alabilmektedir. Sanatçı olmasına yarayacak dersleri de farklı değildir. Çalışma, hazırlık ve kafa yormak istemeyen derslerde başarılı olabileceğini düşünmek doğru olur sanırım. Çünkü onda, kendisini derse verme yeteneği yoktu. Hastalarımız arasında, zeki olup da çalışmaya yanaşmayanlara pek sık rastlamaktayız. Bunlar, kendilerini sıkmadan konuların temel niteliklerini hemen kavramakta ve bunları hiç çalışmadan

geliştirerek derslerinde başarılı olabilmektedir. Konularını bildikleri izlenimi vermelerine karşılık yüzeyde kalmakta, laf ebeliğiyle, yerli yersiz kullandıkları terimlerle kafalarmdakileri alalamaktadırlar.
Hitler'in kendi değerlendirmesinin yanı sıra bir de okul arkadaşlarıyla öğretmenlerinin tanıklıklarına başvurmak gerekir. Onların söylediklerine göre, Hitler, kendisini hiçbir işe vermez, bir işle meşgul olmaya başladığında hemen canı sıkılırdı. Öğretmen yeni bir dersi anlatırken, o Kari May'in Kızılderili öykülerini sıranın altından okurdu. Okula avcı bıçakları, Kızılderili baltalarıyla gelir, Kızılderili oyunları oynamalarında arkadaşlarına önayak olurdu.
-134-
Ne var ki, çocuklar onun o büyük konuşmalarından, önder olduğu zamanlardaki tavırlarından pek hoşlanmazlardı. Daha dost tavırlı, davranışlarında daha gerçekçi ve Hitler'den daha çok, sözüne bağlı çocukların önderliğini yeğlerlerdi. Çünkü Hitler, tembel ve uyumsuz, düşlemler içinde yüzen, övüngen biriydi, onlara göre. Gene de bir ün kazanmıştı aralarında. On iki yaşındayken işlediği bir sittlichkeitsvergehen* suçundan bu ününü yitirmiş olmalı. Bunun ne gibi bir "cinsel tedbirsizlik" olduğu konusunda bir bilgimiz yok, ama Dr. Bloch'a okuldaki öğretmenlerden birinin söylediğine bakılırsa Hitler, küçük kızlardan biriyle birtakım işler yapmaya kalkışmış; bundan dolayı şiddetle azarlanmış. Okuldan kovulmaktan kıl payı kurtulmuş. Arkadaşlarının onunla ilişkilerini kesmelerinin ve ertesi yıl okul değiştirmek zorunda kalışının nedeni, büyük olasılıkla bu olaydır.
1905 Eylülü'nde okulla ilişkisini keserek annesi ile kız kardeşinin yaşadığı Leonding'e döndü. Yaşamöyküsünü yazanlara göre, ciğerlerinden hastaydı. Bu dönemde günün büyük kısmını yatakta geçirmek zorunda kalıyordu. Bir zamanlar onların aile doktoru olan Dr. Bloch, böyle bir söylentinin nasıl yayıldığına akıl erdi-remiyor. Çünkü ona göre, çocukta böyle bir rahatsızlığın hiçbir belirtisi yoktu. Adolf, Dr. Bloch'un muayenehanesine ara sıra ya soğuk algınlığından ya da bademciklerinden gelirmiş, doktor onda başka hiçbir hastalık belirtisine rastlamamış. Gene bu doktorun belirttiğine göre, o zamanlar pek sessiz bir çocukmuş Adolf.
* Sittlichkeitsvergehen (Almanca): Ahlaka aykırı suç. (Ç.N.) -135-
Bedence ince ama kaslı bir yapısı varmış. Her zaman uslu, terbiyeli, muayene sırasını bekler-miş. Doktor boğazını muayene ettiğinde ya da bir antiseptikle yıkadığında, başka çocuklar gibi yaygara koparmazmış. Oldukça utangaç bir görünüşü varmış, kendisine soru sorulmadan ağzını hiç açmazmış.
Bu süre içinde Hitler, sık sık annesiyle Aşağı Avusturya'daki Spital'da oturan teyzesini ziyaret ederdi. Onu tedavi eden doktorun, teyzesine, "Bu hastalıktan Adolf'a kurtuluş yok," dediği de söylentiler arasındadır. Bunun, Adolf'un ciğerleriyle ilgili bir söz olduğu sanılmıştır. Oysa doktor, başka bir durum hakkında da bu sözü söylemiş olabilir. Dr. Bloch, her ne olursa olsun birkaç ay sonra Adolf Leonding'e döndüğünde ciğerlerinin rahatsızlığı ile ilgili hiçbir belirtinin bulunmadığını söylemektedir.
Annesinin gelirinin düşük olmasına karşılık, Adolf, bir işe girmeyi hiç denememiştir. Bu sıralarda, kısa bir süre için, Münih'teki bir sanat okuluna devam ettiği konusunda kanıtlar vardır. Gene de çoğu zamanmı başıboş dolaşmakla, yağlı ve suluboya resimler yapmakla geçirmiştir. Çevredeki tepelere doğru uzun yürüyüşlere çıkar, sanıldığı üzere oralarda resim yapardı. Ama bunun yanı sıra çevredeki kayalara karşı pek coşkulu söylevler çektiği de görülüyordu.
1907 Ekimi'nde, on sekiz yaşındayken, Sanat Akademisi'nin sınavlarına hazırlanabilmek için Viyana'ya gitti. Sınava girebilecekler arasında yer almayı başardı, ama sınavda başarısız oldu. Hemen Linz'e döndü. Sınav sonuçlarıyla ilgili olarak kimlerle yazıştığı konusunda bir
-136-
belge yok elimizde. Kuşkusuz büyük bir darbe olmuştu bu sonuç onun için. Bunu bir türlü anlamadığını, kazanacağından yüzde yüz emin olduğunu söyler. Bu sırada annesi de göğüs kanserinden bir ameliyat geçirmişti. Annesi 21 Aralık 1907'de öldü ve Noel günü gömüldü. Adolf, annesinin ölüm döşeğindeyken resmini yaptı. Dr. Bloch'a göre yıkılmıştı Adolf. "Meslek yaşamım boyunca Adolf Hitler kadar üzüntüden bitkin düşen başka bir insana rastlamadım," diyor bu konuda. Cenaze

töreninden birkaç gün sonra kardeşleriyle birlikte Dr. Bloch'a gelmiş, kardeşleri konuşmuş, o ise hiç ağzını açmamış. Kızlar gittikten sonra, sadece şunları söylemiş: "Ölünceye kadar minnettar kalacağım size."1 Cenaze töreninden sonra kardeşleri onu mezarlıkta yalnız bırakıp gitmişler, o da uzun bir süre annesinin mezarı başında dikilip kalmıştı. Açıkça dünyası yıkılmıştı. Dr. Bloch, bu acıklı sahneyi anlaürken ağlıyordu: "Annesi oğlunun ne denli üzüldüğünü bilseydi, belki de mezarından doğrulurdu," dedi.2

Daha Sonraki Dönemi

Viyana

Annesinin ölümünden kısa bir süre sonra aile dağılmıştı. Adolf, daha önce babasının yaptığı gibi yaşamına bir yön verebilmek için Viyana'ya gitti. 1908 yılının başlarıydı. Yanma ne

1 Dr. Eduard Bloch'un J. D. Ratcliff'e söyledikleri, "My Pa-tient Hitler", The New York Republic, 5 Nisan 1939, s. 240.

2 Dr. Eduard Bloch'la yapılan görüşmenin özeti, 5 Mart 1943.

kadar para aldı, bilinmiyor. Burada belgeler oldukça belirsiz. Çünkü yaşamöyküsünü yazanların tümü, annesinin 1907'de değil 1908'de öldüğü kanısmdadırlar. Yalnız Adolf'un Sanat Akademisi sınavlarına katılmak için yeniden başvurduğu biliniyor. Yeniden smava girebilme koşullarından biri de daha önce yapılmış resimlerden birkaçını sınav kuruluna sunmaktı. Hitler bunu yapmış, ama sınav kurulu bu resimler hakkında olumlu bir karar vermediği için sınava girmesi gene kabul edilmemiştir. Bunun, ona önceki yıldan daha şiddetli bir darbe olduğunu tahmin edebilirsiniz.

Sınav kurulunun kararı kendisine iletilince, Hitler okul müdürüyle görüşmeye gitti. Kendi söylediklerine bakılırsa müdür, resimden çok mimarlığa yeteneği olduğunu söylemiş, mimarlık okulunun sınavlarına katılmaya da hak kazanamamıştı. Çünkü, Realschule'den mezuniyet derecesi, mimarlık okuluna girmesi için yeterli değildi. Elbet böyle bir okula girişte böyle bir nitelik aranırdı, ama olağanüstü bir yetenek gösteren çocukların bu kuralın dışında tutulması gerekirdi. Bu nedenle, Hitler'in bu okulun sınavlarına kabul edilmemesinde daha önceki okulu bitirme derecesinden çok, onun yeteneksizliği rol oynamış olmalı. Umutları kırılmıştı. Büyük bir sanatçı olma düşleri yıkılıp gitmişti. Parasız ve arkadaşsızdı. Bir iş bulması gerekliydi. Bir inşaat şirketine işçi olarak girdi. Ona uygun bir iş değildi gene de. Çalışma arkadaşlarıyla arasında sürtüşmeler başladı. Kendi sınıfından olmayanların arasında bulunuşundan ötürü onlarla yakınlık kuramamış olmalı. Çün--138-

kü, hep onlardan ayrı oturduğunu ve onlardan ayrı yemek yediğini yazıyor. İşçiler onu Marksist olmaya sürükledikçe, sürtüşmeler de artıyordu. Davranışları ve söyledikleri sözler canını sıkıyordu. Çünkü Linz'deki ateşli bir Alman milliyetçisi olan gözde öğretmeni Ludwig Po-etsch'in tanımladığı ve savunduğu ülküsel Almanya düşüncesinden pek başkaydı bu sözler. Ama Hitler, bu düşüncelere de karşı çıkacak gücü ve yeteneği göremiyordu kendinde, işçilerin kendisinden daha çok şey bildiği gerçeğini anlamıştı sonunda. Söyledikleri her şeye temelden karşıydı ama kendi görüşünü geçerli bir bilgi düzeyinde haklı gösteremiyordu bir türlü. Pek kötü bir durumdaydı. Buna bir çare bulabilmek amacıyla her çeşit siyasal yazıyı okumaya ve siyasal toplantılara katılmaya başlamıştı. Amacı, sorunu temelden kavrayıp bilgili olmak değil, sadece daha önceki kanılarını kanıtlayıp pekiştirecek veriler elde etmekti. Bu yapısal özelliği tüm yaşamında ona egemen olmuştur. Öğrenmek, kavramak için çalışmaz, yalnızca duyduklarını kanıtlamak için çaba gösterirdi. Başka bir deyişle, yargıları tümüyle coşkusal etmenlere dayanır, anlıksal kanıtlardan çok, bu duygularla beslenirdi. İşte böylece kendi söylediği üzere, artık onlardan daha çok şey biliyordu.

Hitler'e göre bu durum, işçileri kendisine düşman etmekteydi. İşten ayrılmasının nedeni, işçilerin bir daha onu aralarında görürlerse, yapı iskelesinden aşağı fırlatıp atacakları tehdidi olmalı. Bu olay, Hitler 20 yaşındayken 1900 yılının ilk yarısında geçmiş olmalı. İşsizlik onu

perişan etmiş, neredeyse açlıktan ölecek bir duruma getirmişti. Arada bir hamallık, kar küre-yiciliği gibi işler yapıyor ama zamanının çoğunu ekmek kuyruklarında geçiriyordu. 1909 yılının kasım ayında kira ödemediği gerekçesiyle

kaldığı yerden atılmış, ucuz bir otel odasında barınmak zorunda kalmıştı. Burada aynı durumda olan Reinhold Hanisch ile tanıştı. Yıllar sonra Hanisch, bu döneme kadarki anılarını anlatan bir kitap yazdı. Korkunç yoksulluk yularının öyküsüdür bu kitap. Hitler upuzun sakalı, perişan kılık kıyafeti ve solgun görünüşüyle acıklı bir halde olsa gerek o yıllarda. Hanisch şöyle yazıyor: "Sefalet içinde geçen bir yaşamdı bu ve bir seferinde neyi beklediğini sorduğumda, yanıtı 'Ben de bilmiyorum ki' olmuştu. Böylesine umutsuz, böylesine kendisini bırakmış bir insana hiç rastlamamıştım."1 Hanisch, bunun üzerin Hitler'le ilgilendi ve resim yapması konusunda yüreklendirdi onu. Ne var ki asıl sorun resim malzemelerini satın almak için gerekli paradır. Çünkü ikisi de meteliksizdir. Hanisch, annesinden kalan parayı kız kardeşlerinden birine verdiğini öğrenince, Hitler'i bu kardeşe mektup yazıp bir miktar ödünç para istemeye zorladı. Bu kardeşin Angela olması olasıdır. Para gelince Hitler'in aklına gelen ilk düşünce, kendisine gelebilmesi için bir haftalık tatile çıkmak olmuştur. Gene bu süre içinde Hitler, Mannerheim Brigttenau'ya taşındı. Buradaki yaşam koşullan kaldığı o ucuz otellerden iyicedir.

1 Reinhold Hanisch, "I was Hitler's Buddy", The Nezo York Republic, 5 Nisan 1939, s. 240.

Hitler'le Hanisch birlikte bir iş kurdular. Hitler, posta kartları, afişler, suluboya resimler yapacak, Hanisch de bunları eline alıp Viya-na'daki tüm resim tacirlerinin, dekorasyon mağazalarının kapılarını çalacaktır. İşler bir süre iyi gitti, Hitler canla başla çalışmaktaydı. Ama zorluklar bir türlü tükenmez ki! Hitler bir ara parasız kalınca çalışmayı bıraktı. Hanisch bu olayı pek güzel dile getiriyor:

"Ne yazık ki Hitler hiç de istekli bir işçi değildi. Ben iş önerileri getirip de Hitler'in yan çizdiğini gördükçe umutsuzluğa düşüyordum. 1910 Paskalyasında büyük bir işten kırk kronen kazanmış, aramızda eşit olarak paylaşmıştık. Ertesi sabah, kaldığı eve gidip de Hitler'i sorduğumda, Neumann adlı bir Yahudi ile çıkıp gitmiş olduğunu öğrendim. Tam bir hafta Hitler'den hiç haber alamadım. Meğer Ne-umann'la Viyana'yı dolaşıyor, vaktinin çoğunu müzelerde geçiriyormuş. İşe devam edip etmeyeceğimizi sorduğumda, bana şimdilik kendisine gelmekte olduğunu, dinlenmesi gerektiğini, köle olmadığını söyledi. Kendisine geldiğindeyse cebindeki paralar suyunu çekmişti."^

O zamanlar Hitler, Yahudi düşmanı değildi. Kaldığı yerde çok sayıda Yahudi de bulunmaktaydı. Onlarla oldukça iyi anlaşıyor, resimlerden çoğu onlara satılıyordu. Onlar da Ariler kadar iyi para veriyorlardı resimlere. Rothschild bile, dinine bağlı bir kişi olduğu için, saydığı bir insandı. Bu süre içinde Linz'de oturan Yahudi Dr. Bloch'a da iki kart postaladı.

Bunlardan birinde Viyana görünümü vardı,

1 Agy., s. 241.

ikincisini kendisi yapmıştı. İkisine de Dr. Bloch'a duyduğu derin minnettarlığı dile getiren sözler yazılmıştı. Bu sözlerin önemi büyüktür; çünkü bunlar Hitler'in yaşamı boyunca başkasına karşı duyduğu sevgi ve saygı belirtilerinin sayılı birkaç örneğinden biridir. O sıralarda Hitler tıpkı bir Yahudiye benziyordu. Ha-nisch şöyle yazıyor:

"Hitler, tıpkı bir Yahudi'ye benzerdi o zamanlar; öyle ki sık sık Yahudi kanı taşıdığını söyleyip takılırdım ona. Öyle ya, böyle gür bir sakal, bir Hıristiyan'ın yüzünde zor biterdi. Hem de koca koca ayakları vardı. Çöl gezginlerinde olduğu gibi...'n

Hitler'in Hanisch'le yakınlığı dostluk düzeyinde olmasına karşılık, ilişkileri bir kavga ile sona erdi. Çünkü Hitler, Hanisch'i resimlerden aldığı parayı cebine indirmekle suçlamıştı. Arkadaşını tutuklattı ve aleyhine tanıklık yaptı. Bundan sonra Hitler'in başından neler geçti bilmiyoruz. Hanfstaengel'e göre, Hitler'in yaşadığı evin eşcinsel erkeklerin arkadaş bulmak için sık sık uğradıkları bir yer olarak kötü bir ünü varmış. Jahn'm da Viyana'daki resmi görevlilerden öğrendiğine göre, polis kayıtlarında bir "cinsel sapık" olarak Hitler'in de adı geçiyormuş. Ama ne gibi bir suç işlemiş, bu bilinmiyor. Soruşturmanın sadece bir şüphe üzerine açılmış olma olasılığı var. Simone'ye göre de Viyana polisi 1912'de hırsızlık suçlamasıyla Hitler adına bir dosya açmış. Hitler de tutuklanmamak için Viyana'dan Münih'e kaçmış.2 Bu,

1 Agy., 12 Nisan 1939, s. 272.
2 Andre Simone, Men of Europe (New York: Modern Age, 1941), s. 46.
-142-
Hanfstaengel'in Hitler'in üvey ağabeyi (hırsızlıktan iki kez suçlanmıştır bu kişi) ile aynı anda Viyana'da bulundukları ve belki de bazı suçları birlikte işledikleri kuşkusuyla uyumludur. Elbet, bu yalnızca bir olasılık; çünkü Hanisch de Hitler'in sık sık karanlık yollardan para kazanma taşanları olduğunu söylemektedir. Bu konudaki örnek epey ilgi çekicidir:
"Eski konserve kutularını macunla doldurup bunları dükkân sahiplerine satmayı önerdi; macun pencere camına sürülecek, onları kışın buz tutmaktan kurtaracaktı. Denemesi olanaksız olan yaz aylarında satılmalıydı muhakkak. Ben bunun olanaksız olduğunu, çünkü dükkân sahiplerinin kışın getirmemi söyleyeceklerini belirttiğimde Hitler, bir insanın iş başarabilmesi için ağzının laf yapma yeteneğinin olması gerektiğini söyledi."1
Hitler, ancak aç kaldığı zamanlarda çalışmaya yanaştığından zamanının çoğunu kahvelerde siyasal yazılar, gazeteler okumakla geçiriyor ya da evde birlikte kaldığı arkadaşlarına söylevler çekiyordu. Georg von Schoenerer ile Viyana Belediye Başkanı Kari Lueger'in hayranı olmuştu. Olasılıkla Yahudi düşmanlığını ve başarılı politikacı hilelerini onlardan öğrenmiş olmalı. Hanisch'e göre, arkadaşları onunla eğleniyor, söylediklerini hep alaya alıyorladı. Bu yıllarda edindiği deneyimler ona daha sonraları pek yararlı olacak söylevcilik yeteneğini kazandırmış olmalı. Gene o günlerde yeni bir partiden de söz etmeye başlayacaktır.
1 Hanisch, "I was Hitler's Buddy", 5 Nisan 1939, s. 241. -143-
Almanya'ya karşı böylesine derin bir sevgi duymasına karşılık niye Viyana'da kaldı, niye beş yıllık sefil bir yaşamı burada sürdürdü, belli değil. Gene niye, ortada kesin bir kanıt olmamasına rağmen, Viyana'dan kaçtı, bu da karanlıkta kalan bir nokta. Kendi açıklamasına göre böylesine karışık bir insan yığınının, özellikle Yahudilerin bol bulunduğu bir insan yığınının içinde yaşayamazdı. Onun için Viyana, "aile içi zina"nın simgesiydi.
Hitler'in değerlendirmesine göre, yaşadığı bu yıllar onun yaşamında hiç de yitirilmiş yıllar değildir. O günleri dile getirirken şunları bile söyleyebilmektedir:
"Böylece birkaç yıl içinde kendime sağlam bir bilgi temeli hazırladım. Bugün bile o bilgilerden besleniyorum."1
"O zamanlar bir dünya düşüncesi, bir dünya görüşü oluşmuştu kafamda. Eylemlerime granitten temel oluşturan bir dünya görüşü."2
Savaş Öncesi Münih
Savaştan önce Münih'te geçirdiği günler hiç de iyi değildi, hatta Viyana'da kalması daha iyi bile olacaktı. Posta kartları ve afiş yapımından, ara sıra duvar boyacılığı yapmaktan eline pek az para geçiyordu. 1913 başlarında orduda görev almak isteğiyle Salzburg'a gitti, ama uygun olmayan beden yapısından dolayı başvurusu kabul edilmedi. Yeniden Münih'e dönüp sıradan işler yapmaya başladı. Bu yıllarda araştır-
1 Adolf Hitler, Mein Kampf.
2 Agy., s. 30.
-144-
mamızı ilgilendirecek ne gibi işler yaptığı konusunda hiçbir bilgimiz yok. İçinde gelecek için umutlar taşırken, epeyce yoksulluk çekmiş olmalı.
Birinci Dünya Savaşı
Derken Birinci Dünya Savaşı patladı. Hitler bu nedenle şunları yazar:
"2924 yılının savaşı, gerçekte, kitleleri zorlayan bir savaş değil, tüm halkın isteğiyle oluşan bir savaştır."
"O saatler bana gençliğimin o sıkıcı günlerinden bir kurtuluş gibi gelmişti. Bugün bile derin bir coşkunluk içinde dizlerimin üstüne çöküp, gönülden taşan bir sevinçle Tanrt'ya şükrettiğimizi söylemekten utanç duymam."
3 Ağustos 1914'te yirmiş beş yaşındayken, Hitler, bir Bavyera alayına gönüllü olarak katıldı. Savaşın ilk günlerinde birlik ağır kayıplar verdi. Alay karargâhında hem emirerliği, hem de habercilik görevi yapmaktaydı. Arkadaşlarının yergisine konu olan tek yanı, üst rütbedeki subaylara karşı kul-köle tavrıdır. Kendi görevleri dışında, sırf gözlerine girebilmek amacıyla,

onlann çamaşırlarını yıkamak gibi en düşük işleri bile üstlenmesi, arkadaşlarının nefretini çekmişti. Asker arkadaşları tarafından hiç sevilmiyordu.
Hep onlardan ayrı duruyordu. Aralanna katıldığında da hep siyasal konularda söylevler çekerdi. Savaşın sürdüğü dört yıl boyunca postadan ona ne bir mektup çıktı, ne de başka bir şey. Bu durumda olan tek kişiydi o. Noellerde -145- herkes memleketinden gelen öteberilerin sevinci içindeyken, o yüzünü asıp bir kenara çekilirdi. Arkadaşları aralarına katılmasını istediklerinde, gelen hediyelerden pay vermeye kalktıklarında, kabul etmezdi bu önerileri. 7 Ekim 1916 tarihinde bir şarapnel parçasıyla yaralanıp hastaneye yatırıldı. Hafif bir yaraydı bu ve hemen taburcu edilip hava değişimi için Münih'e gönderildi. Bu kente geldiğinin ikinci günü komutanı Yüzbaşı Wiedemann'a bir mektup yazıp birliğine dönmek istediğini, arkadaşları cephedeyken Münih'in havasına dayanamadığını belirtti. VViedemann onun bu isteğini yerine getirdi. Hitler yeniden görevine döndü. 14 Ekim 1918 tarihinde hardal* gazından zehirlenip Pe-sewalk'daki bir hastaneye yatırıldı. Gözleri görmemekteydi, Frielinde Wagner'e göre sesini de yitirmişti.
Bütün gizemli olaylar Hitler'in peşindeydi sanki. Askerlikte de bu böyle oldu. Birtakım şeyler var ki doyurucu bir açıklaması yapılamıyor. Bunlardan ilki, aynı alayda dört yıl görev yapmasına karşılık rütbesinin "birinci sınıf asker" ya da onbaşından yukarı çıkmamasıdır. İkincisi de, sürekli taktığı Birinci Sınıf Demir Haç Madalyası'dır. Bu konu epey tartışılmış, ama bir açıklık getirilememiştir; çünkü görevli bulunduğu alayın geçmişinde böyle bir ödül yoktur; başlıca ödüllerin arasında bu ödülden söz edilmemesi şaşırtıcıdır. Hitler de bu konuda tek bir söz olsun etmemiştir. Bir söylentiye göre Hitler, içlerinde bir de subayın bulundu-
* Birinci Dünya Savaşı'nda çok kullanılan zehirli bir gaz. (Ç.N.)

ğu on iki kişilik bir Fransız asker topluluğunu tek başına tutsak etmiş. Bu hiçbir birlikte olağan bir başarı değildir kuşkusuz. Ödülleri belgeleyen kitapta bu tür bir başarıya hak kazandığının belirtilmemesi gerçekten şaşırtıcıdır. Kaldı ki, kitap yayımlandığında, Hitler'in bir politikacı olarak epey ünlüydü. Nazi propaganda araçlarında bu durum açıklığa kavuşturulmamıştır. Basında bu öykünün çeşitlemeleri anlatılmakla kalmamış, ayın zamanda her birinde tutsak edildiği söylenilen Fransız askerlerinin sayısı farklı verilmiştir. Gazetelerde birbirini tutmayan bu olayın belgelerinin fotokopileri de yayımlanmıştır. Berlin'de çıkan lllustrierte Zeitung gazetesinin 10 Ağustos 1939 tarihli sayısında yayımlanan belgenin fotokopisinde madalyanın veriliş tarihi 4 Ağustos 1918 iken, Voelkische Beobachter gazetesinin 14 Ağustos 1934 tarihli sayısında çıkan fotokopide bu tarih 4 Ekim 1918'dir. Bu sözde belgeler öteki ödülleri de belirtmelerine rağmen İkinci Sınıf Demir Haç Madalyası'nm veriliş tarihini belirt-memektedir. Oysa Birinci Sınıf Haç'a sahip olabilmek için daha önce muhakkak İkinci Sınıf madalyayı hak etmek gerekir.
Gerçeği belirlemek olanaksız. İleri sürüldüğüne göre gerçeği bilen tek kişi olan Schleicher, büyük tasfiye harekâtında öldürülmüştür. Aynı tümende görev yapmış olan Strasser'in açıklaması akla en uygun olanıdır: Savaşın son aylarında Birinci Sınıf Demir Haç o kadar çok dağıtılmıştı ki, genel karargâh bu madalyayı her hak edene veremez duruma düşmüştü. İşi kolaylaştırmak amacıyla bütün alaylara çok mik--147-
tarda madalya ayrılmaya başlandı. Strasser'e göre ordu dağılmaya başladığında alay karargâhlarının elinde daha dağıtılmamış çok sayıda madalya vardı. Karargâh subaylarından bazıları, daha önceden bu madalyayı aldıkları için, karışıklıktan yararlanıp ellerindeki madalyaları ötekilere verir, yüksek düzeydeki subayların imzasını taklit edip bunları dağıtırlardı. Bu açıklamayı haklı çıkaracak bir durum da Hit-ler'le, alay başçavuşu olan ve daha sonraları Nazi Eher Verlagın başına geçen Max Amann arasındaki ilgi çekici bağdır. Tüm Nazi sıradü-zeni içinde en kazançlı görevdi bu Eher Verlag başkanlığı. Amann da bu mevkiye Hitler tarafından atanmıştır.
Rütbece yükseltilmediği konusunda yazılı tek belge, subaylardan birinin Hitler'i "nevro-tik" biri olarak gördüğünü belirtmesidir. Ra-uschning'in açıklaması ise daha başkadır:1 Söylediğine göre Hitler'e bir zamanlar güvenmiş olan bir Nazi,

ona, askeri sicilini gördüğünü, orada askeri mahkemenin Hitler'in bir başka subayla giriştiği eşcinsel ilişkiler yüzünden verdiği bir kararın bulunduğunu, rütbece yüksel-tilmemesinin nedeninin bu olması gerektiğini söylemiştir. Raushning, Hitler'in Münih'te eşcinsellikle ilgili 175. maddeden suçlu bulunduğunu da belirtiyor. Bu konuda başkaca suçlamaya rastlanmamıştır. Birçok kişiden Hitler'in oldukça cesur bir insan olduğunu, tehlikeli görevleri üstlenmekten hiç kaçınmadığını öğrendiğimizde durum daha

* Nazilerin yayınevi (Ç.N.)

1 Hermann Rauschning ile yapılan görüşme. (Hollywood, California, 24 Haziran 1943).

da gizemli oluyor. Söylendiğine göre karşı taraftan edilen ateşler yoğunluk kazandığında kurşunlara hedef olmamakta olağanüstü bir ustalığa sahiptir Hitler. Her zaman birtakım görevleri yerine getirmede gönüllü olması ve bu görevler için subayları tarafından güvenilir sayılması bunlar arasındadır.

Hitler'in toplumsal yönden saygın ve seçkin bir yeri olan orduya yazıldığında, artık aç kalması ya da izbe otellerde barınması diye bir duruma düşmesi söz konusu değildi. Annesinin ölümünden sonra ilk kez bir topluluğa katılıyordu. Bu ona bir gurur ya da güvenlik aşılamakla kalmamış, aynı zamanda büyük bir tutkusunu; yani Alman ulusundan biri olma, onunla birleşme tutkusunu da gerçekleştirmişti. Kılık kıyafetinde de epey bir değişiklik olmuştu: Yahudilerin ya da başka hayırsever kişilerin verdiği eski, yırtık pırtık, yağlı giysilerin yerini şimdi ayrıcalıklı üniformalar almıştı. Silah arkadaşlarından Mend, Hitler'in bir siperden çıktığında ya da bir görevden döndüğünde, arkadaşlarının alaylarını çekecek denli uzun uzun, aşırı bir titizlikle üniformasını, postallarını temizlediğini söylüyor.1 Yedi yıl boyunca çöplükler arasında yaşamış ve durumunu düzeltebilmek için en küçük bir çabayı göstermemiş biri için bu, oldukça anlamlı bir değişimdir.

Savaş Sonrası

Derken barış günleri geldi ve her şey sona erdi. Ruhsal bakımdan Hitler, on bir yıl öncesi-

1 Hans Mend, Adolf Hitler im Yelde (Diessen: Huber Verlag, 1931), s. 179.

ni, annesinin ölümünden hemen sonraki yıllan yaşamaktaydı. Yine yalnız kalmıştı. Dört yıl boyunca ona yuva olmuş olan ordu dağılmıştı. İç açıcı olmayan bir gelecek önünde kimsesizdi. Sığınacak sıcak bir yuva bulamadığı, anlamsız ve güçlüklerle dolu bir dünyaydı kendisini bekleyen. Dayanma gücünün çok üstündeydi durum. Epeyce uzun süren bir ruh çöküntüsü geçirdi.

Nereye gidecek, ne yapacaktı? Kendisini karşılayacak bir yuvası, ailesi olmadığından, sadece geçmiş günlerde ona yakınlık gösterdiği için değil, gidecek başka yeri olmadığından Münih'e döndü. Yaşamına dört yıl önce bıraktığı yerden başlayacaktı yeniden. Bir zaman vaktini Münih'i dolaşmakla geçirdi; "sahibini arayan bir köpek gibi." Bu arada yıllarca hiç görüşmediği üvey kardeşi Angela'yı görmeye Viyana'ya gittiği de söylenir. Bu doğruysa, kardeşinin yanında çok kalmadığı, Traunstein'de-ki kılıçartığı orduya katılmakta gecikmemesinden bellidir. Yeniden asker giysilerini sırtına geçirdi. Ordunun ekmeğini yedi. 1920 Nisa-nı'na kadar orduda kaldı. Bu tarihte görevli bulunduğu birlik dağıldı. Yeniden Münih'e döndü. Hâlâ ordunun bir askeriydi. Yaşamını kışlalarda sürdürdü. Bu süre içinde hâlâ komünistlere karşı sosyal demokratların yanında siyasal söylevler çekmeye devam etmiş olmalı. Münchener Post'a göre, Sosyal Demokrat Par-ti'yle yakın bir ilişkisi vardı.1 Karşı devrimden hemen sonra büyük temizlik harekâtı başlamıştı, ama Hitler'e bu sıralarda bir kenarda

1 Kari Trossman, Hitler und Rom (Nuremberg: Sebaldus Verlag, 1931), s. 158.

durması öğütlenmişti. Soruşturma komisyonunun önünde, komünist eylemlerden ötürü suçlanan arkadaşlarına karşı elinde bir suç listesiyle yer aldı. Arkadaşları aleyhine casusluk yapmıştı ve şimdi onların cezalandırılmasını istemekteydi. Mein Kampf ta bundan, "Hemen hemen ilk politik eylemim," diye söz eder.

Ordu, askerlerin belirli bir çizgide politikayla ilgilenmesini sağlama işini üstlenmiş, bu konuda kurslar açmış, öğretim kademelerinde Hitler'e görev vermişti. Grupta yaptığı konuşmalar dinleyiciler arasında bulunan bir subayın

ilgisini ve dikkatini o denli çekti ki, Hitler çok geçmeden "eğitim subayı" oluverdi. Tarihin çanı çalmış, Hitler keşfedilip değerlendirilmiş, yeteneği ile seçilmişti. Büyük bir coşkunlukla kendisini işine verdi. Artık daha çok kişinin katıldığı gruplarda konuşmaktaydı. Kendisine güveni bu başarılarla gittikçe artmaktaydı. Politikacı olma yolundaydı. Artık bundan sonrası tarihe mal olduğundan, burada söz edilmesine gerek yok.

Bütün bunlar Hitler'in özyapısının oluşum taşlarıdır. Bundan sonrası bu taşlar üzerine kurulmuştur. Bu ek taşlar temelden daha sağlam değildir elbet. Bundan daha öteye gitmek, sarsılmaz, sağlam bir durum yaratmaz bizim için. Çünkü büyük desteklere gerekseme vardır; bu da kolay bir iş değildir. Sürekli bir dikkati, sağlam savunmaları, zaman ve enerji harcanmasını gerektirir.

Hitler'in olasılıkla şizofreninin eşiğinde nevrotik bir psikopat olduğu konusunda, ruhbilimciler arasında görüş birliği vardır. Bu, Hit-

ler'in halkın kullandığı anlamda bir deli olmadığı, ama kendisini frenlemeyi bilmeyen bir nevrotik olduğu anlamına gelir. Çevresindeki dünya ile ilişkisini bütünüyle koparmamış ve hatta kendisine yaşadığı topluluk içinde güvenlik duygusu verebilecek ruhsal düzeltimlere gitmesini bile bilmiştir. Dahası bu, ne denli üstü örtük ve çarpıtılmış olursa olsun, özyapısı-ran oluşumunda ahlaksal bir yönün bulunduğu anlamına gelir.

Bu yerleşik tanımlamayla, Hitler'in zihinsel bilinç süreciyle ilgili sayısız tahminler karşısındayız. Temel ruhsal yapısının böyle olduğunu kendisi de biliyordu ve yaşamını böyle sürdürmek zorundaydı. Büyük bir olasılıkla "mutlu bir Hitler" değildi bu; korku, kaygı, kuşku, belirsizlik, suçlama ve yalnızlık duygularının sık sık saldırısına uğrayan bir Hitler'di. Öteki nevrotik psikopatlarda da gözlemlediğimiz gibi Hitler'in zihni, çoğu zaman, karşıtlıklar, çatışmalar ve onu etkisine alan tepkilerle bir savaş alanına benzemektedir. Böyle bir karşıtlığa dayanmak kolay değildir. Enerjisinin büyük bir bölümünü dış dünyaya yönelteceği yerde, kendisiyle çekişmeye harcamaktadır. Çevresinde kendisine yararlı do-yurumları görmesine karşılık, gücünü uygulayabilmek için gerekli enerjiyi pek seyrek toplayabilir içinde. Korkular, kuşkular, karışıklıklar, düşünme ve eylem gücünü engeller; kararsızdır. Gerçek başarılardan edinilen doyumlar, yerini düşlemlerden alman doyumlara bırakmıştır. Hitler'in, annesinin ölümüyle savaşın başlaması arasındaki yedi yıl boyunca bu durumu

yaşadığmı sanıyoruz. Kendisini, ancak aç kaldığı zaman birkaç saatlik işlere verebiliyordu. Açlığı giderildiğinde yeniden o ihmalci, kararsız haline dönüyordu.

Şimdiki "geciktirmelerinin" aynı kökenden kaynaklandığı ortada. Ruhsal bir çöküntü içinde bir yana çekilerek "durumun tehlikeli bir hal alışma kadar" vaktini boş işlerle geçirir, işler bu noktaya geldiğinde kendisini zorlayarak eyleme girişir. Bir süre çalışır, iş hale yola girdiğinde "ilgisini yitirip" yeniden zor bir durumda kalana kadar, o tembel yaşamına döner. Şimdi onu çalışmaya iten açlık değil, daha güçlü ve kendisinin de tam bilincinde olmadığı başka bir şeydir. Bu konuyu gelecek bölümde inceleyeceğiz.

Hitler'in davranış biçimlerini inceleyen biri, onda tek bir kişilik olmadığını, aynı bedende al-maşıklı olarak etkinleşen iki kişilik bulunduğunu görür: Birisi oldukça yumuşak, duygusal ve kararsızdır; yöneldiği alanlar oldukça sınırlı, özlediği, hoşlandığı ve istediğinden de azma razı olabilen bir kişilik bu. Öteki ise tam karşıtıdır bunun: Katı, acımasız, enerji yüklü ve kararlı. Aynı zamanda ne istediğini bilen, onun peşini bırakmayan, ne pahasına olursa olsun onu gerçekleştiren bir kişilik. Birincisi ölen kanaryasının bile arkasından gözyaşı döken, ikincisi açık mahkeme karşısında "Başlar devrilmeli!" diye bağırabilen iki ayrı Hitler. İlki bir yardımcıyı bile görevinden alamazken, ikincisi içlerinde en yakın arkadaşları da olmak üzere yüzlerce insan için ölüm fermanı verebilmekte ve kendisine olan büyük bir inanç duygusuyla şöyle -153-

diyebilmektedir: "Her direkte bir adam sallan-madıkça, ülkede barış diye bir şeyi sağlayamayız." Bu Hitler'lerin birincisi akşamlarını film seyretmekle ya da

kabarelere gitmekle geçirirken, ikincisi durup dinlenmeden günlerce çalışabilmekte, ulusunun geleceği için planlar yapabilmektedir.
Yapısındaki bu ikiliğin boyutlarını ve karşıtlıklarını kavrayamadıkça, onun eylemlerini de-ğerlendiremeyiz. Bir tür "Dr. Jekyll ve Mr. Hyde"* kişiliğidir bu. Birbirinden farklı iki özellik, tanınması güç bir kişilik oluşturur. Bu durum psikopatların çoğunda vardır. Bu nedenle, bu gibi kişilerin tepkilerinin ne olacağını kestirmek çok güçtür. Bir örnek bunu güzel anlatacaktır: Russel'm anlattığına göre, bombalanarak batırılmış Deutschland savaş gemisinde ölenler için görülmedik bir anma töreni yapılmaktadır. Hitler, radyoda da yayımlanan bu törene katılanlar önünde ateşli bir dille, uzun ve tutkulu bir biçimde konuşur. Sonra dikkati çekebilmek için, denizcilerin ve çocukların arasına katılacaktır. Haber filmi kameracıları bu gösterişli töreni filme almak için elverişli noktalara kameralarını kurmuşlardır:
"Hitler'in ilk konuştuğu dul kadınlardan biri hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Yanındaki on yaşlarında olan oğlu da ağlamaktaydı. Bu duruma yürek dayanmazdı. Hitler, çocuğun başım okşadıktan sonra, kararsız bir tavırla öteki sıraya geçti. Daha ağzını açıp tek söz söylemeden birden geri döndü;
* Amerikalı yazar Robert Louis Stevenson'm romanı. Birbirine karşı iki kişiliğin aynı insandaki çatışmasını konu ahr. (Ç.N.)

büyük bir üzüntü içinde olduğu belliydi. Daha önceden titizlikle hazırlanan program altüst olmuştu. Hitler kendisini şaşkınlıkla izleyen resmi görevlilerle birlikte arabasına binip tören yerinden ayrıldı."1
Bu ani değişimler onda az rastlanır bir durum değildir. Çevresindekiler bu durumu sık sık söz konusu etmişlerdir. Örneğin Ludecke şöyle yazıyor:
"Umutsuz, yalnız, içe kapanık biri gibi göründüğü zamanlar olurdu. Ama bir anda yeniden, eylem için doğmuş bir adamın çabuk komutlanyla, önceki durumuna dönerdi."2
Rauschning de bu konuda şunları söylüyor: "Hemen hemen her şey onun öfke ve kinini ansızın alevlendirmeye yol açabilirdi... Ama gene ansızın, bu öfkenin yerini bir duygusallık ya da bir coşkunluk hali alabilirdi."3 Huddles-ton da, "Benimle konuşurken, o yumuşak ve düşsel bakışları parlar ve sert bir görünüş kazanırdı,"4 diyor. Voigt'in söyledikleri ise şunlar: "Yıllar boyunca en yakın çalışma arkadaşları, hep en önemsiz zorluk ya da engellemelerin onu çıldırttığını ya da gözlerinden yaşların boşanmasına yol açtığını söylemişlerdir."5 He-iden de, Hitler'in özyapısmdaki bu ikiliği yorumlamış ve onun savsaklayıcı, ihmalci yanının "Hitler", zaman zaman ateşli kişiliğinin de
1 William Russel, Berlin Embassy, s. 276-277.
2 Kurt Georg W. Luedecke, 1 Knew Hitler (New York: Scrib-ner's, 1937), s. 91.
3 Rauschning, The Voice of Destruction, s. 85.
4 Sisley Huddleston, in My Time (Londra: J. Cape, 1938).
5 F. A. Voigt, Unto Ceasear (New York; Putnam's, 1938), s. 261.

"Führer" olduğunu belirtmiştir. Bu açıklamalar, ruhbilimsel açıdan tam anlamıyla geçerli sayılmasa bile, onu tanımakta yardımcı olabilir.
Gene de, Hitler'de tam bir kişilik parçalanmasından söz edilemez. Çünkü kişilik parçalanmasında, iki kişiliğin almaşıklı olarak etkin olma durumu, kişinin istemli denetimi dışında olmaktadır. Hitler'de ise değişim istemli yapıldığı için bu durum görülmez. Çünkü koşullar gerektirdiğinde Hitler, Führer kişiliğini istemiyle ortaya çıkarabilir. Hemen hemen her söylevinde yaptığı budur. Söylevin başlarında daha önce söylediğimiz gibi sinirli ve güvensizdir, zaman zaman söyleyecek şeyler bulmakta bile güçlük çeker. Bu, "Hitler"dir. Ne var ki, bu koşullarda Hitler kişiliği etkinliğini sürdürmez. Hemen konuşma temposunda bir yükselme görülür. "Führer" kişiliği kendisini belli etmeye başlamıştır. "Sözlerin akışı suyun hortum içindeki basıncına benzer bir hal alır," diyor Heiden. Bu süre içinde temelde ve gerçekten bir Führer olduğu inancıyla kendisinden geçmekte ya da Rauschning'in deyişiyle, "Laf kalabalığı içinde morfinlenmiş gibi," olmaktadır.1 Bu, dinleyicilerin gözleri önünde, küçük Hitler'den büyük Hitler haline dönüşümdür ve dinleyici yığınlarını büyülemektedir. Karmaşık ruhbilimsel süreçler içinde dinleyici kitlesi kendisini Hitler'le özdeşleştirmekte ve giderek onlar da bu değişimden etkilenmektedirler.

Bir karar alınacağı ya da bir eyleme geçilece-
1 Rauschning, The Voice of Destruction, s. 173. -156-
ği anlarda da aynı değişimi yaşıyor olmalı Hitler. Daha önce de gördüğümüz gibi, durum tehlikeli ve dayanılmaz olana dek savsaklayıcı tavrını bırakmıyor. Artık durumun savsaklanması olanaksızlaşmca, Führer kişiliğinin dizginlerini eline almasını becerebiliyor. Raush-ning bunu çok güzel belirtir:
"Özyapısı bakımından gevşek ve kayıtsızdır o; bu süreğen uyuşukluk halinden çıkıp, şimşek gibi çakıp sönen bir eyleme girişmesi için sinirsel bir uyarıcıya gereksinim gösterir."*
"Hitler'in eyleme geçmeden önce uyuşukluktan silkinip çıkması, o coşkun çılgınlık haline girmesi gerekir."2
Kendisini ancak bu ruh haline sokarak "Führer" rolünü yetkinlikle oynayabilir. Kişili-ğindeki bu değişimle tüm düşünce, duygu ve değer yargılan da değişikliğe uğrar. Böylece "Führer" olarak kendisinden son derece emin söylediği sözler, birkaç dakika önce "Hitler" olarak ettiği sözlerle tam bir çelişiklik gösterir. En önemli sorunları kolaylıkla kavrayarak birkaç dakikada en yüksek yargıç olur, diplomatlarla görüşür, tüm törel ve ahlaksal ilkeleri kü-çümseyebilir. Ölüm ya da kentlerin yıkım emirlerini duraksamadan verebilir. Bu işleri yaparken de en şakacı tavrını takınır. Tüm bunlar "Hitler" için olanaksız şeylerdir.
Hitler, bunun, kendi özü olduğu inancındadır; tüm gücüyle de Alman halkını buna inandırmaya çabalamıştır. Bir gösteridir bu. "Füh-
1 Agy.,s.216.
2 Agy., s. 78.
-157-
rer" kişiliği, Hitler'in onu öyle görmek isteğiyle, erkeklik görünüşüyle abartılmış, çarpıtılmıştır. "Führer" kişiliği, onun derinlerde yatan ve nefret ettiği eğilimleri için bir örtü, bir tazmin olarak bilinçsizce yaratılmıştır. Bu duruma psikopatlarda çok rastlanır ve sonradan kendisini onunla özdeşleştireceği bir imge yaratarak özbenliğini yadsıma özlemine hizmet eder. Hitler'le öteki binlerce psikopat arasındaki en büyük ayrım, bu uydurma imgeye, kendisiy-miş gibi, halkı inandırmaktaki başarısıdır; Alman halkını buna inandırmıştır. Böylece yarattığı bu imgeye âşık olmuş ve bunun ardındaki nefret ettiği o bambaşka Hitler'i unutturmak (unutmak) için elinden geleni yapmıştır. Kendi benliğinden bir başka benliği başkalarına da inandırma yetisi, onu gerçek bir delilikten kurtarmıştır.
Ne var ki, bu ruhbilimsel becerinin bütünüyle başarılı olduğu söylenemez. Gizli korkular ve kaygıların sürekli olarak bu imgeyi gerçek olmayan bir gerçeklik olarak duyumsatması, onun güvenliğini ve bu imgeye bağımlılığını sarsar. Bu korkularına bir neden uydurabilir ya da onları bir tarafa atabilir. Ama bu, onların verdiği rahatsızlıkları gidermek değildir. Bunlardan kimileri hiç olmasa haklı görülebilir, ama ötekiler bütünüyle nedensizdir. Örneğin, yıllarca kanser olduğu korkusunu taşımıştır. Sindirim güçlüğü çektiğinden midesinde kanser olduğunu sanmış, doktorların böyle bir durum olmadığını belirten tüm sözleri bu korkuyu içinden atmasına yetmemiştir. Birkaç yıl önce önemsiz bir polip oluşmuştur gırtlağında. -158-
Hemen kanseri midesinden gırtlağına geçirmiş, gırtlak kanseri olduğundan en ufak bir kuşku duymamıştır. Dr. von Eicken bunun basit bir polip olduğunu söylediğinde, Hitler inanmamıştı ona.
Daha sonra zehirlenme, öldürülme, sağlığını yitirme, şişmanlama, ihanete uğrama, gizemsel önderliğini yitirme, vakitsiz ölme, görevini tamamlayamama, duygularını yitirme korkuları birbirini izlemiştir. Akla gelebilecek her önlem alınmalı, bu gerçek ya da düşlemsel tehlikeler en aza indirilmeliydi. Son yıllarda yakın arkadaşlarından birinin kendisini öldüreceği korkusu gözle görülür bir hale gelmiştir. Thyssen'e göre bu öyle bir düzeye erişmiştir ki, artık Gestapo'ya bile güvenmemektedir.1 Frank ise, Hitler'in, kendisiyle görüşmek için gelen generallerinden, masaya oturmadan önce kılıçlarını çıkarmalarını istediğini söyler.2
Uyku, bu korkulardan kurtulmak için bir sığınak değildir artık. Geceleri titreme ve haykırmalarla uyanır. Rauschning, Hitler'in yakın bir çalışma arkadaşının, kendisine şöyle dediğini yazıyor:

"Hitler, geceleri sarsılarak ve haykırarak uyanır, yardım ister. Sanki kımıldayamıyormuş gibi yatağın kenarında oturur. Korkular içindeki bu titreyişlerle yatağı sallanır. Anlaşılmaz şeyler bağırır. Sanki biri onu boğmaya kalkmış gibi güçlükle solup alıp verir. Bir keresinde, çevresine korkulu gözlerle bakıp, 'O, ol Burada işte!' diye bağırarak odanın içinde salla-
1 F. Thyssen, I Paid Hitler (New York: Farrar: 1931), s. 137-138.
2 ABD Dışişleri Bakanlığı, 11 Kasım 1942, Frank'in raporu.

il?
nıp duruyordu. Dudakları mosmor olmuş, yüzü ter içine kalmıştı. Birden anlamsız, acayip, kırık dökük sözler söylemeye başladı: İşte, işte, orada, köşede! Kim o?' Biraz önceki gibi tepinip duruyor, bağırıyordu."^
Zeissler de buna benzer bir olaydan söz ediyor.2 Hitler'in, uyumaktan korktuğu için geç vakitlere kadar oturması pek doğal olmalı.
Bu korkular, her psikopatta görüldüğü gibi, içinde yaşadığı dünyayı daraltmak sonucunu doğurmaktadır. Nedensiz korkular sık sık kafasının içine dolmakta, içlerinde en yakınları da olmak üzere kimseye güvenmemektedir. İhanete uğrama ya da gerçek kişiliğinin ortaya çıkarılması korkusuyla, kimseyle candan dost olmamaktadır. Böylece dünyası gittikçe daralırken o da yalnızlığa gömülmektedir. Kendisini bir tutsak gibi duymakta, yaşamını Papa ile karşılaştırmaktadır.3 Fry, "Ruhsal yalnızlık, Hitler'in yazgısı olmalı," diye yazıyor.4 Von Wi-egand ise şunları söylüyor:
"Alpler'in karla kaplı tepelerinin ay ışığı altındaki panldaması Adolf Hitler'in tırmandığı başarı ve ün doruğunun parıltılı ama soğuk görünümünü anımsatmaktadır. 'Ben dünyanın en yalnız kişisiyim,' demişti evinde çalışanlardan birine."5
Gene de tüm bunlar psikopatların cesareti-
1 Rauschning, The Voice of Destruction, s. 256-257.
2 A. Zaissler'le görüşme, (Hollywood, California, 24 Haziran 1943).
3 E. Hanfstaengel'den alınan bilgi.
4 Micheal Fry, Hitler's Wonderland (Londra: Murray, 1934), s. 107.
5 Kari von VViegand, "Hitler Forsees His End", Cosmopoli-tan, Nisan 1939, s. 154.

ni kırmaz. Tam tersine korkulan temeldeki zayıflıktan değil, önemli kişi oluşlarından ileri gelmektedir. Hitler, bireysel dünyasının gitgide daralması karşısında fiziksel alanının sınırlarını genişletmek zorundadır. Aynı zamanda kendi kendisine yarattığı imge, yoksunluklarını gidermek, baskıya alma işlemini sürdürmek için sürekli bir büyüme içindedir: Daha büyük ve güzel yapılar, köprüler, stadyumlar yapmalıdır. Bunlar onun elle tutulur, gözle görülür simgeleri olacaktır. Bunlar, onun olmak istediğinin kanıtları olacaktır.
Ne var ki, bunlardan da pek az doyum almaktadır. Ne yaparsa yapsın, yeterli değildir. Hep aynı güvensizliği duymakta, hep yeni suçlamalar ve savunmalarla bu hastalıklı yapıyı desteklemek zorunda kalmaktadır. Ama daha çoğunu elde eder, daha yükseğini inşa eder, daha çok yakınmak ve savunmak zorundadır. Kısır bir döngü içindedir; gittikçe büyüyen, genişleyen ama istediği güvenliği ona sağlayamayan bir kısırdöngü.
Bu tür insanların hep yanlış kapı çalma eğilimleri vardır. Aradıkları güvenlik dışta değil, içlerinde, kendi özyaşamlarındadır. Gençliklerinde bu gerçek düşmanı, onları toplumla çatışmaya sürükleyen tepilerini denetleyebilseler, olgunluk çağlarında bu tür bahanelerle, yalancı nedenlerle savaşıma girmek zorunda kalmayacaklardır elbet. Çevrelerinde oluştuğunu sandıkları tehlikeler, dikkatle denetleyemedikleri zaman, içlerinden, kendi ruh evrelerinden gizlice gelen tehlikelerin yalnızca gölgeleridir. Yadsıma, onlar için yıkma, yok etme demek de--161-
: -
ğildir. Bu toplum dışı tepiler, tıpkı güveler gibi kişiliklerini kemirmektedir. Kişiliklerinin en üst yapısı oluşmakta ve daha çok sarsıntı ortaya çıkmaktadır. Psikopatların çoğunda, tehlike olarak gördükleri bu tepiler başarıyla bastırılmıştır. Nedenini niçinini bilmeden kişi, bilinçsiz olarak kendisini nefret edilecek biri olarak kabul eder. Bu duyguların kökeni, kişi tarafından

hiç bilinmemekte ya da kamufle edilmektedir. Hitler'de ise bu durum, hiç değilse bütünüyle böyle değildir. Bu "nefret edilme"nin nedenlerini çok iyi bilmekte, nereden kaynaklandığını da kısmen fark etmektedir. Bastırma işlemi tümüyle başarılı olamamakta, bunun sonucu olarak toplum dışı bazı eğilimler zaman zaman baş göstermekte, doyum aramaktadır.

Hitler'in cinsel yaşamı hep birtakım söylentilere konu olmuştur. Önceki bölümde değinildiği gibi, yakınlarından çoğu habersizdir onun cinsel yaşamından. Bu durum da birçok tahminin ileri sürülmesine yol açmıştır. Kimi, Hitler'de cinsel yaşamla ilgili hiçbir etkinlik olmadığını, kimi onun süreğen otuzbirci* olduğunu, kimi de dikizcilik yoluyla cinsel hazlar sağlamayı yeğlediğini ileri sürmüştür. Çoğu, onun iktidarsız olduğu inancındadır. Daha başkaları onun eşcinsel olduğunu sanmaktadır. İktidarsız oluşu doğru olabilir, ama Hitler, sözcüğün yaygın kullanımı içinde eşcinsel değildir. Sapkınlığı çok az kişinin tahmin edebileceği üzere, tümüyle farklı bir yapıdadır: Bu, mazoşizmin aşın biçimi olup, bir kadının kendisinin üzeri-

* Elle kendi kendine cinsel doyum sağlayan. (Ç.N.) -162-

ne dışkılaması ya da işemesi biçiminde cinsel doyumlar yaratır.1

Bu sapkınlık türüne pek yaygın olarak rast-lanmasa bile, özellikle ortaya çıkmaya başladığı zamanlarda klinik çalışmalar açısından pek de bilinmeyen bir şey değildir. Bu konuda araştırma yapan dört kişi ve Dr. de Saussure, bu tipte olgulara rastlamış ve incelemişlerdi. Beşi de verilen bilgilerin ve klinik araştırmalarının ışığında, Hitler'in özyapısmı da göz önünde tutarak, bunun doğru olabileceğini söylemiştir. Daha sonraki bölümlerde bu konu, alıntılarla ortaya konacaktır. Şimdilik bu eğilimlerin onu sürekli tehdit ettiğini ve zihin yapısındaki dengeyi bozduğunu söylemek yeter. Yalnız açık belirtilere karşı sürekli bir gizleme çabasına girmemekte, aynı zamanda gizli ve hoşnutluk yaratmayan isteklerin ürettiği dayanılmaz suçluluk duygusuna karşı da savaşım vermektedir. Bu duygular, korkularla birlikte gece gündüz demeksizin onu rahatsız etmekte, sürekli ve yapıcı bir iş söz konusu olduğunda onu iktidarsız kılmaktadır. Hitler, aşağıdaki satırları yazdığında, sorunları dış-laştırıp zihine çözüm getirdiğini sanmış olmalı:

"Bir ulus, suçluluk duygusu içinde yaşayamama anı geldiğinde, içsel barışı sağlayacak ve dışa yöne-lip gereksiz sürgünleri keserek ayrık otlarım temizleyecektir."

1 Otto Strasser'le yapılan görüşme, Montreal, Kanada, 13 Mayıs 1943. Ayrıca; Bayan Shephard Morgan'la yapılan görüşme bkz. New York City; Dr. Raymond de Saussure ile yapılan görüşme bk. 1943, New York City.

il»

-163-

BEŞİNCİ BÖLÜM

Ik

HITLER: RUHBILİMSEL ÇÖZÜM VE BİREŞİM

Dünya, Adolf Hitler'i, güçlü olma konusundaki doymak bilmez tutkusu, acımasızlığı, zalimliği, duygusuzluğu, yerleşik kurumlara karşı nefreti ve ahlaksal kısıtlamalardan yoksun oluşu ile tanımaya başladı. O, birkaç yıllık süre içinde böylesine korkunç gücü, üstü kapalı tehditler, suçlamalar ve anıştırmalarda kullandı, bu da dünyayı titretmeye yetti. Yapılan anlaşmalara karşılık geniş toprakları işgal ve milyonlarca insanı bir tek kurşun atmaksızm tutsak etti. Dünya bu korkudan bıkmaya, yapılanların sadece bir blöf olduğunu anlamaya başlayınca, bu kez tarihin en vahşi ve en yıkıcı savaşma girişti. Öylesine korkunç bir savaştı ki bu, bir süre, yarattığımız uygarlığı temelden yıkacağı bile sanıldı. Hitler, yazgısını elinde tuttuğuna inandığı bir yola girdiğinde, insan yaşamı ve acıları, onu dokunulmaz bir kişi konumuna getirdi; o, bunun yazgısı olduğuna inanıyor.

Daha yolun başındayken, dünya alay ederek izliyordu yaptığı işleri. "Bu işleri sürdürmesi olanaksız," diyerek, birçok kişi onu ciddiye bile almadı. Şaşırtıcı bir başanyla ortaya çıkan bu insan, dikkati çekmeye başladıkça bu şaşkınlık inanmazlığa dönüştü. Çoğu insan bu tür

-167-

eylemlerin çağdaş uygarlığımızda yapılışına akıl erdirememişti. Hitler, bu eylemleri yürüten biri olarak, eğer insanlık dışı bir kişi değilse, delinin

tekiydi. Düşmanımızın kişiliğine ilişkin böyle bir yargı, ancak sokaktaki adam için doyurucu olabilirdi. Bu nedenle de sorunun çözümlendiği sanılabilirdi. O halde bu deliyi sahneden çekip, yerine aklı başında birini getirerek dünyanın yeniden olağan ve banşçı bir yörüngeye oturmasını sağlayabilirdik.

Ne var ki bu safça bakış, Almanya'ya karşı savaşı yürütenlere ve savaş sona erdiğinde düzeni yeniden sağlayacaklara tümüyle yetersiz göründü. Hitler'i bir şeytan gibi görüp, onu cehennemin dibine göndermekle geride kalanların barış içinde yaşamalarını sağlayabileceklerine inancı doyurucu olmazdı onlar için. Çünkü, Führer'in deliliğinin, kıtanın büyük bir bölümüne olmasa bile, bir ulusun deliliğine dönüştüğünü gözlemlemişlerdi. Sonra bu, bir tek kişinin değil, o kişiyle halk arasında var olan karşılıklı ilişkinin ürünüydü ve birinin çılgınlığı ötekine de akıp geçiyor ya da bunun tam tersi oluyordu. Bir deli olarak yalnız Hitler yaratmamıştı Alman çılgınlığını; bu çılgınlık da Hitler'i yaratmıştı. Onu bir söylevci, bir önder olarak yaratarak, belki de tasarlananın ötesine, Hitler'in hızıyla yola çıkmıştı. Olayları değerlendirmesini bilen kişilerce kaçınılmaz bir yıkım diye adlandırılan sona doğru onu izlemeyi sürdürüyor, Hitler'i yaratanlar.

Bilimsel yoldan Hitler'i ya da Führer'i insan kılığına girmiş bir şeytan olarak yalnız Almanya'da değil, tüm uygar ülkelerde de az çok var

olan milyonlarca insanın ruh hali ile değerlendirmek zorundayız. Hitler'i tarih sahnesinden çekip atmak ilk elde gerekli olabilir; ama bu, hastalığın tedavisi demek değildir. Frengiyi tedavi etmeden önce belirtisi olan yarayı iyi etmeye benzer bir tutum. Gelecekte benzer yaraların oluşması önlenebilecekse, hastalığın açık belirtisini ortadan kaldırmakla yetinemeyiz. Tersine, istenmeyen olguları üreten etkenleri araştırıp, bulmalıyız. Zihin yapısını yıkıma uğratan ruhbilimsel durumları, uygarlığımıza yeni katkılarda bulunabileceği inancıyla araştırıp incelemeliyiz.

Bu bölümde yaptığımız çalışma, gelişim döneminde Adolf Hitler'in çarpıştığı toplumsal güçlerle ilgili olacaktır. Ama içinde bulunduğumuz savaş,* uygarlığımıza karşı bir ulusun başkaldırması ise, tek bir kişinin ruhbilimsel açıklamasının ne işe yarayabileceği sorulabilir. Bir kişiyi anlamakla milyonlarca kişiyi anlayamayız; bir bakıma doğrudur bu. Yetişme, büyüme süreci içinde çeşitli yaşantılar yoluyla toplumsal etkilerle karşılaşırız. Bunun sonucu, ruhbilimsel anlamı ile yetişkin iki insanın tam olarak birbirlerinin özdeşi olmamasıdır. Ne var ki, çalışmalarımızın kapsamı içinde insanları kültürel bir bütünlük içinde birbirinden çok farklı kişiler olarak ele almamalıyız. Bir topluluğun üyeleri aynı toplumsal etkileri taşırlar: Aile örnekleri, eğitim ve öğretim yöntemleri, gelişme içinde çeşitli olanakların bulunup bulunmaması vb... Tüm bunlar, o topluluğun kültürel kat-

• Kitabın yazıldığı sırada sürmekte olan İkinci Dünya Savaşı. (Ç.N.)

r
'I

manian içinde oldukça tutarlı bir yapı gösterir. Bunun sonucu olarak da, aynı kültürün insanları aşağı yukarı birbirlerine benzer hareket etme, düşünme, duyma eğilimi gösterirler. Farklı bir kültür yapısına göre değişik etkinliklerdir bunlar. Bu durum, genel bir kültür yapısı kavramından söz etmemizi haklı gösterir. Öte yandan, bu kültür grubunun büyük bir bölümü geleneksel örneklere karşı bir başkaldırıya giriştiğinde, yeni toplumsal etkinliklerin oluştuğunu ve eski kültür çerçevesi içinde sağlıklı gelişimini sürdüremeyecek bir özyapmın ortaya çıktığını görmemiz gerekir.

Bu yolla toplum içindeki bireyleri etkileyen toplumsal güçlerin doğasını anlayabiliriz. Bu, bir ipucu işlevi görerek bütün bir toplumu anlamaya; toplum içindeki bu türden güçlerin yeğinlik, sıklık gibi özelliklerini araştırmaya ve bireyler üzerindeki etkinlikleri değerlendirmeye yardımcı olabilir. İncelemek için seçtiğimiz kişi bir önderse, o zaman, ortalama bir bireyi incelediğimizde sağaltımdan çok ferahlama yaratabilecek birtakım uygun etmenleri araştırmamız gerecektir. Böylece, toplumsal güçlerin etkinliği kolaylıkla yahtılabilecek genel kültür kapsamıyla olduğu denli, kişilikle de ilgili ayrıntılı bir

araştırmaya konu olabilecektir. Öyle ise, araştırmamızın temeli Hitler'in deli olup olmadığı değil, Hitler'i Hitler yapan toplumsal etkiler olmalıdır. Elimizdeki yığınla belgeyi ve Hitler hakkındaki bilgileri dikkatlice incelediğimizde, onun niye böyle olduğu konusunda pek az bir açıklama elde edebiliriz. Herhangi bir kişinin kalkıp -170-
da birçok yazarın söylediği gibi; Hitler'in Viya-na'da geçirdiği beş yıl o denli umutsuzdu ki, tüm toplumsal düzene nefret duymuş ve şimdi de çektiği sıkıntıların öcünü almaya kalkmıştır demek, pek doğaldır. Bu gibi açıklamaların ilk bakışta doğru yanlan bile vardır. Ama aynı zamanda şunu da öğrenmek isteyebiliriz: Elinde olanak varken ve daha gençken çalışmak istememesinin; tembellik ve yoksulluk içinde geçirdiği Viyana günlerinden, bir mitingden ötekine koşup kendisini dinleyenleri çılgınlık içine sokan yorulmak bilmez bir politikacıya dönüşümünün nedenleri nelerdir? Bunları ve bunların yanında, günümüzdeki kendisine özgü çalışma, alışkanlık ya da kurallarının kökenlerini, görevini yerine getirmedeki katı inancını da öğrenmek gereksemesini duyabiliriz. İşe yarar belgeler üzerinde ne denli uzun çalışırsak çalışalım, gene de şimdiki davranışlarını açıklayabilecek ussal öğeleri bulamayız. Belge betimle-yicidir. Bize çeşitli durumlar içinde nasıl davrandığını, çeşitli konularda ne düşündüğünü ya da ne hissettiğini gösterebilir; ama bunların nedenini, niçinini belirtemez. Kuşkusuz, Hitler'in kendisi kimi zaman davranışları hakkında birtakım açıklamalar yapmaktadır; ama bunlar ya dayanaksız ussal temeller üzerine oturmakta ya da sorunu geriye, geçmişine atmaktadır. İşte bu noktada, ilk kez kapımızı çalmış olan bir nevrotik hasta ile karşılaştığımız-dakine benzer bir durum içine girmekteyiz.

Ne var ki, böyle bir hastanın karşısında, dolaysız olarak birçok soru sorarız. Böylece onun usdışı davranışları ya da davranışlarının geç-
-171-
misteki ilk etki ve yaşantıları konusunda ipuçları edinir, bunların daha sonraki davranışları üzerinde yaptığı etkileri araştırırız. Birçok olguda, hasta geçmişte kalan yaşantılarını unutmuştur, ama gene de onları şimdiki davranışlarında temel olarak kullanmaktadır. Bu temelleri ortaya çıkardığımızda, onun usa aykırı davranışlarını da anlaşılır hale getirmişiz demektir.

Bu yöntemle Hitler'in durumu da aydınlığa çıkabilirdi; ne var ki çalışmamıza yardımcı olabilecek bilgileri ilk elden edinme olanağına sahip değiliz. Hitler'in temel davranışlarının oluştuğu geçmişi, pek sıkı olarak gizlenmektedir. Yaşamının bu yılları konusunda pek dikkatli davranmakta, bize ancak kırıntı bilgiler sunmaktadır. Eldeki bu birkaç bilgi kırıntısı, gene de geçmişteki yaşantı ve etkilenmelerini ortaya çıkarıp, geçmiş yaşamını yeniden kurarken bize yardımcı olacaktır. Aslında amacı gerçekleştirmek için yetersiz bilgilerdir bunlar.

Daha başka bilgi kaynaklarına sahip olduğumuz için talihli sayılırız. Çünkü, bir konuşmacı ya da yazar, her söylediği ya da yazdığı şeyde, bilincinde olmadan kendisi hakkında epey şey de söyler. Seçtiği konular, başka şeylere oranla bunların kendisi için neden önemli olduğunu belirtmede bilinçli olmayan etkenler rolünü oynar. Bilerek seçtiği örnekler, benzetmeler, geçmişteki yaşantılara bağlanmalıdır. Konuşma biçimiyle bilinçaltındaki çatışmaları dışlaştınr. Özel olaylar ve konular, zihnini kurcalayan sorunlarla ilglili bir ölçü olabilir. Psikanalizcilerin ve psikiyatrların bulgularına ek olarak, bireyin bilinçli ya da bilinçsiz ussal yaşamı -172-
konusunda bilgi edinmek için çok sayıda deney yöntemi bulunmuştur.

O halde, Hitler'de karşımıza çıkan güçlükleri göstermeyen hastalan incelediğimizde, pratik bir deneyime sahibiz demektir. Bu güçlüklerin kaynağına ilişkin bilgimiz, çelişen bilgileri değerlendirme, olmuş olanlardan çıkarsamalar yapma ya da eldeki bilgilerin işe yaramaması durumunda, boşlukları doldurma biçimdedir. Tüm bunlar olasılıkla, şimdiki davranışını ve özyapısmı kuran geçmişteki önemli olgularm yeniden bireşimini sağlayabilir. Gene de araştırmamız kurgusal ve sonuçsuz olacaktır. Bu çalışma, Hitler'in zihinsel süreçleri hakkında birçok noktayı aydınlatabilir, ama kendisi ile doğrudan doğruya yapılacak bir işbirliğinin sonuçları ve açıklığı kadar doyurucu olmayacaktır. Bu durumda, bir tür dolaylı çalışma ile yetinmek zorundayız.

Freud'un psikiyatriye, özellikle insan davranışının genel olarak anlaşılmasına ilk ve en büyük katkısı; çocuğun yaşamındaki ilk yılların, gelecekteki özyapısmı belirlemesinde ne denli önemli olduğunu bulmuş olmasıdır. Dünyayı tanımaya başladığı bu dönemde dünyayı yorumlarken hatalar yapar çocuk. Aklı bunu ayırt etmekte ve anlamakta yetersizdir; çünkü karmaşık kültür yapısı ve edindiği yaşantıların kalabalığı, çocuk aklının bunları kavramasında zorluk çıkarır. Sonuç olarak da, birçok kez belirtilmiş olduğu gibi, ilk yaşlarında çocuk, çevresinde olup bitenleri yanlış yorumlar ve kişilik yapısını yapay temeller üzerine oturtur. Hitler de bunun doğruluğunu Mein Kampf da şöyle belirtiyor:
-173-
"Bir çocuk var, diyelim ki üç yaşında. İlk izlenimlerin bilincine varma yaşıdır bu yaş. Çoğu kişide bu eski anıların izlerine, ilerlemiş yaşlarda bile rastlanır."1
Bu durumda Hitler'in o yaşlarına inip, o dönemde edindiği izlenimleri araştırmak işimize yarayacaktır. Gerçekte yaşamının bu bölümüyle ilgili elimizde hiçbir bilgi yok. Mein Ktimpf ta Hitler'in yaratmaya çalıştığı izlenim, evlerinde pek güzel bir uyumun, anlayış ve sevginin var olduğudur. İşine bağlı gümrük memuru bir baba, evine ve çocuklarına kendisini adamış bir anne. Ev yaşamını böyle sunuşu doğru ise, onu bu denli gizlemenin anlamı nedir, sorusu takılıyor insanın aklına. Yüzlerce sayfa tutan kitapta yalnızca bir paragraf, annenin ilgilendiği öteki çocukların da varlığını anıştırır. Ne bir kız kardeşten, ne de bir erkek kardeşten şu ya da bu yolla söz etmiştir. En yakın çalışma arkadaşlarına bile üvey kardeşi Angela dışında bir kardeşi olduğunu söylememiştir. Yazılarında ya da konuşmalarında annesinden çok az söz edilmiştir. Bu gizleme işlemi yukarıda alıntı yaptığımız sözlerin doğruluğundan kuşkuya düşürür bizleri. Hitler gibi sakin, düzenli bir aile çevresinde yetişmiş hiçbir hastanın onun özyapısal özelliklerini göstermediğini düşündüğümüzde, bu kuşkumuz daha da artar.
Mein Kampfı okumayı sürdürdüğümüzde, Hitler'in bize aşağı sınıftan bir aile çevresinde yetişmiş bir çocuk tipini çizdiğini görürüz. Şöyle diyor:
1 Adolf Hitler, Mein Kampf.
-174-
"Beş kardeş arasında bir oğlan çocuğu var; diyelim ki üç yaşında bu çocuk... Anne ve babanın günlük kavgaları, şiddetli geçimsizlikleri ona düş kurması için hiçbir fırsat bırakmayacaktır; sonra bunu görerek eğitim sonuçlan, yavaş yavaş ama kaçınılmaz olarak, çocukta etkilerini göstermekte gecikmeyecektir. Özellikle babanın anneye saldırılarının, sarhoşluktan kaynaklanan saldırganlıklarının, ikisi arasındaki keskin yabancılaşmayı nasıl dile getirdiğini, bu koşullar içinde yaşamamış olanlar anlayamazlar. Böylece altı yaşına basan küçük, yetişkin insanların bile tüylerini diken diken eden şeyleri yaşamaktadır. Evde yaşadığı şeylerle, artık küçük çevresine saygı diye bir şey beslemesine olanak yoktur.'"
Yukarıda anlatılan aile yuvasında beş çocuğun olduğunu, babanın vaktinin çoğunu meyhanede geçirdiğini, bazen içkiyi fazla kaçırıp karısı ya da çocukları tarafından eve getirildiğini okuduğumuzda, büyük bir olasılıkla Hitler'in kendi aile çevresini, kendi çocukluğunu dile getirdiği kuşkusuna düşüyoruz.
Bu varsayımla yola çıktığımızda, kitapta işe yarayacak daha başka bölümlere rastlayabiliriz artık:
"... Adam daha evliliklerinin ilk yıllarında, kafasının dikine gitmeye, kadın da çocukları için ona karşı çıkmaya başlayınca, işler daha da kötüleşir. Kavga dırıltı eksik olmaz evde; durum o denli kötüleşir ki, adam karısından soğuyarak içkiye alışır. Eve sarhoş bir halde, cebinde tek kuruşu olmadan geldiğinde, olacaklardan insanı Tanrı korusun!
-175-
\
Ben, böyle nefret ve öfke dolu yüzlerce sahneye tanık oldum."1
Hitler'in yaşamı boyunca pek az arkadaş edinebildiğini ama bunların hiçbirinin candan dost olmadığını anımsadığımızda, böyle yüzlerce sahneye (eğer evinde değilse) nerede tanık olduğu, insanı meraka düşürmektedir. Okumayı sürdürelim:
*'.
"Küçüğün evde yaşadıkları, çevresine saygı duymasını sağlayamazdı. İnsanlık adına ayaklar altına alınmadık hiçbir şey kalmamıştı. Öğretmenden tutun,

devletin başına kadar her şey; bu arada din, ahlak değerleri, devlet ve ahlak düzeni, her şey yerle bir edilmişti."2
Bu yazılanların tümü, doğrulukları biraz su götürür olan öteki kaynaklardan elde edilen bilgilerle tam bir uyum içindedir. Gene de yukarıdaki satırların Hitler'in aile yuvasını tam olarak anlatmadığını varsayabilir ve bu tür olayların onda, daha pek genç yaşlarda bir nefret, bir öfke yarattığını tahmin edebiliriz.
Babasının ayık olduğu zamanlarda, bütünüyle farklı bir izlenim yaratmaya çalışması da bu tür duyguları artırmaktadır. Bu ayık günlerde baba, onuruna pek düşkün olur ve memuriyet göreviyle pek böbürlenirdi. Emekliye ayrıldıktan sonra bile resmi giysilerini çıkarmamıştı. Giyimine son derece dikkat eder, köy sokaklarında kurumlu adımlarla yürürdü. Komşularıyla ya da ahbaplarıyla hep sizli bizli konuşur, onlardan da adını, unvanını eksiksiz söylemelerini
1 Agy., s. 38.
2 Agy., s. 43.

isterdi. Birisi kalkıp da eksik söylemeyegörsün, hemen bunu anımsatırdı adama. Bu titizliği öyle bir noktaya varmıştı ki, bize anlatılanlara göre, köylülerin ve çocukların eğlencesi olmuştu. Evde çocukların kendisine genel olarak çocukların kullandığı kısaltmalarla ya da takma adlarla değil, Herr Vater* diye seslenmelerini isterdi.
Hitler'in Özyapısı Üzerinde Babasının Etkileri
Çeşitli olgulardan çıkarttığımız sonuçlara göre çocuğun, özellikle erkek çocuğunun özya-pısmın belirlenmesinde babasının etkisi çok büyüktür. Babanın uyumlu, dengeli bir kişiliği varsa, çocuk ona saygı besler, ona öykünmeye çalışır. Bu imge daha sonraki özyapı oluşumunun temel taşı olur; davranışlarını toplumsal çizgiye oturtmakta bütünleyici bir işlev görür. Bu ilk adımın, özyapınm oluşumunda, tahminlerin ötesinde bir önemi vardır. Dengeli, kendinden emin, uyumlu bir kişilik için önkoşuldur.
Hitler tipinde tüm psikopatlarda olduğu gibi, onda da bu ilk adım sağlam atılmış değildir. Çocuğun bir model olarak kabullenebileceği yapıcı, uyumlu, dengeli, toplumsal uygunluğu tam olan bir kişilik yerine, babası, karşıtlıklar yığını olarak göstermiştir kendisini. Kimileyin görevine bağlı bir memur, görevine ve topluma saygılı bir insan rolünü oynamış, başkalarının da aynı şeyi yapmasını istemiştir. Böyle zamanlarda, gururlu, iyi huylu, toplumsal kurallara saygılı, ciddi ve hak tanır bir kişi olarak görün-
• Herr Vater (Almanca): Bay Baba (Ç.N.)
pn
müştür. Dış dünyaya karşı kendisini, herkesin saygı duyması gerektiği bir temel kişilik olarak görmüştür. Öte yandan ev yaşamında, özellikle içkili olduğu zamanlarda, bunun tam karşıtı bir kişilik göstermektedir: Kaba, hak tanımaz, anlayışsız... Kimseye ve hiçbir şeye saygı duymayan bir kişidir. Dünya kötülüklerle doludur; yaşanmayacak kadar kötüdür onun için. Böyle anlarda kabadayı da kesilir, kendilerini savunmaktan aciz karısını ve çocuklarını döverdi. Bu sadistçe davranıştan evin köpeği bile payına düşeni alırdı.
Bu koşullar altında çocuk, kendi davranışlarına yön verecek bir model bulamadığından, şaşırmış durumdadır. Bu durum çocuğun kendisini geliştirmesine engel olmakla kalmaz, içinde yaşadığı çevre için de çarpık bir görünüm yaratır. Bu yıllar boyunca dünya, onun için evinden ibarettir. Sonraları dış dünyayı, bu yaşantılarla açıklamaya çalışacaktır. Dünya, Hitler'e son derece tehlikeli, belirsiz ve hak tanımaz görünmüş olmalı. Çocuk tepkileriyle başa çıkamayacağını anladığı bu dış dünyadan mümkün olduğunca kaçınmak, uzaklaşmak zorundaydı. Babası eve geldiğinde nasıl davranacağını kestiremediğinden güvensizlik duygusu gitgide artmıştı. Ona sevgi, destek ve güvenlik duygusu vermesi gereken kişi, bunların yerine kaygı, huzursuzluk ve belirsizlik hissi vermişti.
Yetkin Bir Örnek Arayışı
Hitler, çocukken yaşadığı bu yoksunluğu daha sonra da duymuş olmalıdır. Bunun bir belirtisi de saygı duyabileceği, öykünebileceği

güçlü bir erkek tipini kendisine örnek olarak aramasıdır. Çocukluğunda tanıdığı erkekler önder rolü için doyurucu değildi onun özlemleri için. Bu amaçla

öğretmenlerinden kimine saygı duymuş, ama gerek babasının kötü etkisi, gerekse bu öğretmenlerin tutarsızlıkları nedeniyle örnek arama girişimi başarısızlığa uğramıştı. Daha sonraları, bu gereksinimini karşılayacak tipleri tarihte aramaya kalktı. Sezar, Na-polyon ve Büyük Frederik, bağlandığı tarihsel kişiliklerden kimileridir. Hemen hemen her çocuk için tarihsel kişilerin önemli bir rolü olmasına karşılık, gene de bu konuda yetersiz kalırlar. Çocuk usunda daha önceden daha sağlam bir temel bulunmadıkça bu tür kahramanlar somutluk kazanamazlar; çünkü ilişki tek yanlı kurulur. Bu sav, Hitler'in Viyana'daki yaşamı boyunca kendisini özdeşleştirmek için aradığı politik kişiler için de geçerlidir. Bir süre için, Schenerer ve Lueger onun kahramanları olmuşlar; ama onların birtakım politik inançları, Hitler'in usunda örnek oluşturmalarına, duygularını yönlendirmelerine karşılık, onun için sürekli bir kılavuz ve örnek olma işlevini yerine getirmemişlerdi. Askerlik yıllarında Hitler, güçlü erkek önderlere, onu yönlendirecek ve koruyacak tiplere rastlamıştır. Hitler, boyun eğmesi, bağlılığı, verilen görevleri layıkıyla yerine getirmesi bakımından örnek bir asker olmuştur. Ruhbilimsel açıdan bu yıllarda o, asker ocağını, her zaman aradığı ama bir türlü bulamadığı mutlu bir aile ocağı ülküsünün yerine koymuş, bu nedenle görevini isteyerek ve bağlılıkla sürdürmüştür. Askerliği o denli sevmiştir ki,

1916'da yaralandığında birlik komutanına mektup yazarak görevine dönmek istediğini belirtmiştir.

Savaştan sonra da orduda kalıp subaylarına karşı aşırı boyun eğen tavrını sürdürmüştü. İstedikleri her şeyi yapmaya gönüllüydü. Hatta arkadaşlarını gammazlayıp öldürülmelerini sağlamaya bile... Hitabet yeteneğini gören subaylar, özel bir propaganda görevini yerine getirmesi için onu seçtiklerinde sevinçten uçmuştu Hitler. Politika yaşamının başlangıcıydı bu. O zamanlarda bile kendisine önder aradığı açıkça görülüyordu. Bu yıllarda kendisini büyük bir önderi müjdeleyen biri olarak düşlemiş olmalı. Gene daha bu yıllarda bile kendisine örnek olarak seçmek istediği önemli kişilere karşı boyun eğen bir tavrı vardı. Örneğin, von Kahr, Ludendorff ve Hindenburg bunlardan birkaçıdır.

Sonraları onları birbirlerine düşürdüğü ve oldukça kötü davrandığı doğrudur. Ama bu değişim onlardaki kusurları, yetersizlikleri fark ettikten sonra olmuştur. Hitler tipindeki psikopatlarda, olgun bir kişiyi kendisine önder seçme durumu, bütün yetişme yılları boyunca sürer. Olgun bir yaşa geldiklerinde aradıkları, boyun eğecekleri kişilerin, onlar için her yönden yetkin olmaları, sözcüğün tam anlamıyla "üstün insan" olmaları gerekir. Bu nedenle kendilerinden yüksek kişilerle, kendilerine ülküsel örnek olabilecekleri umuduyla ilişki kurarlar. Bu kişilerde bir tek kusur ya da zayıflık belirtisi görmesinler, o zaman üzerine yerleştirdikleri kaidelerden alaşağı ederler. Umutlarının yıkılı-

şuun öcünü almak amacıyla da kötü davranırlar onlara. İşte böylece Hitler de yaşamını yetkin bir örnek aramakla geçirmiş, ama sonunda hep onların bir kusurlarını yakalayıp kendisinden üstün olmadıkları inancına varmıştır. Çocukluğunun ilk yıllarından gelen bu eğilimle, yıllar boyunca bu tür kişilerin unvan ya da adlarını eksiksiz söyleme sıkıntısına düşmüştür. Çocukluğunda üzerine düşen babasının gölge-sidir bu!

Bu arada Hitler'in yalnızca "Führer" unvanını seçmiş olmasını not etmek ilginç olacaktır. "Führer", almak istediği unvanların en büyüğüdür onun için. Yaşamını bu unvana yakışacak birini seçip örnek almak için harcamış, ama sonunda buna kendisinden başka yakışacak kimse olmadığı gerçeğini bulmuştur. Artık amacını, aralarında kendisi gibi bir kılavuz arayanların bulunduğu inancıyla milyonlar için gerçekleştirmesi gerekmektedir. Alman halkının bir "önder"e bu denli kolaylıkla boyun eğmeye istekli görünüşü, Almanların büyük bir bölümünün Hitler'in ruh durumunda olduğunu ve yalnız istekli olmakla kalmayıp, kendilerini bu göreve aday gösterenler konusunda pek titiz davrandıklarını da göstermektedir. Bunun toplumbilimsel bir yönü olduğunu ve kökeninin Alman aile yapısında, özellikle babanın iç ve dış dünya arasındaki ikili rolünde yattığını belirtelim. Bu ikilik, kuşkusuz, Hitler'in durumunda olduğu gibi açıklık göstermese bile, Hitler'in, başkalarının kolaylıkla anlayıp kabulleneceği bir gereksinimi dile getirdiği ortadadır.

Günümüz dünyasında* Hitler'e meydan okuyacak önder rolündeki tek kişi, Roosevelt'tir. Hitler'in Churchiü'den de, Stalin'den de hiç çekinmediğini, yakınında bulunmuş kişiler belirtmiştir. Son ikisinin kendisine benzediğine inanmakta, onları kolaylıkla yeneceğinden kuşku duymamaktadır. Ne var ki, Roosevelt bir bilmecedir onun için. 130 milyon insanı yönetebilen, bağırıp çağırmadan, azarlamadan onları bir hizada tutabilen kişi, ne mene bir kişidir? Sonra hem bu denli çok insanı yönetmek, hem de centilmenliği elden bırakmamak nasıl olur? Bu nedenle, Roosevelt kendisi için ne derse desin, o, için için, Roosevelt'i beğenmektedir. Ne var ki, belki de nasıl davranacağını önceden kestiremediğinden, gizliden gizliye ondan çekinmektedir de.

Annesi ve Hitler Üzerindeki Etkisi

Babası, Hitler'in çocukluk dünyasının yalnızca bir parçasıydı. Bir de bildirilenlere göre pek görgülü olan bir anne vardı bu dünyada. Hitler, annesi hakkında pek az şey yazmış, halkla konuşmalarında ondan hiç söz açmamıştır. Bilgi edindiğimiz kişiler, kadının aklı başında, çalışkan bir kişi olduğunu, yaşamını evine ve çocuklarına adadığını söylemektedir. Örnek bir ev kadmıymış, evi tertemiz, pırıl pırıl tutar-mış. Her şeyi yerli yerindeymiş evin içinde. Aynı zamanda koyu bir Katolik olduğundan eve çöken belalara karşı Hıristiyanca bir boyun eğme gösterirmiş. Aylarca süren hastalığının verdiği dayanılmaz acılara bile, gık demeden kat-

* Kitabın yazıldığı 1943'te. (Ç.N)

lanmasını bilmiş. Asıl katlandığı şey, öfkeli kocasının davranışlarıydı herhalde. Kimileyin sırf çocukları için, ona karşı çıktığı da olabilirdi. Üvey çocuklarına üvey annelik ettiği söylentilerine karşın, çocuklarına her zaman sevecenlik gösterirdi.

Edinilen bilgilere göre, Adolf'la kendisi arasında epeyce güçlü bir sevgi bağı vardı. Daha önce de belirtildiği gibi, bunun nedeni Adolf tan önce iki ya da üç çocuğunu yitirmiş olmasıydı. Üstelik Adolf, ince, narin bir çocuktu. Onun tipindeki bir kadının aynı felakete uğramamak için, çocuğuna elinden gelen ilgiyi göstermesi doğaldı. Bu nedenle onu huylarını bozacak derecede şımartması da kaçınılmaz olacaktı elbet. Beş yaşma kadar annesinin bir tanesiydi Adolf. Kadın tüm sevgisini bu çocuğun üzerinde yoğunlaştırmıştı. Kocasının davranışlarını ve kendisinden 23 yaş büyük oluşu nedeniyle aralarında bir aşk ilişkisi bulunmadığını göz önüne alırsak, kadının bu sevgisini haklı görebiliriz.

Böyle, anne ile oğul arasında güçlü bir sev-geçsel (libidinal) bağ kurulmuştu. Adolf'un bu süre içinde ciddi bir yapı göstermeyen kudurganlık (tantrum) nöbetleri geçirdiği kesindir. Bu nöbetlerin amacı, annesinden istediği şeyleri elde etmekti; sonunda da elde ediyordu elbette. Adolf, böylece hem annesine istediğini yaptırıyor, hem de istekleri yerine gelmezse babası gibi biri olacağı korkusunu aşılıyordu. Anne, bu nedenle oğlunun, babasının onaylamadığı hareketlerine göz yumuyor, babanın evde olmadığı zamanlar da bu istenmeyen yaramazlıklara ortak oluyordu. Annesiyle geçen bu yıllar bo-

1
yunca, baba araya girip mutlu ilişkilerini bozmadıkça, Adolf cennette yaşıyor gibiydi. Baba eline sopayı aldığı zamanların dışında karısından ilgi ve sevgi beklemekteydi ki, bu da anne ile oğul arasındaki mutlu ilişkiye zarar veriyordu. Böyle zamanlarda Adolf un, yaşadığı çocuksu cennet yaşamının bozulmasına tepki göstermesi, bunun da babasının kendisinde yarattığı korku ve güvensizlik duygularını pekiştirmesi doğaldır.

Bir yandan büyürken bir yandan da annesine karşı duyduğu sevgeçsel (libidinal) sevgi gelişmekte, bunlardan ayrı olarak küskünlük ve korku duyguları artmaktaydı. Çocuksu düşlemlerin yanı sıra, bu ilişkide çocuksu cinsel duygular başat bir özellik göstermekteydi. Bu, Hitler'in kişiliği üzerinde araştırmalar yapmış olan psikologların ve ruh hekimlerinin değindikleri Oedipus karmaşasıdır. Annenin yoğun sevgisi, üzerinde toplanırken; babanın uygun olmayan özyapısı bu karmaşanın gelişimini hızlandırmaktaydı. Böylece, babaya duyulan nefretle, anneye duyulan sevgi artmakta, bunlarla birlikte, bu sevgi bağının ortaya çıkışıyla babasının kininin kurbanı olma korkusu çoğalmaktaydı. Bu koşullar

altındaki çocuklar, hep ilişkiyi bozan çevreden kurtulma yollan ararlar. Bu, Hitler'in çocukluk yaşamında da böyle olmuş olmalıdır.

Sevgiye, Kadınlara ve Evliliğe Karşı Tutumunu Belirleyen Etkiler

Öteki iki önemli olay, çatışmanın daha da artmasına neden olmuştu. Bunlardan biri, daha

-184-

beş yaşındayken bir erkek kardeşinin dünyaya gelişiydi. Bu durum, sahneye yeni bir rakibin çıkması demekti ve yeni doğan çocuğun hastalıklı oluşunun etkisiyle, annenin sevgisi ile ilgisinin bir bölümünü yitirmişti Adolf. Bu nedenle küçük kardeş düşmanlığını hemen üzerine çekmişti. Adolf, babasından kurtulma yollarım aradığı gibi, şimdi de bu çocuktan kurtulma düşünceleri kuruyordu.

Birtakım duyguların kuvvetlenmesine neden olan öteki olay da, anne ve babasını cinsel ilişki sırasında görmüş olması olasılığıdır. Verilerin incelemesiyle bu yargımız doğruluk kazanmaktadır. Gerek babasının özyapısı, gerekse eski zamanların yaşama biçimi bunu olası kılmaktadır. İşte bu olayın etkisiyle Hitler'in duygularında bir karışıklık olması gerekirdi. Buyandan zavallı annesine kabaca saldırdığından ötürü babasına kızgınlık, öte yandan babasına istekle boyun eğen annesine ve gücü yetmediğinden bu duruma müdahale edemeyişi nedeniyle kendisine öfke duyuyordu. Daha sonra da göreceğimiz gibi, bu yaşantının izleri gelecekte onun üzerinde önemli bir rol oynayacaktır.

Bu tür bir olaya tanık olduğu için tepki doğmuştu içinde. Bunların en önemlilerinden biri, annenin babaya boyun eğerek kendisine ihanet ettiği düşüncesiydi, ki kardeşinin dünyaya gelişiyle bu daha da yoğunlaşmıştı. Kadın cinsine saygısını yitirmişti. Viyana'dayken arkadaşı Hanisch'in belirttiğine göre, evlilik ve aşk hakkında uzun uzadıya konuşurdu; "Kadınlarla erkekler arasındaki ilişkiler konusunda pek sert yargıları vardı."

-185-

"Daha bu zamanlarda bile erkekler, isterlerse" sıkı bir ahlak sahibi olurlar düşüncesini besliyordu kafasında: "'Erkekleri yoldan çıkaran kadınların kusurlarıdır' sözünü sık sık yineler ve 'her kadının elde edilebileceğini' söyleyerek bize söylevler çekerdi." Başka bir deyişle, erkeklerin bozulmasının nedeni, kadınların ayartıcı davranışlarıydı ona göre. Bu nedenle onların sadakatsizliklerini yererdi.

Bu düşünceler, olasılıkla, onu ilk kez bir aşka sürükleyip sonra da babasıyla aldatan annesi hakkındaki çocukluk izlenimlerinden kaynaklanıyordu. Ne var ki gene de, sadık bir ka-dm bulabildiği takdirde ideal aşk ve evlilik düşüncesine inanmayı sürdürdü. Bildiğimiz gibi Hitler, belki de yeğeni Geli Raubal dışında hiçbir kadına kendisini vermedi. Bu ilişkilerin dışında, aşksız bir yaşam sürdürdü. Erkeklere ve kadınlara o denli güvensizlik duyuyordu ki, kimseyle candan ve sürekli bir dostluk kuramamıştır.

Bu türden ilk yaşantıların sonucu, düşmanlıklarla dolu bir dünyada kendisini yapayalnız duyumsamaktı. Babasından kabalığı, annesinden sadakatsizliği, kendisinden de güçsüzlüğü nedeniyle nefret etmişti. Böylece çocuk yaşlarında dayanılmaz bir ruh durumuna girmiş, çevresinden barış ve güvenlik duygularını yeniden elde etmek için bu duygularını baskı altına almıştır.

Bu durum, daha ilk yaşlarda her çocukta rastlanabilir. Duygularını baskılaması, çocuğun anne ve babasıyla dostça bir ilişkiye girmesini engeller. Gene de bu ilk yaşlarda kafalarda ya-

-186-

ratılan çatışmalar baskı altına alarak çözümlenemez ya da yok edilemez ve ileriki yaşlarda kendilerini gösterebilirler. Ergenlik dönemine kadar etkisizleştirilseler de, olgunlaşma sürecinde yeniden ortaya çıkarlar. Bazı durumlarda özgün biçimde görülmelerine karşılık, kimi durumlarda örtülü ve simgesel biçimlerde ortaya çıkarlar. Ama Hitler gibilerde bu çatışkılı coşku ve duygular o denli güçlüdür ki, bütün bu dönem boyunca baskı alfanda tutulmalarına olanak yoktur. Daha ilkokul yıllarında bile bu çatışmaların simgesel biçimde belirginleştiklerine tanık olmaktayız. Bilinçsizce dile getirdiği bu iç çatışmaların niteliği, gelecekteki yaşamını derinden etkileyecektir ne yazık ki. Dahası, bu simgeler özgül durumuna o denli yetkinlikle uymaktadır ki, kendisini ifade ederken sık sık bunların kullanılması olanaksız olmaktadır.

Simgesel Biçimde Dile Getirilen Çocukluk Çatışmaları

Annesine karşı bir zamanlar duyduğu duygular, onu bilinçsiz olarak Almanya'ya yöneltilmiştir. Bu geçişim (transfer), Almanya'nın, annesi gibi genç, canlı ve uygun koşullarda gelecek vaat eden konumu nedeniyle pek kolay olmuştur. Dahası, annesinden uzakta olduğu gibi, gizliden gizliye onunla özdeş olmak isteğine karşın Almanya'dan da uzaklardadır. Almanya, ideal annesinin yerini almış, bu duygusu yazı ve konuşmalarında açıkça dile getirilmiştir. Birkaç alıntı bu geçişimi açıkça ortaya koyuyor:
-187-
I
"Çocukluğumdan beri gizli istek ve sevgiyle bağlandığım Almanya'ya gitme isteğim, gittikçe artıyordu."
"İlk bakışta bana aşılamaz bir uçurum gibi görünen şey, şimdi, öncekinden daha coşkun bir yurt sevgisini körüklüyordu içimde."
"Beni anayurdumdan ayıran ve doğal olmayan bu ayrılık..."
"Anayurtlarından ayrı düşmüş olanları..."
"Sevgili annelerinin kollarına dönme anını acılı bir coşkuyla bekleyenleri çağırıyorum."
Almanların, yurtlarına "Babayurdu" demelerine karşılık, Hitler'in hep "Anayurdu" demesi ilginçtir. Hitler için Almanya, annesini simge-leştirmekte tam bir uygunluk gösterdiği gibi, Avusturya da babasını simgeliyordu. Babası gibi, Avusturya da yaşlı, tükenmiş ve içten yıkılmıştı. Bu nedenle babasına karşı duyduğu tüm nefretini Avusturya'ya yöneltti. Artık hiç çekinmeden bu üstü kapalı duygularını dile getiyor-du. Çünkü söylediklerinden gocunacak kimse yoktu. Mein Kampfta sık sık Avusturya'dan şöyle söz etmektedir:
"... Ve yurdum olan Alman Avusturyası'na karşı yoğun bir sevgi, Avusturya devletine karşı büyük bir nefret..."
"Gururlu bir hayranlıkla Reich'm yükselişini, Avusturya'nın çöküşüyle karşılaştırıyordum."
Avusturya ile Almanya arasındaki birlik, anne ile babanın evliliğinin simgesi olmuştu. Tekrar tekrar bu birliğe anıştırmalar yaptığını,
-188-
babasının annesine verdiği zararlardan ötürü bu evliliğe derin bir nefret beslediğini görmekteyiz. Annesinin özgürlük ve esenliğini, babasının ölümü sağlayabilirdi ancak. Bu konuda birkaç alıntı şöyle:
"Sık sık gösterdiği ihanet örnekleri ve kendi alçak emelleri için Almanya'yı da yanında sürükleyen, onun amaçlarını hiçe sayan hanedana kim bağlılık gösterebilirdi ki?"
"Çoğumuzu üzen şey, Almanya ile birliğin koruduğu ahlaksal düzendi, ki böylece Almanya bir cesedi sırtında taşıyordu."
"Burada şunu belirtmek yeter ki, gençliğimin ilk yıllarından bu yana beni hiç bırakmayan, buna karşılık gittikçe artan inancım şudur: Habsburg Hanedanı Alman ulusuna felaket getirmektedir."
"Yüreğim Avusturya monarşisi için değil Alman Reich'ı için attığından beri, Avusturya'nın yıkılışının Alman ulusunun esenliğinin başlangıcı olacağına inandım."
İşte bu duygu geçişiminin önemini kavradığımız anda, Hitler'in edimlerini anlamakta ilk adımı atmış olacağız. Demek ki o, milyonlarca insandan oluşan bir ulusun işleriyle uğraşma-makta, kendi çatışmalarını çözümlemeye ve çocukluğunun düzensizliklerini gidermeye çalışmaktadır. Ona gerçekçi çözüm yolları bulacak öteki insanlarla ilişki kurma yerine, bireysel sorunlarını büyük bir ulusa yansıtmakta, sorunlarını gerçekdışı bir tutumla çözmeye çalışmaktadır. Yarattığı küçük evren büyük evren olmuştur.
-189-
Bu açıklamayı esas alırsak, savaşın* patladığını öğrenir öğrenmez büyük bir hevesle cepheye koşmak istemesinin nedeni yalnızca bir savaşa katılma isteği değil, erkekliğini göstermek ve simgesel bir annenin gözüne girmek için savaşma olanağı bulmasıdır. Onun için Avusturya ordusu yerine Alman ordusuna yazılmak, kaçınılmaz bir şey olmuştu. Gene bu koşullarda, onun iyi ve emre itaatkâr bir asker oluşu da kaçınılmazdı. Sanki annesinin yanında büyük bir insanmış gibi davranan bir çocuktu o. Gelecekteki mutluluğu onu çok ilgilendiriyor ve aşkını kanıtlayabilmek için gerekirse yaşamını bu yolda feda etmeye bile aldırmıyordu.

Almanya ile ilişkisi, gerçekte, özlemle istediği cinsellik dışı, ideal bir evlilik ilişkisiydi.

Almanya'nın Yenilgisinin Etkileri

Her şeyin sonunda iyi olacağına inancıyla işleri yolunda gidiyordu. Sırtına binen zorluklardan hiç yakınmıyor, kimselere kızmıyordu. Yaptığı işleri mutlulukla yapıyor, başına gelen belalara karşı cesur olmasını biliyordu askerlik yaşamında. Bu mutlu yaşam, çocukluğunda annesinin "bozuluşu" gibi, onun yerine koyduğu simgesel annenin cephede bozuluşuna değin sürdü. Ona göre bu olay, annesinin yeniden tecavüze uğraması demekti. Ekim olaylarının patlak vermesi ve bu olaydan Yahudilerin sorumlu tutulmasıyla, baskı altındaki nefreti hemen Yahudilere yöneldi.

Almanya'nın yenileceği belli olunca, bu onda tam bir histerik tepkiye dönüştü. Gerçeği ka-

* Birinci Dünya Savaşı. (Ç.N) -190-

bul etmek istemiyordu. Tıpkı anne ve babasını cinsel birleşme anmda gördüğünde gösterdiği tepkiyi bu olayda da gösterdi. "Gözüm karardı, ayakta duramaz oldum; sanki gözlerimin içinde ateş vardı, hiçbir şey göremiyordum," diye yazıyor. Başka bir yerde de, "Çevremdeki her şey kararmış, görünmez olmuştu; sendeleye sendeleye yatakhaneye yürüdüm, kendimi yatağıma atıp ateşler içindeki başımı yastığa gömdüm," diyor.

Gazdan zehirlenmesi de bu döneme rastlar. Hemen kör olduğuna, konuşma yetisini yitirdiğine inandı. Birkaç hastanede yatmasına karşılık belirtilerde olsun, hastalığın gelişiminde olsun, gazdan zehirlenenlerde görülen duruma onda rastlanmamıştır. Körlük ve konuşamama, tipik bir histeri yapısı göstermektedir. Tedavisini üstlenen doktor, bu olguda tipik histeri belirtileri bulmuş, savaştan sonra belli başlı Alman tıp okullarından birinde verdiği derslerde bu olguyu örnek göstermiştir. Öteki birçok olgudan öğrendiğimiz gibi, bu duruma giren hasta, daha önceden yaşadığı, ruhunda çatışmalar yaratan olaylar karşısındaki davranışlarının aynısını bu yeni durumda da gösterir. Hasta, geçmişteki bir yaşantısını yeniden yaşıyor gibidir. Hitler'de bu temeldeki yaşantı, kesinlikle anne ve babasını cinsel birleşme anında görmesi ve bunu, karşı koyamadığı vahşi bir saldırı olarak yorumlamasıdır.

Bu ters yorumlama, daha sonraki olayları yorumlarken de, imgelemi tarafından aynı sonuçları doğurmuştur. "... Hileyle, düzenbazlıkla Alman ulusunun ruhuna tecavüz edilmiştir"

-191-

4&

ya da "Bizim barışçılar (pasifistler), bu kanlı tecavüzü sessizlikle geçiştirmişlerdi," gibi sözlerinde bu açık olarak görülmektedir.

Kutsal Görev İnancının Kökenleri ve Ölümsüzlük Özlemi

Histerik körlük ve dilsizlik nedeniyle acılar içinde geçirdiği bu hastane günlerinde, kendisini, Almanları zincirlerinden kurtarıp özgürlüğe kavuşturacağı ve büyük bir Almanya yaratacağı düşlemine kaptırmıştır. Şimdiki politik yaşamında ve dünyayı derinden etkileyen olaylarda bu düşlem egemendir. Hepsinden öte, bu düşlemin etkisiyle, Tanrı tarafından seçildiği ve yerine getireceği kutsal bir görevi olduğu inancına da kaptırmıştır kendisini. Bu, olasılıkla Hitler'in yetkişkin kişiliğinin en göze çarpan özelliğidir. Ona, "bir uyurgezerin sakınmazlığı" ile yön veren bu özelliktir.

Öteki sayısız olgunun incelenmesinden öğrendiğimiz gibi, bu tür olgular yalnızca yetişkinlikte edinilen yaşantıların etkisiyle ortaya çıkmazlar. Kanıların pekiştirilip sürdürülebilmesi için, kökleri çocukluğa inen eski inançlarını diriltmesi gerekir. Doğaldır ki bir çocuk için, "kendisine özgü bir varlık olma" ve "ölmeden önce büyük işler yapma" inancı, akla aykırı gelmez. Her çocuk büyüme çağında bu yoldan geçer; çoğu kişi de kader, talih, Tanrı'ya ya da daha başka doğaüstü güçler tarafından birtakım işleri yerine getirmek için seçildikleri inancındadır. Ne var ki, bu kişilerin çoğu, işler yolunda gittiği sürece bu inançlarını sürdürebilir, çok azında bu kanı yerleşiktir. Çocukluk-

-192-

larında yaşadıkları, böyle bir inancı gerekli ve yerleşik kılar.

Hitler'de bu yaşantıların neler olduğu oldukça bellidir. Daha önce belirtildiği gibi, annesi onun doğumundan önce iki ya da üç çocuk doğurmuş, hepsi daha

bebekken ölmüştür. Hit-ler de ince, narin bir çocuktur. Bu nedenle annesi var gücüyle onu yaşatmaya çalışır. Hitler'in ruhsal bakımdan bozulmasının kökleri bu döneme gider. Sonra o günlerde, ev içinde, ölen çocuklardan söz edilmesi ve Hitler'in sağlık durumuyla onların karşılaştırılması doğaldır.
Çocuklar ölüm olgusunun ayrımma daha ilk yaşlarda varırlar. Yukarıda belirtildiği gibi, Hitler'in ölüm üzerinde düşünmesi daha öncelere gider. Ölüm düşüncesi küçük çocuklar için anlaşılmaz bir şeydir, bu nedenle kafalarında, bu düşünceyi kovmadan önce, ölümün niteliği ve işlevi konusunda belli belirsiz bir kavram uyanır. Hitler olayında da yaşanılan bir olgudur bu. Çocuk aklıyla bu konu üzerinde düşünürken, neden öteki kardeşlerin ölüp, kendisinin yaşadığını sormuş olmalıdır Hitler kendi kendisine. Bir çocuk için bunun uygun yanıtı, kendisinin sevildiği ve bazı amaçlarla yaşamasına izin verildiği olabilirdi. "Seçilmiş biri" olma inancı, annenin öteki üvey çocuklarına takındığı tavırla da pekişmiş olmalıdır.
Bu inancın, beş yaşındayken bir kardeşinin dünyaya gelmesiyle güçlenmiş olması doğaldır. Bu çocuğun, Hitler'in yaşamında, onun ya-şamöyküsünü yazanların sandıklarından daha büyük bir rolü vardır. Dahası, bu çocuk çok geçmeden ölmüştür. Adolf'un ölüm olgusuyla
-193-
nesnel olarak ilk karşılaşmasıdır bu; önceleri kafasında oluşturduğu bu düşünceler, daha canlı olarak yeniden belirmiştir. Kendisinin yaşamını sürdürmesine karşılık, ötekilerin neden öldüğü sorusunu kendi kendisine yeniden sorduğunu kolayca tahmin edebiliriz. O yaştaki bir çocuk için buna verilebilecek akla uygun tek yanıt; kendisinin "Tanrı'mn koruması"nda olduğudur. Hitler, kendi önemi konusunda düşlemlere kapılmadan önce bile, cephede dövüşürken bu inançta olduğunu belirtmektedir. Arkadaşları teker teker kırılırken kendisinin sağ kalmasının nedeni, ona göre, olsa olsa bu "Tanrı koruması"ydı. Cephede haberci olarak bir yerden bir yere mesaj götürürken gösterdiği olağanüstü cesaretin temelinde de bu inanç yatmaktadır. Mein Kampfm tüm sayfalarında bu inancın izlerine rastlarız: Onu Alman sınırının pek yakınlarında dünyaya getiren, Viyana'ya gönderip cefa çektiren, birtakım işler yapmasına neden olan hep bu yazgı değil midir? Cephede yemek yerken, içinden bir sesin yerinden kalkıp başka bir tarafa geçmesini söylemesi, sonra da bir bombanın gelip daha önce oturduğu yerdeki arkadaşlarını öldürmesi, bu inancını iyice güçlendirmiş ve daha sonraki yanılsamalarının temeli olmuştur.
Mesih Karmaşası
Bu inancın kafasına iyice yerleşmesine bir başka nedenin de etken olması olasıdır. Hastalarımız arasında çocukken şımartılan ve babalarına duydukları nefret dolayısıyla anneleriyle sıkı bağ kuranlara sıkça rastlamaktayız. Bu du-
-194-
rumu, özellikle çocukların en büyüğü yaşamaktadır. Babanın anneden yaşça büyük olmasının da bunda etkisi vardır. Hitler'in babası, annesinden 23 yaş büyüktü, hemen hemen annesinin bir katıydı bu. Bu durumdaki çocuklarda, babaların gerçek baba olmadığı inancına eğilim görülmektedir. Bunlar dünyaya gelişlerini birtakım olağanüstü etkenlere dayandırırlar. Bu tür duygular, büyüme çağında yitip gider çoğunlukla. Ama bazı koşullarda, bunların yetişkin kişilerde canlandığına da sıkça rastlanır. Babasının kaba ve yakışıksız davranışları yanında Hitler'e bu inancı, yani babasını gerçek bir baba olarak kabul etmeyip, kendi varlığını başka kaynaklara dayandırma inancını aşılayan başka etkenler olmalı.
Aslında bu sorunun, Hitler'in kutsal görev inancının ve değişen koşullar alhnda ne yapması ya da ne yapmaması gerektiğini ona haber veren bir doğaüstü güç tarafından yönlendirilmesinin kökünü aydınlatabilecek verileri elde etmedikçe, önemi yoktur. Yirmi yaşlarında Vi-yana'da geçirdiği yıllar boyunca sakal bırakması, savaşın bitiminden hemen sonra yeniden Hıristiyan tipi bir sakal bırakması, bu varsayımı doğrulamaktadır. Sonra daha Benedict okulunda öğrenciyken, kiliseye katılıp başrahip ya da rahip olma tutkusuna kapıldığını da anımsamamız gerekir. Tüm bunlar, onun daha politik yaşama girmeden ve Alman halkına karşı duyduğu "sevginin" ürünü olarak İsa'nın açıkça rakibi olmadan önce bile, Mesih karmaşasına kapıldığının göstergeleridir.
-195-
«I

Ölüm Korkusu ve Ölümsüzlük Özlemi

Bu çeşit duygu ve düşüncelere çocukluk yıllarında çok rastlanılsa bile, kişi olgunlaştıkça bunlar genellikle yiter ya da biçim değiştirir. Hitler'de ise durum bunun tümüyle karşıtıdır. Bu konudaki kanısı günümüze kadar gitgide güçlenmiş, düşüncelerinin özünü oluşturmuştur. Güçlü bir ruhsal etki, bu çocuksu düşünceleri beslemiş olmalı. Bu etki, olasılıkla, öteki birçok olguda böyle bir karşılaştığımız gibi, ölüm korkusudur. Kardeşlerinin ölümlerinden çıkardığı ilk sonuç, belki de, onlar nasıl öldülerse kendisinin de öleceği olmalıydı. Annenin onun üzerine çok düşmesi bile bunu yatıştıramazdı. Kaldı ki, bu ilgiden tehlikenin pek yakında olduğu sonucunu da çıkarmış olabilir. Bu durumdaki bir çocuk için böyle bir yargının sarsılmaz oluşu doğaldır. Kendisinin ölümü üzerine düşünmesi, küçük bir çocuk için dayanılmaz bir şeydir. Yok olup gideceği korkusu kadar hiçbir şey moral bozucu olmaz onun için. Bu düşünce gece gündüz demeden kemirir içini, yaşına uygun dünyevi zevklerden uzak kalmasına yol açar.

Bu yıkıcı korkunun etkisinden kurtulmak, onun tek amacı olur. Ne var ki, birtakım olaylar korkusunu körükledikçe, bu duygudan yakasını sıyırması kolay değildir. Bu nedenle bir denge sağlamak, bu korkuyu hafifletmek amacıyla, Tann'nın onu her türlü beladan koruduğu ve kendisinin doğaüstü bir kaynaktan geldiği düşüncesine sarılır. Böylece çocuk hiç ölmeyeceği kanısını yerleştirir kafasına. Yalnız Hitler'in durumunda şunu da unutmayalım ki, korkusunu

daha da yoğunlaştıran, yalnızca kardeşlerinin birbiri peşi sıra ölümleri değil, aynı zamanda babanın tehdit edici varlığıdır da. Bu tehlike Hitler'de anne babası hakkındaki olumsuz düşüncelerinden dolayı duyduğu suçluluk duygusuyla daha da büyür, gelişir. Bu tür duygular, ölüm korkusunu pekiştirdiği gibi, onun babasını inkârında da etken olur. Her iki eğilim de tanrısal kökenli olduğu ve onun tarafından korunduğu inancını sağlamlaştırır.

Benim kanıma göre, Hitler'deki ölüm korkusu bugün bile etkindir. Yıllar geçip de ölümü düşünme yaşma geldiğinde, bu çocuksu korku kendisini daha çok belli eder. Yetişkin, aklı başında bir insan, bunun bir doğa yasası olduğunu, günün birinde elbet öleceğini bilir. Oysa Hitler gibi biri, ölümlü bir insan olduğunu kabul edemez. Bu onun ruhsal yapısından yansıyan bir özelliktir. Çoğu kişi, ölümden sonra yaşayacağına ilişkin dinsel bir inanışla bu korkuyu içinden atabilir. Oysa her iki yol da Hitler'e kapalıdır. Bu da onu, ölümsüzlüğü bir başka yolda aramaya zorlamıştır. O, en azından binlerce yıl Alman halkının yüreğinde yaşayacağı inancını benimsemiştir. Bunu gerçekleştirebilmek için de o yüreklerden İsa'yı def edip, yerine kendisinin geçmesi gerekmektedir.

Bu varsayımı geçerli kılacak hastaların incelenmelerinden elde edilen kanıta yanı sıra, Hitler'in korkularını yaratan, davranışlarını belirleyen etkenler konusunda da elimizde kanıtlar bulunmaktadır. Öldürülme, zehirlenme, vaktinden önce ölme gibi korkularına daha önce değinmiştik. Bunların hepsi üstü kapalı biçim-

de ölümle ilgili korkulardır. Konumu gereği, bu tür korkulara kapıldığı ve bunda haklı olabileceği ileri sürülebilir. Bu yargıda doğruluk payı yok değildir, ama zaman ilerledikçe bu korkuların kökleştiğini ve şimdilerde güvenliği için alınan önlemlerin, daha önce bu görevi yapan kişilerin aldığı önlemleri çok aştığını da göz önünde bulundurmamız gerekir. Arada bir hal-ka başvurup, onların kendisini sevdiğini öğrenmedikçe rahat edememektedir. Bunun olanak-sızlaştığı gelecek günlerde, korkularını, güvensizliğini artık gemleyemeyecektir. Bu yoklamalarda aldığı yüzde 98'lik oyun, Alman ulusunun gerçek duygulan olduğuna inancı tamdır. Zaman zaman güvencesini yenilemek, rahatlamak ve sabuklanmalarını sürdürebilmek için buna inanmak zorundadır.

Kanser korkusuna yeniden dönersek: Uzman doktorların böyle bir korkuya gerek olmadığı konusundaki güvencelerini dikkate alarak, korkunun haklı görülebilir tarafı olmadığı açıktır. Ama gene de o, bu korkusunu sürdürmektedir. Annesinin göğüs kanserinden öldüğünü düşününce, bu korkusunun akla uygun yanı ortaya çıkmaktadır. Ölüm korkusuyla ilgili olarak ona soğuk terler döktürerek, boğulurmuş gibi onu yatağından fırlatan o korkunç karabasanları unutmamamız gerekir. Varsayımımız doğruysa; yani ölüm korkusu onu delicesine sürükleyen güçlü bir etkense, savaş sürdükçe ve o da yaşlandıkça bu korkusunun dozunda

artma olacaktır. Olaylar şimdi olduğu gibi geliştikçe o, kutsal görevini yerine getirdiğinde, ölümü atlatıp Alman ulusunun benliğinde -198-
ölümsüzlüğe ulaştığına inanacaktır. Asıl büyük dokunca, ölümsüzlüğü büyük kurtarıcı olarak elde edemediğini anladığı zaman, bu kez Alman ulusunun kafasında binlerce yıl yaşayacak "Büyük yıkıcı" olma yollarını aramaya kalktığında ortaya çıkacaktır. Bunu Rauschning'e şöyle anlatır: "Hayır, hayır, teslim olmayacağız. Belki yıkılabiliriz ama biz bizsek eğer, dünyayı da kendimizle birlikte alevlerin içine çekeceğiz." Aynı tipte pek çok hasta için olduğu gibi, Hitler için de, ne pahasına olursa olsun, bu bir ölümsüzlük hâli demektir.

Cinsel Gelişimi

Daha önce ayrıntılarıyla üzerinde durulan birbiri içine geçmiş birçok özellik, onun cinsel gelişimini oluşturur: Annesinin temiz ve titiz bir kadın oluşu nedeniyle çocuklarının temizliğine de çok önem vereceği kuşkusuzdur. Bu "tuvalet temizliği"nin, çocuk tarafından içinde düşmanlık duygularını kışkırtan bir ketleme olarak anlaşılması kaçınılmaz bir olgudur. Bunun sonucu, dışkılıksal etkinlik ve düşlemlerde anlatımını bulan çocuksu bir tepki olayıdır. Kirlilik, kendisini küçük düşürme, sadistçe bir temel üzerinde biçimlenerek bu tepkileri oluşturur.

Hitler'de, çocukluk günlerindeki anne sevgisi ve şımartılması nedeniyle bu yaşantı, daha yoğun bir özellik göstermiştir. Tuvalet temizliği gibi, çocukların öğrenmesi gereken küçük ketlemeler konusunda Hitler'in çok yoksul bir deneyim birikimi vardı; oysa bu ketlemeler, küçük çocukların yaşamında çok önemli rol oynarlar. Şimdi bile yetişkin bir kişi olarak Hitler, -199-
ketleyici durumlarla, olgun bir biçimde başa çıkmamaktadır. İşte çocukluktan gelen bu ket-leme nedeniyle, Hitler'in şimdiki konuşmalarında ve yazılarındaki betimlemelerde sık sık gübre, pislik, koku gibi öğeler kullanılmaktadır. Bu konuda birkaç örnek verelim:

"Anlamıyorsunuz: Biz, yalnızca bir gübre yığınının üzerinden mıknatıs geçirip, bu yığında ne kadar demir bulunduğunu ve mıknatısın çekimine tutulup tutulmayacaklarını öğrenmek istiyoruz." (Gübre yığını ile Hitler, Alman halkından söz ediyor.)

"O (Yahudi), eline ne zaman bir mücevher alsa, mücevher pisliğe ve boka dönüşür."

"Bir kimsenin eli, pelte gibi pisliği tutar; bu pislik, o kişinin elinden, ancak yeni pislikleri tutacağı zaman akıp gider."

"Yardım, bir tarlaya serpilen gübreye benzer; sonucunda sevgi derlemek için değil, çıkar sağlamak için..."

"... En alçak derinliklerin kiri pası, pisliği içine yuvarlanmak..."

"Hem sonra, bu kaftan giyenlerin* kokusu hasta ediyor beni. Üstelik, hepsinin kirli giysileri var ve hiçbirinin yiğitçe bir görünüşü yok."

"Yapay olarak beslenen barışın kokuşmuşluğu, yüce gökleri, pek çok kez pis kokuya boğmuştur."

Ağız cinselliği (libidinal) gelişimi, yine de bu aşamada takılmamış, üretken düzeye çıkmış, bu noktada, daha önce değindiğimiz Oedipus

* Yahudüer. (Ç.N.)

-200-

karmaşası baş göstermiştir. Bu karmaşa normal olarak yoğunluk kazandığı bir yaşta, annesinin gebeliği ile daha da yoğunlaşmıştır. Babasına duyduğu nefretin aşırılaşmasının ve anneden soğumasının yanı sıra, bu olay onda anormal bir merakı da oluşturmuş olabilir. Bu yaştaki tüm çocuklar gibi, bebeğin, annesinin karnına nasıl girdiği ve oradan nasıl çıkacağı, aklına takılmış olmalıydı. İşte bu üç tepki, Hitler'in ruhsal-cinsel gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Babaya karşı saldırgan düşlemleri öyle bir noktaya ulaşmıştır ki, isteklerinin ortaya çıkmasıyla babasının olası bir misillemesinden korkar olmuştur. Bu misillemeyi yapacak olan babası da onu, olasılıkla, ya hadım edecekti ya da cinsel organlarına şu ya da bu yolla zarar verecekti. Bu korku, sonra frengi fobisine dönüşmüştür. Mein Kampfm satırları arasında sık sık bu konuya döner, tümüyle bir bölümü frenginin korkunçluğunu anlatmaya ayırır. Hemen hemen tüm anlattıklarında, çocuklukta cinsel organlarına zarar gelme duygusundan kaynaklanan bu çeşit korkularla karşılaşmaktayız. Bu olguda korku, o denli

yoğundur ki, çocuk genital cinselliğini tümüyle bırakmış, onu libidinal gelişiminin ilk basamaklarına indirmiştir. Cinselliği üzerindeki baskıyı, yaşamının daha sonraki yıllarında da sürdürebilmek için, frengi korkusuna genital cinselliği, kendisi için tehlikeli olduğu inancına dayalı bu bilinçaltı korkusunu haklı gösterebilmek ve eski isteklerinin yeniden baş gösterme olasılığından kaçınmak amacıyla akla yatkın bir öğe olarak kullanır.
-201-
Kişi libidinal gelişimi üretkenlik düzeyinde terk etmesiyle birlikte, karşı cinsle ilişkilerinde iktidarsız bir konuma düşer. Hitler'in Viya-na'da geçirdiği delikanlılık yıllarında olsun, askerliğinde, Münih'te Landsberg Hapishane-si'nde olsun, onunla yakınlık kurmuş olanlardan hiç kimse, karşı cinsle ilişkilerinden söz etmemiştir. Bu kişiler, bu yıllarda kadınlara hiç ilgi duymadığını, onlarla ilişkide bulunmadığını söylemişlerdir. İktidara geçtiğinden beri, kadınlarla kurduğu acayip ilişkiler, birçok kişiyi onun bir cinsellik-dışı biri olduğuna inandırmıştır. Kimileri son savaşta erkekliğinin zedelendiğini, kimileri de onun eşcinsel olduğunu sanmıştır. Bu sanılarda ilkinin geçerli bir yanı yoktur. İkincisini ise daha sonra inceleme konusu yapacağız.
Cinsel İçgüdünün Yayılımı
Bu çeşit bir gerileme olduğunda, cinsel içgüdü de genellikle yayılım gösterir ve cinsel uyarılara yanıt veren çeşitli organlar cinsel bir önem kazanır. Örneğin gözler, cinsel organ yerine geçip, görme duyusu cinsel bir anlam kazanabilir. Hitler'de durum böyle olmalı; çünkü, birçok kişi, onun striptizden ve çıplak oyuncuların sahne gösterilerinden çok zevk aldığını belirtmişlerdir. Oyuncuları yakından görebilmek için kullandığı opera dürbünleri bile onu doyuracak "yakınlaştırıcı" etkiyi yaratmamıştır. Striptiz oyuncuları sık sık özel gösteriler yapmak üzere Münih'teki Kahverengi Konut'a çağrılmaktadır. Ayrıca, Berchetsgaden'e de vücutlarını teşhir etmek için kızların çağrıldığı du--202-
yulmaktadır. Duvarları, çırılçıplak kadın fotoğraflarıyla kaplıdır. Bunun yanı sıra, Hoff-mann'ın çektiği çıplak fotoğraflardan oluşan albümleri de gözden geçirmekten ayrı bir zevk almaktadır. Ayrıca debdebeli gösterilerden, sirk oyunlarından, operalardan ve özellikle, sayıca yetersizliğinden yakındığı filmlerden aşırı hoşlandığını biliyoruz. Çevresindekilere, uçağa yalnızca tehlikeli olmasından dolayı değil, geçtiği yerleri yeterince göremediği için binmediğini söylemiştir. Bu nedenle hep otomobile binmeyi yeğlemektedir. Bunlar, ondaki görme duyusunun özel bir cinsel anlam kazandığının belirtileridir. Bu, birçok yazarın ele aldığı, hipnotize edici bakışım da açıklar sanırım. Kimi kişiler Hitler'i ilk görüşlerinde, kendilerine gözlerini "sanki delip geçercesine" diktiğini belirtmiştir. Karşısındaki de gözlerini ona diktiğinde Hitler'in bakışlarını yere çevirmesi ve görüşme boyunca hep o halde kalması da ilgi çekicidir. Ayrıca bunalım anlarında histeri nöbetlerinin onda körlük yarattığını unutmamamız gerekir.
Gözlerinden başka dışkılık bölgesinin de hayli cinselleştiğini, dışkılık ve kalçalarının cinsel nesneler olduklarını da belirtmeliyiz. Çocuklukta tuvalet temizliği sırasındaki alışkanlıklarının neden olduğu kimi ketlemeler, dolaysız ifadeyi olanaksız kılacak şekilde yer-leşikleşmiştir. Konuşmalarında, özellikle cinsel konularla ilgili olanlarında, o kadar çok anıştırma bulmaktayız ki, bu bölgenin cinsel bir anlam kazandığı apaçık ortaya çıkmaktadır.
Ağzın da, erotik bölgelerde olduğu gibi, bir
-203-
cinsellik kazandığı açıktır. Çok kişi onun özel yemeklerinden söz etmiştir. Çok fazla tatlı, pasta, krema gibi şeyleri, sebze yemeklerinin yanında yerdi. Öte yandan, hiç et yemez, bira içmez, sigarayı ağzına sürmezdi. Bunların birtakım bilinçaltı ketlemelerin sonucu böyle olduğu ortadadır.
Buna ek olarak, ağız yoluyla zehirlenmekten hastalık derecesinde korku duyması ve arada bir ağzını temizlemek için aşırı bir titizlik göstermesi bu tabloya eklenebilir. Tüm bunlar ağıza bir şey alma ya da tiksinilen bir şeyi çıkarma gibi kabulü olanaksız eğilimlere karşı bir tepki ya da savunu demektir. Bu bağlam içinde başarısız Birahane Darbesi'nden sonra açlık grevine girme kararını, savaşın bitimindeki histerik nitelikteki dilsizliğini ve konuşma aşkını da unutmamamız gerekir. Bütün bunların önemini daha sonra ele alacağız.
Aşk İlişkilerinden Rahatsız Olma

Annesinin gebeliğinin ikinci sonucu, ondan birdenbire soğuması olmuştur. Bunun dolaysız sonucu da bir yandan işin içine cinselliğin girmediği aşkın ülküselleştirilmesidir. Öte yandan da başkaları ile, özellikle kadınlarla yakın ilişkilerde bulunmaya bir engel oluşturmasıdır. Daha önceden incindiğinden, gelecekte bu tür incinmelere karşı bilinçsiz olarak savunma durumuna geçmiştir. Yeğeni Geli ile ilişkilerinde bu engeli devirmeyi denemiş ama başaramayınca yeniden kendisini erkeklerle ya da kadınlarla ilişkiye sürükleyecek olaylardan kaçınır olmuştu. İçinde kendisini yaralayacak korkuları yara-

tan aşkların kol gezdiği dünyadan kendisini yalıtarak, tüm sevgisini, daha önce de gördüğümüz gibi, ülküsel anne olan soyut bir varlığa; Almanya'ya bağlamıştı. Doğrudan doğruya cinselliği olmayan bir aşk ilişkisiydi bu.

Sapkınlığın Kökenleri

Annesinin gebeliğinin üçüncü sonucu, onda aşırı bir merakın uyanmış olmasıdır. Bu durumda ve bu yaşta olan çocuklar için, çocuğun anne karnına nasıl girdiği ve oradan nasıl çıktığı büyük bir gizdir.

Anne ve babasını cinsel ilişki sırasında görmüş olan çocuklar için bile, bu iki olay arasında çok zor bağ kurulur. Onlara göre, karında bulunan her şey, ağız yoluyla oraya inmiştir, oradan çıkan her şey de hep anüs yoluyla atılır. Gebeliğin ağız yoluyla oluştuğu ve çocuğun da anüs-ten çıktığı inancına yatkındırlar. Hitler de bir çocuk olarak bu inancı beslemiştir kafasında ama bu, gene de merakını gideremeyince, bu işin nasıl olduğunu gözleriyle görmek istemiştir.

Bu merak, üç cinselleşmiş bölgenin rol aldığı tuhaf bir sapkınlığın temelini atmıştır. Onunla cinsel ilişkide bulunmuş Geli'nin özellikle belirttiği şey, Hitler için en önemli duruşun, onun her şeyi görebilecek şekilde üzerine çö-
melme pozisyonu olduğuydu. Roehm'ün başka bir nedenle bir zamanlar belirttiği şeyin de önemi büyüktür. Şöyle diyor Roehm:

"Köylü kızlarını düşünüyor. Tarlada çalışırken kıçlarını görebileceğimiz şekilde eğilmeleri onun en çok hoşlandığı görünümlerdir. Özellikle kıçları iri ve

yuvarlak olanların. İşte Hitler'in cinsel yaşamı! Ne adam, değil mi?"

Bu sözler söylendiğinde Roehm'ün yanında bulunan Hitler, hiç kıpırdamamış, dudaklarını ısırarak gözlerini ona dikmiş yalnızca.

Bütün bu kanıtların gösterdiği şey, Hitler'in sapkınlığının Geli'nin betimlediği gibi olmasıdır. Bu sapkınlığı doyurmanın büyük tehlikesi, kendi ağzına dışkılanması ya da işenmesi isteği duymaktır.

Anne Karnına Dönüş

Çocuksu düşünüşün bir de bu biçimde belirme olasılığı vardır. Hitler'in durumunda olduğu gibi, geçimsizliğin hüküm sürdüğü bir aile içinde yaşayan çocuk, anne karnında yaşayan, henüz doğmamış olan çocuğun edilgin ve güvenlikli durumunu kıskanır. Bu nedenle de, onun yerini almak için birtakım planlar tasarlar kafasında. Ne var ki, bu isteğin oluşturduğu düşlemler sürekli değildir; çünkü bilir ki, bu işi başardığında, yani anne karnına girdiğinde, beslenebilmesi için ancak dışkı ile çiş sunulacaktır kendisine. Bu şekilde beslenme olasılığı onda tiksinti yaratır ve bundan kaçınmak için sık sık bu tür düşlemleri kovar kafasından.

Gene de birçok psikopatta bu tür düşlemler etkisini sürdürür ve açıkça dışavurum yollan arar kendisine. Hitler'de bu durum, açık olarak Berchtesgaden yakınlarında kendisi için yaptırdığı Kehlstein ya da Kartal Yuvası denilen yerde kendisini göstermiştir. Çoğunun dediği gibi, ancak deli olan birisi böyle bir yapıyı tasarlar.

Simgesel olarak bu, çocuksu bir düşünüşün, anne karnına dönüşün belirtisidir. Önce görünürde uzun, dolambaçlı bir yol, sonra iyice korunmuş bir giriş vardır: Ulaşılmaz bir yere giden uzunca bir tünel. Orada insan emin, rahat ve doğa ananın ihsanlanyla sevinçten esrikleşebi-lir. Çok az kişinin buraya çağrılmış olması epey ilgi çekicidir. En yakın çalışma arkadaşlarının bile böyle bir yerden ya hiç haberi yoktur ya da orayı yalnızca uzaktan görmüşlerdir. Çağrılanların biri olan François Ponchet, Fransızca yazdığı Sarı Kitap'tu oranın oldukça başanlı bir betimlemesini yapıyor. Bir bölümü şöyle:

"Kayaların içine cesaretle oyulmuş aşağı yukarı 14 km'lik dolambaçlı bir yoldan gidilir oraya. Yol, teıpelere giden görkemli geçidin bronz çift kanatlı kapısında biter. Yeraltı geçidinin ucunda bakır levhalarla kaplı geniş bir asansör ziyaretçileri bekler. Kayalara oyulmuş 100 metrelik bir yükselmeden sonra başbakanın kaldığı yere çıkarsınız. Burada şaşırtıcı bir düzeye yükselmişsinizdir. Ziyaretçi kendisini Roma üslubu sütunlarla kaplı, her tarafı camlı, yarım daire biçimindeki geniş salonu kapsayan güçlü bir yapıda bulur. Sanki uzayda asılıymış izlenimini verir insana; çıplak kayalardan oluşan duvarlar, sanki sarkıyormuş gibidir. Bir sonbahar akşamının alacakaranlığına bütünüyle gömülmüş, görkemli, vahşi, sanrılı bir yer. Ziyaretçi uyanık mı, uykuda mı, bir türlü kestiremez."1

Birisinden, anne karnına dönüşü simgele-

1 Berlin'deki Fransız elçisi François-Ponchet'nin Dışişleri Bakanı Georges Bonnet'ye söyledikleri, Berlin, 20 Ekim 1938, Fransızca. Yellmv Book-Diplamatic Documents, 1938-1939, No. 18, s. 20,21,22.

\k

yen bir şey tasarlaması istenseydi, Kehlste-in'den daha uygununu yaratması olanaksızdır. Hitler'in sık sık buraya çekilerek izleyeceği yolla ilgili buyrukları beklemesi de ilgi çekicidir.

Etyemezlik

Bir psikolojik savunma mekanizması olarak Hitler'in bu tür eğilimlerle de savaşıma giriştiğini tahmin edebiliriz. Bilinçaltı simgeselliği açısından et dışkı ile, bira da sidik ile eşanlamlıdır. Her ikisinin de tabulaştırılması, bu isteklerin hâlâ sürdüğünü, bunları simgeleyen her şeyden kaçındığını ve kaygıların etkisinden bu şekilde uzaklaştığını gösterir. Raushning'e göre Hitler, VVagner'i dinleyerek et yemenin uygarlığımızı kokuşturan en önemli eylem olduğunu söylermiş. Yozlaşmanın midede başladığına inanırmış: Süreğen kabızlık, et suyundan zehirlenme ve aşırı içmenin sonuçlarıdır bu yozlaşma. Bu kokuşma (kirlenip bozulma, çürüme ve ölüm) kabızlığın ve barsaklarda kalan dışkının sonucudur. Eğer böyle ise, dışkıya benzer şeyler yemeyerek ya da mümkün olduğunca sık aralıkla müshil alarak bunun önüne geçmek gerekir. Hitler'in bir zamanlar, tüm ulusların ölü hayvanlarla beslenmeyeceği bir noktaya geleceğine inancını dile getirdiği belirtilmiştir. Sözüne güvendiğimiz birinin dediğine göre, Hitler'in etyemez oluşu Geli'nin ölümünden sonrasına rastlar. Çok ilginç bir şey bu. Çünkü klinik araştırmaların çoğunda etyemezliğin çok sevilen bir varlığın kaybından sonra ortaya çıktığı gözlenmiştir.

Bu nedenle Hitler'in sapkınlığına dışkı ye-

me ve çiş içme gibi psikotik eğilimlerle, toplumsal uyum için de normal bir yaşam sürme isteği arasındaki uzlaşma olarak bakabiliriz. Ama bu uzlaşma her iki yan içinde doyurucu değildir. İki ayrı eğilim arasındaki savaşım, bilinçsiz olarak patlama noktasına doğru sürmektedir. Hitler'in bu tuhaf sapkınlığı sık sık doyurduğunu da sanmayalım. Bu tipteki hastalar seyrek olarak isteklerini gerçekleştirebilir. Hitler, büyük olasılıkla, işi yalnızca yeğeni Geli ile aşırılaştırmıştır. Bu tür bir sapkınlık, mazoşizmin aşırı biçimini ortaya çıkarır.

Mazoşistik Doyurumlar

Bu sapkınlığı yaşayan çoğu hastada, bilinç-dışı güçlerin, oldukça güçlü bir aşk ilişkisi kurulduğunda ve cinselliği ister hale geldiğinde denetim dışına çıktığı görülmektedir. Cinselliğin pek az rol oynadığı öteki ilişkilerde, kişi kendisini daha az alçaltıcı etkinliklerle doyurur. Bu durum Renarte Müller'in durumunda açık seçik ortaya çıkmaktadır. Zeissler, Renar-te'ye başbakanlık konutunda geçirdiği bir geceden sonra ne olduğunu sormuştu: Anlattığına göre, o gece kız "Hitler'in kendisine cinsel bir yaklaşımda bulanacağından emindi. İkisi de soyunmuşlardı, yatağa girmek için hazırlandılar. İşte o an Hitler hemen yere kapanıp kıza kendisini tekmelemesi için yalvarmaya başladı. Kız bu isteğe karşı çıktı, ama Hitler'in yalvarmalarının ardı arkası kesilmiyor; kendisini aşağılatıyor, suçluyor, can çekişiyor gibi yerlerde sürünüyordu. Kız bunlara dayanamadı, sonunda isteğini yerine getirdi, onu tekmeledi. Zevkten -209-

II1 I M"
1
çıldırtmıştı bu tekmeler Hitler'i; daha çok tekmelemesi için yalvarıyor, kızın kendisine layık olduğundan daha iyi davrandığını, onunla bir odada bulunmaya layık olmadığını söylüyordu. Kız tekmelerini sürdürdükçe Hitler de kendisinden geçiyordu."1 Renarte Müller, bu olaydan kısa bir süre sonra intihar etti. Burada, Hitler'in şimdiki kadın arkadaşı Eva Braun'un iki kez intihara kalkıştığını, Geli'nin ya intihar ederek ya da katledilerek öldüğünü, Unity Mitford'un da intihar etmek istediğini belirtmek yerinde olur. Kadınlarla pek az ilişkisi olan bir adam için oldukça şaşırtıcı bir rekordur bu.
Hanfstaengel, Strasser, Rauschning.ve daha başkaları, Hitler'in bir topluluk önünde bile, abayı yaktığı kızın ayaklarına kapanıp kendisini aşağılatma isteğinde bulunduğunu belirtmişlerdir. Hitler, bu anlarda kıza, onun elini öpmeye, hatta onun yanında oturmaya layık olmadığını, kendisine çok nazik davrandığını söylermiş. Bütün bunlardan anladığımız şey, sevgiye benzer bir yakınlık oluştuğunda tümüyle aşağılanma eğilimine karşı sürekli bir savaşım görülüyor. Şimdi açıkça görülmekte ki Hitler bu pislik-yeme eğilimleri ya da bunların daha hafif biçimlerde ortaya çıkışından, kendisini sevgi bağının sıcak duygularını barındıran içten ilişkilerden uzak tutarak koruyabilmektedir. Bu tür duygular açığa çıktığında, sevdiği kadının gözünde kendisini aşağılama zorunluluğu duyarak, onun pisliğini, sözcüğün tam anlamıyla olmasa bile, mecaz olarak yemeye kal-

1 A. Zeissler ile yapılan görüşme (Hollywood, California, 24 Haziran 1943).

kışacaktır. Bu eğilimler onu en az bizim kadar iğrendirmektedir, ama o koşullar içinde kendisini denetleyememekte ve bu zayıflığından ötürü kendisini aşağılayıp ayıplamaktadır. Bu savaşımın etkilerini irdelemeyi burada keserek başka bir özelliği ele alalım.
Kadınsıhk
Gördüğümüz gibi Hitler, tüm bu etkinliklerde edilgin roldedir. Davranışı aşın mazoşizm taşımakta, bedenine yapılan herhangi bir eziyet ona cinsel zevk vermektedir. Bunun nedeni, çocukluğunda, erkek çocukların çoğu gibi kendisini babasıyla özdeşleştirmek yerine, annesiyle özdeşleştirmiş olmasıdır. Belki de bu, öteki çocuklara oranla, onun için kolay yoldu; çünkü daha önce gördüğümüz gibi, fiziksel yapısı oldukça kadınsı özellikler taşımaktadır. Annesinin de mazoşist olduğu açıktır; öyle olmasa ne bu evliliğe kalkışırdı, ne de kocasının kaba davranışlarına katlanırdı. İşte böylece annesiyle kendisini coşkusal bir özdeşleşmeye sokması onu edilgin, duygulu, aşağılanmacı ve boyun eğici bir uyum içine soktu. Çoğu kişi onun kadınsı özelliklerine değinmiştir; yürüyüş biçimi, elleri, yapmacık tavırları ve akıl yürütme yolu gibi... Hanfstaengel, Hitler'in bir el yazısı örneğini Dr. Jung'a* gösterdiğinde, doktorun daha ilk bakışta, bu yazının bir kadın elinden çıktığına hükmettiğini anlatması epey ilgi çekicidir. Meslek olarak seçmek istediği sanat türünün de onun temeldeki kadınsı tavrını gösterdiğini söyleyebiliriz.

• Ünlü İsviçreli ruhbilimci, 1875-1961. (Ç.N.)

Yaşamının daha sonraki yıllarında bu türden bir uyumu sağlayan belirli davranışları gözlemlenmiştir. Bunlardan en ilgi çekeni, savaş süresince komutanlarına karşı davranışları olmuştur. Askerlik yaptığı dört yıl boyunca komutanlarının tümüne, yalnızca aşırı boyun eğer bir tavır takınmakla kalmayıp, onların çamaşırlarını yıkadığını ya da buna benzer işleri gönüllü olarak yaptığını arkadaşları belirtmiştir. Bu, onun uygun ve akılcı bir davranış olarak gördüğü zaman, erkeksi ve güçlü kişilikler karşısında kadınsı rolü kabul edebildiğini kesin biçimde göstermektedir. Aşırı duygusallığı, coşkusallığı, arada bir görünen yumuşaklığı, başbakan olduktan sonra bile görülen ağlamaları, kökeni annesiyle olan ilişkilerinde gizli olduğu su götürmez kadınsı özelliğinin belirtileridir. Annesinin ölümüne neden olan kansere karşı sürekli korku içinde bulunmasını da, çocukluğunda annesiyle özdeşleşmesinin bir başka belirtisi olarak görmek gerekir.
Bu olgunun, Almanya'da sıkça görüldüğü tartışmasına girmesek de, bunun pek yaygın toplumbilimsel bir olgu olduğunu belirtmemiz yerinde olacaktır. Bu konuda yapılacak incelemeler yargımızı doğrularsa, Alman erkek özya-pısınm ve onun

içinde yaşayan Naziliğin rolünü anlamakta bize anahtar olduğu sürece, bu kanıt, psikolojik savaş programımıza epey yararlı katkılarda bulunacaktır.

,; Eşcinsellik

Bu özdeşleştirme biçiminin, kişiyi edilgin eşcinselliğe sürüklemesi çok zordur. Ortada

-212-

sağlam bir kanıt bulunmamasına karşılık, Hit-ler'in, yıllar boyunca hep eşcinsel olduğu kuşkusuna kapılınmıştır. Rauschning, Hitler'in eşcinsel eşi olduklarını söyleyen iki oğlana rastladığım belirtmiştir. Ama söylediklerinin doğruluğu oldukça su götürmektedir. Bu konuda en kötü şeyleri Danzig gauleiteri Foerster, Rausc-hning'e söylemiştir. Hatta burada, Hitler'in karşı cinsle ilişkilerindeki iktidarsızlık kadar, herhangi bir anıştırmada bulunulmadan, onun eşcinselliğe razı olduğunun belirtileri de yok değildir: Hitler'in, eşcinsellerin, arkadaşları için kullandıkları "Bubi" takma adını kullandığı büyük bir olasılıkla doğrudur, ama bu bile, eşcinsel olduğu varsayımını kanıtlayamaz. Hitler'in eşcinsel olduğu inancı, onun, çeşitli kadınsı özellikler göstermesinden ve kuruluş yıllarında Parti'de, bugün bile önemli görevler sürdüren birçok eşcinselin bulunmasından kaynaklanmıştır. Hitler'in normal kişilerden çok, eşcinsellerin yanında rahat ettiği doğrudur, ama bunun nedeni hepsinin toplum dışı kişiler, aşağı yukarı aynı düşünce ve inanç birliği gösteren ve çıkarları için bir araya gelen kişiler olmasıdır. Yeri gelmişken belirtmekte yarar gördüğümüz bir şey de, eşcinsellerin çoğunlukla, kendilerini, özel bir yaratılış biçimi olarak ya da yazgılarının yeni bir düzen getirmek olduğuna inandıkları, seçilmiş kişiler olarak görmeleridir. Kendilerini başkalarından farklı görmeleri ve normal toplumsal ilişkilerin dışına atılmaları, onları kendilerine kucak açacak yeni bir toplumsal düşünceye sürükler. Hoşnut olmayan kişiler olmaları, onları her ne pahasına olursa

-213-

H

olsun, yeni umutlara sürükler. Kaybedecek pek fazla şeylerinin olmaması, başkalarının kaçındığı işleri yapmalarına neden olur. Nazi Partisi' nin kuruluş yıllarında Hitler'in çevresine bu türden insanların toplanmasının nedenini, bu söylediklerimizde aramalıyız. Bugün bile Hit-ler, erkeklerin vücuduna bakmaktan ve eşcinsellerle bir arada bulunmaktan cinsel haz duymaktadır. Strasser'in belirttiğine göre, kişisel koruyucularının hepsi eşcinseldir. Gençlerle bir arada bulunmaktan zevk almaktadır. Onlara karşı davranışı, bir kadının erkeğe davranışlarına benzemektedir.

Bir zamanlar Hitler'in eşcinsel ilişkilere girişmiş olma olasılığı vardır. Bu yönde eğilimlerinin olduğu konuşmalarından anlaşılabilir. Sık sık arkadan saldırılmaktan ya da bıçaklanmaktan söz etmektedir konuşmalarında. Bir erkek tarafından saldırılmak ya da boğulmak biçiminde beliren karabasanları, güçlü bir eşcinsellik eğiliminin belirtisidir. Bu belirtilerden, bu eğilimlerin çoğunun bastırıldığı sonucuna varıyoruz. Öte yandan, bu tür sapkınlığa uğramış kişiler, arada bir biraz olsun cinsel zevk edinmek umuduyla, eşcinsel ilişkilere girerler.

Okul Yaşamının İlk Yılları

Birbirinden farklı bütün bu eğilimlerin kökenini, Hitler'in çocukluk yıllarında bulabiliriz. Bunların çoğu, gördüğümüz gibi, ev çevresinin özgül durumuna bağlıdır. Ötekiler ise, yapısal etkenlerden ve yanlış yorumlamalardan kaynaklanmıştır. Bunların kaynakları ne olursa olsun, çocuğu son derece rahatsız edecek toplum

-214-

karşıtı eğilim ve gerilimler yaratmıştır. Daha o zamanlarda, bu dünyanın yaşanmayacak kadar kötü bir yer olduğu kanısına varmıştır. Bu yıllarda dünya, yeterli doyum elde edemeyeceği, mutluluğu için çabalasa bile üstesinden gelemeyeceği, tehdit edici dokuncalarla ve engellerle dolu gibi görünüyor olmalıydı. Bunun sonucunda da dünyaya ve bu durumdan kurtulmak için uygun bir çıkış yolu bulamayan insanlara karşı kin besler oldu. Bir çocuk olarak yoğun yetersizlik duygusu ve kaygı, ruhunu, mutlu bir çocuk olmasını engelleyen korkularla doldurmuştur.

Daha altı yaşına varmadan bu kötü eğilimlerin çoğunu bastırmayı, geçici de olsa çevreyle bir uyum sağlamayı başarmış olmalıdır. Çünkü bu yıllarda okula başlamış ve birkaç yıl boyunca oldukça iyi bir öğrenci olmuştur. Bu yıllardan kalan okul karnelerinde, 11 yaşına kadar çok başarılı olduğu görülür. 11 yaşında notlarında büyük bir düşme görülüyor. Sonraki yıllarda derslerinde başarısız olduğunu, sınıfta kaldığını görüyoruz. Bu şaşırtıcı başarısızlığı ancak kardeşinin ölümüyle açıklayabiliriz. Bu durumun, aynı zamanda o ilk çatışmalarını yeniden su yüzüne çıkarıp, ruhsal dengesini bozduğu ortadadır.
Bu olayın onu iki yönden etkilediğini varsayabiliriz: Birincisi, kendi ölümü hakkındaki korkularının yeniden ortaya çıkıp, kendisinin "seçilmiş biri" ve Tanrısal koruma altmda olduğu kanısının pekişmesi; ikincisi, ölüm hakkındaki düşüncelerini kardeşinin ölümü ile birleştirmesi. Kuşkusuz bu davetsiz konuktan nefret -215-
etmiş, sık sık onu sahneden uzaklaştırabilse her şeyin ne kadar iyi olacağını düşünmüştür. Bilinçli olarak olmasa bile, kardeşinin, kendisi böyle düşündüğü için öldüğüne inanmıştı büyük olasılıkla. Böylece bir yandan suçluluk duygusu pekişirken, öte yandan tanrısal kökenli biri olduğu inancı güçleniyordu. Suçluluk duygusundan kaçınmak için düşüncelerini bas-kılamaya başladı. Düşünceler üzerindeki bu ketlemenin sonucu Hitler "iyi öğrenci"likten "kötü öğrenci"liğe sürüklendi. Kardeşinin öldüğü yıl sınıfta kaldığı gibi, bu olay akademik gücünün de sıradanlaşmasına yol açtı. Sonraki yılların okul karnelerine baktığımızda, kafa yormayı gerektirmeyen resim ve beden eğitimi gibi derslerde başarılı olduğunu görüyoruz. Matematik, yabancı dil, tarih gibi derslerde ise sallantılıdır. Bazen başarılı, bazen başarısızdır.
Bu yıllar, babasının öfkesinin epey arttığı ve kendisini derslere vermesi için oğluna baskı yaptığı yıllardır. Toplumbilimsel açıdan olaya baktığımızda, hemen hemen tüm Alman babaların çocuklanyla ve onların eğitimleriyle ciddi olarak ilk kez ilgilendikleri yıllardır bu yıllar. Hitler'in babası da bu genel modeli izlediyse, oğlunun başarısızlığı karşısında epey öfkelendiğini tahmin edebiliriz. Mein Kampf ta anlattığı babasıyla arasındaki çatışmanın altında yatan güdülenme, anlattığından farklı olmasına karşılık, olasılıkla doğrudur. O yıllarda yetişkinlik çağına geçiyordu ve bu, kardeşinin ölümüyle birlikte, bilinçaltında uyuyan birçok eğilimin bilince çıkmaya hazır olduğu çağdı.
Bu davranışların çoğu, anlatımını şimdi ba--216-
ba-oğul ilişkisinde bulmaktadır. Bunlar kısaca şöyle sıralanabilir: 1. Babanın örnek olarak kabul edilmesi; 2. Düşünmeyi gerektiren meslek öğrenimine karşı direnme; 3. "Kirletme" ile kendisine bir çıkış yolu bulan anal eğlimler; 4. Edilgin, kadınsı eğilimler ve 5. Mazoşist eğilimlerle güçlü bir erkeğin boyunduruğu altında bulunma isteği. Ne var ki, açıktan bir başkaldırıya hazır değildir. Çünkü, özyaşamöyküsünde bize anlattığına göre, en iyi yolun edilgin bir direnme ve inatçılık olduğuna inanmaktadır. Bu direnmeyi sürdürebilseydi, babası sonunda, okuldan ayrılıp ressam olabileceği bir başka okula girmesine razı olabilecekti. Aslına bakılırsa kardeşi Alois'in, daha Hitler mitinin yay-gınlaşmadığı 1930 yılında söylediği gibi, babası Hitler'in sanatçı olma isteğine karşı çıkmamış, yalnızca derslerine iyi çalışmasını istemişti. Bu nedenle baba ile oğul arasındaki çatışmanın meslek seçimi sorunundan kaynaklanmadığı sonucuna varıyoruz.
Okul Yaşamının Sonraki Yılları
Bu çatışmanın nedeni, Hitler'in bilinçdışı bir işleyişle doyum arayan kişiliğiydi. Bu özelliğini, girdiği bütün okullarda öğretmenlerine ve arkadaşlarına karşı sürdürdü. Arkadaşları arasında önder olmaya çalıştı; ne var ki bu çabanın güdüsü yapay temellere oturtulmuştu. O yıllardaki bu davranışını açığa çıkaran olaylara baktığımızda, arkadaşları arasında olduğu denli, öğretmenleri arasında da sevilmediğini görüyoruz. Çünkü tembel, uyumsuz, sürekli hır çıkaran biriydi. O yıllarda iyi geçinebildiği
-217-
tek öğretmen, ateşli bir Alman milliyetçisi olan Ludwig Poetsch'ti. Ama milliyetçi düşünceleri Hitler'in kafasına sokan kişinin Poetsch olduğunu sanmak yanlış olacaktır. Tüm bu düşüncelerin Hitler'in kafasına Poetsch'ten önce girdiğini, bu öğretmenin yalnızca bastırılmış coşkularının biçim kazanmasında yardımcı olduğu düşünmek akla daha yakın olacaktır. Bu dönemde, genç Almanya ile

annesi, Avusturya monarşisi ile de babası arasında benzerlikler kurmuş olabilir. İşte bu olgunun etkisiyle hemen Avusturya'ya karşı başkaldırmaya hazır milliyetçi öğrenci gruplarına katılmıştır. Bu yolla annesine sevgisini açıkça ortaya koyabilmiş, babasının ölmesi gerektiğini savunabil-miştir. Bu tür düşünce ve duygulan uzun süre içinde yaşatmış, ama açığa vuramamıştı. Şimdi bu tür simgeler yoluyla birtakım kısmi doyumlar elde edebiliyor.

Babasının Ölümü

Bu durum, babayla oğul arasındaki çatışmayı, olasılıkla artırıyordu. Hitler'in kendi açıklamaları ne olursa olsun, babası ile çatışmasının temel nedeninin, babasının Almanya konusundaki düşünceleri olduğu açıktır. Bu, baba ile oğulu yeniden karşılaştırmış, düşmanlıklarını büyüten yeni nedenler yaratmıştı. Bunun, uzun bir süreç içinde ne gibi sonuçlar vereceği belli olmadı. Çünkü, iki taraf arasındaki bu çatışma tepe noktasındayken baba aniden öldü. Bu olayın yarattığı tepki, çok ciddi olmalıydı. Üstelik kardeşinin ölümü, değindiğimiz duyguları da iyice pekiştirmişti. Bu isteğinin gerçekleşmesi, -218-
suçluluk duygularını, buna ek olarak ketleme-leri yeniden sahneye çıkarmıştı. Okul durumu gittikçe kötüleştiğinden daha fazla başarısızlığa uğramamak için Linz'de devam ettiği okuldan alınıp Steyr'deki okula gönderildi. Yıl sonunu getirebilmesine karşılık ders notları sınıfı geçebilmesine ancak yetiyordu. İşte bu sıralarda bir doktor, hiç iyileşemeyeceği bir hastalığa yakalandığını söyledi. Bu sözler ölüm korkularını yeniden uyandırdı ve tüm çocukluk korkularını yoğunlaştırdığı için tepkisi daha sert oldu. Okula bir daha gitmedi. Evde oturup, tam bir edilgenlik haline girdi. Ne ders çalışıyor, ne başka bir iş yapıyordu. Vaktinin çoğunu, kıt kanaat geçinebilmelerine karşılık, her isteğini yerine getirmeye çalışan annesinin şımartmalarıyla yatakta geçiriyordu.

Bu durumun, onun açısından, daha çocukluğunun ilk yıllarında yarattığı cennet düşüncesinin somutlaşması olduğunu tahmin etmek güç değildir. Ama gene de işler pek yolunda gitmiyordu onun için. Mein Kampf'ta şöyle yazıyor:

"Genç adam, on dört yaşındayken okuldan atıldı. Bunun çok kötü bir şey olduğunu söylemek zordur. Bilgi ve yetenek açısından inanılmaz derecedeki cahillik ve ahlaksızlığın neden olduğu bir arsızlık, insanın tüylerini diken diken eder... Üç yaşındaki çocuk şimdi otoriteden nefret eden on beş yaşında bir delikanlı olmuştur... Şimdi ötede beride sürtüyor; eve ne zaman geldiğini Tanrı bilir."

Kardeşinin ve babasının kısa aralıklarla ölü-
-219-
mü, onu işte bu tür suçluluk duygularıyla doldurmuş, bu durum kendisini büsbütün yılgm-laştırmıştır. Belki de bu durum, artık bilinç düzeyinde yaşatamadığı isteklerini uyandırmış; yataktan çıkmayarak ya da umarsız çocuk rolünü oynayarak kendisini rahatsız eden eğilimlerini ketleme yoluna gitmişti. Ne olursa olsun, babasından dört yıl sonra ölecek olan annesine karşı oldukça çetin bir sorunla yüz yüze gelmişi ti: Dr. Bloch'un bize anlatığına göre kadın, ölüm döşeğindeyken hep oğlunun durumundan kaygı duyar; "Ne olacak bu zavallı çocuğun hali? Daha öyle genç ki..." diye üzülürmüş. O sırada Adolf 18 yaşındadır. Okulu bırakmıştır, bir işe girmeye de yanaşmamaktadır. O sıralar kendisini bir "hanım evladı" olarak betimler; gerçekten de öyledir.

Sanat Akademisi Giriş Sınavları

Annesinin ölümünden iki ay önce, Sanat Akademisi'nin giriş sınavlarına katılabilmek için Viyana'ya gitmişti. Annesinin durumunun kötü, ölümünün yakın olduğunu biliyordu. Evdeki rahat yaşamının sonuna geldiğini görüyor, çok geçmeden zorlukların soğuk yüzüyle karşılaşacağını biliyordu. Sınava girecekler için yapılan ön sınavda "Cennetten Kovulma" resminin yapılası istenmişti. Yazgının bu konuyu onun için özellikle seçtiğini sanmış olmalıydı. Bu konuların onda birtakım yoğun duygusal tepkiler uyandırdığı tahmin edilebilir. Yaptığı resimleri inceleyenler, bunlarda, tam anlamıyla olmasa bile, biraz sanatçı yeteneği görmüş olmalılar. Bu kişilerin yargısı
-220-
şuydu: "Zihinsel yetisi çok az!" Sınava girdiği zamandaki koşullan değerlendirerek bunun ne anlama geldiğini anlıyoruz.

Viyana Günleri

Sınavlardan sonra hemen eve döndü. Annesinin bakımına yardımcı oldu. Kadın dayanılmaz acılar içinde, 21 Aralık 1907'de öldü ve Noel'de gömüldü. Cenaze

töreninde Adolf tümüyle yıkılmış görünüyordu, herkes gittikten sonra uzun süre mezarın başında kaldı. Artık onun da sonu gelmişti. Bu olaydan kısa bir süre sonra Viyana'ya gitti. Orada bir süre ortalarda görünmedi. Ertesi yılki giriş sınavlarına katılmadığı gibi Mimarlık Okulu sınavlarına da girmedi. Viyana'daki on aylık süre içinde ne yaptığı bir sır olarak kaldı. Yaşamöyküsünü yazanların, bu süreyi aydmlatamamış olmalarının bir nedeni de, annesinin 1907 yerine 1908 Ara-lık'ında öldüğünü kabul etmeleriydi. İşte bu nedenle, Adolf'un bu süreyi evde geçirdiği sanılıyor. Linz'den ayrılırken, onu uzun süre idare edecek parasının olmadığını biliyoruz. Bu zaman içinde çalıştığı konusunda da bir kanıt yok. Bunun yerine, zamanını resim yaparak geçirip gelecek yılın ekimindeki sınavlara hazırlanmış olmalı. Bunu nasıl yaptı bilmiyoruz. Annesinin ölüm tarihinin yanlış bildirilmesinin yalnızca dalgınlık eseri olmaması olasılığı da vardır. Kimi olayları örtbas etmek için tarihleri değiştirmiş olabilir. Hitler'in Yahudi vaftiz babasının onu yanına alması olasılığı da vardır. Hitler bu evde giriş sınavlarına hazırlanmış olmalı. İkinci kez başarısızlığa uğrayınca vaftiz -221-
babasının, artık kendi yaşamını kazanması için onu evinden çıkarması da olasıdır. Bu varsayımı kanıtlayan olay, Hanisch'in kitabında geçiyor. Hanisch, Hitler'le iyice parasız kaldıkları günlerden birinde, Hitler'in baba dediği, hali vakti yerinde bir Yahudi'ye gidip yardım istediklerini yazıyor. Hanisch, vaftiz babasıyla babayı karıştırmış olmalıdır. Bu da açıkça Hitler'in Yahudi vaftiz babasıyla daha önceden ilişkisi olduğunu, sonunda adamın ona yardımı kestiğini gösteriyor. Hitler sınavlarda ikinci kez başarısız olduktan sonra, iş aramaya çıktı. Ne var ki, bir işte tutunamıyordu. Durumu gittikçe bozulmuş, sonunda da perişan hale gelmişti.
Mein Kampf ta dile getirilen bu yaşantıları okuyan biri, onun korkunç zorluklara karşı büyük bir savaşım verdiği izlenimi edinebilir. Şimdi Adolf Hitler'den öğrendiğimize göre, bütün zorluklara karşılık bu yaşam ona hatırı sayılır doyumlar sağladı. Hanisch'in yazdıklarından apaçık ortaya çıkan bir gerçek, bu dönemde Hitler'in pek az bir çaba harcayarak suluboya resimler yaptığı ve bunları satarak oldukça iyi bir yaşam sürdürebildiğidir. Ama düzenli çalışmamış, çevresini saran pislik ve sefalet içinde yaşamıştı. Farkında olsun olmasın, bu yaşamda onu çeken bir şey olmalıydı. Hanisch'in kitabını dikkatle okuduğumuzda bunun yanıtını buluyoruz. Hitler'in Viyana yaşamı aşırı edilgenlik içinde geçmiştir. Pasaklı görünmekten hoşlanır gibidir. Bunun yalnızca ruhbilimsel bir açıklaması yapılabilir: Yani, sapkınlığı olgunlaşma süreci içindedir ve bu sapkınlık, ancak simgesel bir biçimde çıkış yolu -222-
bulabilmektedir. Bu dönemdeki davranışını aşağıdaki sözleriyle pek iyi özetlemektedir: "Yatağa uzanıp, dünyanın üzerime pislemesinden başka bir şeyden zevk alamıyorum." Pislik içinde yüzmekten zevk alıyor olmalıydı. İşte bu günlerde, üstelik eşcinsel ilişkiler için kendilerini kiralayan insanların kaldığı bir otelde kalıyor ve belki de bu nedenle polis kayıtlarına bir "cinsel sapık" olarak geçiyordu.
Yaşam bu denli iğrenç ve şehir, kendisinin de özyaşamöküsünde belirttiği gibi, bu denli nefret edilen bir yerdi de, niçin beş yılı aşkın bir süre burada yaşadı? İşte buna kimse bir açıklama getirememiştir. İstediği an istediği yere gidebilirdi. Hele yıllardır özlemini çektiği Almanya'ya hemen gidebilirdi. Oysa Viyana'daki bu perişan yaşamdan büyük oranda mazoşist bir zevk alıyordu. Sapkınlığı tam kıvama gelip bunun farkına vardığında, 1913'ün başlarında Münih'e gitti.
Yansıtma
Hitler'in kendisini savunma biçimi, yansıtma olarak bilinir. Bu yolla kişinin ben'i (ego), kendisini birtakım rahatsız edici tepi ve eğilimlere, ya da varlığını kendisinde yadsıyıp başkalarına yüklediği özelliklere karşı yansıtma yoluyla savunur. Hitler'de bu savunma biçiminin nasıl işlediğini gösteren sayısız örnek verilebilir: Biz burada birkaç örnekle yetineceğiz:
"Son altı yıl içinde Polonya gibi birtakım devletlerin tutumuna hoşgörüyle karşılık vermek zorunda kaldım."
-223-

"Alman ulusunun yaşamım 'sürekli saldırılardan korunarak' sürdürebilmesinin bir yolu bulunmalı..."
"Sosyal demokrasi., tehlikeli gördüğü düşmanlarına karşı yalan ve iftira bombalarını yağdırır. Saldırıya uğrayanların bu bombalara dayanamayıp, barış uğruna bu iğrenç düşmana boyun eğmelerine değin sürer bu."
"Barış önerimden ötürü hor görüldüm, hakarete uğradım. Mr. Chamberlain, dünyanın gözü önünde yüzüme tükürdü."
"Bizim kimseye zarar vermeyen tutumumuzdan ötürü İngiltere, barışçı etkinliğimize aşın bencilliğin vahşiliği ile karşı çıktı."
"Polonyalıların en göze çarpan özelliği, zalimlik ve ahlaksızlıktır."
Ruhbilimsel açıdan gelişen ve kendisi açısından dayanılmaz ve kabullenilemez olan sapkınlığın, Yahudiler üzerine neden yansıtıldığını anlamak pek güç değildir. Böylece Yahudi, Hitler'in kendisinde nefret ettiği her şeyin simgesi oldu. Kişisel sorunlarını ve çatışmalarını kendi içinden dış dünyaya yeniden yöneltti, bunun ırksal ve ulusal çatışmalar olduğu yanılsamasını bütün dünyaya dayattı.
Yıllar boyu aşağı sınıftan bir Yahudi'ye benzediğini, toplum dışı bir insan gibi pasaklı yaşadığını unutup, şimdi tüm kötülüklerin kaynağı olarak Yahudileri görmeye başladı. Schenerer ve Lueger'in düşünceleri, onun duygu ve kanılarını ussallaştırmasına, güçlendirmesine yardımcı olmuştur. Şuna iyice inanmıştır ki, Yahu-

I
diler insanlığın kanını emen en büyük asalaklardır ve büyüme yolunda olan her ulusun bu bulaşıcı hastalıktan kendisini koruması gerekir. Bu düşünceleri, onun ruhbilimsel diliyle söylemek gerekirse şöyle bir cümle çıkar ortaya:
"Sapkınlığım, kanımı emen bir asalaktır. Eğer büyük bir insan olacaksam bu beladan yakamı kurtarmam gerekir." Onun eşcinsel sapkınlığı ile anti-semitizmi (Yahudi düşmanlığı) arasındaki ilişkiyi kavradığımızda, neden frengi korkusuyla Yahudiler arasında özdeşlik kurduğunu da kavramış oluruz. Ona göre, bir sapkınlık ya da bulaşıcı bir hastalık kişiyi nasıl yiyip bitirirse, frengi de ulusları öyle yiyip bitirir.
Sapkınlığı gitgide Yahudilere karşı daha çok nefret beslemesini gerektiriyordu. Kötü olan ne varsa hepsini onların sırtına yüklüyor-du. Bu sırada, politika sahnesindeki rolü çok küçüktü. Vaktinin çoğunu kitap okumakla, siyasal toplantılara katılmakla ve kahvelerde gazete okumakla geçirmekteydi. Mein Kampftaki bir sürü şey arasında bu konular sessizce geçiştirilmiş, daha çok kendi işine gelen şeylerin üzerinde durulmuştur. Başka bir deyişle, sorunları kavramak, onlara akıl doğrultusunda çözümler aramak için okumuyor, söylenenleri dinlemiyordu. Çünkü bu, çocukluk yıllarında düşüncelerine uyguladığı ketlemeyi yıkmak olacaktı. Yalnızca kendi öznel duygu ve düşüncelerini haklı çıkarmak, yansıtmalarını akıl-cılaştırmak için okuyordu. Bu yöntemi günümüze kadar sürdürdü. Çeşitli konularda kitaplar okumakta, ama bilginin ışığı altında akılcı düşüncelere ulaşamamakta, dikkatini yalnızca

haklı olduğuna inandığı şeyler üstünde yoğunlaştırmaktaydı.
Akşamlan kaldığı hana döner, oradakilere, matrağa alınıncaya kadar siyasal ve anti-semi-tik söylevler çekerdi. Bu matrağa alınma gücen-dirmezdi onu. Tersine, bu durum onun daha çok okuması ve savını kanıtlamak için daha çok kanıt aramasıyla sonuçlanıyordu. Yahudi dokuncasının önemini belirtmek için giriştiği bu çaba, aslında sapkınlığının önemini kendisine kanıtlamak için giriştiği bir çabaydı. Şunları yazdığında, belki de kendi sapkınlığını dile getiriyordu:
"Savaş öncesinin barış dolu uzun yıllarından hastalıklı birtakım durumlar ortaya çıkmıştı... Ciddi ciddi düşünmeyi gerektiren çöküşün belirtisi vardı o yıllarda."1 Bir de aşağıda şu söylediklerine bakalım:
"Alman ulusunun siyasal içgüdüsü nasıl olur da bu denli hastalıklı görünebilirdi? Çöküşün belirtisi bir tanecik değildi ki, binlerce belirti ortaya çıkmıştı. Tıpkı ulusun içini orasından burasından yiyip bitiren irin dolu yaralar gibi. Bir zamanların yiğidi olan bu bedenin tüm damarlarına gizemli bir güç tarafından sürekli zehir akıtılmaktaydı. Öyle ki, kendisini koruyamasın, eli ayağı tutmasın..."2

Zaman geçtikçe Viyana çevresinin cinsel görenekleri, sapkınlığının derecesini yoğunlaştırmaktadır. Aşağı sınıfların ve Yahudilerin yaşamında cinselliğin oynadığı rol onda da egemen olmuştur birden. Viyana onun için "aile içi zi-
na"nın simgesi olmuş ve birden, ülküsel annesi

1 Hitler, Mein Kampf.

2 François-Ponchet, Yellozu Book, s. 49.

Almanya'nm kucağında bir sığmak aramak için Viyana'yı terk etmiştir. Ama savaş öncesi, Münih'in Viyana'dan hiç de aşağı kalır yanı yoktur. Gene aşırı edilgenlik içindedir. O günlere ilişkin pek az bilgimiz olmasına karşın, o günleri hep iç çatışmalarıyla geçirdiğini söyleyebiliriz.

Birinci Dünya Savaşı

Bu nedenlerle, Birinci Dünya Savaşı patladığında niye Tanrı'ya şükrettiğini anlayabiliriz. Çünkü böylece, kendisine karşı verdiği savaş yerine, başkalarına yardımcı olacağı bir savaşa atılacaktır. Aynı zamanda bilinçdışında annesini kurtaracak, erkek rolü oynayacaktır. Daha o zamanlarda kendisinin Büyük Kurtarıcı olduğuna inandığını görebiliyoruz. Yalnız annesini değil, kendisini de kurtaracaktı bu savaşta.

Alman ordusuna yazılışı, toplumsal bir varlık olarak kendisini kurtarma yolunda ilk girişimiydi. Artık hep haksızlığa uğrayan bir kişi değildi; çünkü, yazgısı fethetmek ve büyümek olan bir orduya girmişti. Edilgenliğinin yerini büyük ölçüde etkinlik almıştı. Pasaklı, yoksul yaşam artık geride kalmıştı. Eşit ölçüde, kendisi gibi "seçilmiş insanlar"m arasına katılmıştı. Bu, onun için gene de yeterli sayılamazdı. Daha önce değindiğimiz gibi, ortalama bir asker kadar temiz olmak onun için yeterli değildi. Daha da temiz olması gerekirdi. Görevinden ne zaman dönse, hemen oturup, arkadaşları onu alaya alana kadar, giysilerindeki en küçük lekeyi bile temizlemeye girişirdi. Arkadaşı Mend, Hit-
ler'in, arkadaşlarından birini, üstünü başını te--227-
miz tutmadığı için "gübre yığını" diye adlandırdığını anlatır. Bu adlandırma Viyana günlerini anımsatmaktadır.

Bu dönemde, daha önce de değindiğimiz gibi, kadınsı edilgin eğilimleri, subaylara karşı takındığı kendi kendisini alçaltıcı tavırlarıyla çıkış yolu bulmuştu. Bu nedenle, bütünüyle erkek rolü oynamaktan uzak görünmektedir. Ama çevresindekilerin yardımı ve saygın subaylarının önderliği ile toplumsal bir uyum sağladığı görünmektedir. Almanya'nın kesin yenilgisi, sonunda tüm tasarılarını ve umutlarını boşa çıkarmıştır.

Almanya'nın Yenilgisi

Gene de bu olay, onun yaşamında tam bir başarısızlık yerine başarı getirmiştir. Kimileri yıllardır uyuyan bilinçdışı güçler, şimdi yeniden uyanmakta, tüm ruhsal dengesini bozmaktadır. Bu olaya karşı tepkisi, kendisini körlük ve dilsizlikle gösteren histerik bir hastalıktır. Bu histerik körlük, kendisini "dayanılmaz bir şey" diye adlandırdığı duruma tanık olmaktan kurtarmasına karşılık, daha yoğun coşkusal tepkilerin uyanmasına da engel olamamıştır. Bu coşkuları, çocukluğunda anne ve babasını cinsel ilişki sırasında gördüğü zaman yaşadıklarına benzemekteydi. O zaman, annesinin, gözleri önünde lekelendiğine inanmış, babasının kabalığı ve gücüne karşı çıkamadığından annesini gelecekteki saldırılardan korumaya gücünün yetmeyeceğini anlamıştı. Bundan ötürü, babasından öcünü alacağına yemin etmiş olmalıydı.

Şimdi aynı olay yineleniyordu. Ama gerçek

annesinin yerini ülküsel anne olan Almanya almıştı. İhanete uğrayan, aşağılanan Almanya'yı kurtarmaya gücü yetmemişti. Şunları yazdığında, ne derin bir çöküntü içinde olduğunu anlayabiliriz: "Şimdi biliyorum ki, her şey yitmiştir. Dayanılmaz sıkıntılarla geçen gecelerde, içimde bu işi yapanlara karşı duyduğum kin gitgide artıyordu."

Ama o gene de güçsüz ve yardıma muhtaçtır. Sakat ve gözü görmeyen biridir. Sorunlarıyla savaşıma girer: "Ulusumuz, zehir saçan bir zincirden nasıl kurtulacaktır?" Gitgide bu konuda daha çok düşündüğü belliydi. Gitgide her şeyin yitirildiğine inanıyordu. Güçsüzlüğünden ötürü, kendisini küçük görüyor, lanetliyor, kendisini adadığı davayı yitirenlere karşı kini daha da bileniyor olmalıydı: "Kasım suçlularını devirinceye kadar, ne huzur olurdu, ne de barış."

Kuşkusuz coşkuları çok aşırıydı ve sonraları davranışının en belirgin yanı olan öç alma duygularının yoğunlaşmasına neden oluyordu. Gene de Hitler'de o zamanlar gördüğümüz öz-yapı dönüşümünü etkilemeyen birçok öç yolları vardı.
Daha önce karşılaştığımız hastalardan öğrendiğimiz gibi, kişide gözlemlenen bu tür bütünsel bir dönüşüm, genellikle yalnızca aşırı bir yükümlülük altına girdiklerinde oluşmaktadır. Bu durum, hastanın o anki özyapısmı sürdürmesine olanak tanımaz. Doğaldır ki, bu süre içinde Hitler'in aklında olanları ve kendi durumunu nasıl değerlendirdiğini tam olarak bilemiyoruz. Gene de bu durumun normal bir insa-
-229-
nmkine göre pek şaşırtıcı düşünce ve düşlemler yarattığını biliyoruz. Nevrotiklerde mazoşist eğilimler ağır bastığında, bu tür düşlemler son derece saçma olmaktadır. Bu düşlemler ne türden olursa olsun, kişinin kendi güvenlik ve mutluluğu ile ilgilidir. Yalnız, bu derece aşırı saçma düşlemlerin, ya kişinin özyapısmdan vazgeçmesine ya da özyapısmı kökten değiştirmesine yol açması tehlikesi de vardır.
Gördüğü karabasanlar ipucu verebilir. Bunlar, anımsanacağı üzere, bedenine ve onuruna saldırılma korkusudur. Hitler bu karabasanlardan uyandığında kendisini boğuluyor sanırdı; zorlukla solur, soğuk terler dökerdi. Sanrıların etkisi yüzünden güçlükle kendisine gelebilir, gene de odada birinin olduğuna inanırdı. Bu koşullarda bunun, bilinçdışı bir cinsel isteğe karşı verilen bir savaşım olduğunu düşünebiliriz. Bu yorum onun, Almanya ile birlikte kendisine de saldmldığını sandığı inancını veriyor. Dahası, umarsız bir halde hastanede yatmaktayken kendisini bir eşcinselin saldırısına açık hissetmekteydi. Yıllarca Viyana'daki eşcinsellerin yatıp kalktığı bir handa kaldığını, daha sonra Hess ve Roehm gibi birtakım ünlü eşcinsellerle ilişki kurduğunu anımsadığımızda, bu saldırı korkusunun onurunu, onun benliğini yok sayma derecesinde yaraladığı kanısına varamıyoruz.
Bu dönemdeki düşüncelerinin ipuçlarını onun zekice hazırladığı propaganda konuşmalarında bulabiliriz. Konuşmalarında zehir ve zehirle eşanlamlı sözcüklere çok rastlanır: -230-
"Slogan üzerine slogan yağdı halkımız üzerine." "... Cephe bu zehir seline uğradı."
"... Dilinin etkisi bende, tinsel bir kezzap etkisi bıraktı. Bazen içimde çoğalan bu öfkeyle savaşıma girmek zorunda kalıyorum. Çünkü bu, değişik bir yalan suyuydu."
Bu imgeleme tipinin olasılıkla çifte anlamı vardır: Çocukken, cinsel birleşme sırasında, erkeğin kadına zehir şırınga ettiğini, onu içinden yıktığını ve ölümüne neden olduğunu düşünmüş olma olasılığı büyüktür. Bu, çocuklarda az görülür bir inanç değildir. Annesi uzun bir hastalıktan sonra göğüs kanserinden öldüğüne göre, bu düşünce onda öteki çocuklara oranla daha canlı ve daha sürekliydi. Zehirin, onun sapkınlığı ile de bir ilgisi vardı. Bunu bazı şeyleri yememek konusundaki titizliğinden biliyoruz. Bunlar politik yaşamının ilk yıllarında yer almamış, özyapı değişimiyle daha sonraları ortaya çıkmıştır. Bunları göz önüne aldığımızda, yenenlerin, yenilenlere nasıl davranacağı konusundaki düşlemlerinin, mazoşist ve sapkm eğilimlerini bir araya topladığını, onların kendisine saldıracağı ve pislik yemeye, çiş içmeye zorlayacağı biçiminde olacağını düşünebiliriz. (Bunun, Nazi toplama kamplarında bir işkence biçimi olduğu söylenir.) Bu düşüncenin, halk arasında kullanılan "Zafer kazananın dışkısını yemek" deyimiyle bir bütünlük sağladığı açıktır. İşte, güçsüzlüğü ve umarsızlığı, bu tür bir saldırıyı püskürtmekten aciz kılıyordu onu. Bu varsayım Nazi askerlerinin fatih rolü ile, yenilenlere
-231-
karşı nasıl davrandıklarını anımsadığımızda, doğruluk kazanır.
Özyapı Dönüşümü
Bu çeşitten bir düşüncenin, mazoşist biri için hoşa giden yanlan olabilirse de, bu aynı zamanda şiddetli suçluluk ve iğrenme duygularıyla birlikte bir dizi korkuyu da su yüzüne çıkarır. Düşünce sık aralıklarla ortaya çıkıyor ve bastırılmaya karşı direniyorsa, o zaman, bunun o kişiyi umutsuzluğa ve tek çözüm yolu olarak ölüme sürükleyebileceğini kolaylıkla tahmin edebiliriz. Hitler'deki ölüm korkusuna daha önce değinmiştik. Onu, önceki kişiliğinden uzaklaştıran,

olasılıkla bu seçenektir. Eylemlerinde olduğu kadar, söylevlerinde de açıkça görülen durum, bu ölüm korkusunu doğaüstü güçlere yüklemesidir. "Aldığım önlemlerle, dehşeti herkesin şaşıracağı ölçüde yaygınlaştıracağım. Önemli olan şey, dayanılmaz bir ölüm korkusunun ani şokudur." Mein Kampf'ta şunları söylüyor:
"Sonunda, yalnız kendisini koruma için duyulan baskı, başarıya erişecektir. 'İnsanlık' adı verilen bu baskının altında da aptallık, korkaklık ve düşlem-sel üstün zekâ, sıcak bir mart gününde güneş yüzü görmüş karlar gibi eriyip dağılacaktır."
Bu çeşit duygular, apaçık onun kendi ölüm olasılığı ile yüz yüze geldiğini, kendisini korumak için zekânın dayattıklarından olduğu kadar, kötü bir vicdandan da yakasını sıyırmasının gerekli olduğunu göstermektedir bize. Aşağıdaki alıntılar, vicdanına karşı davranışını ve
-232-
onu işlevsiz kılmanın zorunluluğunu dile getirmektedir:
"Irkın, kendi suçluluk vicdanının gölgesi altında yaşamayacağı an artık geldiğinde, yalnız o an işte, ayrım gözetmeksizin, işe yaramaz sürgünlerini, ayrık otlarını vahşice söküp atacak olan o içsel güce erişecektir."
"Vicdan bir Yahudi buluşudur. Sünnet gibi, o da bir lekedir insanoğlu için."
"Zekânın kısıtlamalarından, adına vicdan ve ahlak denen canavarın pisliklerinden ve aşağılamalarından kurtulmuş bir insanım ben."
Zekâ konusunda söyledikleri şunlardır:
"Zekâ kendi başına buyruk geliyor ve sonunda yaşamın zehiri oluyor."
"Zekâya ve vicdana güvenmememiz, yazgımızı içgüdülerimize bağlamamız gerekir."
Hitler, bu iki önemli insani öğeyi yadsıdığı için tutkularının, içgüdülerinin ve bilinçdışı isteklerinin tutsağı olmuştur. Bu güçler, çetin zamanlarda, içinden gelen bir sesin, onun Alman ulusunun kurtarıcısı olduğunu ve bu ulusu esenliğe ulaştıracağını söylediği bir sanrılar toplamı halinde su yüzüne çıkmıştır. Bu, onun için yeni bir yaşam anlayışıydı. Özellikle, kendisiyle ilgili olarak önüne yeni görünümler çıkarmıştı. Yalnız çocukluğundan beri edindiği Tanrısal koruma altındaki "Seçilmiş Biri" olduğuna ilişkin o belirsiz kanıya inanmakla kalmıyor, aynı zamanda neden Tanrısal bir misyon için "Kurtarılmış Biri" olduğuna inandığını da
-233-
açıklıyor. Bu açıklama, kişiliğinin yeni bir yapı içinde billurlaşmasına yardım etmişti. Bu konuda şöyle yazıyor:
"Istırap ve umutsuzluk içindeki o zararsız çocuklar birden ölüme meydan okuyan buz gibi soğuk düşüncelerin kahramanları oldular. Bu sıkıntılı anlar bir daha yaşanacaksa, genç kahramanın şu tüysüz çocuğun içinde gizlendiği düşünülmedi. Böyle bir ivmeye, dehayı harekete geçirmek için gerekseme vardır. Yazgının kişiyi yeryüzüne atan çekici, ansızın çeliğe biçim verir ve kabuk kırılarak çekirdek, dünyanın hayretten açılmış gözleri önüne seriliverir."
Bir başka yerde de şöyle yazar: "Bir kere ateş yakıldı. Bunun alevlerinden bir gün gelecek mutlaka Alman Siegfried'm* özgürlüğünü ve Alman ulusunun yaşamını yeniden kazanacak kılıç çıkacaktır." Şöyle sorulabilir şimdi: Hitler gibi bir adam bunu nasıl ciddiye alabilir? Yanıt pek basittir: Buna inanıyordu, çünkü inanmak istiyordu. Kendisini kurtarmak için, buna inanması gerekiyordu. Geçmişin tüm sıkıntılarını, şimdi geniş bir tasarımın bir kısmı olarak yorumluyordu. Yazgı buyurmuş, o da sınırın Avusturya yakasında doğmuştu; sonra gene aynı yazgı ona, "Sıkıntı Ana"yı üvey ana diye vermiş, pısırıklıktan kurtulması için Viya-na'da çeşitli güçlükleri başına sarmıştı. Onu cephede korumuştu. Belki de şimdiki durumunu ona yazgı buyurmuştu. Yiğitliğini kanıtlayabilmek için yenmek zorunda kaldığı güçlüklerdi bunlar. Almanya konusunda konuşurken kendisini anlatıyor gibidir:
* Bir Alman efsane kahramanı. (Ç.N.) -234-
"Bu savaş olmazsa eğer, Almanya da barışa kavuşamaz. Almanya çöküp yok olacaktır, tıpkı çürüyen bir leş gibi. Bu bizim yazgımız değildir ama. Tanrının bize gönderdiği bu talihsizliğin bir anlamı vardır: Bu, bizi görkemli bir geleceğe, güce iletecek bir kırbaçtır."
Bunun için, önce bu talihsizliği yenmek gerekir. Hitler'in "talihsizlik" dediği şey, yıllar önce annesiyle kendisini özdeşleştirmesiydi. Bunu, kişiliğinin temel

taşı yapmış, "insanlığı" için bunu sorumlu tutmuştu. Aynı zamanda bu, onu edilgin ve mazoşist bir uyuma sürüklemiş, umduğu güçlülük yerine, çöküntünün, aşağılanmanın, kendi kendisini yok etmenin kıyıcılığına sürüklemişti. Kendisini koruyamayacağı tehlikelerin içine atmıştı onu. Sonunda, eğer yaşayacaksa kendisini yalnızca bilinç ve zekâsından değil, "sahte bir insanlığın" tüm özelliklerinden de kurtarması gerekecekti. Öyle bir kişilik yapısı bulacaktı ki, onun içinde her şey Doğal Düzen'le uyumlu olacaktı. Bu dönüşümü gerçekleştirebildikten sonra kendisini saldırılardan korumuş olacaktı. Zayıflığını yenmek ve güçlü olabilmek için bu, yaşamının tek güdüsü oldu.
"Evrene hükmeden Ölümsüz İrade'ye uygun olarak en iyi ve en güçlünün zaferine yükselmek ve kötüyle güçsüzü boyunduruk altına almak isteğinin zorlamasını duymak..."
"Daha güçlü bir kuşak, güçsüzleri yok edecektir. Çünkü bu yaşama isteğinin en yüce biçimi ve insanlık adı verilen şey, kişinin gülünç zincirlerini yeni-
-235-
\
den fırlatıp atmasıdır. Öyle ki, onun yerini Do-ğa'mn insanlığı alabilsin. Bu güce yer açabilmek için güçsüzlük yok edilecektir."
Pasevvalk Hastanesi'nde umarsız yattığı sıradaki ruh haliyle ilgili varsayımımız doğruysa, korkularını bastırabilmek için, bazen kendisini tehdit eden güçlü erkeksi özelliklerle donanmış erkek düşmanlarına galebe çaldığını düşlediğini düşünebiliriz. Böylece düşmanlarını ele geçirebilecek, onların kendisine yapmak istediklerini kendisi onlara yapacaktır. Bu, kuşkusuz istediği bir şeydir. Ama bu oyun ona zevk vermekte ve bilinç dışında kendisini üstün erkekle özdeşleştirerek bu korkuları bastırabilmektedir. "Saldırganla özdeşleşme" diye bildiğimiz bu mekanizma, daha önce değindiğimiz birtakım sanrılar üretmektedir. Her türlü saldırıya açık, zayıf, güçsüz bir kişi değildir artık. Aksine herkesten daha güçlüdür. Onlardan korkacağı yerde, şimdi onları korkutmaktadır. "Saldırgan" imgesi, kuşkusuz, çocukluk gözüyle değerlendirdiği babasıydı. Hitler'in yarattığı imge, aşağılık duygularının, güvensizliğinin ve suçluluğun karşısına geçiyordu. Bunun sonucu olarak, imge tüm eski niteliklerini yadsıyor ve tersine çeviriyordu. Sevgi, acıma, duygudaşlık gibi tüm insani değerler zayıflık olarak kabul edilmiş ve dönüşüm sürecinde yok olmuşlardır:
"Tüm edilginlik, tüm eylemsizlik, yaşam için duygusuz ve düşman şeylerdir."
"Yahudi İsa'nın kadınsı bir acıma ahlakı öneren dini..."
-236-
"Acımasız olmayı göze almadıkça hiçbir şeyi yapmak için harekete geçemezsiniz."
Bunların yerine Hitler'in sapıtmış aklında en üstün erkeksi düşünceler oluşuyor:
"Bir ulus özgür olacaksa gurura, güçlü olma ve savunma iradesine, nefrete, nefrete, her şeyden önce nefrete gerekseme duyar."
"Gaddarlık saygı duyulacak bir şeydir. Gaddarlık ve güç. Sokaktaki adam, gaddarlıkla acımasızlıktan başka hiçbir şeye saygı duymaz."
"Biz ulusal gücün, ulusal gaddarlığın ve ulusal azmin diktatörlüğünü savunmak ve destekçisi olmak istiyoruz."
Hitler'in Yahudi Düşmanlığının Önemi
"Saldırganla özdeşleşme" mekanizması işler haldeyken, yeni kişiliğin gitgide üstesinden geldiği eski kişilikte bilinçli bir savaşım görülmez. Özdeşleşme, bilinçlilik alanının dışında gerçekleşir. Kişi birden kendisini yeni bir insan olarak algılar. Bir birleştirim ve benzeşim süreci değildir bu. Önceki kişilik kendiliğinden bastırılmış ve bu kişiliğin birtakım özellikleri, yeni kişiliğin karşı olduğu bazı dış nesne ve olaylara yansıtılmıştır. Hitler'de tüm istenmeyen duygular, Yahudilere çevrilmiştir. Yahudiler dünyadaki kötülüklerden ve tüm güçlüklerden sorumludur, ona göre. Şimdi eski kadmsılığı ona tüm kişisel açmazlarının nedeni olarak görünmektedir. Bu yansıtımı gerçekleştirmek, onun için pek kolay olmuştu; çünkü Viyana'dayken Yahudiler onun için cinselli--237-
ğin, hastalığın ve sapkınlığın simgesiydiler. Şimdi daha başka istenmeyen duyguların yükü altında kalmıştı ve bu nedenle, önceki benliğinden ne denli tiksiniyor, onu küçük görüyorsa, Yahudileri de o denli küçük görüyor, onlardan tiksiniyordu. Açıkça görüldüğü gibi, Hitler tek başına kaldıkça, yansıtımını ne us-sallaştırabiliyor, ne de Yahudilerle savaşıma girişebiliyordu. Bunun için çok kişiye gereksemesi vardı. Bunu savaştan yeni çıkmış Almanya'da bulabildi.

Savaşın bitiminde, Almanya'ya dönüşünden önceki ruh halindeydi. Üstelik güçsüz, her türlü tehlike ve aşağılanmaya karşı korunmasız bir halindeydi. "Savaşı kazananların pisliklerini yemeye" hazır olmak zorundaydı. Enflasyon dönemi süresince Almanya karışık, umarsız ve yardımsızdı. İşte bu özellikleriyle Almanya, Hitler'in önceki kişiliğinin ve benliğinin en iyi simgesi olmuştur. Hitler, kişisel sorunlarını yeniden ulusal ve ırksal bir düzleme yöneltti. Orada bu sorunlarla daha açık olarak uğraşabilecekti. Tanrı ona kendisini kısacık bir sürede dönüşüme uğratacak kıvılcımı "ihsan" etmişti. Şimdi onun misyonu, Alman halkını kendi inançlarıyla ve yeni düzenle dönüştürmekti. Almanya'da Yahudiler, onun kendi yaşamındaki kadınsı, sapkın ve mazoşist eğilimleri taşıyorlardı. Hitler, artık bu sorunu çözümlemişti; bir siyaset adamıydı çünkü. Birçok yazar Hitler'deki antise-mitik düşüncelerin propagandaya yönelik tutumuyla güdümlendiğini söylemiştir. Antise-mitizm, propaganda alanında çok güçlü bir silahtı kuşkusuz. Hitler de bunun farkındaydı.
-238-
Üstelik yeri geldikçe birçok kez Yahudilerin Almanya'yı zengin kılacağını belirtmişti.
Danıştığımız, Hitler'i iyi tanıyan tüm kişiler, bunun sahtecilik olduğunu, temelde Yahudilere karşı derin bir nefret duygusuyla dolu olduğunu söylediler. Bu, bizim varsayımımızla tam bir uyum sağlamaktadır. Amaçlarına uygun olduğu zamanlarda, antisemitizmi propaganda aracı olarak kullandığını yadsımıyoruz. Ne var ki, bu yapay güdümün ardında bilinçsiz ve derin bir duygunun yattığına inanıyoruz. Hitler, büyük ve güçlü olabilmek amacıyla, önceki benliğini yıkar yıkmaz, Almanya'da şanlı bir gelenek için Yahudileri yok edecekti. Bunlar, aziz bedeni ölüme sürükleyen zehirdi:
"Geçmişin o büyük kültürleri, yaratıcı ırkın zehirlenmesiyle yok olup gitmişlerdir."
"... Yalnız kan saflığının yitimi, içsel huzuru öldürebilir. Sonsuza kadar alçaltır insanı. Beden ve akıl bunun sonuçlarından kurtulamaz."
Bu alıntılardaki simgelerin anlamı açıktır. Bilinçsiz olarak anlamıştır ki, kendisini Yahudilerin simgelediği kadmsılık ve sapkınlık zehirlenmelerinden kurtarabildiğinde kişisel ölümsüzlüğe kavuşabilecektir.
Yahudilere karşı davranış ve düşüncelerinde, saldırganla özdeşleşme mekanizmasının işlediğini görüyoruz. Düşlemlerinde zafer kazananların kendisine yapmalarından korktuğu şeyleri, gerçekte o, Yahudilere uygulamaktadır. Bundan da sonsuz doyumlar çıkarmaktadır. Bir kez, bu uygulama ona, dünyanm gözlerine kendisinde var olduğunu sandığı acımasız bir gad--239-
Ijjj
darlığı sergilemekte; ikinci olarak, olmak istediği zalim, gaddar biri olduğunu gösterebilmekte; üçüncüsü Yahudileri ortadan kaldırarak Almanya'yı ve kendisini kurtulmuş hissetmekte; dördüncüsü, başkalarının acı çekmesinden zevk alabilmekte; beşincisi, Yahudileri kurban görerek dünyaya karşı nefret ve öfkesini dışa vurabilmekte ve altıncı olarak da bundan propaganda amacıyla yararlanabilmektedir.
Siyaset Adamlığının İlk Günleri
Bu yeni görüşlerle donanmış olan Hitler, siyaset alanına geçip Almanya'yı kurtarma, ona görkemli bir gelecek sağlama yollarını arıyordu. Şiddetli iç çatışmalara sahne olan savaş sonrası Almanya'sında bu pek kolay değildi. Hitler, bir süre yedek orduda kaldı. Bu süre içinde ilk siyasal etkinliğine girişti. Görevi, arkadaşlarını bir araya getirip, onları siyasal tartışmalara sürüklemekti. Düşüncelerinde komünist çeşnisi olanları, subaylarına gammazlıyordu. Sonra sanıklar mahkemeye çıkarıldıklarında görevi, onları darağacma gönderecek yolda tanıklık etmekti. Bu, yeni özyapısı için ciddi bir sınavdı ama bunu utanmadan, sakınmadan yapıyordu. Böyle bir rolü oynamak ona çok büyük doyumlar sağlıyor olmalıydı. Derken söylevcilikte büyük yeteneği olduğu anlaşıldı, çok geçmeden öğreticilik görevine yükseltilerek ödüllendirilmiş oldu. Bu yeni Hitler, cenin halindeki Füh-rer'i geliştirmeye başlıyordu.
"Saldırganla özdeşleşme" eninde sonunda sağlam olmayan bir uyum yoludur. Bunu kullanan kişi, hep birtakım belli belirsiz duygular
-240-

içindedir. Kökenini bilmese de, olması gereken şeylerin olmadığını duyumsar. Gene de bu yeni rolü ona güvenlik sağlamaz, sıkıntıdan kurtulabilmek için kendisini kanıtlaması gerektiğine inanır. Kanıtlamak istediği kişilik de, onun için doyurucu değildir. Her gaddarlığı daha büyük bir gaddarlığın, her şiddeti daha aşırı bir şiddetin, her vahşiliği daha yoğun bir vahşiliğin, her elde edilen gücü daha büyük bir gücün elde edilmesinin izlemesi gerekir. Bu başarı elde edilmedikçe, birey kendisini güvensizlik içinde duyacak ve çevresindeki olanaksızlıklardan dolayı, ortaya çıkan ikinci özyapısından kuşkular duymaya başlayacaktır.

Bu, Hitler'in siyasal yaşama atıldıktan bu yana gösterdiği davranışları anlamakta anahtar görevi görmektedir. Bunun önemi ruhbilimle uğraşmayanların bile gözünden kaçmamıştır. Örneğin François Ponchet, adı geçen Sarı Ki-tep'ında şunları yazıyor:

"Başbakan tüm bu hayal kırıklıklarına karşı, sabırsız bir kızgınlıkla köpürüyor. Ona gerekli olan ılımlılıktan uzaklaşıyor; bu engeller kızdırıyor onu. Geçen kasım ayındaki antisemitizm zulümlerinin ne denli hatalı olduğunun farkında. Ama o, diktatör yapısının bir parçası olan zıtlıkla, kiliseye ve Katolikliğe karşı amansız bir savaşımın hazırlıklarım yaptığını söylüyor. Belki de bu yolla, yeni bir saldırı ile eski saldırının anısını yok edeceğini düşünüyor..."1

Bu mekanizma kendi kendisini beslemektedir ve varlığını sürdürebilmek için bunu yapmak zorundadır. Çünkü kendisini destekleye-

1 François Ponchet, Yellozu Book, s. 49.

cek hiçbir gerçek temel yok; kişi kendi kendisine güvenlik ve cesaret veremez. Bunun sonucu olarak, Hitler de artık gecikmeye katlanamazdı. Çılgın yaşamına balıklama dalması gerekirdi.

Hitler'in politik yaşamı, bu eğilimleri belirli bir düzeyde açığa koymaktadır. Partiyi oluşturan kadrolarla pek az sıkı fıkı olmuş ve denetlemede işi gevşek bırakmıştır. Böylece parti üyesi sayısı birden şişmiş; ürkü, tutulmayan sözler, gizli anlaşmalar, ihanetler birbiri peşi sıra sökün etmiştir. Bunların her biri ona yeni kazançlar, yeni güçler sağlamıştır. Ama adımlar pek yavaş atılmakta, bu da onu hoşnut etmemektedir. 1923'te bir hükümet darbesini gerçekleştirebilecek denli güçlü olduğuna inanmıştır. Darbe girişimi başarısızlığa uğramış ve Hitler'in davranışı çeşitli eleştirilere konu olmuştur. Olup bitenlerle ilgili sayısız çeşitleme vardır. Kimilerine göre askerler ateşe başladığında Hitler yere yuvarlanmış, yoldan sürüne sürüne oradan uzaklaşmıştır. Kimilerine göre de sendeleyip düşmüş; daha başkalarına göre öldürülen muhafızı tarafından yere yıkılmıştır. Nazilere göre ise, sokakta koşarken yere düşmüştür. Koşmasının nedeni, yere düşen bir çocuğu kaldırmaktır. Yıllar sonra olayın yıldönümünde öyküye bir de çocuk sokmuşlardır.

Ruhbilimsel açıdan bakılırsa, bu olaydan çok korkup yere yuvarlandığı ve sürünerek gözden kaybolduğu açıktır. Durumunun oldukça güçlenmesine ve yeni kişiliğine bağlı olmasına kanşılık, o günlerde bağlı olduğu otoriteye karşı fiziksel bir çarpışmaya girecek du-

rumda değildir. Dahası, kaçışından sonraki tepkileri, bu yeni rolünün geçici olarak başarısızlığa uğradığını gösterecektir. Şiddetli bir ruhsal çöküntü geçirmiş, intihar girişimi engellenmişti. Landsberg tutukevinde açlık grevine kalkışmış ve üç hafta boyunca yemek yememişti. Bu, başarısızlığına verdiği bir yanıttı. Belki de hastanedeki düşlemlerinin anısı yeniden yakasına yapışmıştı. Yalnız, gardiyanların ilgisini gördüğünde açlık grevinden vazgeçmişti. Landsberg'de geçirdiği günler boyunca pek sessizdi. Luedecke şöyle diyor:

"Landsberg, onun için iyi bir yerdi. Eskiden onu hiç de sevimli göstermeyen o sinirliliği uçup gitmişti."1 O günlerde Mein Kampfı yazdı. Darbe girişiminin başarısızlığı, yeniden bir döküm yapmasını, yeni özya-pısını daha sağlam güçlendirmesini sağlamıştı. Artık bir darbe girişiminde bulunmayacak, iktidarı yasal yollardan eline geçirecekti. Başka bir deyişle; devletle açık bir çatışmaya girişmeyecekti bir daha.

İktidara Gelişi

İktidara gelişinin ve daha sonraki davranışlarının izlenmesi bizim için pek gerekli değildir. Bu kitap boyunca incelediğimiz aynı genel örneğin bir devamıdır bu. Her başarılı adım, kendi kendisinin, inandığı kişi olduğu

bilincini pekiştirmiş, ama kendisine gerçek bir güvenlik duygusunu aşılayamamıştı.
Buna ulaşmak için daha sağlam bir adım atması ve kendi kendisini aldatmadığı konusunda
1 Kurt Georg W. Luedecke, I Kneıo Hitler (New York: Scib-ner's, 1937), s. 106.

bir kanıt bulması gerekirdi. Korku, şiddet ve acımasızlık her adımda çoğalıyor, her geçerli erdem, zayıflığın simgesi olan erdemsizliğe dönüşüyordu. Almanya'nın tartışmasız lideri oluşundan sonra bile huzura kavuşamadı. Güvensizlik duygusunu komşu devletler üzerine yansıtıyor, sonra onların kendisine boyun eğmelerini istiyordu. Almanya'dan daha güçlü bir ulus ya da uluslar topluluğu var olduğu sürece, aradığı barış ve güvenliği bulamayacaktı. Bu, kuşkusuz, savaşa neden olacak bir yoldu. Çünkü ancak bu yolla tehditten kurtulacak, artık korkacak bir şey kalmadığını kendisine kanıtlamış olacaktı. Aynı zamanda bu savaş, son derece korkunç ve şiddetli olacaktı. Ancak böylece, seçtiği yolda güçsüz olmadığını kanıtlayabilecekti.
Öfkeleri
Yerimizin farklı ruhbilim akımlarını uygulayarak bir çözüme izin vermemesine karşılık, Hitler'in günlük davranışlarını birer birer araştırdık. Bunlardan birkaçını da kurgulayarak, varsayımlarımıza kanıt olmak üzere çalışmamıza aldık. Bu davranışların en ünlülerinden biri, onun öfkeleridir. Birçok yazar, bu huysuz ruh yapısını, küçük engellemelerini, tepkilerini ve yoksunluklarını söz konusu etmiştir. Bu, onun yaradılışının yüzeydeki görünümüdür; şimdi onu dikkatlice inceleyince, onun gerçek bir engelleme ve yoksunlukla karşılaştığında, örneğin başkanlık seçiminde başarısızlığa uğradığında ya da şansölyeliği reddedildiğinde, davranışının, sanılanın tam tersine olduğunu görüyoruz. Soğukkanlı ve sakindir. Düşkırıklığma

uğramıştır ama öfkelenmemiştir. Bozulmuş çocukluk davranışının gerektirdiği tepkiyi göstereceği yerde, böyle durumlarda hemen yeni bir saldırı için tasarılar hazırlamaya başlar. Yaşam öyküsünü yazan Heiden, onun özyapısmı aşağıdaki cümlelerle özetler:
"Yenilgiden sonra başkaları umutsuz olarak evine döner, kendilerini içinde bulundukları konuma hiç de yararı olmayan felsefi yansıtmalarla avuturlar. Hitler'se, asık yüzle meydan okuyarak, bir ikinci, bir üçüncü saldırıyı dener. Başkaları bir başarının ardından, bu başarıyı belki çabuk bitebilir diye şanslarının bir kanıtı olarak kabul etmeye yüreklene-mezken, Hitler direnerek, her atılımıyla Yazgının üzerinde daha çok egemenlik kurmuştur."1
Bu, hiç de bilinçsizce bir öfkeye kapılabilen bir adamın betimi değildir. Bununla birlikte, onun en küçük bir kışkırtma karşısında büyük bir öfkeye kapılıp saldırıya geçtiğini biliyoruz. Bu patlamaların nedenlerini araştırırsak, kesin olarak temelde, alınmasına neden olan en küçük bir davranışı, kendisini üstün adam kişiliğine bir meydan okuma olarak düşündüğünü görürüz. Bu "meydan okuma" kendisine karşı bir muhalefet, bir eleştiri, hatta gerçekle ya da onun yaptıklarıyla ilgili küçük bir kuşku olabilir. Ona karşı küçümser bir tavır alma ya da muhalefet de, meydan okuma sayılır Hitler tarafından. Dahası, küçük bir şakalaşma, yalancıktan bir karşı çıkma, onun ilkel özyapısmı ortaya çıkarmaya yeter. Françoi-
1 Konrad Heiden, Adolf Hitler (Zürih: Europa Verlag, 1936), s. 106.

se Ponchet onun tepkilerini araştırmış ve anlatmıştır. Şöyle yazıyor Ponchet:
"Çevresindekilerin ilk açıklayabileceği şey, onun yenilmezliğine ve yıkılmazhğına inancıdır. Bu, Hit-ler'in neden eleştirilmeye ve kendisine karşı çıkılmasına dayanamadığını gösterir. Kendisine karşı çıkmak, onun gözünde lese-majeste (yurda ihanet) suçlu ile eşdeğerdir. Tasarılarına karşı bir muhalefet,,, kutsallığa yapılmış bir tecavüz gibi, ani ve kesin bir yanıtlama ile gücünü göstermek için bir fırsattır."*
Bu tepkisi, amaçlarını gerçekleştirir; dinleyiciler onun düşüncelerine boyun eğerek sinerler. Onları, sindirdiği çabuklukta da canlandırabilir. Bu ne sarsılmaz bir kavrayış ve uyanıklık isteyen bir güvensizliktir!

Egemenlik Korkusu

Aynı güvensizliği, yeni kişilerle, özellikle hangi bakımdan olursa olsun, kendisini yanlarında küçük gördüğü kişilerle tanıştığında gösterdiğini biliyoruz. Çalışmamızın baş taraflarında birkaç kez, gözlerinin cinsel bir işlevi olan gücü yaydığına değinmiştik. İlk kez tanıştığı kişilerin yanında, gözlerini onların gözlerine diker. Sanki delip geçmek ister gibidir. Böyle anlarda bile gözlerinde "hipnotize edici" diye nitelenen özel bir pırıltı vardır. Güvenli olmak için gözlerini bu biçimde kullanarak gücünü karşısındakiler üzerinde dener. Karışısındaki kadın ya da erkek, gözlerini Hitler'inkilere dikerse, bu kez Hitler gözlerini kaçırır ve konuşma bitene kadar tavana bakar. Kendi gücü ile

1 François Ponchet, Yellozu Book, s. 49. -246-

başkalarmınkini yarıştırıyor gibidir. Karşısındaki üzerinde bir egemenlik kurmayı başardı mı, artık bu başarıyı sürdürmek için çabalar durur. Eğer karşısındaki, bakışlarına yenilmeyi reddederse, Hitler bu kişi üzerinde egemenlik kurmaktan vazgeçer. Bunun gibi dürüst bir tartışmada zekâları yarıştırmakta da başarısız olur: Görüşünü enine boyuna açıklar ama hiçbir zaman bu görüşü mantıksal bir temele oturtmaya çalışmaz. Strasser şöyle diyor: "Mantıktan korkar o. Bir kadm gibi, sizin söz ettiğinizle uzaktan yakından ilgisi olmayan bir kanıtı suratınıza haykırarak, tartışmanın doğal sonucuna ulaşmasından kaçınır." Bu konuda, kendi imgesini bozabilecek herhangi bir olası yenilgiden kaçınmak için, içine kapandığı sonucuna varmamalıyız. Gerçekte o, şu ya da bu konuda kendisine karşı çıkılmasıyla yüz yüze gelmekten korkmaktadır. Dinleyicilerinin üzerine yürüyebilmesine karşılık, muhalefet sezdiği birkaç kişilik bir toplulukta konuşamaz. Lu-dendorff ve Strasser'le, Bavyeralı sanayicilerle yaptığı toplantıları, başkalarının kendisi üzerinde etkinlik kurduklarından ya da olası bir gücü gösterememe durumunu göze alamadığından terk edip çıkmıştır. Bir işi ertelemesini, onun tembelliğine veremeyiz; o, sorunlarla karşı karşıya kalmaktan korkar. Sonuç olarak yalnızca tehlikeli bir durum yarattığı ya da sonunda bir bela ile karşılaştığı belli olduğunda, "içsel ses"i hangi yolu seçmesi gerektiğini söyleyince, harekete geçip sorundan yapabildiğince çabuk kurtulur. Tüm düşünce dizgesini bilinçaltı düzenler. Böylelikle sorunları çözmekte

-247-

'¦ !

yeteneğini kullanır. Ruhbilimsel deneyimler, bireyin sık sık bilinç düzeyinde çözmesinin olanaksız olduğunu, sorunları bilinçaltında çözdüğünü göstermiştir. Hitler'in davranış örneklerinde, onun davranışlarını güdüleyen etkenlerden birinin de, olası bir yenilgi düşüncesi olduğunu görüyoruz.

Anıtlar

Dev binalar, stadyumlar, köprüler, yollar vb. inşa etme tutkusunu, yalnızca özgüven eksikliğini giderme çabası olarak yorumlayabiliriz. Büyüklüğün bu elle tutulur kanıtları, yalnız başkalarını değil, kendisini de etkilemek üzere tasarlanmalıdır. Dünyanın en yüce insanı olduğuna göre, her şeyin en yücesini, en büyüğünü inşa etmelidir. Diktiği yapıların çoğu, onun gözünde çağdaş mimarlık yapıtlarıdır. Onun görüşüne göre, bunlar basit ölümlülerle eşdeğerlidir. Daha sonra yapılacak, dayanıklı, ölümsüz binalar tasarlar. Yapılacak olanlar bunlardan daha büyük, daha yüksek olmalıdır. En azından bin yıl yıkılmayacak biçimde tasarlanmalıdır. Başka bir deyişle; yeni bir yaşam biçimi içinde, Alman halkını bin yıl yönetmeyi düşünen Hitler'e layık anıtlar olmalıdır bunlar. Kendi tasarladığı bütün binalarda dev sütunlar kullandığını belirtmek de ilgi çekici olacaktır. Hemen bütün binalar bu sütunlarla çevrelenmiştir. Düşünülecek her yere bunlardan yerleştirilmiştir. Genel olarak bu tür sütunlar fallik* bir simge olarak kabul edildiğinden, sütunların bu büyük ölçüsünü ve bunca sık kulla-* Dikilmiş erkeklik organı gibi. (Ç.N.) -248-

nılmalan, hiç değilse simgesel bakımdan, yalnız erkek cinselliğinden değil, güçlü görünüşleri açısından da dünyayı baskı altına alma girişimi olarak yorumlayabiliriz. Onun görkeme ve gösterişe düşkünlüğü buna benzer bir amaca hizmet edebilir.

Hitabet Yeteneği

Hitler konusunda hiçbir inceleme, onun konuşma yeteneğini belirtmeden tamamlanmış sayılmaz. Düşlerini az çok gerçekleştirme yolunda ve başarısında kitleleri etkileyen tek etken bu değil kuşkusuz. Çekiciliğinin gücünü anlamak için, ona göre kitlelerin kadın özyapı-smda olduğunu belirtmek gerekir. Hanfstaen-gel'e ve bilgi veren başka kişilere göre, sık sık, "Yığınlar kadına benzer," der. Mein Kampf ta şöyle yazıyor: "Çok büyük bir çoğunlukla yığınlar, davranış ve yaradılış bakımından o denli kadınsıdır ki, etkinliklerini ve düşüncelerini sağlıklı düşünceden çok, duygusallık ve duyarlık yönetir." Başka bir deyişle, bu düşüncenin bilinçsiz çerçevesi içinde büyük dinleyici yığınlarına hitap ettiğinde esas olarak bir kadınla konuşur gibidir.

Buna karşılık güvensizlikleri yine de sürer. Toplantılarda ilk konuşan o değildir. Dinleyicileri konuşmasına ısındırmak için, kendisinden önce birinin konuşmasını ister. Hatta konuşmak üzere ayağa kalktığında sinirli ve sarsaktır. Çoğunlukla söze nasıl başlayacağını kestiremez. Dinleyicileri duygulandırmaya çalışır. Başarırsa, sözünü dikkatli bir biçimde sürdürür. Sesinin tonu çok olağandır. Elindeki malzeme-

yi nesnel olarak kullanır. Konuşma ilerledikçe sesi yükselir, tempo hızlanır. Dinleyiciden gelen tepki iyi ise, sesini daha da çok yükseltir. Konuşma temposunu daha da hızlandırır. Bu aşamada konuşmasındaki nesnellik ortadan kalkar; kişiliğine tutku egemen olur. Önce konuşmacı kürsüsünden saygısızlık sayılacak tek bir sözcük bile söyleyemeyen o ağız, o andan sonra gerçek bir lanet, iftira, kara çalma ve kin ırmağını boşaltır dinleyicinin üzerine.

Hanfsta-engel, Hitler'in konuşmasının gelişim aşamaları ile bir Wagner temasının gelişim aşamaları arasında benzerlik bulur. Bu benzerlik, Hitler'in Wagner müziğini çok sevmesinden ve ondan esinlenmesinden doğar.

Bu pislik ırmağı, kendisiyle birlikte dinleyiciler de çılgmlaşmcaya kadar sürer. Konuşmasını bitirdiğinde, tükenmiş gibidir. Ağır ağır ve düzensiz soluk almaktadır. Terden sırılsıklamdır. Birçok yazar, konuşmalarının, cinsel zevkin aşamalarına benzediğini belirtmiş, konuşmadaki doruk noktasını bir orgazm olarak yorula-mıştır. Heyst şöyle yazıyor:

"Konuşmalarında, sevişme dilinden alınmış sözcüklerle konuşan tutkunun baskı altındaki sesini duyarız. Bir nefreti ve erotizmi, bir şiddet ve zalimlik kasıncını dile getirir. Bütün ses tonu, içgüdüsünden kaynaklanır. Bu içgüdü, bize, çok uzun zaman önce bastırılmış karanlık tepileri düşündürür."1

Ve Hitler'in kendisi de şöyle diyor: "Tutku, toplumun seçtiği insana, tıpkı bir çekicin darbe-

1 Axel Heyst, After Hitler (Londra: Minevra Publishing Co, 1940), s. 79-80.

leri gibi, toplumun kapılarını açar." Kuşkusuz o, "saldırganla özdeşleşen adam" rolünden çıkıp, "üstün adam" rolüne girdikten sonra söylüyor bunları kendi kendisine. Özel bir dikkatle düşmanlar yaratır: Yahudiler, Bolşevikler, kapitalistler, Almanya'yı acımasızca yok etmeye çalışan demokrasiler (Bunların hepsi Yahudi dünya görüşünün ortaya çıkardığı şeylerdir ve birine yapılacak saldırı, Yahudilere yapılıyor demektir)... Bu koşullar altında Hitler, saf ve kültürsüz dinleyiciye Almanya'nın kurtarıcısı olarak görünür. Yalnız bu, madalyonun bir yüzüdür. Öteki yüzde biz, onun sapkın doğasının cinsel saldırısını buluruz. Bu, konuşmalarında da anlatımını bulur; ancak özyapısal dönüştürme yoluyla, her şeyi tam tersi olarak görür. Pislik ırmağını "dişil" dinleyicilerin üzerine boca etmesi, kadınların kendi üzerine pislemesinde doyum bulan mazoşist sapkınlığından dolayıdır gerçekte.

Hatta fiziksel organları bile sapkındır. Ağız olağan koşullarda yeme işlevi görürken, şimdi pislik fışkırtan bir organ durumuna dönüşmüştür. Hitler'in konuşmaları, haklı olarak, "ağız-sal ishal" olarak nitelendirilmiştir. Rauschin-gin'in nitelemesidir bu. Konuşmalarındaki cinsel öğeler, birçok dinleyiciye ilginç gelebilmektedir.

Çekiciliği

Bu özelliği eklememizin nedeni, konuşmalarındaki içerikle ilgili olmasındandır. Strasser, ustaca bir biçimle şöyle özetliyor onun çekiciliğini:

"Hitler insan yüreğinin titreşimlerini, bir titre-şim-ölçerin duyarlığı ile yanıtlar. Bütün bir ulusun kişisel başkaldırısını, acılarını, bağışlanmaz içgüdülerini, çok gizli özlemlerini yüksek sesle açıklayan bir kişi olmasını sağlayacak hiçbir bilinçli armağan, ona bağışlanmamıştır."
Şimdi, bunu nasıl becerebildiğini anlayacak durumdayız. Dinleyicilerini temelde "dişil" öz- -¦ yapılı olarak alırsak, Hitler'in çekiciliğinin, onların bastırılmış duygularına yöneldiğini varsayabiliriz. Alman erkeklerinin çoğunluğu, güçlü bir dişil mazoşist yapıya sahiptir; genellikle daha çok "eril" özyapı özellikleriyle örtülmüş olan bu özyapı, kısmen kutsallık, disiplin, boyun eğen davranışlar gibi özellikler gösterir. Bununla birlikte bu durum onları rahatsız eder gibi görünür; onlar, aşırı yiğitliğe, kavgacılığa ve azme yönelerek bu rahatsızlıklarını gidermeye çalışırlar. Almanlar çoğunlukla kişiliklerinin bu gizli bölümüyle ilgili hiçbir şeyin farkında değildir. Bu konudaki en küçük bir anıştırmayı dahi öfkeyle reddederler. Hitler, içindeki kişiliğin bütün ilkgençlik yaşamına egemen olan ve bilincinde olduğu bu yanını, herkesten çok iyi bilmek durumundadır. Ayrıca bu duygular onda, ortalama bir yurttaştan çok daha geniş bir boyuta ulaşmıştır. O bunların işlevini herkesten iyi gözlemleyebilecek bir konumdadır. Bu açıdan dinleyicilerine seslenirken, gizli eğilimlerini uyandırmak için, kendi yaşamının ilk yıllarında yer alan özlemlere, tutkulara, umutlara yönelmesi yetecektir. O da bunu büyük bir yetkinlikle yapar. Dinleyicilerinde, ken-

di ilkgençlik yıllarındaki deneyimlerini, davranış ve tutkularını uyandırmayı bu yöntemle başarır. Yararlı bulduğu bu yöntemle, bu duygu ve düşünceleri yönlendirmeyi başarır. Böylece onları, ödülü zalimlik, acımasızlık, egemenlik ve kararlılık olan kendi yeni dünya görüşüne kazanır. Bu dünya görüşünü, kurulmuş bütün insanlık değerlerinin üzerine çatkılar. Bu hedeften şaşmaksızm, sizi "ne" değilseniz "o" yapar, "ne" iseniz "o"nu yıkar. Alman ordularının davranışı bu karşıtlığın ünlü bildirgesi olmuştur. Ruhbilimcilere göre, ordunun ele geçirilen ülke halklarına karşı davranışlarında ifadesini bulan zalimliğin, hem olmadıkları olan kendilerini kanıtlama güdüsünden, hem de kendilerini kurbanlarıyla özdeşleştirmekten doğan mazoşist doyumun yerine şiddetin konulmasından kaynaklandığı açıktır. Bunun ışığı altında, Alman taburları konusunda insan ancak, Rausc-hning'in Hitler hakkında söylediklerini söyleyebilir:
"... Hitler'in zalimliği ve şiddeti vurgulamasının ardında, yapay ve zorlanmış insanlığın yerle bir edilmesi yatar; doğal zorlamanın içerdiği her şey demek olan zalim bir zekânın ahlaksızlığı değil."
İşte Hitler'in tüm yeteneği, Alman halkının bilinçli olmayan eğilimleriyle istediği gibi oynamasında, onların enerjilerini eyleme geçirmek için güçlendirdikleri bir sözcü gibi görünmesinde, onları kendi kişisel çatışmaları için bulduğuna inandığı çözümle özdeş bir yöne ka-nalize ermeyi bilmesinde yatar. Sonuç, Alman halkının düşüncesi, duygusu ve eylemiyle aşırı

bir özdeşleşme olmuştur. Sanki Hitler, Alman bireyinin bütün önemli işlevlerini felce uğratmış ve kendisine göre bir role uyarlamıştır onları. Kendisini destekleyenlerin kişilikleriyle onların bir parçasıymış gibi birleşmiş, akılları üzerinde egemenlik kurabilmiştir. Bu olgunun kökleri, kişi olarak Hitler'le Alman halkı arasındaki özel ilişkilerin derinliklerinde yatar. Esas olarak, anlıksal, mantıksal ve ussal denetimin ötesinde yer alır. Hitler için çarpışmış olan bu halkın bireyleri, şimdi bilinçsiz olarak kendi ruhsal doğruları için çarpışıyorlar.
Bütün bunlar hem savaştaki, hem de barıştaki Alman halkının büyük bir bölümünün karanlıkta kalmış ruhsal yapısını ilginç biçimde aydınlatıyor. Alman kültüründeki temel değişimlerden kuşkulanmak zorunda kalan kimseler de, önce bu halkın uluslar ailesinde yapıcı bir rol oynamaya hazır olduğu sonucuna varıyor. Sorunun bu yanları üzerine düşünce ileri sürmek, size sunduğumuz bu incelemenin sınırları ötesindedir.
ALTINCI BÖLÜM

HİTLER'İN GELECEKTE KARŞILAŞACAĞI OLASI DURUMLAR

Savaşın şöyle ya da böyle sürmesine göre onun gelecekte karşılaşacağı olası durumları kısaca özetlemek de yararlı olacak; çünkü şu ya da bu durumun bizim için olduğu kadar Alman halkı için de büyük önem taşıdığı açıktır:
1. Hitler, doğal ölümle ölebilir: Onun, bir mide hastalığı dışında sağlığının yerinde olduğunu bildiğimizden bu uzak bir olasılıktır. Bu mide rahatsızlığının ruhsal nedenlerle ortaya çıkmış olma olasılığı da büyüktür. Hitler, doğal bir nedenle ölürse, bu hastalığın niteliği, onun Alman halkı üzerindeki etkinliğini de azaltabilecektir. Boğmaca, kabakulak gibi gülünç bir hastalıktan ölürse, bu onun doğaüstü bir kökenden geldiği efsanesinin yıkılmasına yardımcı olacaktır.
2. Hitler, tarafsız bir ülkeye sığınabilir: Kendisinin ölümsüz olduğu konusundaki inancından dolayı, bu olasılık yok denecek kadar küçüktür. Efsanesinin yıkılmasında; zor bir durumda önderin kaçması kadar hiçbir şey etkili olamaz. Hitler de bunu bilir ve sık sık son savaş yaklaştığı sırada Hollanda'ya kaçan Kay-zer'i lanetlemekten geri durmaz. Kuşkusuz daha önce yaptığı gibi, içinde büyük bir kaçma is-

teği duyacak, ancak bunu kendi istemiyle engelleyecektir.
3. Hitler, bir çarpışmada ölebilir: Bu güçlü bir olasılıktır. Savaşı kazanamayacağına inandığı an, gözü kara ve korkusuz bir önder gibi ordularının başına geçerek savaşa girişebilir. Bu olasılık bizim açımızdan pek istenir bir şey değildir. Çünkü ordularının başında yiğitçe ölürse, yandaşlarının ölüme meydan okuyan bir kararlılık kazanmaları bakımından etkili olabilir. Hitler'in daha önce yazdıkları gerçekleşebilir bu durumda:
"Biz yenilmeyeceğiz... hayır, asla. Ordularımız dağılabilir, ama biz tüm dünyayı da kendimizle birlikte sürükleriz... alevler içinde bir dünya."
"Ama, savaştan galip çıkamazsak, dünyanın yarısını da kendimizle birlikte yıkıma sürükleriz. Böylece hiçbir güç, Almanya üzerinde zafer kazanmış olamaz. Yeni bir 1918* olmayacak."
Bu kesin noktada, amacına ulaşmak için yiğitçe ölerek, yaşadığı zamandan daha çok yararlı ve etkili olur. Dahası, böyle bir ölüm, Alman halkının Hitler efsanesine daha sıkı sarılmasına neden olur. Bu, Hitler'in ölümsüzlüğünü sağlayacak en güvenli yoldur.
4. Hitler, suikasta kurban gidebilir: Hitler'in çok iyi korunmasına karşılık, bir suikasta kurban gitmesi olasılığı da vardır. Hitler bu olasılıktan her zaman korkmuş ve bu konudaki görüşünü şöyle açıklamıştır:
* Almanya'nın I. Dünya Savaşı'ndaki yenilgisi kastedili-' yor. (Ç.N.)
"Kendi arkadaşları, onu bir gün sırtından bıçaklayacak. Bu, son ve büyük yengiden hemen önce olacak, gerilimin en yüksek olduğu bir anda. Hagen* Siegfried'i" bir kez daha öldürecektir. Daha önceleri Özgürlükçü Hermann'ı*** kendi silahşörlerinin öldürmesi gibi. Alman ulusunun ölümsüz yazgısı ise sürmeli, ta son ana kadar."
Bu olasılık da bizim görüş açımızdan olumsuz sonuçlar yaratır. Çünkü, o zaman Hitler "aziz" ilan edilir; bu da efsanesinin daha büyümesine yol açar. Dahası, onun bir Yahudi'nin suikastına kurban gitmesi çok daha kötü olur. Sonucunda, Alman halkını Hitler'in yıkılmazlığma daha çok inandırır, bu da Alman halkının ve ordusunun fanatizmini daha çok arttırır. Bunun, bütün Almanya'da ve yandaşı ülkelerde başlatılacak kırımla Yahudi ırkının sona ermesi anlamına geldiğini söylemeye gerek yok.
5. Hitler çıldırabilir: Hitler, şizofreninin sınırında olduğunu belli eden birçok özellikler gösterir. Bir yenilgiyle karşılaştığında bütün psikolojik yapısının bir anda çökmesi ve bilinçdışı güçlerin egemenliğine girmesi olasılığı vardır. Yaşlandıkça böyle bir son olasılığı azalmaktadır. Ancak bu büsbütün de olanaksız değildir. Bu olasılık, bizim açımızdan pek de istenmeyen bir şey değildir; çünkü Hitler'in çıldırması, onun Alman halkının kafasındaki imgesinin yıkılmasını çabuklaştıracaktır.
6. Alman ordusu başkaldırarak Hitler'i tutuklayabilir: Hitler'in Alman halkının kafasındaki eş-
¦M.

*, *" Alman mitologyasmdan kişiler. (Ç.N.)

siz konumu göz önüne alınınca bu olasılık söz konusu değildir. Eldeki kanıtlara bakarak Hit-ler'in, tek başına, büyük insan yığınlarını harekete geçirebileceğini düşünebiliriz. En önemli etken olmasına karşılık, ordunun başkaldırması çok zordur.
Yenilgi yaklaştıkça Hitler'in nevrotik durumunun daha da artacağı ve bu durum karşısında ordunun, onun yetkilerini kısıtlayacağı ya da onu tutuklayacağı düşünülebilir. Böyle bir şey olsa dahi, Alman halkının bu konuda bilgi sahibi olmayacağı açıktır. Halk, durumun bu olduğunu öğrenirse, bizim açımızdan yararlı olur; çünkü yenilmez ve sevgili önderlerinin efsanesi büyük yaralar alacaktır.
Bu bağlam içinde öteki tek olasılık, yenilgi ile karşı karşıya kalan Alman ordusunun, barış koşullarını hazırlamak amacıyla, Hitler'i alaşağı etmesi ve bir kukla hükümet kurmasıdır. Bu olasılık gerçekleşirse, Almanya'da iç karışıklıkların çıkması kaçınılmaz olacaktır. Bu sonuç, büyük ölçüde Hitler'in tutumuna bağlıdır. Şu sıralarda bu olasılık da çok zayıftır.
7. Hitler elimize geçebilir: Tüm olasılıkların en zayıfı budur. Yenilmekten ne denli korktuğunu bildiğimizden, onun böyle bir hale düşmemek için elinden geleni yapacağına kuşkumuz yoktur.
Bu olasılık düşünülecek olursa, Jan Bockels-son olayı örnek alınabilir. Bockelsson, ilkgenç-lik yılları, özyapısı ve dünya görüşü açısından Hitler'le garip bir benzerlik gösterir. Çılgınlığının son aşamalarında, onun mazoşist eğilimleri o denli aşırılaşmıştı ki, düşmanlarına teslim -260-
olarak kendisini bir kafese koyup, küçük bir ücret karşılığı halka göstermelerini istemişti. Hitler'in konumunda böyle bir olasılık pek zayıftır. Fakat, böyle bir mazoşistin, bu eğilimlerini doyurmak için neler yapabileceğini sağlıklı olarak tahmin etmek de son derece güçtür.
Bizim açımızdan en istenir sonuç, onun elimize geçmesidir. Uzun vadede bu, Alman halkının da yararına olacaktır.
8. Hitler kendi canına kıyabilir: Bu, akla en yakın olasılıktır. Bu yargıya, hem onun ruhsal durumunu bildiğimizden, hem de çevresindekileri sık sık kendi canına kıyacağını söyleyerek korkutmasından varıyoruz. Ölümden garip bir biçimde korktuğu, ama buna karşılık kendisini üstün adam olarak gördüğü ve bu duygusunu sürekli beslediği bir gerçektir. Bütün olasılıklar gözden geçirildiğinde, canına kıyarsa bunu basit bir biçimde yapmayacağı sonucu çıkıyor. Bunu en dramatik bir şekilde yapmak için tasarıları da, olanakları da vardır. Halkın kendisine nasıl bağlı olduğunu biliyor, bu bağlılığı yaşarken edmemediyse bile kesinlikle ölümünden sonra sağlamayı düşünüyor. Hatta, çevresindeki kimi fanatiklerle anlaşıp, "şahsına uygun" biçimde kendisini öldürmeleri için emir bile verebilir. Bu tür bir ölümü, Rauschning'e söylediği şu sözlerden dolayı daha önceden öngördüğünü düşünebiliriz: "Evet, büyük bir yıkımla karşı karşıya kalırsak, halkım için kendimi kurban etmem gerekir." Bu bizim açımızdan istenilen bir son olamaz. Çünkü, böyle destansı bir ölüm biçimi, Hitler imgesini Alman halkının kafasına daha bir sağlam yerleştirecek ve
-261-
bu imge kuşaklar boyu silinmeden sürüp gidebilecektir.
Ne olursa olsun, Almanya birbiri arkasına yenilgiler almaya başlayınca Hitler'in sinirlerinin daha da bozulacağı kuşkusuzdur. Her yenilgi onun kendi kişiliğine bağlılığını sarsacak ve kendi büyüklüğüne inancı yıkılacaktır. Sonuçta çevresindekilerin eleştirileri onu yaralayacak, öfkesi gitgide artacaktır. Bunu gidermek -için de daha acımasız ve daha şiddetli baskılara başvurmak zorunda kalacaktır.
Toplum tarafından sevilirliği günden güne azalacak, daha önce de gördüğümüz gibi, eleştirilerden kaçınmak için kendi içine kapanacaktır. Büyük olasılıkla, Berchtesgaden yakınlarındaki Kartal Yuvası'na çekilecektir. Orada, buzlarla kaplı dorukların arasında, kendisine kılavuzluk edecek olan "içsel ses"i beklemeye koyulacaktır. Böylece, karabasanları daha sürekli ve rahatsız edici düzeye ulaşacak, sinirsel bir yıkımın içine yuvarlanacaktır. Kendisini o simgesel mezara kapatıp, dünyaya meydan okuması olasılığı da pek güçlüdür.
Ne olursa olsun akılsal bakımdan çökeceği açıktır. Kendisini güvenliğe ulaştıracağını sandığı ne olursa olsun, onu kullanmaktan çekinmeyecektir.

İzleyeceği yol, kendisine ölümsüzlüğü sağlayacağı kuşkusuz olan yoldur; aynı zamanda bu yol, kendisini küçük gören dünyadan öcünü almasını sağlayacak olan yoldur ona göre.
NOTLAR
-262-
'.'£ fi'..
Caferağa Mahallesi
4ühürdar Caddesi No: 60/5
^300-Kadiköy/İstanbul-TR
tel: (0216) 348 98 03 Pbx
Fax:(0216)3499345
dmkisot@hotmail.com
Dr. Walter C. Langer ve yardımcıları tarafından hazırlanan Hitler'in Psikopatolojisi adlı bu "gizli rapor", Hitler'in psikopatik kişiliğini ruhbilimsel çözümlemelerle ortaya çıkarıyor. Bu inceleme, propaganda malzemesi olarak kullanmak için değil, Hitler'in düşünce biçimini ve Alman halkının ona bağlılığının nedenlerini öğrenmek amacıyla yapılmıştır; bundan dolayı doğruluğu su götürmez. Dünyayı kan ve ateşe boğan Hitler'in siyasal yaşamındaki davranış biçiminin kökeninde hangi ruhbilimsel etkenlerin olduğunu öğrenmek, Türk okuru için ilginç olacaktır.
Hitler'in Psikopatolojisi: Kendisiyle ve dünyayla kavga eden bir adamın ruhsal portresi.
Walter Langer _ Hitlerin Psikopatolojisi
Kitaplar, uygarlığa yol gösteren ışıklardır.
UYARI:
www.kitapsevenler.com
Kitap sevenlerin yeni buluşma noktasından herkese merhabalar...
Cehaletin yenildiği, sevginin, iyiliğin ve bilginin paylaşıldığı yer olarak gördüğümüz sitemizdeki
tüm e-kitaplar, 5846 Sayılı Kanun'un ilgili maddesine
istinaden, engellilerin faydalanabilmeleri amacıyla
ekran okuyucu, ses sentezleyici program, konuşan "Braille Not Speak", kabartma ekran
vebenzeri yardımcı araçlara, uyumluolacak şekilde, "TXT","DOC" ve "HTML" gibi formatlarda, tarayıcı ve OCR (optik
karakter tanıma) yazılımı kullanılarak, sadece görmeengelliler için,
hazırlanmaktadır. Tümüyle ücretsiz olan sitemizdeki
e-kitaplar, "Engelli-engelsiz elele"düşüncesiyle, hiçbir ticari amaç gözetilmeksizin, tamamen gönüllülük
esasına dayalı olarak, engelli-engelsiz Yardımsever arkadaşlarımızın yoğun emeği sayesinde, görme engelli kitap sevenlerin
istifadesine sunulmaktadır. Bu e-kitaplar hiçbirşekilde ticari amaçla veya kanuna aykırı olarak kullanılamaz, kullandırılamaz.
Aksi kullanımdan doğabilecek tümyasalsorumluluklar kullanana aittir. Sitemizin amacı asla eser sahiplerine zarar vermek değildir.
www.kitapsevenler.com
web sitesinin amacı görme engellilerin kitap okuma hak ve özgürlüğünü yüceltmek ve kitap okuma alışkanlığını pekiştirmektir.
Ben de bir görme engelli olarak kitap okumayı seviyorum. Sevginin olduğu gibi, bilginin de paylaşıldıkça
pekişeceğine inanıyorum.Tüm kitap dostlarına, görme engellilerin kitap okuyabilmeleri için gösterdikleri çabalardan ve
yaptıkları katkılardan ötürü teşekkür ediyorum.
Bilgi paylaşmakla çoğalır.
Yaşar MUTLU
İLGİLİ KANUN:
5846 Sayılı Kanun'un "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler" bölümünde yeralan "EK MADDE 11" : "ders
kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa

hiçbir ticarî amaçgüdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak
ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi
bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz.
Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur."
bu e-kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir. Kitabı Tarayan ve Düzenleyen Arkadaşa
çok çok teşekkür ederiz. Kitap taramak gerçekten incelik ve beceri isteyen, zahmet verici bir iştir. Ne mutlu ki, bir görme
engellinin, düzgün taranmış ve hazırlanmış bir e-kitabı okuyabilmesinden duyduğu sevinci paylaşabilmek
tüm zahmete değer. Sizler de bu mutluluğu paylaşabilmek için bir kitabınızı tarayıp,
kitapsevenler@gmail.com
Adresine göndermeyi ve bu isimsiz kahramanlara katılmayı düşünebilirsiniz.
Bu Kitaplar size gelene kadar verilen emeğe ve kanunlara saygı göstererek lütfen bu açıklamaları silmeyiniz.
Siz de bir görme engelliye, okuyabileceği formatlarda, bir kitap armağan ediniz...
Teşekkürler.
Ne Mutlu Bilgi için, Bilgece yaşayanlara.
Tarayan: Süleyman Yüksel
www.suleymanyuksel.com
suleymanyuksel@suleymanyuksel.com
Walter Langer _ Hitlerin Psikopatolojisi